

1785

Opuscula analytica, tomus secundus

Leonhard Euler

Follow this and additional works at: <https://scholarlycommons.pacific.edu/euler-works>

Record Created:

2018-09-25

Recommended Citation

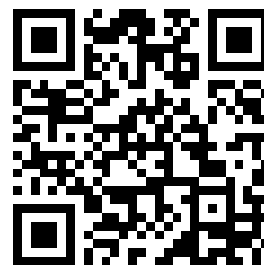
Euler, Leonhard, "Opuscula analytica, tomus secundus" (1785). *Euler Archive - All Works*. 580.
<https://scholarlycommons.pacific.edu/euler-works/580>

This Book is brought to you for free and open access by the Euler Archive at Scholarly Commons. It has been accepted for inclusion in Euler Archive - All Works by an authorized administrator of Scholarly Commons. For more information, please contact mgibney@pacific.edu.

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

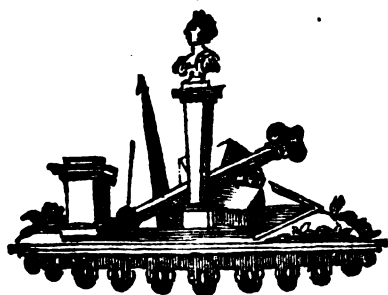
GoogleTM books

<https://books.google.com>

LEONHARDI EVLERI
OPVSCVLA ANALYTICA.

Tomus secundus.

PETROPOLI

Typis Academiae Imperialis Scientiarum

MDCCLXXXV.

INDEX DISSERTATIONVM.

Confiderationes super Theoremate Fermatiano: De
resolutione numerorum in numeros polygonales Pag. 3.

Obferuationes in aliquot Theoremata Illuftris de la
Grange - - - - - 16.

Inueftigatio formulae integralis $\int \frac{x^{m-1} dx}{(1+x^k)^n}$, cafu quo
poft integrationem ftatuitur $x = \infty$ - - - 42.

Inueftigatio valoris integralis $\int \frac{x^{m-1} dx}{1-2x^k \cos. \theta + x^{2k}}$
a termino $x = 0$ usque ad $x = \infty$ extenfi - 55.

Theoremata quaedam analytica, quorum demonftratio
adhuc defideratur - - - - - 76.

De relatione inter ternas pluresue quantitates inftituenda 91.

De resolutione fractionum transcendentium in infinitas
fractiones fimples - - - - - 102.

De transformatione ferierum in fractiones continuas;
ubi fimul haec Theoria non mediocriter amplificatur 138.

Methodus inveniendi formulas integrales, quae certis casibus datam inter se teneant rationem; ubi simul methodus traditur fractiones continuas summandi - - - - - Pag. 178.

Summatio fractionis continuae, cuius indices progressionem arithmeticam constituunt, dum numeratores omnes sunt unitates; ubi simul resolutio aequationis Riccatianae per huiusmodi fractiones docetur 217.

De summa seriei ex numeris primis formatae:

$\frac{1}{3} - \frac{1}{5} + \frac{1}{7} + \frac{1}{11} - \frac{1}{13} - \frac{1}{17} + \frac{1}{19} + \frac{1}{23} - \frac{1}{29} + \frac{1}{31} - \text{etc.},$
ubi numeri primi formae $4n - 1$ habent signum positivum, formae autem $4n + 1$ signum negativum - - - - - 240.

De seriebus potestatum reciprocis methodo noua et facillima summandis - - - - - 257.

De insigni promotione scientiae numerorum - - - 275.

Solutio quaestionis ad calculum Probabilitatis pertinentis: quantum duo coniuges persolvere debeant, ut suis haeredibus, post utriusque mortem, certa argenti summa persoluatur - - - - - 314.

Solutio quarundam quaestionum ex calculo Probabilium 230.

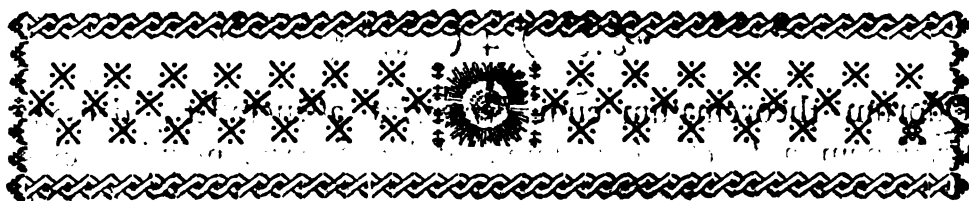
OPVS-

OPVSCVLA ANALYTICA.

Euleri Op. Anal. Tom. II.

A

ADITYA K. ANAND

CONSIDERATIONES

SVPER

THEOREMATE FERMATIANO

DE RESOLVTIONE NVMERORVM IN NVMEROS
POLYGONALES.

§. 1.

Hoc theorema *Fermatianum* in se complectitur sequentes
assertiones numero infinitas :

- I. Omnem numerum esse summam trium trigonalium vel
pauciorum.
- II. Omnem numerum esse summam quatuor tetragonalium
seu quadratorum, vel pauciorum.
- III. Omnem numerum esse summam quinque pentagona-
lium, vel pauciorum.
- IV. Omnem numerum esse summam, sex hexagonalium,
vel pauciorum.
- V. Omnem numerum esse summam septem heptagonalium,
vel pauciorum.

etc.

etc.

A 2

Quorum

Quorum theorematum cum *Fermatius* affuerasset, demonstrationem a se esse inuentam, dubitari certe nequit, eius demonstrationem certissimis principiis fuisse innixam; ex quo eo magis dolendum est, eam post eius obitum prorsus periisse, vt nullum plane vestigium reperiri potuerit, cum sine dubio plerique Geometrae in his demonstrationibus inuestigandis frustra desudauerint. Hinc quidem excipienda est secunda assertio de resolutione numerorum in quatuor quadrata, cuius perfecta demonstratio ab Ingeniosissimo *La Grange* in lucem est protracta, quae autem ex eiusmodi principiis est deducta, vt inde nullum plane subsidium ad reliqua demonstranda expectari possit.

§. 2. Ingens igitur discrimen inter resolutionem in quadrata et reliquos numeros polygonales intercedere est censendum, quod potissimum in hoc consistit, quod resolutio in quaterna quadrata ad omnes plane numeros, tam fractos quam integros se extendat, cum resolutio in alios polygonales tantum ad numeros integros restringatur, atque adeo nonnisi sub certa limitatione veritati sit consentanea. Resolutio enim in ternos trigonales manifesto tantum ad numeros integros adstringitur, cum infinitae dentur fractiones, quas nullo modo in ternas partes, in formula $\frac{x^2+y^2+z^2}{2}$ contentas, resolvere licet; veluti si pro fractione statuere vellemus

$$\frac{1}{2} = \frac{x^2+y^2}{2} + \frac{y^2+z^2}{2} + \frac{z^2+x^2}{2},$$

multiplicando per 8 deberet esse

$$4 = 4x^2 + 4x + 4y^2 + 4y + 4z^2 + 4z,$$

hincque tribus unitatibus additis fieret

$$7 = (2x+1)^2 + (2y+1)^2 + (2z+1)^2.$$

Demon-

Demonstratum autem est, numerum 7 nullo modo esse posse summam trium quadratorum. Quocirca si quis demonstrationem huius partis ita instituire voluerit, ut, proposito numero quocunque N, hanc aequationem:

$$N = \frac{x^2+x}{2} + \frac{y^2+y}{2} + \frac{z^2+z}{2}$$

sibi resoluendam proponeret, oleum atque operam perdiderit.

§. 3. Porro vero etiam resolutio in quinque pentagonales ad numeros integros adstringitur, sed longe alio modo atque in trigonalibus vsu venit. Nam si inter numeros pentagonales etiam fractiones in formula $\frac{x^2-x}{2}$ contentas admittere velimus, tum omnes plane numeros adeo in quatuor pentagonales discerpere liceret. Proposito enim numero quocunque N si statuamus

$$N = \frac{x^2-x}{2} + \frac{y^2-y}{2} + \frac{z^2-z}{2} + \frac{v^2-v}{2},$$

per 24 multiplicando fiet

$$24N = 36xx - 12x + 36yy - 12y + 36zz - 12z + 36vv - 12v$$

unde quatuor vnitatibus additis fiet

$$24N + 4 = (6x-1)^2 + (6y-1)^2 + (6z-1)^2 + (6v-1)^2$$

Cum igitur numerus $24N + 4$ certo sit summa quatuor quadratorum, quae sit $aa + bb + cc + dd$, hinc reperiemus

$$x = \frac{a+1}{6}, y = \frac{b+1}{6}, z = \frac{c+1}{6}, v = \frac{d+1}{6}$$

atque horum radicum numeri pentagonales iunctim sumti numero proposito N aequabuntur. Nihilo vero minus si tantum numeros integros admittamus, uti *Fermatius* manifesto postulat, utique dantur eiusmodi numeri, quos in pauciores quam quinque pentagonales neutiquam resolvere licet.

§. 4. Praeterea vero, etiam hinc fractiones excludamus et tantum numeros integros admittere velimus, tamen nouam limitationem adicere, atque ex ordine pentagonalium omnes eos, quorum radices sunt numeri negatiui, excludere debemus. Cum enim formula generalis numerorum pentagonalium $\frac{x^2 - x}{2}$ pro radicibus x negatiue sumptis praebeat hos numeros: 2, 7, 15, 26, 40, etc. si etiam hos admittere vellemus, non amplius quinque, sed tantum tres numeri pentagonales sufficerent omnibus plane numeris producendis, atque talis gemina limitatio multo magis pro sequentibus numeris polygonalibus est necessaria, vt theorematum *Fermatiana* veritati sint consentanea, quae limitatio sine dubio in causa est, quod nulli adhuc Geometrae post *Fermatium* ad demonstrationem horum casuum penetrare licuerit.

§. 5. Cum igitur in demonstrationibus, quae desiderantur, harum restrictionum ratio necessario sit habenda, ipsa Theorematum *Fermatiana* sub alia forma repraesentemus, quae istas limitationes iam in se contineat, quod commodissime sequenti modo fieri posse videtur.

Pro resolutione in numeros trigonales.

§. 6. Consideretur series potestatum

$1 + x + x^3 + x^6 + x^{10} + x^{15} + x^{21} + x^{28} + x^{36} + x^{45}$
in qua potestates ipsius x progrediuntur secundum ipsos numeros trigonales

0, 1, 3, 6, 10, 15, 21, 28, etc.

ac. primo manifestum est, si huius seriei quadratum capiatur, alias potestates ipsius x occurrere non posse, nisi quarum exponentes sint summae duorum numerorum trigonalium.

Eodem

Eodem modo intelligitur, si eiusdem seriei capiatur cubus, in eo alias potestates non occurrere, nisi quarum exponentes sint summae trium numerorum trigonalium. Quocirca primum theorema *Fermatii* huc reducitur, ut si pro cubo assumptae seriei statuatur haec series per omnes potestates ipsius x ascendens :

$$1 + Ax + Bxx + Cx^3 + Dx^4 + Ex^5 + Fx^6 + Gx^7 + Hx^8 + \text{etc.}$$

demonstretur in hac serie nullum plane coefficientem nihilo fore aequalem. Ex ipsa autem formatione manifestum est, nullum horum coefficientium fieri posse negativum.

Pro resolutione in numeros tetragonales, seu quadratos.

§. 7. Hic consideretur ista series potestatum :

$$P = 1 + x + x^4 + x^9 + x^{16} + x^{25} + x^{36} + \text{etc.}$$

cuius biquadratum P^2 , si evolatur, omnes complectetur potestates ipsius x , quarum exponentes sunt summae quatuor quadratorum; atque adeo cuiusque coefficientis ostendet, quot variis modis exponens ipsius x in quatuor quadrata distribui queat; quare pro hoc casu demonstrari oportet, si ponatur

$$P^2 = 1 + Ax + Bxx + Cx^3 + Dx^4 + Ex^5 + Fx^6 + \text{etc.}$$

quae scilicet series per omnes potestates ipsius x ascendat, nullum coefficientium A, B, C, D, E esse evaniturum. Hoc enim si fuerit demonstratum, simul erit evictum, omnes plane numeros in quatuor quadrata resolui posse.

Pro

Pro resolutione in numeros pentagonales.

§. 8. Consideretur series potestatum ipsius x , quarum exponentes secundum numeros pentagonales ascendant, quae fit

$P = 1 + x + x^3 + x^{12} + x^{25} + x^{36} + x^{49} + \text{etc.}$
eiusque euoluatur potestas quinta, quae fit

$P^5 = 1 + A x + B x^2 + C x^3 + D x^4 + E x^5 + \text{etc.}$
per omnes plane potestates ipsius x ascendens, ac demonstrandum est, in hac serie nullum prorsus coefficientem reperiri, qui sit nihilo aequalis.

Pro resolutione in numeros polygonales quoscunque.

§. 9. Sit π numerus laterum polygonorum, et cum formula generalis omnes istos numeros polygonales complectens fit $= \frac{1}{2}(\pi - 2)z z - \frac{1}{2}(\pi - 4)z$, posita scilicet radice $= z$, sint omnes numeri polygonales hinc ordine resultantes $0, \alpha, \beta, \gamma, \delta, \varepsilon, \zeta, \eta, \text{etc.}$ ubi quidem constat esse

$$\alpha = 1, \beta = \pi, \gamma = 3\pi - 3,$$

$$\delta = 6\pi - 8, \varepsilon = 10\pi - 15, \zeta = 15\pi - 24;$$

tum vero consideretur series infinita

$$P = 1 + x^\alpha + x^\beta + x^\gamma + x^\delta + x^\varepsilon + x^\zeta + \text{etc.}$$

huiusque seriei sumatur potestas exponentis $= \pi$, quae fit

$$P^\pi = 1 + A x + B x x + C x^3 + D x^4 + E x^5 + \text{etc.}$$

per omnes plane potestates ipsius x ascendens, ac demonstrandum erit, in hac serie nullum occurrere coefficientem nihilo aequalem; vnde patet, si modo hoc demonstrari in genere posset, simul omnia theoremata *Fermatiana* fore demonstrata.

§. 10.

§. 10. In hoc igitur negotio non parum fortasse proderit, si evolutionem istius potestatis P^π in genere docuero, simulque ostendero, quomodo omnes coefficientes seriei evolutae a praecedentibus pendeant, ex iisque determinentur. Hunc in finem coefficientes singularum potestatum ipsius x idoneis characteribus designemus, sitque potestatis x^n coefficientens $[n]$; quandoquidem hoc modo statim perspicitur, ad quamnam potestatem quisque coefficientens referatur. Nunc igitur inuestigemus, quomodo quilibet coefficientens $[n]$ ex praecedentibus, qui sunt $[n-1]$, $[n-2]$, $[n-3]$, $[n-4]$, etc. determinetur. Hoc enim modo iudicium facillime instituetur, num quis coefficientens nihilo aequalis fieri possit, id quod forsan eo facilius ostendi poterit, cum certum sit, nullum coefficientem fieri posse negativum.

§. 11. Cum igitur posito

$$P = 1 + x^\alpha + x^\beta + x^\gamma + x^\delta + x^\epsilon + \text{etc.}$$

quaeri debeat istius seriei potestas exponentis π , statuamus $S = P^\pi$, eritque sumtis logarithmis $\log S = \pi \log P$, hincque differentiendo $\frac{dS}{S} = \frac{\pi dP}{P}$, vade formetur ista aequatio:

$$P \cdot \frac{\pi dS}{d\pi} = \frac{\pi S x dP}{dx},$$

pro qua ergo erit

$$\frac{x dP}{dx} = \alpha x^\alpha + \beta x^\beta + \gamma x^\gamma + \delta x^\delta + \epsilon x^\epsilon + \zeta x^\zeta + \text{etc.}$$

quae ergo series per λS multiplicata idem productum generare debet, quod oritur, si ipsa series

$$P = 1 + x^\alpha + x^\beta + x^\gamma + x^\delta + \text{etc.}$$

per formulam $\frac{\pi dS}{d\pi}$ multiplicetur.

§. 12. Ponatur igitur secundum characteres ante descriptos:

$$R = 1 + [1]x + [2]x^2 + [3]x^3 + [4]x^4 + \text{etc.}$$

vbi notetur, primum terminum 1 aequivalere termino [0], unde fiet

$$\frac{x dS}{dx} = 1[1]x^1 + 2[2]x^2 + 3[3]x^3 + 4[4]x^4 + \text{etc.}$$

hisque seriebus constitutis perpendamus, quot modis proposita potestas x^n in utroque producto $P \frac{x dS}{dx}$ et $\pi \frac{S x dP}{dx}$ occurrat.

§. 13. Cum igitur ambo multiplicatores P et $\frac{x dP}{dx}$ alias potestates ipsius x non contineant, nisi quarum exponentes sunt $\alpha, \beta, \gamma, \delta$, etc. manifestum est, seriei S terminum $[n]x^n$ ex aliis terminis praecedentibus resultare non posse, praeter hos:

$$[n - \alpha]x^\alpha, [n - \beta]x^\beta, [n - \gamma]x^\gamma;$$

quamobrem omissis reliquis terminis consideremus tantum istos, ita ut habeamus:

$$S = [n]x^n \dots + [n - \alpha]x^{n-\alpha} \dots \\ + [n - \beta]x^{n-\beta} \dots + [n - \gamma]x^{n-\gamma} \dots \text{etc.}$$

vbi per se manifestum est, hos terminos tantum eo usque continuari debere, quoad exponentes $[n - \alpha], [n - \beta], [n - \gamma]$, etc. non sunt negativi. Multiplicetur igitur ista forma per

$$\frac{\pi x dP}{dx} = \pi \alpha x^\alpha + \pi \beta x^\beta + \pi \gamma x^\gamma + \pi \delta x^\delta + \text{etc.}$$

et productum sequentes terminos potestatem x^n continentes suppeditabit:

$$\pi \alpha [n - \alpha]x^n + \pi \beta [n - \beta]x^n + \pi \gamma [n - \gamma]x^n + \text{etc.}$$

§. 14.

§. 14. Deinde iisdem terminis retentis, erit

$$\frac{x ds}{dx} = n[n]x^n \dots + (n-\alpha)[n-\alpha]x^{n-\alpha} \dots + (n-\beta)[n-\beta]x^{n-\beta} \dots \\ + (n-\gamma)[n-\gamma]x^{n-\gamma} \dots + (n-\delta)[n-\delta]x^{n-\delta} \dots + \text{etc.}$$

quae forma ducta in seriem

$$P = 1 + x^\alpha + x^\beta + x^\gamma + x^\delta + \text{etc.}$$

sequentes praebebit terminos potestatem x^n continentes :

$$n[n]x^n + (n-\alpha)[n-\alpha]x^n + (n-\beta)[n-\beta]x^n \\ + (n-\gamma)[n-\gamma]x^n + \text{etc.}$$

Quamobrem cum hoc productum priori debeat esse aequale, obtinebimus sequentem aequationem :

$$n[n] + (n-\alpha)[n-\alpha] + (n-\beta)[n-\beta] + (n-\gamma)[n-\gamma] + \text{etc.} \\ = \pi\alpha[n-\alpha] + \pi\beta[n-\beta] + \pi\gamma[n-\gamma] + \pi\delta[n-\delta] + \text{etc.}$$

§. 15. Hinc igitur patet, coefficientem $[n]$ ab iis tantum praecedentium, quorum characteres sunt

$$[n-\alpha], [n-\beta], [n-\gamma], \text{etc.}$$

pendere, ita ut sit

$$n[n] = \frac{\pi\alpha}{(n-\alpha)}[n-\alpha] \pm \frac{\pi\beta}{(n-\beta)}[n-\beta] \pm \frac{\pi\gamma}{(n-\gamma)}[n-\gamma] \pm \text{etc.}$$

Vbi quidem primo non est metuendum, ne ob terminos negativos unquam valor ipsius $[n]$ proditurus sit negativus, quandoquidem hoc naturae rei repugnaret; et quia valor ipsius $[n]$ certe est numerus integer, evidens est omnes terminos in dextro membro iunctim sumtos semper valorem praebere debere vel n , vel $2n$, vel $3n$, vel $4n$, vel etc. nisi forte inde prodeat 0, quod igitur demonstrandum est nunquam eveniri posse, si quidem theorema *Fermatianum* fuerit veritati consentaneum, atque literae $\alpha, \beta, \gamma, \delta, \text{etc.}$

denotent ordine omnes numeros polygonales pro numero laterum $= \pi$.

§. 16. Manifestum autem est, hanc determinationem coefficientis $[n]$ maxime esse generalem, neque tantum ad numeros polygonales extendi. Quaecunque enim series numerorum pro literis $\alpha, \beta, \gamma, \delta$, etc. accipiat, aequatio inuenta semper habebit locum, et coefficientis $[n]$ indicabit quot variis modis numerus n possit esse summa π terminorum istius seriei:

$0, \alpha, \beta, \gamma, \delta, \varepsilon, \zeta, \eta$, etc.,

hincque numerus π ita definiri poterit, ut nullus huiusmodi coefficientis $[n]$ prodeat nihilo aequalis. Evidens enim est numerum π semper tantum accipi posse, ut dextrum membrum nostrae aequationis nunquam prodeat negativum. Quae-ri autem semper solet minimus valor, qui pro π assumtus hoc sit praestaturus; unde patet hanc methodum ad infinitas alias quaestiones huius generis pari fortasse successu applicari posse.

§. 17. Caeterum in genere notasse iuvabit, nisi fuerit $\alpha = 1$, semper fore $[n] = 0$, quamdiu fuerit $n < \alpha$; unde in omnibus huiusmodi quaestionibus necesse est ut sit $\alpha = 1$, quem quidem terminum semper praecedere solet terminus $= 0$, siquidem series pro P assumpta ab unitate incipiat.

Applicatio ad numeros trigonales.

§. 18. Quo natura aequationis inuentae clarius percipiat, eam ad numeros trigonales applicemus, pro quibus erit $\alpha = 1, \beta = 3, \gamma = 6, \delta = 10, \varepsilon = 15$, etc. tum vero,
sumto

sumto exponente $n=3$, nostra formula inuenta hanc induet formam :

$$n[n] = (4-n)[n-1] + (12-n)[n-3] \\ + (24-n)[n-6] + (40-n)[n-10] + \text{etc.}$$

Hinc ergo, a numeris minimis incipiendo, sequentes nanciscemur reductiones:

$$1 [1] = 3 [0], \text{ ergo } [1] = 3$$

$$2 [2] = 2 [1] = 6, \text{ ergo } [2] = 3$$

$$3 [3] = 1 [2] + 9 [0] = 12, \text{ ergo } [3] = 4$$

$$4 [4] = 0 [3] + 8 [1] = 24, \text{ ergo } [4] = 6$$

$$5 [5] = -1 [4] + 7 [2] = 15, \text{ ergo } [5] = 3$$

$$6 [6] = -2 [5] + 6 [3] + 18 [0] = 36, \text{ ergo } [6] = 6$$

$$7 [7] = -3 [6] + 5 [4] + 17 [1] = 63, \text{ ergo } [7] = 9$$

$$8 [8] = -4 [7] + 4 [5] + 16 [2] = 24, \text{ ergo } [8] = 3$$

$$9 [9] = -5 [8] + 3 [6] + 15 [3] = 63, \text{ ergo } [9] = 7$$

$$10 [10] = -6 [9] + 2 [7] + 14 [4] + 30 [0] = 90, \text{ ergo } [10] = 9$$

$$11 [11] = -7 [10] + 1 [8] + 13 [5] + 29 [1] = 66, \text{ ergo } [11] = 6$$

$$12 [12] = -8 [11] + 0 [9] + 12 [6] + 28 [2] = 108, \text{ ergo } [12] = 9$$

$$13 [13] = -9 [12] - 1 [10] + 11 [7] + 27 [3] = 117, \text{ ergo } [13] = 9$$

$$14 [14] = -10 [13] - 2 [11] + 10 [8] + 26 [4] = 84, \text{ ergo } [14] = 6$$

$$15 [15] = -11 [14] - 3 [12] + 9 [9] + 25 [5] + 45 [0] = 90, \text{ erg. } [15] = 6$$

$$16 [16] = -12 [15] - 4 [13] + 8 [10] + 24 [6] + 44 [1] = 240, \text{ erg. } [16] = 15$$

$$17 [17] = -13 [16] - 5 [14] + 7 [11] + 23 [7] + 43 [2] = 153, \text{ erg. } [17] = 9$$

$$18 [18] = -14 [17] - 6 [15] + 6 [12] + 22 [8] + 42 [3] = 126, \text{ erg. } [18] = 7$$

$$19 [19] = -15 [18] - 7 [16] + 5 [13] + 21 [9] + 41 [4] = 228, \text{ erg. } [19] = 12$$

$$20 [20] = -16 [19] - 8 [17] + 4 [14] + 20 [10] + 40 [5] = 60, \text{ erg. } [20] = 3$$

B 3

Hinc

Hinc igitur patet, seriei $1 + x + x^2 + x^3 + x^4 + x^5 + \text{etc.}$ cubum euolui in hanc seriem:

$$1 + 3x^1 + 3x^2 + 4x^3 + 6x^4 + 3x^5 + 6x^6 + 9x^7 + 3x^8 + 7x^9 + 9x^{10} + 6x^{11} + 9x^{12} + 9x^{13} + 6x^{14} + 6x^{15} + 15x^{16} + 9x^{17} + 7x^{18} + \text{etc.}$$

§. 19. In hac euolutione non iniucundum erat videre, quomodo priora membra negatiua a sequentibus positiuis semper superentur, atque excessus semper per numerum n diuisibilis prodierit, id quod etiam perinde in forma generali necessario vsu venire debet. Quod quo clarius in oculos incurrat, aequationem generalem sub hac forma exhibeamus:

$$n[n] = ((\pi + 1)\alpha - n)[n - \alpha] + ((\pi + 1)\beta - n)[n - \beta] + ((\pi + 1)\gamma - n)[n - \gamma] \text{ etc.}$$

vnde partibus negatiuis ad sinistram translatis erit

$$n([n] + [n - \alpha] + [n - \beta] + [n - \gamma] + [n - \delta] + \text{etc.}) = (\pi + 1)(\alpha[n - \alpha] + \beta[n - \beta] + \gamma[n - \gamma] + \delta[n - \delta] + \text{etc.})$$

Hinc igitur intelligimus: primo summam omnium horum valorum $\alpha[n - \alpha] + \beta[n - \beta] + \gamma[n - \gamma]$ semper fore diuisibilem per numerum n , nisi forte $\pi + 1$ fuerit per n diuisibile; deinde summam horum valorum

$$[n] + [n - \alpha] + [n - \beta] + [n - \gamma] + \text{etc.}$$

semper esse diuisibilem per numerum $\pi + 1$, nisi forte ipse numerus n per eum diuisionem admittat.

§. 20. Neque vero hae eximiae proprietates tantum in numeris polygonalibus, quos hic potissimum contemplamur

mur, locum habent, sed etiam generalissime observari debent, quaecunque numerorum series pro literis α , β , γ , etc. assumatur, etiamsi ea nulli certae legi fuerit adstricta. At vero haec ipsa circumstantia, non multum pro scopo nostro polliceri videtur, quandoquidem theorematum *Fermatiana* tum demum veritati consentanea censeretur, quando pro litteris α , β , γ , δ , etc. ipsi numeri polygonales ordine scribuntur; ita ut, si earum ordo tantillum perturbaretur, demonstratio etiam ipsa hinc petenda claudicare deberet; quocirca ad legitimam demonstrationem horum theorematum inveniendam necessario opus erit, ut simul etiam ipsa lex progressionis litterarum α , β , γ , δ , etc. in computum ducatur, id quod utrum cum ista methodo commode coniungi queat, nec ne, non tam facile perspicitur. Interim tamen istae considerationes fortasse aliis aliquam lucem accendere poterunt, quo felicius ad has veritates penetrare valeant.

OBSER.

OBSERVATIONES
IN ALIQVOT
THEOREMATA
ILLVSTR. DE LA GRANGE.

Postquam aliquod Theorema, ex iis quae non ita pridem demonstraui, quo ostendi, formulae integralis $\int \frac{(x-1)dx}{x}$, si post integrationem ponatur $x = 1$, valorem esse $= 12$, cum illustri Domino *de la Grange* communicassem, is novitate huius argumenti permotus, non solum felicissimo successu eius demonstrationem penetrauit, sed etiam plurima alia praeclara inuenta inde deduxit, quorum vberior enucleatio scientiae analyticae maxima incrementa polliceri videtur, ex quo genere aliquot praeclarissima specimina mecum beneuole communicauit, quae statim summo studio sum perscrutatus; et quoniam haec materia attentionem mereri videtur, meas meditationes, quae se mihi hac occasione obtulerunt, fusius sum expositurus. Cum autem hoc quasi nouum Analyseos genus potissimum in eiusmodi formulis integralibus versetur, in quibus variabili post integrationem certus valor determinatus tribuitur, ad taediosas verborum ambages euitandas, quas perpetua talium conditionum commemoratio postulare, peculiarem signandi modum adhibebo, quem ante omnia accuratius explicare necesse erit.

Hypo-

Hypothesis.

§. 1. Hac signandi ratione :

$$\int P dx \left[\begin{array}{l} \text{ab } x = a \\ \text{ad } x = b \end{array} \right]$$

declaratur, integrale $\int P dx$ ita esse assumtum, vt evanescat posito $x = a$, tum vero statui $x = b$; quo pacto manifestum est eius valorem penitus fore determinatum.

Scholion.

§. 2. Quo indoles huius determinationis clarius perspiciatur, quoniam P denotat functionem aliquam ipsius x , Tab. I. eius naturam repraesentemus linea quadam curua $ixabc0$, Fig. 1. super axe IO extructa, cuius quaecunque applicata Xx , abscissae $IX = x$ respondens, exhibeat ipsam functionem P , ita vt formula integralis $\int P dx$ indefinite exprimat aream huius curuae. Quod si iam capiantur abscissae $IA = a$, $IB = b$, quibus respondeant applicatae Aa et Bb , formula proposita exprimet aream $AaBb$, inter applicatas Aa et Bb interceptam. Eodem modo, si alia quaequam abscissa statuatur $IC = c$ area $AaCc$ exprimetur hac formula :

$$\int P dx \left[\begin{array}{l} \text{ab } x = a \\ \text{ad } x = c \end{array} \right];$$

area autem $BbCc$ ista formula :

$$\int P dx \left[\begin{array}{l} \text{ab } x = b \\ \text{ad } x = c \end{array} \right];$$

tum vero, ab initio I incipiendo, area $IaAa$ indicabitur per hanc formulam :

$$\int P dx \left[\begin{array}{l} \text{ab } x = 0 \\ \text{ad } x = a \end{array} \right],$$

Euleri Op. Anal. Tom. II.

C

vnde

vnde sponte fluunt sequentiâ lemmata ita succincte expressa :

§. 3. *Lemma I.*

$$\int P dx \left[\begin{array}{l} ab \ x = a \\ ad \ x = b \end{array} \right] = - \int P dx \left[\begin{array}{l} ab \ x = b \\ ad \ x = a \end{array} \right].$$

Quoniam enim, si b vt maius spectetur quam a , formula posterior

$$\int P dx \left[\begin{array}{l} ab \ x = b \\ ad \ x = a \end{array} \right]$$

eandem aream $A a B b$ refert quam prior, sed ordine retrogrado, ista expressio pro negatiua erit habenda, sicque erit quoque

$$\int P dx \left[\begin{array}{l} ab \ x = a \\ ad \ x = b \end{array} \right] + \int P dx \left[\begin{array}{l} ab \ x = b \\ ad \ x = a \end{array} \right] = 0.$$

§. 4. *Lemma II.*

$$\int P dx \left[\begin{array}{l} ab \ x = a \\ ad \ x = b \end{array} \right] + \int P dx \left[\begin{array}{l} ab \ x = b \\ ad \ x = c \end{array} \right] = \int P dx \left[\begin{array}{l} ab \ x = a \\ ad \ x = c \end{array} \right]$$

quemadmodum inspectio figurae manifesto declarat.

§. 5. *Lemma III.*

$$\int P dx \left[\begin{array}{l} ab \ x = a \\ ad \ x = c \end{array} \right] - \int P dx \left[\begin{array}{l} ab \ x = a \\ ad \ x = b \end{array} \right] = \int P dx \left[\begin{array}{l} ab \ x = b \\ ad \ x = c \end{array} \right];$$

vbi in binis prioribus formulis idem occurrit terminus *a quo*, scilicet $x = a$, terminorum vero *ad quem*, scilicet $x = c$ et $x = b$, posterior $x = b$ dat pro tertia formula terminum *a quo*, prior vero terminum *ad quem*.

§. 6.

§. 6. *Lemma IV.*

$$\int P dx \left[\begin{smallmatrix} ab\ x=a \\ ad\ x=c \end{smallmatrix} \right] - \int P dx \left[\begin{smallmatrix} ab\ x=b \\ ad\ x=c \end{smallmatrix} \right] = \int P dx \left[\begin{smallmatrix} ab\ x=a \\ ad\ x=b \end{smallmatrix} \right];$$

vbi notetur, binas formulas priores eundem habere terminum *ad quem*, scilicet $x=c$, terminorum autem *a quo* priorem $x=a$ dare in tertia terminum *a quo*, posteriorem vero terminum *ad quem*.

§. 7. *Lemma V.*

$$\int P dx \left[\begin{smallmatrix} ab\ x=a \\ ad\ x=b \end{smallmatrix} \right] + \int P dx \left[\begin{smallmatrix} ab\ x=b \\ ad\ x=c \end{smallmatrix} \right] + \int P dx \left[\begin{smallmatrix} ab\ x=c \\ ad\ x=a \end{smallmatrix} \right] = 0.$$

Scholion.

§. 8. His igitur, quae per se sunt maxime perspicua, praemissis, argumenta praecipua, quae celeb. *de la Grange* mihi perscripsit ordine percurram. Primo autem mentionem insignis paradoxī facit, cuius indolem ipse non satis perspicere fatetur, a quo igitur meas meditationes inchoabo.

Resolutio insignis Paradoxī.

§. 9. Cum Vir celeb. etiam inuenisset hoc theorema generale

$$\int \frac{x^n - x^m}{1-x} \frac{dx}{x} \left[\begin{smallmatrix} ab\ x=0 \\ ad\ x=1 \end{smallmatrix} \right] = \frac{n}{m}$$

cuius veritatem non ita pridem pluribus demonstrationibus adstruxi, posuit $x^n = z$ et $x^m = y$: quo facto pars prior

$\int \frac{x^{n-1} dx}{1-x}$ transformatur in hanc: $\int \frac{dz}{1-z}$; simili vero modo al-

tera $\int \frac{x^{m-1} dx}{l x}$ in hanc: $\int \frac{dy}{l y}$; vnde his partibus seorsim positis sequitur fore

$$\int \frac{dz}{l z} \left[\begin{array}{l} a \quad z=0 \\ \text{ad } z=1 \end{array} \right] - \int \frac{dy}{l y} \left[\begin{array}{l} ab \quad y=0 \\ \text{ad } y=1 \end{array} \right] = l \frac{n}{m}.$$

Quare cum hae duae formulae omnino sint similes, atque iisdem terminis integrationis contentae, quis non crederet eos etiam inter se perfecte fore aequales, siue esse

$$\int \frac{dz}{l z} \left[\begin{array}{l} a \quad z=0 \\ \text{ad } z=1 \end{array} \right] = \int \frac{dy}{l y} \left[\begin{array}{l} ab \quad y=0 \\ \text{ad } y=1 \end{array} \right]?$$

Interim tamen vidimus, differentiam inter has formulas esse $l \frac{n}{m}$. Hic igitur se offert quaestio maximi momenti: quemadmodum istam manifestam contradictionem dirimere oporteat?

§. 10. Primo autem hic observari convenit, ambas quantitates y et z certo quodam modo a se invicem pendere. Cum enim sit $y = x^m$ et $z = x^n$, erit $y^n = z^m$, quo tamen nexu non impeditur, quo minus, posito siue $y=0$, siue $y=1$, etiam fiat $z=0$, siue $z=1$. Interim tamen hinc neutiquam patet, cur ob hanc rationem istae binae formulae:

$$\int \frac{dy}{l y} \left[\begin{array}{l} ab \quad y=0 \\ \text{ad } y=1 \end{array} \right] \text{ et } \int \frac{dz}{l z} \left[\begin{array}{l} a \quad z=0 \\ \text{ad } z=1 \end{array} \right],$$

disparēs prodire queant; vnde haec observatio ad dubium soluendum nihil plane conferre videtur.

§. 11. Quin etiam nullo prorsus dubio obnoxia videtur haec aequatio multo generalior:

$$\int \frac{dy}{l y} \left[\begin{array}{l} ab \quad y=a \\ \text{ad } y=b \end{array} \right] = \int \frac{dz}{l z} \left[\begin{array}{l} a \quad z=a \\ \text{ad } z=b \end{array} \right];$$

quando-

quandoquidem nihil plane impedit, quo minus loco z scribamus y , vel vicissim; verum plurima phaenomena in analysi observata satis luculenter docent, huiusmodi aequalitates interdum exceptionem pati, quando valores evadunt infiniti. Haec autem circumstantia nostro casu utique locum habet, cum formula integralis $\int \frac{dy}{l y}$, si ab $y=0$ ad $y=1$ extendatur, utique in infinitum excresecat, quod etiam de altera: $\int \frac{dz}{l z}$, est tenendum. Si enim fiat $=1$, applicata nostrae curvae, quae est $\frac{1}{z}$, manifesto fit infinite magna, vnde superior aequalitas generalis

$$\int \frac{dy}{l y} \left[\begin{array}{l} \text{ab } y=a \\ \text{ad } y=b \end{array} \right] - \int \frac{dz}{l z} \left[\begin{array}{l} \text{ab } z=a \\ \text{ad } z=b \end{array} \right] = 0$$

hanc restrictionem postulat, nisi vel a sit $=1$, vel $b=1$, quippe quibus casibus utraque formula fit infinita.

§. 12. His perpensis nullum plane dubium mihi quidem superesse videtur, quin in hac circumstantia vera solutio propositi paradoxii sit quaerenda, quae scilicet in eo versatur, quod sit tam $\int \frac{dy}{l y} \left[\begin{array}{l} \text{ab } y=0 \\ \text{ad } y=1 \end{array} \right] = \infty$, quam $\int \frac{dz}{l z} \left[\begin{array}{l} \text{ab } z=0 \\ \text{ad } z=1 \end{array} \right] = \infty$, ita ut horum infinitorum differentia possit aequari quantitati finitae cuicunque, ideoque in se spectata prorsus non determinetur; quod autem ista differentia nostro casu sit $l \frac{n}{m}$, ideoque determinata, inde venit quod sit $y^x = z^m$.

§. 13. Simile aliquid evenire potest in formulis simplicioribus, quales sunt $\int \frac{dy}{y}$ et $\int \frac{dz}{z}$, quippe quarum valores, a termino $y=0$ et $z=0$ sumti, sunt infiniti, vnde etiam si

post integrationem idem terminus ad quem statuatur, scilicet $y = 1$ et $z = 1$, tamen hinc nullo modo sequitur, differentiam absolute nihilo aequari, quin potius tanquam indeterminata spectari debet, cum quidem pro aliis terminis integrationis certo sit

$$\int \frac{dy}{y} \left[\begin{array}{l} \text{ab } y=a \\ \text{ad } y=b \end{array} \right] = \int \frac{dz}{z} \left[\begin{array}{l} \text{a } z=a \\ \text{ad } z=b \end{array} \right],$$

dummodo neque a neque b fuerit $= 0$ vel $= \infty$.

§. 14. Atque hinc etiam paradoxon proposito penitus simile proferri potest, quod ita se habet:

$$\int \frac{dz}{z} \left[\begin{array}{l} \text{a } z=0 \\ \text{ad } z=\infty \end{array} \right] - \int \frac{dy}{y} \left[\begin{array}{l} \text{ab } y=0 \\ \text{ad } y=\infty \end{array} \right] = 1a,$$

cuius veritas cum in aprico sit posita, si quidem accipiat $z = ay$, etiam paradoxon propositum rite dilutum erit censendum.

Observationes in hoc Theorema

D. de la Grange.

$$\frac{\int (x^n - x^m)}{1x} \cdot \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=a \\ \text{ad } x=b \end{array} \right] = \int (b^y - a^y) \frac{dy}{y} \left[\begin{array}{l} \text{ab } y=m \\ \text{ad } y=n \end{array} \right].$$

§. 15. Cum equidem ante aliquod tempus reductiones huiusmodi formularum tractassem, alios terminos integrationis, praeterquam ab $x = 0$ ad $x = 1$, non sum contemplatus, vnde hoc Theorema mihi statim altioris indaginis est visum, atque omnino dignum quod summa cura expendatur. Primum igitur in eius veritatem per series inquirere constitui, quod negotium sequenti modo peregi.

§. 16.

§. 16. Cum sit

$$x^a = e^{alx} = 1 + alx + \frac{(alx)^2}{1 \cdot 2} + \frac{(alx)^3}{1 \cdot 2 \cdot 3} \text{ etc. erit}$$

$$x^n - x^m = (n-m) \frac{l x}{1} + (n^2 - m^2) \frac{(l x)^2}{1 \cdot 2} + \frac{(n^3 - m^3)(l x)^3}{1 \cdot 2 \cdot 3} + \text{etc.}$$

Hanc ergo feriem ducamus in $\frac{dx}{x l x}$, et quia in genere

$$f(lx)^\lambda \frac{dx}{x l x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=a \\ \text{ad } x=b \end{array} \right] = \frac{(lb)^\lambda - (la)^\lambda}{\lambda}$$

formulae ad sinistram partem scriptae valor per hanc feriem infinitam exprimitur:

$$\frac{(n-m)(lb-la)}{1} + \frac{(n^2-m^2)(lb)^2 - (la)^2}{1 \cdot 2} + \frac{(n^3-m^3)(lb)^3 - (la)^3}{1 \cdot 2 \cdot 3} + \text{etc.}$$

§. 17. Simili modo pro formula ad dextram posita per feriem infinitam erit

$$b^y - a^y = y \frac{(lb-la)}{1} + y^2 \frac{(lb)^2 - (la)^2}{1 \cdot 2} + y^3 \frac{(lb)^3 - (la)^3}{1 \cdot 2 \cdot 3}$$

quae ergo ducatur in $\frac{dy}{y}$, et quia in genere est

$$f y^\lambda \frac{dy}{y} \left[\begin{array}{l} \text{ab } y=m \\ \text{ad } y=n \end{array} \right] = \frac{n^\lambda - m^\lambda}{\lambda},$$

valor istius formulae per feriem hanc infinitam exprimitur:

$$\frac{(n-m)(lb-la)}{1} + \frac{(n^2-m^2)(lb^2-la^2)}{1 \cdot 2} + \frac{(n^3-m^3)(lb^3-la^3)}{1 \cdot 2 \cdot 3} + \text{etc.}$$

Quia igitur haec series cum praecedente perfecte congruit, veritas theorematis firmiter est evicta.

§. 18. Verum hinc neutiquam perspicitur, quomodo sagacissimus auctor ad hoc Theorema sit perductus, quam obrem, rebus probe perpensis, viam inveni, ex hisdem principiis, quibus antehac sum usus, ad easdem formulas perveniendi. Inchoandum autem est ab hac forma simplicissima:

$\int x$

$$\int x^\lambda \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=a \\ \text{ad } x=b \end{array} \right] = \frac{b^\lambda - a^\lambda}{\lambda},$$

vbi vtrunque per $d\lambda$ multiplicans denuo integrationem instituo, et cum, vti iam passim demonstratum reperitur, sit

$$\int d\lambda \int x^\lambda \frac{dx}{x} = \int \frac{dx}{x} \int x^\lambda d\lambda,$$

quaeri tantum debet hoc integrale: $\int x^\lambda d\lambda$, spectata quantitate x vt constante, ita vt sola λ sit variabilis. Est vero

$$\int x^\lambda d\lambda = \frac{x^\lambda}{\lambda} + C,$$

quemadmodum ex elementis calculi exponentialis liquet. Hic vero cardo rei in hoc versatur, vt istud integrale certa lege definiatur, quam deinceps etiam in altera parte obseruari oportet. Statuamus ergo talia integralia ita capi, vt euanescant posito $\lambda = 0$, eritque

$$\int x^\lambda d\lambda = \frac{x^\lambda - 1}{\lambda},$$

quo pacto pro sinistra parte habebimus

$$\int d\lambda \int x^\lambda \frac{dx}{x} = \int \frac{dx}{x} \frac{(x^\lambda - 1)}{\lambda}.$$

§. 19. Pro parte autem dextra habebimus

$$\int \frac{d\lambda}{\lambda} (b^\lambda - a^\lambda),$$

qua formula eadem lege integrata, vt facto $\lambda = 0$ prodeat nihilum, hunc valorem more hic recepto repraesentare licebit:

$$\int \frac{dy}{y} (b^y - a^y) \left[\begin{array}{l} \text{ab } y=0 \\ \text{ad } y=\lambda \end{array} \right].$$

Hic

Hic enim nil aliud fecimus, nisi quod pro λ scripsimus y , et facta integratione loco y eius valorem λ restitui assumimus, sicque affecti sumus sequentem formulam:

$$\int (x^\lambda - 1) \frac{dx}{x \log x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=a \\ \text{ad } x=b \end{array} \right] = \int \frac{dy}{y} (b^y - a^y) \left[\begin{array}{l} \text{ab } y=0 \\ \text{ad } y=\lambda \end{array} \right],$$

quam tanquam Theorema vtilissimum spectare licet.

§. 20. Vi ergo huius Theorematis nanciscimur sequentes reductiones:

$$\int (x^n - 1) \frac{dx}{x \log x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=a \\ \text{ad } x=b \end{array} \right] = \int \frac{dy}{y} (b^y - a^y) \left[\begin{array}{l} \text{ab } y=0 \\ \text{ad } y=n \end{array} \right] \text{ et}$$

$$\int (x^m - 1) \frac{dx}{x \log x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=a \\ \text{ad } x=b \end{array} \right] = \int \frac{dy}{y} (b^y - a^y) \left[\begin{array}{l} \text{ab } y=0 \\ \text{ad } y=m \end{array} \right];$$

quare si formula posterior a priore subtrahatur, erit

$$\begin{aligned} \int (x^n - x^m) \frac{dx}{x \log x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=a \\ \text{ad } x=b \end{array} \right] &= \int \frac{dy}{y} (b^y - a^y) \left[\begin{array}{l} \text{ab } y=0 \\ \text{ad } y=n \end{array} \right] \\ &\quad - \int \frac{dy}{y} (b^y - a^y) \left[\begin{array}{l} \text{ab } y=0 \\ \text{ad } y=m \end{array} \right]; \end{aligned}$$

verum ista formula ad dextram posita per reductionem in lemmate 3° ostensam reuocatur ad hanc formam simpliciore:

$$\int \frac{dy}{y} (b^y - a^y) \left[\begin{array}{l} \text{ab } y=m \\ \text{ad } y=n \end{array} \right];$$

vnde patet, hoc modo ipsum hoc insignis Theorema etiam ex nostris principiis inuestigari potuisse.

§. 21. Hoc autem Theoremate generalissimo vir ingeniosissimus est vsus ad Theorema meum demonstrandum, quo ostendi esse

$$\int (x^n + x^m) \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=1 \end{array} \right] = l \frac{n}{m};$$

tantum enim opus erat, vt caperetur $a=0$ et $b=1$, quo pacto formula ad dextram posita integralis abit in

$$\int \frac{dy}{y} \left[\begin{array}{l} \text{ab } y=m \\ \text{ad } y=n \end{array} \right],$$

cuius valor manifesto fit $l n - l m = l \frac{n}{m}$, quæ est noua demonstratio mei Theorematis, cuiusmodi quidem dudum plures alias dederam.

Observationes in Theorema

D. de la Grange.

$$\int \frac{x^n - x^m}{(1+x^r)} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right] = l \left(\frac{\text{tag. } \frac{(n+1)\pi}{2r}}{\text{tag. } \frac{(m+1)\pi}{2r}} \right).$$

§. 22. Quia hic ambo exponentes n et m neque a se inuicem neque ab exponente r pendent, manifestum est, pro vtraque potestate x^m et x^n seorsim integrale talem formam habere debere:

$$\int \frac{x^n dx}{(1+x^r) x} = l \text{tag. } \frac{(n+1)\pi}{2r} + C \text{ et}$$

$$\int \frac{x^m dx}{(1+x^r) x} = l \text{tag. } \frac{(m+1)\pi}{2r} + C.$$

Si enim posterior forma a priorè subtrahatur, constans **C**
ex

ex calculo egreditur, et ipsum integrale propositum resultat. Hic igitur plurimum intererit valorem istius constantis C determinasse.

§. 23. Inter formulas integrales, quarum valores pro casu, quo post integrationem variabilis infinita statuitur, ex primis principiis calculi integralis assignari, reperitur ista:

$$\int \frac{x^{k+n}}{1+x^{2k}} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right] = \frac{\pi}{2k \cos \frac{n\pi}{2k}} = \frac{\pi}{2k \sin \frac{(k+n)\pi}{2k}}$$

vbi autem assumitur, exponentem n non maiorem capi quam k . Quod si iam hic exponents n vt variabilis tractetur, spectata ipsa x vt constante, et vtrinque per dn multiplicetur denuoque integretur, formula sinistra erit

$$\int dn \int \frac{x^{k+n}}{1+x^{2k}} \frac{dx}{x} = \int \frac{dx}{x(1+x^{2k})} \int x^{k+n} dn,$$

vbi postremum integrale fit

$$\int x^{k+n} dn = \frac{x^{k+n}}{l x} + C.$$

Vt autem hoc integrale determinetur, constantem ita definiamus, vt id euanescat posito $n=0$, vnde obtinetur

$$\int x^{k+n} dn = \frac{x^{k+n} - x^k}{l x},$$

ita vt formula integralis ad sinistram posita futura sit

$$\int \frac{x^{k+n} - x^k}{1+x^{2k}} \cdot \frac{dx}{x l x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right].$$

§. 24. Pro parte dextra autem habebimus hoc integrale: $\int \frac{\pi dn}{2k \sin \frac{(k+n)\pi}{2k}}$, etiam ita sumendum, vt euanescat

D 2

posito

posito $n = 0$. Hunc in finem statuamus $\frac{(k+n)\pi}{2k} = \phi$,
et quia hinc erit $d\phi = \frac{\pi dn}{2k}$, formula nostra integranda erit
 $\int \frac{d\phi}{\sin \phi}$, cuius integrale per regulas notas in genere est:

$$l \operatorname{tag.} \frac{1}{2} \phi + C = l \operatorname{tag.} \frac{(k+n)\pi}{4k} + C,$$

quod, facto $n = 0$, abit in $l \operatorname{tag.} \frac{\pi}{4} + C$. Quare cum $\operatorname{tag.} \frac{\pi}{4} = 1$
et $l 1 = 0$, evidens est constantem C fore $= 0$, ita vt in-
tegrale hoc quaesitum sit $l \operatorname{tag.} \frac{(k+n)\pi}{4k}$. Hinc ergo affecuti
sumus istam reductionem generalem:

$$\int \frac{x^{k+n} - x^k}{1 + x^{2k}} \cdot \frac{dx}{x l x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x = 0 \\ \text{ad } x = \infty \end{array} \right] = l \operatorname{tag.} \frac{(k+n)\pi}{4k},$$

vbi autem probe notari oportet, exponentes m et n maiores
capi non licere quam k .

§. 25. Cum igitur, loco n alium numerum m su-
mendo, simili modo fit:

$$\int \frac{x^{k+m} - x^k}{1 + x^{2k}} \cdot \frac{dx}{x l x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x = 0 \\ \text{ad } x = \infty \end{array} \right] = l \operatorname{tag.} \frac{(k+m)\pi}{4k},$$

subtrahatur ista formula a praecedente, et obtinebitur ista:

$$\int \frac{x^{k+n} - x^{k+m}}{1 + x^{2k}} \cdot \frac{dx}{x l x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x = 0 \\ \text{ad } x = \infty \end{array} \right] = l \left(\frac{\operatorname{tag.} \frac{(k+n)\pi}{4k}}{\operatorname{tag.} \frac{(k+m)\pi}{4k}} \right),$$

quae manifesto cum forma proposita congruit; si modo loco
 $k + n - 1$ scribatur n et m loco $k + m - 1$, at loco expo-
nentis $2k$ scribatur r , tum enim manifesto fiet:

$$\int \frac{x^n - x^m}{(1 + x^r)} \cdot \frac{dx}{l x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x = 0 \\ \text{ad } x = \infty \end{array} \right] = l \left(\frac{\operatorname{tag.} \frac{(n+1)\pi}{2r}}{\operatorname{tag.} \frac{(m+1)\pi}{2r}} \right).$$

§. 26.

§. 26. Quoniam ista analysis nos perduxit ad hanc formam:

$$\int \frac{x^{k+n} - x^k}{1 + x^{2k}} \frac{d'x}{x l x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x = 0 \\ \text{ad } x = \infty \end{array} \right] = l \text{ tang. } \frac{(k+n)\pi}{4k},$$

hic maximi momenti erit obseruasse, semper fore

$$\int \frac{x^k}{1 + x^{2k}} \frac{d x}{x l x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x = 0 \\ \text{ad } x = \infty \end{array} \right] = 0$$

id quod ita ostendere possum: Ponatur $x^k = z$, erit

$$x^{k-1} d x = \frac{d z}{k} \text{ et } l x = \frac{l z}{k},$$

ficque ista formula induet hanc formam: $\int \frac{d z}{(1 + z z) l z}$, vbi termini integrationis etiam nunc sunt $z = 0$ et $z = \infty$. Fiat porro $z = \text{tang. } \phi$, vnde termini integrationis erunt $\phi = 0$ et $\phi = \frac{\pi}{2}$; hinc autem ob $d \phi = \frac{d z}{1 + z z}$ nascetur ista formula:

$$\int \frac{d \phi}{l \text{ tang. } \phi} \left[\begin{array}{l} \text{a } \phi = 0 \\ \text{ad } \phi = \frac{\pi}{2} \end{array} \right]$$

cuius valorem in nihilum abire ostendi debet.

§. 27. Ad hoc demonstrandum statuatur axis $III = \frac{\pi}{2}$, Tab. I. super quo ab initio I sumta abscissa indefinita $I p = \phi$, ap- Fig. 2. plicata sit $= \frac{1}{l \text{ tang. } \phi}$. Quod si ergo hic axis $I \Pi$ in O bifecetur, vt sit $I O = \frac{\pi}{4}$, in hoc puncto applicata erit

$$= \frac{1}{l \text{ tang. } \frac{\pi}{4}} = \infty.$$

Iam ab hoc puncto O vtrinque capiantur interualla aequalia $O p = O q = \omega$, et pro puncto p erit $\phi = \frac{\pi}{4} - \omega$, sic-

que in hoc puncto p applicata erit $\frac{1}{l \text{ tang. } (\frac{\pi}{4} - \omega)}$; est ve-

ro tang. $(\frac{\pi}{2} - \omega) = \cot. (\frac{\pi}{2} + \omega)$, quare cum sit $l \cot. = -l \text{tang.}$ applicata in hoc puncto p erit $\frac{-1}{l \text{tang.} (\frac{\pi}{2} + \omega)}$; at quia est $l q = (\frac{\pi}{2} + \omega)$, erit applicata in puncto $q = \frac{+1}{l \text{tang.} (\frac{\pi}{2} + \omega)}$ sicque aequalis est applicatae in p , sed in contrarium vergens. Ita si applicata sursum directa fuerit $q Q$, in puncto p eadem applicata deorsum erit directa $p P = q Q$.

§. 28. Quod si ergo talis curva super axe $I \Pi = \frac{\pi}{2}$ extruatur, ita ut abscissae ϕ respondeat applicata $\frac{1}{l \text{tang.} \phi}$, haec curva ex duabus portionibus inter se perfecte aequalibus constabit, circa punctum medium O ita dispositis, ut curva sinistra sit $I P M$ in infinitum descendens ad asymptotam $O m$, pars autem dextra similimodo a Π sinistrorsum sursum ascendet ad asymptotam $O n$. Quare cum formula integralis $\int \frac{d\phi}{l \text{tang.} \phi}$ a $\phi = 0$ ad $\phi = \frac{\pi}{2}$ extensa, exprimat totius huius curvae ab I usque ad Π protensae aream, evidens est, totam hanc aream ad nihilum redigi, quia portio eius negativae sumenda perfecte similis est portioni positivae sumendae.

§. 29. Sic igitur per demonstrationem omnino singularem evictum est, semper esse:

$$\int \frac{x^k}{1+x^r} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right] = 0,$$

quod certe est Theorema in hoc genere maxime notatu dignum. Quod si ergo cum illustri D. de la Grange statuamus $2k = r$, erit $\int \frac{x^{r-1}}{(1+x^r)lx} dx = 0$; praeterea vero pro nostra

nostra formula §. 24. exhibita, ob

$$\int \frac{x^k dx}{(1+x^k)x/x} \left[\begin{matrix} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{matrix} \right] = 0,$$

deducitur istud Theorema omnino notabile:

$$\int \frac{x^{k+n} dx}{1+x^k} \frac{1}{x} \left[\begin{matrix} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{matrix} \right] = l \operatorname{tang.} \frac{(k+n)\pi}{4k},$$

quod more D. de la Grange ita proponi potest:

$$\int \frac{x^n dx}{(1+x^r)l x} \left[\begin{matrix} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{matrix} \right] = l \operatorname{tang.} \frac{(n+1)\pi}{2r}$$

sicque patet constantem illam supra §. 22. a nobis inductam reuera nihilo aequari.

§. 30. Quoniam Demonstratio huius Theorematis methodo satis insueta innititur, eius veritatem per series ostendisse iuuabit. Ad hoc autem valorem formulae

$$\int \frac{x^{\lambda-1} dx}{(1+x^r)l x} \left[\begin{matrix} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{matrix} \right]$$

in duas partes diuelli necesse est (scilicet loco n scribendo $\lambda-1$), quae sint

$$P = \int \frac{x^{\lambda-1} dx}{(1+x^r)l x} \left[\begin{matrix} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=1 \end{matrix} \right] \text{ et}$$

$$Q = \int \frac{x^{\lambda-1} dx}{(1+x^r)l x} \left[\begin{matrix} \text{ab } x=1 \\ \text{ad } x=\infty \end{matrix} \right]$$

ita ut $P+Q$ exprimat valorem quem quaerimus. Nunc in posteriore parte loco x scribamus $\frac{1}{z}$, fietque

$$Q = \int \frac{x^{\lambda}}{(1+x^r)z/z} \left[\begin{matrix} \text{a } z=1 \\ \text{ad } z=0 \end{matrix} \right] = \int \frac{z^{-\lambda}}{(1+z^r)z/l z} \left[\begin{matrix} \text{a } z=1 \\ \text{ad } z=0 \end{matrix} \right]$$

et

et commutatis terminis integrationis

$$Q = - \int \frac{z^{r-\lambda}}{1+z^r} \cdot \frac{dz}{z} \left[\begin{array}{l} a \quad z=0 \\ ad. \quad z=1 \end{array} \right].$$

Nunc autem loco z scribamus x , quia termini integrationis vtriusque sunt iidem, erit

$$P + Q = \int \frac{x^\lambda - x^{r-\lambda}}{1+x^r} \cdot \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} ab \quad x=0 \\ ad \quad x=1 \end{array} \right]$$

cuius ergo valor formulæ propositæ est æqualis.

§. 31. Iam fractionem $\frac{1}{1+x^r}$ in seriem infinitam conuertamus

$$1 - x^r + x^{2r} - x^{3r} + x^{4r} - \text{etc.}$$

cuius singuli termini in $\frac{dx}{x} (x^\lambda - x^{r-\lambda})$ ducti producant

$$\begin{aligned} & \frac{dx}{x} (x^\lambda - x^{r-\lambda}) - \frac{dx}{x} (x^{r+\lambda} - x^{2r-\lambda}) + \frac{dx}{x} (x^{2r+\lambda} - x^{3r-\lambda}) \\ & - \frac{dx}{x} (x^{3r+\lambda} - x^{4r-\lambda}) + \text{etc.} \end{aligned}$$

Cum autem per Theorema principale in hoc genere sit

$$\int \frac{dx}{x} (x^\alpha - x^\gamma) \left[\begin{array}{l} ab \quad x=0 \\ ad \quad x=1 \end{array} \right] = l \frac{\alpha}{\beta},$$

singulis membris hoc modo integratis prodibit

$$P + Q = l \frac{\lambda}{r-\lambda} - l \frac{r+\lambda}{2r-\lambda} + l \frac{2r+\lambda}{3r-\lambda} - l \frac{3r+\lambda}{4r-\lambda} + \text{etc.}$$

§. 32. Omnes hos logarithmos in vnicum compingere licebit, ratione habita signi cuiusque, hocque modo reperietur fore

$$P + Q = l \frac{\lambda}{r-\lambda} \cdot \frac{r-\lambda}{r+\lambda} \cdot \frac{2r+\lambda}{3r-\lambda} \cdot \frac{3r-\lambda}{3r+\lambda} \cdot \frac{4r+\lambda}{5r-\lambda} \cdot \frac{5r-\lambda}{5r+\lambda} \cdot \text{etc.}$$

At

At vero in *Introductione in Analysin Infinitorum* pag. 147. ostendi esse

$$\text{tang. } \frac{m\pi}{2n} = \frac{m}{n-m} \cdot \frac{2n-m}{n+m} \cdot \frac{2n+m}{2n-m} \cdot \frac{4n-m}{3n+m} \cdot \frac{4n+m}{5n-m} \text{ etc.}$$

quae series manifesto in inuentam transformatur, statuendo $m=\lambda$ et $n=r$, ita vt nunc fit $P+Q=l \text{ tang. } \frac{\lambda\pi}{2r}$, prorsus vt supra est inuentum.

Additamentum.

§. 33. In differtatione Aëtorum Tomo V. parte I. inserta, vnde desumpti hoc theorema:

$$\int \frac{x^{k+n} + x^{k-n}}{1+x^{2k}} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right] = \frac{\pi}{2k \cos. \frac{n\pi}{2k}}$$

simul occurrunt sequentia:

$$\int \frac{x^{k-n} + x^{k+n}}{1+x^{2k}} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right] = \frac{\pi}{k \cos. \frac{n\pi}{2k}}$$

$$\int \frac{x^{k-n} + x^{k+n}}{1+x^{2k}} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=1 \end{array} \right] = \frac{\pi}{2k \cos. \frac{n\pi}{2k}}$$

$$\int \frac{x^{k-n} - x^{k+n}}{1-x^{2k}} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right] = \frac{\pi}{k} \text{tang. } \frac{n\pi}{2k}$$

$$\int \frac{x^{k-n} - x^{k+n}}{1-x^{2k}} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=1 \end{array} \right] = \frac{\pi}{2k} \text{tang. } \frac{n\pi}{2k}$$

$$\int \frac{x^{k-n} + x^{k+n}}{1+2k^k \cos. \eta + x^{2k}} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right] = \frac{2\pi \sin. \frac{n\eta}{k}}{k \sin. \eta \sin. \frac{n\pi}{k}}$$

$$\int \frac{x^{k-n} + x^{k+n}}{1+2x^k \cos. \eta + x^{2k}} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=1 \end{array} \right] = \frac{\pi \sin. \frac{n\eta}{k}}{k \sin. \eta \sin. \frac{n\pi}{k}}$$

Euleri Op. Anal. Tom. II.

E

/x

$$\int \frac{x^{k+n-1}}{1+2x^k \cos \eta + x^{2k}} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right] = \frac{2\pi \sin \frac{n\eta}{k}}{k \sin \eta \sin \frac{n\pi}{k}}$$

quas formulas ergo simili modo tractare operae pretium erit.

§. 34. Incipiamus igitur a formula

$$\int \frac{x^{k-n} + x^{k+n}}{1+x^{2k}} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=1 \end{array} \right] = \frac{\pi}{2k \cos \frac{n\pi}{2k}}$$

quia praecedens cum formula iam tractata prorsus conueniret, quae si ducatur in dn et ita integretur, ut integrale euanescat posito $n=0$, quoniam est

$$\int x^{k-n} dn = - \frac{x^{k-n} + x^k}{lx} \text{ et}$$

$$\int x^{k+n} dn = \frac{x^{k+n} - x^k}{lx},$$

tum vero, ut ante vidimus,

$$\int \frac{\pi dn}{2k} \cos \frac{n\pi}{2k} = l \tan \frac{(k+n)\pi}{4k},$$

prodibit haec integratio:

$$\int \frac{x^{k+n} - x^{k-n}}{(1+x^{2k})} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=1 \end{array} \right] = l \tan \frac{(k+n)\pi}{4k},$$

qui ergo valor prorsus continet cum eo, quem pro formula

$$\int \frac{x^{k+n}}{1+x^{2k}} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right]$$

inuenimus.

§. 35. Simili modo tractemus sequentem formam:

$$\int \frac{x^{k-n} - x^{k+n}}{1-x^{2k}} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right] = \frac{\pi}{k} \tan \frac{n\pi}{2k},$$

quae

quae, ducta in dn et vt supra integrata, praebet à parte sinistra

$$\int \frac{2x^k - x^{k-n} - x^{k+n}}{1 - x^{2k}} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right],$$

à parte autem dextra

$$\int \frac{\pi dn}{k} \operatorname{tag} \frac{n\pi}{2k} = \int \frac{\pi dn \sin \frac{n\pi}{2k}}{k \cos \frac{n\pi}{2k}}.$$

Ad hoc integrandum fiat $\frac{n\pi}{2k} = \phi$, eritque $\frac{\pi dn}{k} = 2 d\phi$, sicque formula integranda erit

$$2 \int \frac{d\phi \sin \phi}{\cos \phi} = -2 \int \frac{d\phi}{\cos \phi} + C = 2 \int \frac{d\phi}{\cos \frac{n\pi}{2k}} + C.$$

Fiat igitur $n=0$, esseque debeat $2 \int \frac{d\phi}{1} + C = 0$, ideoque constans $C=0$, quocirca haec integratio nobis suppeditat sequentem formulam:

$$\int \frac{2x^k - x^{k-n} - x^{k+n}}{1 - x^{2k}} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right] = 2 \int \frac{d\phi}{\cos \frac{n\pi}{2k}}$$

sequens autem formula $\left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=1 \end{array} \right]$ singulari evolutione non indiget, cum eius valor sit huius semissis.

§. 36. Evoluamus casum quo $k=2$ et $n=1$, et ex parte sinistra habemus

$$-\int \frac{(1-x)^2}{1-x^4} \frac{dx}{x} = -\int \frac{(1-x)}{(1+x)(1+xx)} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right];$$

at vero ex dextra parte: $2 \int \frac{d\phi}{\cos \frac{\pi}{4}} = -2 \int \frac{d\phi}{\sqrt{2}} = -\int \frac{d\phi}{2}$. Verum fractio $\frac{1-x}{(1+x)(1+xx)}$ resolvitur in has duas: $\frac{1}{1+x} - \frac{x}{1+xx}$, unde formula nostra resolvitur in has duas:

$$\int \frac{dx}{(1+x)x} - \int \frac{xdx}{(1+xx)x} = \int \frac{dx}{2}.$$

E. 2

Sed

Sed ex forma generali

$$\int \frac{x^{\lambda-1} dx}{(1+x^r)^{1/r}} = l \operatorname{tang.} \frac{\lambda \pi}{2r}$$

vtriusque formulae valor in infinitum excrescit, sicque nihil impedit, quo minus differentia $= l2$.

§. 37. Quod si hic in posteriore formula statuamus $xx = z$, ea abibit in hanc: $\int \frac{dz}{(1+z)^{1/2}}$, quae priori omnino est similis atque sub iisdem terminis integrationis continetur. Hic igitur iterum occurrit Paradoxon prorsus simile illi, quod ab Ill. *de la Grange* fuit memoratum: duae scilicet hic habentur formae prorsus pares: $\int \frac{dx}{(1+x)^{1/2}}$ et $\int \frac{dz}{(1+z)^{1/2}}$, quarum utramque a termino 0 ad ∞ integrari oportet, nihilo tamen minus earum differentia non est nulla, sed ut vidimus $= l2$. Atque hinc Solutio huius Paradoxi in eo manifesto est sita, quod vtriusque integralis valor in infinitum excrescit.

§. 38. Quod si binas postremas formulas eodem modo tractare et per dn multiplicatas integrare velimus, a parte sinistra resultat ista formula integralis:

$$\int \frac{x^{k+n} - x^{k-n}}{(1+2x^k \cos \eta + x^{2k})} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right];$$

pro dextra autem parte nanciscimur hanc formulam integram:

$$\int \frac{2\pi dn \sin \frac{n\eta}{k}}{k \sin \eta \sin \frac{n\pi}{k}}$$

a termino $n=0$ extendendam. Verum haec integratio nullo modo succedit; si enim ponamus $\frac{n\pi}{k} = \phi$, fiet $\frac{n\eta}{k} = \frac{\eta}{\pi} \phi = \alpha \phi$, ponendo

ponendo $\frac{\eta}{\pi} = \alpha$, unde formula integranda erit $\frac{1}{\int_{-\pi}^{\pi} \eta} \int_{-\pi}^{\pi} \frac{d\Phi \sin. \alpha \Phi}{k n. \Phi}$, cuius valor aliter nisi per signum summatorium exprimi non potest, sicque nulla concinna Theoremata hinc derivare licet.

§. 39. Quemadmodum autem hic, exponentem n ut variabilem spectando, transformationes per integrationem instituimus, ita etiam differentiatio egregias transformationes suppeditabit, quod argumentum vnica formula principali illustrasse sufficiet. Consideremus scilicet hanc formulam:

$$\int \frac{x^{k+n}}{1+x^{2k}} \frac{dx}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right] = \frac{\pi}{2k \cos. \frac{n\pi}{2k}},$$

quae, sumto exponente n ut solo variabili, continuo differentietur, vbi notandum est esse $d. x^{k+n} = x^{k+n} d n \log x$. At vero

pro formula $\frac{\pi}{2k \cos. \frac{n\pi}{2k}}$ scribamus litteram ν , quae ergo spectanda erit tanquam functio ipsius n , cuius ergo differentialia cuiusque ordinis sunt in nostra potestate. Hinc igitur sequentes reductiones consequemur:

$$\int \frac{x^{k+n}}{1+x^{2k}} \frac{dx}{x} \log x = \frac{d\nu}{dn} \text{ siue}$$

$$\int \frac{x^{k+n-1}}{1+x^{2k}} \frac{dx \log x}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right] = \frac{d\nu}{dn}$$

$$\int \frac{x^{k+n-1}}{1+x^{2k}} \frac{dx (\log x)^2}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right] = \frac{d^2 \nu}{dn^2}$$

$$\int \frac{x^{k+n-1}}{1+x^{2k}} \frac{dx (\log x)^3}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right] = \frac{d^3 \nu}{dn^3}$$

$$\int \frac{x^{k+n-1}}{1+x^{2k}} \frac{dx (\log x)^4}{x} \left[\begin{array}{l} \text{ab } x=0 \\ \text{ad } x=\infty \end{array} \right] = \frac{d^4 \nu}{dn^4}$$

$$\int \frac{x^{k+1} - 1}{1 + x^{2k}} dx (lx) \left[\begin{matrix} ab x = 0 \\ ad x = \infty \end{matrix} \right] = \frac{d^k v}{d n^k}$$

§. 40. Cum igitur hinc totum negotium ad differentialia continua ipsius v reducat, ea sequenti modo commodissime reperire licebit. Cum enim sit

$$v = \frac{\pi}{2k \cos. \frac{n\pi}{2k}}, \text{ erit } v \cos. \frac{n\pi}{2k} = \frac{\pi}{2k},$$

hincque continuo differentiando obtinebimus sequentes formulas:

$$\begin{aligned} \frac{dv}{dn} \cos. \frac{n\pi}{2k} - \frac{\pi}{2k} v \sin. \frac{n\pi}{2k} &= 0 \\ \frac{d^2v}{dn^2} \cos. \frac{n\pi}{2k} - \frac{2\pi}{2k} \frac{dv}{dn} \sin. \frac{n\pi}{2k} - \frac{\pi\pi}{4k^2} v \cos. \frac{n\pi}{2k} &= 0 \\ \frac{d^3v}{dn^3} \cos. \frac{n\pi}{2k} - \frac{3\pi}{2k} \frac{d^2v}{dn^2} \sin. \frac{n\pi}{2k} - \frac{3\pi\pi}{4k^2} \frac{dv}{dn} \cos. \frac{n\pi}{2k} + \frac{\pi^3}{8k^3} v \sin. \frac{n\pi}{2k} &= 0 \\ \frac{d^4v}{dn^4} \cos. \frac{n\pi}{2k} - \frac{4\pi}{2k} \frac{d^3v}{dn^3} \sin. \frac{n\pi}{2k} - \frac{6\pi\pi}{4k^2} \frac{d^2v}{dn^2} \cos. \frac{n\pi}{2k} + \frac{4\pi^3}{8k^3} \frac{dv}{dn} \sin. \frac{n\pi}{2k} \\ &+ \frac{\pi^4}{16k^4} v \cos. \frac{n\pi}{2k} = 0 \\ \text{etc.} & \qquad \qquad \text{etc.} \end{aligned}$$

unde singula differentialia altiora ex inferioribus formari possunt.

§. 41. Quo autem hae operationes magis subleventur, statuamus brevitatis gratia $\frac{n\pi}{2k} = \alpha$, ut sit $v = \frac{\alpha}{\cos. \alpha}$, atque singula differentialia ex superioribus aequationibus sequenti modo determinabuntur:

$$\begin{aligned} \frac{dv}{dn} &= \alpha v \tan. \alpha \\ \frac{d^2v}{dn^2} &= 2\alpha \frac{dv}{dn} \tan. \alpha + \alpha \alpha v \\ \frac{d^3v}{dn^3} &= 3\alpha \frac{d^2v}{dn^2} \tan. \alpha + 3\alpha \alpha \frac{dv}{dn} - \alpha^3 v \tan. \alpha \end{aligned}$$

$d^4 v$

$$\begin{aligned}\frac{d^4 v}{dn^4} &= 4\alpha \frac{d^3 v}{dn^3} \text{ tang. } \alpha n + 6\alpha \alpha \frac{d^2 v}{dn^2} - 4\alpha^3 \frac{d v}{dn} \text{ tang. } \alpha n - \alpha^5 v \\ \frac{d^5 v}{dn^5} &= 5\alpha \frac{d^4 v}{dn^4} \text{ tang. } \alpha n + 10\alpha \alpha \frac{d^3 v}{dn^3} - 10\alpha^3 \frac{d^2 v}{dn^2} \text{ tang. } \alpha n - 5\alpha^5 \frac{d v}{dn} \\ &\quad + \alpha^5 v \text{ tang. } \alpha n\end{aligned}$$

etc.

etc.

Quod si brevitatis gratia insuper statuamus $\text{tang. } \alpha n = t$, et praecedentes valores in sequentibus substituamus, reperiemus:

$$\begin{aligned}\frac{d v}{dn} &= \alpha v \cdot t \\ \frac{d^2 v}{dn^2} &= \alpha \alpha v (2 t t + 1) \\ \frac{d^3 v}{dn^3} &= \alpha^3 v (6 t^3 + 5 t) \\ \frac{d^4 v}{dn^4} &= \alpha^4 v (24 t^4 + 28 t t + 5) \\ \frac{d^5 v}{dn^5} &= \alpha^5 v (120 t^5 + 180 t^3 + 61 t) \\ \frac{d^6 v}{dn^6} &= \alpha^6 v (720 t^6 + 1320 t^4 + 662 t t + 61)\end{aligned}$$

§. 42. Ex consideratione harum expressionum facilis erui potest operatio, cuius ope ex qualibet earum expressionum sequens colligi potest. Sit enim pro differentiali ordinis indefiniti

$$\frac{d^\lambda v}{dn^\lambda} = \alpha^\lambda v \cdot P$$

at pro ordine sequente

$$\frac{d^{\lambda+1} v}{dn^{\lambda+1}} = \alpha^{\lambda+1} v \cdot Q$$

et quoniam vidimus valorem ipsius P talem habere formam:

$$P = A t^\lambda + B t^{\lambda-2} + C t^{\lambda-4} + D t^{\lambda-6} ;$$

rum

tum valor ipsius Q ex sequentibus binis seriebus erit compositus :

$$Q = (\lambda+1)A t^{\lambda+1} + (\lambda-1)B t^{\lambda-1} + (\lambda-3)C t^{\lambda-3} + (\lambda-5)D t^{\lambda-5} \text{ etc.} \\ + \lambda A t^{\lambda-1} + (\lambda-2)B t^{\lambda-3} + (\lambda-4)C t^{\lambda-5} + \text{etc.}$$

vnde patet hanc determinationem ita repraesentari posse, ut sit

$$Q = \frac{t \cdot d \cdot P t}{d t} + \frac{d P}{d t}.$$

§. 43. Haec vero formula, qua ex cognito valore P sequens Q deriuatur, etiam ex ipsa natura rei sequenti modo ostendi potest. Cum per hypóthesin sit

$$\frac{d^{\lambda} \nu}{d n^{\lambda}} = \alpha^{\lambda} \nu P,$$

erit differentiando

$$\frac{d^{\lambda+1} \nu}{d n^{\lambda+1}} = \alpha^{\lambda} P d \nu + \alpha^{\lambda} \nu d P;$$

initio autem vidimus esse $\frac{d \nu}{d n} = \alpha \nu t$, siue $d \nu = \alpha \nu t \cdot d n$ quo valore substituto fit

$$\frac{d^{\lambda+1} \nu}{d n^{\lambda+1}} = \alpha^{\lambda+1} \nu P t + \alpha^{\lambda} \nu \frac{d P}{d n};$$

tum vero assumimus $t = \text{tang. } \alpha n$, vnde differentiando fit $\alpha d n = \frac{d t}{1+t t}$, quo valore in postremo termino substituto obtinebitur

$$\frac{d^{\lambda+1} \nu}{d n^{\lambda+1}} = \alpha^{\lambda+1} \nu P t + \alpha^{\lambda+1} \nu \frac{d P (1+t t)}{d t} = \alpha^{\lambda+1} \nu \left(P t + \frac{d P (1+t t)}{d t} \right)$$

quae forma manifesto reducitur ad hanc :

$$\frac{d^{\lambda+1} \nu}{d n^{\lambda+1}} = \alpha^{\lambda+1} \nu \cdot \frac{t \cdot d \cdot P t + d P}{d t},$$

ita

ita vt fit

$$Q = \frac{t \cdot d \cdot P t + d P}{d t} = P t + \frac{d P (t + t t)}{d t};$$

vnde intelligitur, si sumatur $t \cdot t + 1 = 0$; quo facto in nostris formulis signa terminorum alternabuntur, et omiffa litera t , fieri $Q = P$; vnde patet, hoc casu omnes formulas superiores eundem valorem esse adepturas, id quod etiam ex formulis supra exhibitis manifestum est, ex quibus erit $2 - 1 = 1$; $6 - 5 = 1$; $24 - 28 + 5 = 1$; $120 - 180 + 61 = 1$; $720 - 1320 + 662 - 61 = 1$; etc. vnde insigne criterium obtinetur, vtrum formulae istae recte sint per calculum definitae.

INVESTIGATIO FORMULAE INTEGRALIS

$$\int \frac{x^{m-1} dx}{(1+x^k)^n}$$

CASV QVO POST INTEGRATIONEM STATVITVR

$$x = \infty.$$

§. I.

Iam satis notum est, huius formulae integrale partim logarithmos, partim arcus circulares complecti, et partes logarithmicas hanc progressionem constituere:

$$\begin{aligned} & -\frac{2}{k} \operatorname{cof.} \frac{m\pi}{k} / \sqrt{(1-2x \operatorname{cof.} \frac{\pi}{k} + xx)} \\ & -\frac{2}{k} \operatorname{cof.} \frac{3m\pi}{k} / \sqrt{(1-2x \operatorname{cof.} \frac{3\pi}{k} + xx)} \\ & -\frac{2}{k} \operatorname{cof.} \frac{5m\pi}{k} / \sqrt{(1-2x \operatorname{cof.} \frac{5\pi}{k} + xx)} \\ & -\frac{2}{k} \operatorname{cof.} \frac{7m\pi}{k} / \sqrt{(1-2x \operatorname{cof.} \frac{7\pi}{k} + xx)} \\ & - \quad - \quad - \quad - \quad - \quad - \quad - \quad - \\ & -\frac{2}{k} \operatorname{cof.} \frac{im\pi}{k} / \sqrt{(1-2x \operatorname{cof.} \frac{i\pi}{k} + xx)} \end{aligned}$$

vbi i denotat numerum imparem non maiorem quam k . Hinc si k fuerit numerus par, erit $i = k - 1$; ac si k fuerit numerus impar, hanc progressionem continuari oportet vsque ad $i = k$; eius vero coefficientis duplo minor capi debet, seu loco $-\frac{2}{k}$ tantum scribi debet $-\frac{1}{k}$, cuius irregularitatis ratio in *Calculo Integrali* est exposita.

§. 2.

§. 2. Cum hae partes sponte iam evanescent posito $x = 0$, statuamus statim $x = \infty$, et cum in genere sit

$$V(1 - 2x \cos. \omega + x^2) = x - \cos. \omega, \text{ erit}$$

$\log V(1 - 2x \cos. \omega + x^2) = L(x - \cos. \omega) = Lx - \frac{\cos. \omega}{x} = Lx$, ob $\frac{\cos. \omega}{x} = 0$; omnes ergo illi logarithmi reducuntur ad eandem formam Lx , quae multiplicanda est per hanc seriem:

$$-\frac{2}{k} \cos. \frac{m\pi}{k} - \frac{2}{k} \cos. \frac{3m\pi}{k} - \frac{2}{k} \cos. \frac{5m\pi}{k} - \dots - \frac{2}{k} \cos. \frac{im\pi}{k},$$

vbi, vt diximus, i denotat maximum numerum imparem ipso k non maiorem, hac tamen restrictione, vt, si k fuerit impar, ideoque $i = k$, vltimum membrum ad dimidium reduci debeat. Quamobrem, si huius progressionis summam inuestigare velimus, duo casus erunt constituendi: alter quo k est numerus par et $i = k - 1$, alter vero quo k est impar et $i = k$.

Euolutio casus prioris, quo k est numerus par et

$$i = k - 1.$$

§. 3. Hoc ergo casu, posito $x = \infty$, formula $-\frac{2}{kLx}$ multiplicatur per hanc Cosinum seriem:

$$\cos. \frac{m\pi}{k} + \cos. \frac{3m\pi}{k} + \cos. \frac{5m\pi}{k} + \cos. \frac{7m\pi}{k} + \dots + \cos. \frac{(k-1)m\pi}{k},$$

cuius summam statuamus = S. Ducamus hanc seriem in $\sin. \frac{m\pi}{k}$, et cum in genere sit

$$\sin. \frac{m\pi}{k} \cos. \frac{im\pi}{k} = \frac{1}{2} \sin. \frac{(i+1)m\pi}{k} - \frac{1}{2} \sin. \frac{(i-1)m\pi}{k},$$

facta hac reductione habebimus

$$\begin{aligned} S \sin. \frac{m\pi}{k} &= \frac{1}{2} \sin. \frac{2m\pi}{k} + \frac{1}{2} \sin. \frac{4m\pi}{k} + \frac{1}{2} \sin. \frac{6m\pi}{k} - \dots + \frac{1}{2} \sin. \frac{(k-1)m\pi}{k} \\ &\quad - \frac{1}{2} \sin. \frac{2m\pi}{k} - \frac{1}{2} \sin. \frac{4m\pi}{k} - \frac{1}{2} \sin. \frac{6m\pi}{k} - \dots - \frac{1}{2} \sin. \frac{(k-2)m\pi}{k}; \end{aligned}$$

F 2

vbi

vbi omnes termini praeter ultimum manifesto se destruunt, ita ut sit

$$S \sin. \frac{m\pi}{k} = \frac{1}{2} \sin. m\pi.$$

Iam vero quia nostri coefficientes m et k supponuntur integri, utique erit $\sin. m\pi = 0$, ideoque etiam $S = 0$, nisi forte etiam fuerit $\sin. \frac{m\pi}{k} = 0$, qui autem casus locum habere nequit, quoniam in integratione formulae propositae $\frac{x^{m-1} dx}{1+x^k}$ semper assumi solet esse $m < k$. Hoc igitur modo evictum est, casu quo post integrationem statuitur $x = \infty$, omnes partes logarithmicas integralis se destruere.

Evolutio casus alterius, quo est k numerus impar et $i = k$.

§. 4. Hoc ergo casu, sumto $x = \infty$, formula $I x$ multiplicatur per hanc seriem :

$$-\frac{2}{k} \cos. \frac{m\pi}{k} - \frac{2}{k} \cos. \frac{3m\pi}{k} - \frac{2}{k} \cos. \frac{5m\pi}{k} - \dots - \frac{1}{k} \cos. \frac{im\pi}{k},$$

vbi terminus penultimus est $-\frac{2}{k} \cos. \frac{(k-2)m\pi}{k}$, pro ultimo vero termino erit $\cos. m\pi = +1$, signo superiore valente si n sit numerus par, inferiore si impar; quare remoto termino ultimo pro reliquis ponamus

$$\cos. \frac{m\pi}{k} + \cos. \frac{3m\pi}{k} + \cos. \frac{5m\pi}{k} + \dots + \cos. \frac{(k-2)m\pi}{k} = S$$

ita ut multiplicator ipsius logarithmi x sit

$$-\frac{2S}{k} - \frac{1}{k} \cos. m\pi.$$

Hinc procedendo ut ante fiet

$$S \sin. \frac{m\pi}{k} = \frac{1}{2} \sin. \frac{2m\pi}{k} + \frac{1}{2} \sin. \frac{4m\pi}{k} + \frac{1}{2} \sin. \frac{6m\pi}{k} - \dots + \frac{1}{2} \sin. \frac{(k-1)m\pi}{k} \\ - \frac{1}{2} \sin. \frac{2m\pi}{k} - \frac{1}{2} \sin. \frac{4m\pi}{k} - \frac{1}{2} \sin. \frac{6m\pi}{k} - \dots - \frac{1}{2} \sin. \frac{(k-1)m\pi}{k};$$

vbi

vbi iterum omnes termini praeter vltimum se mutuo tollunt,
ita vt hinc prodeat

$$S \sin. \frac{m\pi}{k} = \frac{1}{2} \sin. \frac{(k-1)m\pi}{k} = \frac{1}{2} \sin. (m\pi - \frac{m\pi}{k});$$

at vero est

$$\sin. (m\pi - \frac{m\pi}{k}) = \sin. m\pi \cos. \frac{m\pi}{k} - \cos. m\pi \sin. \frac{m\pi}{k},$$

vbi notetur esse $\sin. m\pi = 0$, ob m numerum integrum;
habebimus ergo

$$S \sin. \frac{m\pi}{k} = -\frac{1}{2} \cos. m\pi \sin. \frac{m\pi}{k}, \text{ siue } S = -\frac{1}{2} \cos. m\pi,$$

consequenter multiplicator ipsius x erit

$$= \frac{1}{k} \cos. m\pi - \frac{1}{k} \cos. m\pi = 0,$$

sicque manifestum est, siue k sit numerus par siue impar,
omnia membra logarithmica in nostro integrali se mutuo
destruere, siquidem post integrationem statuamus $x = \infty$,
quemadmodum hic semper supponimus.

§. 5. Consideremus nunc etiam partes a circulo
pendentes, ex quibus integrale nostrae formulae componitur.
Hae autem partes sequentem progressionem constituere sunt
compertae:

$$\begin{aligned} & \frac{2}{k} \sin. \frac{m\pi}{k} A \operatorname{tang.} \frac{x \sin. \frac{\pi}{k}}{1-x \cos. \frac{\pi}{k}} + \frac{2}{k} \sin. \frac{3m\pi}{k} A \operatorname{tang.} \frac{x \sin. \frac{3\pi}{k}}{1-x \cos. \frac{3\pi}{k}} \\ & + \frac{2}{k} \sin. \frac{5m\pi}{k} A \operatorname{tang.} \frac{x \sin. \frac{5\pi}{k}}{1-x \cos. \frac{5\pi}{k}} + \frac{2}{k} \sin. \frac{7m\pi}{k} A \operatorname{tang.} \frac{x \sin. \frac{7\pi}{k}}{1-x \cos. \frac{7\pi}{k}} \\ & + \dots + \frac{2}{k} \sin. \frac{im\pi}{k} A \operatorname{tang.} \frac{x \sin. \frac{i\pi}{k}}{1-x \cos. \frac{i\pi}{k}} \end{aligned}$$

vbi in vltimo membro est vel $i = k-1$, vel $i = k$; prius
scilicet valet si i est numerus par, posterius si impar.

§. 6. Cum etiam omnia haec membra evanescant posito $x=0$, faciamus pro instituto nostro $x=\infty$. In genere igitur fiet

$$A \operatorname{tang.} \frac{x \sin. \frac{i\pi}{k}}{1 - x \cos. \frac{i\pi}{k}} = A \operatorname{rang.} \left(- \operatorname{tang.} \frac{i\pi}{k} \right).$$

Est vero

$$- \operatorname{tang.} \frac{i\pi}{k} = + \operatorname{tang.} \frac{(k-i)\pi}{k},$$

ex quo hic arcus fit $= \frac{(k-i)\pi}{k}$. Hinc ergo loco i scribendo successive numeros 1, 3, 5, 7 etc. istae partes nostri integralis quaesiti erunt

$$\frac{2(k-1)\pi}{kk} \sin. \frac{2m\pi}{k} + \frac{2(k-3)\pi}{kk} \sin. \frac{4m\pi}{k} + \frac{2(k-5)\pi}{kk} \sin. \frac{6m\pi}{k} + \frac{2(k-7)\pi}{kk} \sin. \frac{8m\pi}{k} + \frac{2(k-9)\pi}{kk} \sin. \frac{10m\pi}{k} + \dots + \frac{2(k-i)\pi}{kk} \sin. \frac{im\pi}{k}$$

vbi casu, quo k est numerus par, progredi oportet vsque ad $i=k-1$; ac si k sit numerus impar, vsque ad $i=k$.

§. 7. Statuamus breuitatis gratia

$$(k-1) \sin. \frac{m\pi}{k} + (k-3) \sin. \frac{2m\pi}{k} + (k-5) \sin. \frac{3m\pi}{k} + \dots + (k-i) \sin. \frac{im\pi}{k} = S$$

ita vt integrale quaesitum sit $\frac{2\pi S}{kk}$, quandoquidem partes logarithmicae se mutuo destruxerunt. Multiplicemus nunc vtrinque per $2 \sin. \frac{m\pi}{k}$, et cum in genere sit

$$2 \sin. \frac{m\pi}{k} \sin. \frac{im\pi}{k} = \cos. \frac{(i-1)m\pi}{k} - \cos. \frac{(i+1)m\pi}{k},$$

facta substitutione erit

$$2 S \sin \frac{m \pi}{k} = (k-1) \cos \frac{0 m \pi}{k} + (k-3) \cos \frac{2 m \pi}{k} + (k-5) \cos \frac{4 m \pi}{k} - \dots - (k-1) \cos \frac{2 m \pi}{k} - (k-3) \cos \frac{4 m \pi}{k} - (k-5) \cos \frac{6 m \pi}{k} - \dots + (k-i) \cos \frac{(i-1) m \pi}{k} - (k-i) \cos \frac{(i+1) m \pi}{k}$$

quae series manifesto contrahitur in sequentem :

$$2 \sin. \frac{m\pi}{k} = (k-1) - 2 \cos. \frac{2m\pi}{k} - 2 \cos. \frac{4m\pi}{k} - 2 \cos. \frac{6m\pi}{k} - \dots - 2 \cos. \frac{(i-1)m\pi}{k} \\ - (k-i) \cos. \frac{(i+1)m\pi}{k}$$

ubi, primo et ultimo membro sublati, regularem termini intermedii constituunt seriem, pro cuius valore inuestigando ponamus

$$T = \cos. \frac{2m\pi}{k} + \cos. \frac{4m\pi}{k} + \cos. \frac{6m\pi}{k} + \dots + \cos. \frac{(i-1)m\pi}{k},$$

ita. vt fit

$$2 S \sin. \frac{m \pi}{k} = k - 1 - 2 T - (k - i) \cos. \frac{(i + 1) m \pi}{k}.$$

Hic autem iterum conuenit duos casus perpendere, prout
1 fuerit par vel impar.

Evolutio casus prioris, quo k est numerus par et
 $i = k - 1$.

§. 8. Hoc ergo casus habebimus

$$T = \cos \frac{2m\pi}{k} + \cos \frac{4m\pi}{k} + \cos \frac{6m\pi}{k} + \dots + \cos \frac{(k-1)m\pi}{k}.$$

Multiplicemus denuo per $2 \sin. \frac{m\pi}{k}$, et per reductiones supra indicatas habebimus

$$2 T \sin. \frac{m \pi}{k} = \sin. \frac{3 m \pi}{k} + \sin. \frac{5 m \pi}{k} + \sin. \frac{7 m \pi}{k} + \dots + \sin. \frac{(k-1) m \pi}{k} \\ - \sin. \frac{m \pi}{k} - \sin. \frac{3 m \pi}{k} - \sin. \frac{5 m \pi}{k} - \dots - \sin. \frac{(k-1) m \pi}{k} ;$$

deletis igitur terminis se mutuo tollentibus erit.

2 T

$$2 T \sin. \frac{m\pi}{k} = - \sin. \frac{m\pi}{k} + \sin. \frac{(k-1)m\pi}{k}.$$

Est vero

$$\sin. \frac{(k-1)m\pi}{k} = \sin. (m\pi - \frac{m\pi}{k}) = \sin. m\pi \cos. \frac{m\pi}{k} - \cos. m\pi \sin. \frac{m\pi}{k},$$

vbi $\sin. m\pi = 0$, quamobrem fiet $2 T = -1 - \cos. m\pi$.

§. 9. Inuento valore pro T colligitur fore

$$2 S \sin. \frac{m\pi}{k} = k, \text{ ideoque } S = \frac{k}{2 \sin. \frac{m\pi}{k}}.$$

Denique vero ipse valor formulae nostrae integralis, quem quaerimus, erit $\frac{2\pi S}{kk}$, et nunc manifestum est, integrale nostrae

formulae, casu quo S est numerus par, fore $\frac{\pi}{k \sin. \frac{m\pi}{k}}$, siquidem post integrationem statuetur $x = \infty$.

Evolutio alterius casus, quo k est numerus impar et $i = k$.

§. 10. Hoc ergo casu est

$$T = \cos. \frac{2m\pi}{k} + \cos. \frac{4m\pi}{k} + \cos. \frac{6m\pi}{k} + \dots + \cos. \frac{(k-1)m\pi}{k},$$

quae series multiplicata per $2 \sin. \frac{m\pi}{k}$ producet vt ante

$$2 T \sin. \frac{m\pi}{k} = \sin. \frac{3m\pi}{k} + \sin. \frac{5m\pi}{k} + \sin. \frac{7m\pi}{k} + \dots + \sin. \frac{km\pi}{k} \\ - \sin. \frac{m\pi}{k} - \sin. \frac{3m\pi}{k} - \sin. \frac{5m\pi}{k} - \dots - \sin. \frac{(k-2)m\pi}{k},$$

vnde deletis terminis se mutuo tollentibus reperietur

$$2 T \sin. \frac{m\pi}{k} = - \sin. \frac{m\pi}{k} + \sin. m\pi$$

ideoque

$$2 T = -1 + \frac{\sin. m\pi}{\sin. \frac{m\pi}{k}} = 1, \text{ ob } \sin. m\pi = 0,$$

hincque

hincque porro fiet

$$2 S \sin. \frac{m\pi}{k} = k;$$

quare cum valor integralis quaesitus sit $\frac{\pi S}{k}$, erit etiam hoc casu integrale nostrum $= \frac{\pi}{k \sin. \frac{m\pi}{k}}$, prorsus uti praecedente casu. Hinc ergo deducimus sequens

Theorema.

§. 11. Si haec formula differentialis: $\frac{x^{m-1} dx}{1+x^k}$, ita integretur, ut, posito $x=0$, integrale evanescat, tum vero statueretur $x=\infty$, valor inde resultans semper erit $\frac{\pi}{k \sin. \frac{m\pi}{k}}$, siue k sit numerus par, siue impar. Huius Theorematis demonstratio ex praecedentibus est manifesta.

§. 12. In evolutione huius formulae assumimus esse $m < k$; quia alioquin membra logarithmica, se non destruisent; at vero ne hac quidem limitatione nunc amplius est opus. Casu enim quò foret $m=k$, integrale formulae $\frac{x^{m-1} dx}{1+x^k}$ esset $\frac{1}{k} \log(1+x^k)$, quod facto $x=\infty$ fieret etiam ∞ ; verum hoc idem indicat, nostrum integrale esse $\frac{\pi}{k \sin. \frac{m\pi}{k}} = \infty$. Dummodo ergo m non fuerit maius quam k , nostra formula veritati semper est consentanea.

§. 13. Quin etiam ne quidem necesse est ut exponentes m et k sint numeri integri, dummodo non fuerit $m > k$; si enim fuerit $m = \frac{p}{\lambda}$ et $k = \frac{q}{\lambda}$, erit valor per nostram

stram formulam $\frac{\pi \lambda}{\lambda \sin. \frac{\mu \pi}{x}}$, cuius veritas ita ostenditur. Quia

hoc casu formula integranda est $\int \frac{x^{\frac{\mu}{\lambda}}}{1 + x^{\frac{\mu}{\lambda}}} \frac{dx}{x}$, statuatur $x = y^\lambda$, erit $\frac{dx}{x} = \frac{\lambda dy}{y}$ et formula fiet

$$\int \frac{y^\mu}{1 + y^\mu} \frac{\lambda dy}{y} = \lambda \int \frac{y^{\mu-1}}{1 + y^\mu} dy$$

cuius valor utique erit $\frac{\lambda \pi}{\lambda \sin. \frac{\mu \pi}{x}}$.

Alia demonstratio Theorematis.

§. 14. Denotet P valorem integralis $\int \frac{x^m}{1 + x^k} \frac{dx}{x}$ a termino $x = 0$ vsque ad $x = 1$; at Q valorem eiusdem integralis a termino $x = 1$ vsque ad $x = \infty$, ita ut $P + Q$ praebeat eum ipsum valorem, qui in theoremate continetur. Nunc pro valore Q inueniendo statuatur $x = \frac{1}{y}$, vnde fit $\frac{dx}{x} = -\frac{dy}{y}$, fietque

$$Q = \int \frac{y^{-m}}{1 + y^{-k}} \frac{-dy}{y} = - \int \frac{y^{k-m}}{1 + y^k} \frac{dy}{y}$$

a termino $y = 1$ vsque ad $y = 0$. Hinc igitur commutatis terminis erit $Q = + \int \frac{y^{k-m}}{1 + y^k} \frac{dy}{y}$, a termino $y = 0$ vsque ad $y = 1$. Iam quia hoc integrali expedito littera y ex calculo egreditur, loco y scribere licebit x , ita ut sit

$$Q = \int \frac{x^{k-m}}{1 + x^k} \frac{dx}{x},$$

quo

quo facto habebimus

$$P + Q = \int \frac{x^m + x^{k-m}}{1 + x^k} \cdot \frac{dx}{x}$$

a termino $x = 0$ vsque ad terminum $x = 1$. Verum non ita pridem demonstraui, valorem huius formulae integralis

intra terminos $x = 0$ et $x = 1$ contentum esse $= \frac{\pi}{k \sin. \frac{m\pi}{k}}$.

Hinc igitur nascitur sequens Theorema non minus notatu dignum.

Theorema.

§. 15. *Valor huius formulae integralis:*

$$\int \frac{x^m + x^{k-m}}{1 + x^k} \cdot \frac{dx}{x}$$

intra terminos $x = 0$ et $x = 1$ contentus, aequalis est valori istius integralis: $\int \frac{x^m}{1 + x^k} \cdot \frac{dx}{x}$, intra terminos $x = 0$ et $x = \infty$ contento.

§. 16. His expensis formulam integralem in titulo propositam aggrediamur, et quo eam ad formam hactenus tractatam reducamus, in subsidium vocemus sequentem reductionem:

$$\int \frac{x^{m-1} dx}{(1+x^k)^{\lambda+1}} = \frac{A x^m}{(1+x^k)^\lambda} + B \int \frac{x^{m-1} dx}{(1+x^k)^\lambda},$$

unde facta differentiatione prodit sequens aequatio:

$$\frac{x^{m-1} dx}{(1+x^k)^{\lambda+1}} = \frac{m A x^{m-1} dx}{(1+x^k)^\lambda} - \frac{\lambda k A x^{m+k-1} dx}{(1+x^k)^{\lambda+1}} + \frac{B x^{m-1} dx}{(1+x^k)^\lambda},$$

G 2

quae

quae aequatio, per $x^{m-1} dx$ diuisa ac per $(1+x^k)^\lambda$ multiplicata, terminum negatiuum a dextra ad sinistram transponendo, erit

$$\frac{1 + \lambda k A x^k}{1 + x^k} = m A + B$$

quae aequatio manifesto subsistere nequit, nisi sit $\lambda k A = 1$, siue $A = \frac{1}{\lambda k}$, vnde erit $1 = m A + B = \frac{m}{\lambda k} + B$, sicque erit $B = 1 - \frac{m}{\lambda k}$.

§. 17. Inuentis his valoribus pro litteris A et B, primum assumimus, integralia ita capi, vt euanescent posito $x=0$; tunc vero posito $x=\infty$, quia exponens n minor supponitur quam k , membrum absolutum littera A affectum sponte euanescit, ita vt hoc casu $x=\infty$ fiat

$$\int \frac{x^{m-1} dx}{(1+x^k)^{\lambda+1}} = \left(1 - \frac{m}{\lambda k}\right) \int \frac{x^{m-1} dx}{(1+x^k)^\lambda}.$$

Quod si iam primo capiamus $\lambda=1$, quia ante inuenimus pro eodem casu $x=\infty$ esse

$$\int \frac{x^{m-1} dx}{1+x^k} = \frac{\pi}{k \sin. \frac{m\pi}{k}},$$

habebimus valorem istius integralis

$$\int \frac{x^{m-1} dx}{(1+x^k)^2} = \left(1 - \frac{m}{k}\right) \frac{\pi}{k \sin. \frac{m\pi}{k}},$$

si quidem integrale etiam a termino $x=0$ vsque ad terminum $x=\infty$ extendatur.

§. 18. Quod si iam simili modo ponamus $\lambda=2$, reperietur pro iisdem terminis integrationis

$\int x$

$$\int \frac{x^{m-1} dx}{(1+x^k)^2} = \left(1 - \frac{m}{k}\right) \left(1 - \frac{m}{2k}\right) \frac{\pi}{k \sin \frac{m\pi}{k}};$$

codem modo si litterae λ continuo maiores valores tribuantur, reperientur sequentes integralium formae omni attentione dignae :

$$\int \frac{x^{m-1} dx}{(1+x^k)^3} = \left(1 - \frac{m}{k}\right) \left(1 - \frac{m}{2k}\right) \left(1 - \frac{m}{3k}\right) \frac{\pi}{k \sin \frac{m\pi}{k}}$$

$$\int \frac{x^{m-1} dx}{(1+x^k)^4} = \left(1 - \frac{m}{k}\right) \left(1 - \frac{m}{2k}\right) \left(1 - \frac{m}{3k}\right) \left(1 - \frac{m}{4k}\right) \frac{\pi}{k \sin \frac{m\pi}{k}}$$

$$\int \frac{x^{m-1} dx}{(1+x^k)^5} = \left(1 - \frac{m}{k}\right) \left(1 - \frac{m}{2k}\right) \left(1 - \frac{m}{3k}\right) \left(1 - \frac{m}{4k}\right) \left(1 - \frac{m}{5k}\right) \frac{\pi}{k \sin \frac{m\pi}{k}}$$

etc.

etc.

§. 19. Quare si littera n denotet numerum quemcunque integrum, pro formula in titulo expressa, si eius integrale a termino $x=0$ vsque ad $x=\infty$ extendatur, eius valor sequenti modo se habebit :

$$\left(1 - \frac{m}{k}\right) \left(1 - \frac{m}{2k}\right) \left(1 - \frac{m}{3k}\right) \left(1 - \frac{m}{4k}\right) \dots \left(1 - \frac{m}{(n-1)k}\right) \frac{\pi}{k \sin \frac{m\pi}{k}}$$

qui ergo conveniet huic formulae integrali :

$$\int \frac{x^{m-1} dx}{(1+x^k)^n}$$

§. 20. Hic quidem necessario pro n alii numeri praeter integros accipi non licet : at vero per methodum interpolationum, quae fufius iam passim est explicata, hanc integrationem etiam ad casus, quibus exponens n est numerus fractus, extendere licet. Quod si enim sequentes formulae

lae integrales a termino $y=0$ vsque ad $y=1$ extendantur, in genere valor nostrae formulae propositae ita repraesentari poterit:

$$\int \frac{x^{m-1} dx}{(1+x^k)^{\frac{m}{k}}} = \frac{\pi}{k \sin \frac{m\pi}{k}} \frac{\int y^{n-k-m-1} dy (1-y^k)^{\frac{m}{k}-1}}{\int y^{k-m-1} dy (1-y^k)^{\frac{m}{k}-1}}.$$

Vnde si fuerit $m=1$ et $k=2$, sequitur fore

$$\int \frac{dx}{(1+xx)^{\frac{1}{2}}} = \frac{\pi}{2} \int \frac{y^{2(n-1)} dy}{V(1-yy)} : \int \frac{dy}{V(1-yy)} = \int \frac{y^{2(n-1)} dy}{V(1-yy)}$$

Ita si $n=\frac{3}{2}$ erit

$$\int \frac{dx}{(1+xx)^{\frac{3}{2}}} = \int \frac{y dy}{V(1-yy)}$$

cuius veritas sponte elucet, quia integrale prius generatim est $\frac{x}{V(1+xx)}$, posterius vero $= 1 - V(1-yy)$, quae, facto $x=\infty$ et $y=1$, utique fiunt aequalia. Caeterum pro hac integratione generali notasse iuuabit, exponentem vnitate minorem accipi non posse, quia alioquin valores amborum integralium in infinitum excrescerent.

INVESTIGATIO VALORIS INTEGRALIS

$$\int \frac{x^{m-1} dx}{1 - 2x^k \cos. \theta + x^{2k}}$$

A TERMINO $x = 0$ VSQVE AD $x = \infty$ EXTENSI.

§. I.

Quaeramus primo integrale formulae propositae indefinitum, atque adeo omnes operationes ex primis Analyseos principiis repetamus. Ac primo quidem, quoniam denominator in factores reales simplices resolui nequit, sit in genere eius factor duplicatus quicunque $1 - 2x \cos. \omega + x^2$; euidens enim est, denominatorem fore productum ex k huiusmodi factoribus duplicatis. Cum igitur, posito hoc factore $= 0$, fiat $x = \cos. \omega \pm \sqrt{1 - \sin. \omega}$, etiam ipse denominator duplici modo evanescere debet, siue si ponatur

$$x = \cos. \omega + \sqrt{1 - \sin. \omega}, \text{ siue} \\ x = \cos. \omega - \sqrt{1 - \sin. \omega}.$$

Constat autem omnes potestates harum formularum ita commode exprimi posse, ut sit

$$(\cos. \omega \pm \sqrt{1 - \sin. \omega})^\lambda = \cos. \lambda \omega \pm \sqrt{1 - \sin. \lambda \omega};$$

hinc igitur erit

$$x^k = \cos. k \omega \pm \sqrt{1 - \sin. k \omega} \text{ et} \\ x^{2k} = \cos. 2k \omega \pm \sqrt{1 - \sin. 2k \omega}.$$

Sub:

Substituamus ergo hos valores et denominator noster euadet

$$1 - 2 \cos \theta \cos k\omega + \cos 2k\omega = \\ + 2V - 1 \cos \theta \sin k\omega + V - 1 \sin 2k\omega$$

§. 2. Perspicuum igitur est huius aequationis tam terminos reales quam imaginarios seorsim se mutuo tollere debere, unde nascuntur hae duae aequationes:

I. $1 - 2 \cos \theta \cos k\omega + \cos 2k\omega = 0$

II. $- 2 \cos \theta \sin k\omega + \sin 2k\omega = 0.$

Cum igitur sit

$$\sin 2k\omega = 2 \sin k\omega \cos k\omega,$$

posterior aequatio induet hanc formam:

$$- 2 \cos \theta \sin k\omega + 2 \sin k\omega \cos k\omega,$$

quae per $2 \sin k\omega$ diuisa dat $+\cos k\omega = \cos \theta$, ideoque

$$\cos 2k\omega = \cos 2\theta = \cos^2 \theta - \sin^2 \theta = 2 \cos^2 \theta - 1,$$

qui valores in aequatione priore substitui praebent aequationem identicam, ita ut utrique aequationi satisfiat sumendo $\cos k\omega = \cos \theta$.

§. 3. Pro ω igitur eiusmodi angulum assumi oportet, ut fiat $\cos k\omega = \cos \theta$, unde quidem statim deducitur $k\omega = \theta$, ideoque $\omega = \frac{\theta}{k}$. Verum quia infiniti dantur anguli eundem cosinum habentes, qui praeter ipsum angulum θ sunt $2\pi \pm \theta$, $4\pi \pm \theta$, $6\pi \pm \theta$ etc. atque adeo in genere $2i\pi \pm \theta$, denotante i omnes numeros integros, quaesito nostro satisfiet, faciendo $k\omega = 2i\pi \pm \theta$, unde colligitur angulus $\omega = \frac{2i\pi \pm \theta}{k}$. Acque pro ω nancisceremus innumerabiles angulos satisfaciētes, quorum autem sufficiet

tot

tôt assumisse, quot exponens k continet unitates; successive igitur angulo ω sequentes tribuamus valores:

$$\frac{\theta}{k}, \frac{2\pi+\theta}{k}, \frac{4\pi+\theta}{k}, \frac{6\pi+\theta}{k}, \frac{8\pi+\theta}{k}, \dots, \frac{2(k-1)\pi+\theta}{k}$$

Quod si ergo angulo ω successive singulos istos valores, quorum numerus est $=k$, tribuamus, formula $1 - 2x \cos. \omega + x^2$ omnes suppeditabit factores duplicatos nostri denominatoris $1 - 2x^k \cos. \theta + x^{2k}$, quorum numerus erit $=k$.

§. 4. Inuentis iam omnibus factoribus duplicatis nostri denominatoris, fractio $\frac{x^{m-1}}{1 - 2x^k \cos. \theta + x^{2k}}$ resolui debet in tot fractiones partiales, quarum denominatores sint ipsi isti factores duplicati, quorum numerus est k , ita vt in genere talis fractio partialis habitura sit talem formam:

$$\frac{A + Bx}{1 - 2x \cos. \omega + x^2}$$

quam insuper resoluamus in binas simplices, etsi imaginarias, et cum sit

$$xx - 2x \cos. \omega + 1 = (x - \cos. \omega + \sqrt{-1} \sin. \omega)(x - \cos. \omega - \sqrt{-1} \sin. \omega),$$

statuantur ambae istae fractiones partiales

$$\frac{f}{x - \cos. \omega + \sqrt{-1} \sin. \omega} + \frac{g}{x - \cos. \omega - \sqrt{-1} \sin. \omega},$$

ita vt totum resolutionis negotium huc redeat, vt ambo numeratores f et g dererminentur; iis enim inuentis habebitur summa ambarum fractionum

$$= \frac{fx + gx - (f+g)\cos. \omega + \sqrt{-1}(f-g)\sin. \omega}{xx - 2x \cos. \omega + 1},$$

vbi igitur erit

$$B = f + g \text{ et } A = (f - g)\sqrt{-1} \sin. \omega - (f + g)\cos. \omega.$$

§. 5. Per methodum igitur fractiones quascunque in fractiones simplices resolvendi statuamus

$$\frac{x^{m-1}}{1-2x^k \cos. \theta + x^{2k}} = \frac{f}{x - \cos. \omega - \sqrt{-1} \sin. \omega} + R,$$

vbi R complectatur omnes reliquas fractiones partiales. Hinc per $x - \cos. \omega - \sqrt{-1} \sin. \omega$ multiplicando habebitur

$$\frac{x^m - x^{m-1}(\cos. \omega + \sqrt{-1} \sin. \omega)}{1 - 2x^k \cos. \theta + x^{2k}} = fR(x - \cos. \omega - \sqrt{-1} \sin. \omega),$$

quae aequatio cum vera esse debeat, quicumque valor ipsi x tribuatur, statuamus $x = \cos. \omega + \sqrt{-1} \sin. \omega$, ut membrum postremum prorsus e calculo tollatur; tum vero in parte sinistra, quia formula $x - \cos. \omega - \sqrt{-1} \sin. \omega$ simul est factor denominatoris, facta hac substitutione tam numerator quam denominator in nihilum abibunt, ita ut hinc nihil concludi posse videatur.

§. 6. Hic igitur utamur regula notissima, et loco tam numeratoris quam denominatoris eorum differentialia scribamus, unde nostra aequatio accipiet sequentem formam:

$$\frac{m x^{m-1} - (m-1) x^{m-2}(\cos. \omega + \sqrt{-1} \sin. \omega)}{-2k x^{k-1} \cos. \theta + 2k x^{2k-1}} =$$

$$\frac{m x^m - (m-1) x^{m-1}(\cos. \omega + \sqrt{-1} \sin. \omega)}{-2k x^k \cos. \theta + 2k x^{2k}} = f,$$

posito scilicet $x = \cos. \omega + \sqrt{-1} \sin. \omega$. Tum autem erit

$$x^m = \cos. m \omega + \sqrt{-1} \sin. m \omega \text{ et}$$

$$x^{m-1}(\cos. \omega + \sqrt{-1} \sin. \omega) = x^m = \cos. m \omega + \sqrt{-1} \sin. m \omega$$

et pro denominatore

$$x^k = \cos. k \omega + \sqrt{-1} \sin. k \omega \text{ et}$$

$$x^{2k} = \cos. 2k \omega + \sqrt{-1} \sin. 2k \omega;$$

unde

vnde fit numerator

$$x^m = \cos. m \omega + V - 1 \sin. m \omega$$

et denominator

$$- 2 k \cos. \theta \cos. k \omega + 2 k \cos. 2 k \omega$$

$$- 2 k V - 1 \cos. \theta \sin. k \omega + 2 k V - 1 \sin. 2 k \omega.$$

§. 7. Pro denominatore reducendo recordemur, iam supra inuentum esse $\cos. k \omega = \cos. \theta$, vnde fit $\sin. k \omega = \sin. \theta$, tum vero

$$\cos. 2 k \omega = \cos. 2 \theta = 2 \cos. \theta^2 - 1 \text{ et } \sin. 2 k \omega = 2 \sin. \theta \cos. \theta,$$

quibus valoribus adhibitis denominator noster erit

$$\begin{aligned} 2k \cos. \theta^2 - 2k + 2k V - 1 \sin. \theta \cos. \theta &= -2k \sin. \theta^2 + 2k V - 1 \sin. \theta \cos. \theta \\ &= -2k \sin. \theta (\sin. \theta - V - 1 \cos. \theta), \end{aligned}$$

quamobrem hoc valore adhibito habebimus

$$f = \frac{\cos. m \omega + V - 1 \sin. m \omega}{2k \sin. \theta (\sin. \theta - V - 1 \cos. \theta)}.$$

Simul vero hinc sine nouo calculo deducemus valorem g , quippe qui ab f ratione signi $V - 1$ tantum discrepat, sicque erit

$$g = \frac{\cos. m \omega - V - 1 \sin. m \omega}{-2k \sin. \theta (\sin. \theta + V - 1 \cos. \theta)}.$$

§. 8. Inuentis autem his litteris f et g pro litteris A et C colligemus primo

$$f + g = \frac{\cos. \theta \sin. m \omega - \sin. \theta \cos. m \omega}{k \sin. \theta} = \frac{\sin. (m \omega - \theta)}{k \sin. \theta},$$

tum vero erit

$$f - g = - \frac{V - 1 \cos. (m \omega - \theta)}{k \sin. \theta}.$$

Ex his igitur reperiemus

$$H = 2$$

$$B =$$

$$B = \frac{\sin.(m\omega - \theta)}{k \sin. \theta} \text{ et}$$

$$A = \frac{\sin.\omega \cosf.(m\omega - \theta) - \cosf.\omega \sin.(m\omega - \theta)}{k \sin. \theta} = -\frac{\sin.((m\omega - \theta) - \omega)}{k \sin. \theta},$$

vbi ergo imaginaria sponte se mutuo destruxerunt.

§. 9. Inuentis his valoribus A et B inuestigari oportet integrale partiale $\int \frac{(A + Bx) dx}{1 - 2x \cosf. \omega + x^2}$, vbi, cum denominatoris differentiale fit

$$2x dx - 2 dx \cosf. \omega = 2 dx (x - \cosf. \omega),$$

statuamus

$$A + Bx = B(x - \cosf. \omega) + C, \text{ eritque } C = A + B \cosf. \omega,$$

hinc igitur erit

$$C = \frac{\cosf. \omega \sin.(m\omega - \theta) - \sin.((m\omega - \theta) - \omega)}{k \sin. \theta}.$$

Quia vero

$$-\sin.(m\omega - \theta - \omega) = -\sin.(m\omega - \theta) \cosf. \omega + \cosf.(m\omega - \theta) \sin. \omega, \text{ erit}$$

$$C = \frac{\sin. \omega \cosf.(m\omega - \theta)}{k \sin. \theta}.$$

Hac ergo forma adhibita formula integranda $\frac{(A + Bx) dx}{1 - 2x \cosf. \omega + x^2}$ discerpatur in has duas partes:

$$\frac{B(x - \cosf. \omega) dx}{1 - 2x \cosf. \omega + x^2} + \frac{C dx}{1 - 2x \cosf. \omega + x^2}.$$

Hic igitur prioris partis integrale manifesto est

$$B / \sqrt{(1 - 2x \cosf. \omega + x^2)},$$

alterius vero partis facile patet integrale per arcum circuli expressum iri, cuius tangens sit $\frac{x \sin. \omega}{1 - x \cosf. \omega}$. Ad hoc integrale inueniendum ponamus

$$\int \frac{C dx}{1 - 2x \cosf. \omega + x^2} = D. A \text{ tang. } \frac{x \sin. \omega}{1 - x \cosf. \omega}$$

et

et sumtis differentialibus, quia $d. A \text{ tang. } t$ aequale est $\frac{dt}{1+t^2}$, habebimus

$$\frac{C \text{ sec}}{1 - 2x \cos. \omega + x^2} = D. \frac{d x \sin. \omega}{1 - 2x \cos. \omega + x^2}$$

vnde manifesto fit

$$D = \frac{C}{\sin. \omega} = \frac{\cos. (m\omega - \theta)}{k \sin. \theta}$$

§. 10. Substituamus igitur loco B et D valores modo inuentos et ex singulis factoribus denominatoris

$$1 - 2x^k \cos. \theta + x^{2k},$$

quorum forma est $1 - 2x \cos. \omega + x^2$, oritur pars integralis constans ex membro logarithmico et arcu circulari, quae erit

$$\frac{\sin. (m\omega - \theta)}{k \sin. \theta} \int \frac{1}{1 - 2x \cos. \omega + x^2} + \frac{\cos. (m\omega - \theta)}{k \sin. \theta} A \text{ tang. } \frac{x \sin. \omega}{1 - x \cos. \omega}$$

quae euanescit sumto $x = 0$. In hac igitur forma tantum opus est vt loco ω successiue scribamus valores supra indicatos, scilicet :

$$\omega = \frac{\theta}{k}, \frac{2\pi + \theta}{k}, \frac{4\pi + \theta}{k}, \frac{6\pi + \theta}{k}, \text{ etc.}$$

donec perueniatur ad $\frac{2(k-1)\pi + \theta}{k}$; tum enim summa omnium harum formarum praebebit totum integrale indefinitum formulae propositae.

§. 11. Postquam igitur integrale indefinitum elicimus, nihil aliud superest, nisi vt in eo faciamus $x = \infty$, quo facto pars logarithmica, ob

$$\sqrt{1 - 2x \cos. \omega + x^2} = x - \cos. \omega,$$

erit $B \int (x - \cos. \omega)$. Est vero

$$\int (x - \cos. \omega) = \int x - \frac{\cos. \omega}{x} = \int x, \text{ ob } \frac{\cos. \omega}{x} = 0;$$

H 3

quam-

quamobrem facto $x = \infty$ quaelibet pars logarithmica habebit hanc formam: $\frac{\sin.(m\omega - \theta)}{k \sin.\theta} / x$. Deinde pro partibus a circulo pendentibus, facto $x = \infty$ fit

$$\frac{x \sin.\omega}{1 - x \cos.\omega} = -\text{tang. } \omega = \text{tang. } (\pi - \omega),$$

sicque arcus, cuius haec est tangens, erit $= \pi - \omega$, hincque pars circularis quaecunque fiet $\frac{\cos.(m\omega - \theta)}{k \sin.\theta} (\pi - \omega)$.

§. 12. Cum quilibet valor anguli ω in genere hanc habeat formam: $\frac{2i\pi + \theta}{k}$, erit angulus

$$m\omega - \theta = \frac{2im\pi - \theta(k-m)}{k} \text{ et } \pi - \omega = \frac{\pi(k-i) - \theta}{k}.$$

Ponamus breuitatis gratia

$$\frac{\theta(k-m)}{k} = \zeta \text{ et } \frac{m\pi}{k} = \alpha, \text{ vt fit } m\omega - \theta = 2i\alpha - \zeta,$$

vbi loco i scribi debent successiue numeri 0, 1, 2, 3, etc. usque ad $k-1$. Hinc igitur si omnes partes logarithmicas in vnam summam colligamus, ea ita repraesentari poterit:

$$\frac{1}{k \sin.\theta} (-\sin.\zeta + \sin.(2\alpha - \zeta) + \sin.(4\alpha - \zeta) + \sin.(6\alpha - \zeta) + \sin.(8\alpha - \zeta) - - - + \sin.((k-1)\alpha - \zeta));$$

vbi quidem ex iis; quae haecenus sunt tradita, facile suspicari licet, totam hanc progressionem ad nihilum redigi. Verum hoc ipsum firma demonstratione muniri necesse est.

§. 13. Ad hoc ostendendum ponamus

$$S = -\sin.\zeta + \sin.(2\alpha - \zeta) + \sin.(4\alpha - \zeta) + - - - + \sin.((k-1)\alpha - \zeta)$$

multiplicemus vtrinque per $2 \sin.\alpha$, et cum sit

$$2 \sin.\alpha \sin.\varphi = \cos.(\alpha - \varphi) - \cos.(\alpha + \varphi)$$

huius reductionis ope obtinebimus sequentem expressionem:

$$\begin{aligned}
 2 S \sin. \alpha = & \cos. (\alpha + \zeta) - \cos. (\alpha - \zeta) + \cos. (3\alpha - \zeta) \\
 & + \cos. \alpha - \zeta - \cos. (3\alpha - \zeta) \\
 & + \cos. (5\alpha - \zeta) - \dots - \cos. ((2k-1)\alpha - \zeta) \\
 & - \cos. (5\alpha - \zeta) - \dots
 \end{aligned}$$

vnde deletis terminis se mutuo destruentibus habebitur

$$2 S \sin. \alpha = \cos. (\alpha + \zeta) - \cos. (2k-1)\alpha - \zeta).$$

§. 14. Ponamus hos duos angulos, qui sunt relictī, $\alpha + \zeta = p$ et $(2k-1)\alpha - \zeta = q$, eritque eorum summa $p + q = 2\alpha k$. Quia porro est $\alpha = \frac{m\pi}{k}$, erit $p + q = 2m\pi$, hoc est multiplo totius circuli peripheriae, ob m numerum integrum. Quare cum sit $q = 2m\pi - p$, erit $\cos. q = \cos. p$; vnde patet summam inuentam nihilo esse aequalem, sicque manifestum est, omnes partes logarithmicas, quae in integrale formulae nostrae ingrediuntur, casu $x = \infty$ se mutuo destruere.

§. 15. Progrediamur igitur ad partes circulares, quarum forma generalis, ut vidimus, est $\frac{\cos. (m\omega - \theta)}{k \sin. \theta} (\pi - \omega)$, quae posito $\alpha = \frac{m\pi}{k}$ et $\zeta = \frac{\theta(k-m)}{k}$ fit

$$\frac{\cos. (2i\alpha - \zeta)}{k \sin. \theta} (\pi - \frac{2i\pi - \theta}{k}) = \frac{\cos. (2i\alpha - \zeta)}{k \sin. \theta} (\pi - \frac{2i\pi}{k} - \frac{\theta}{k}).$$

Hic ponatur porro $\frac{\pi}{k} = \beta$ et $\pi - \frac{\theta}{k} = \gamma$, ut forma generalis sit $\frac{\cos. (2i\alpha - \zeta)}{k \sin. \theta} (\gamma - 2i\beta)$. Quare si loco i scribamus ordine valores 0, 1, 2, 3, 4, vsque ad $k-1$, omnes partes circulares hanc progressionem constituent:

$$\begin{aligned}
 & \frac{1}{k \sin. \theta} (\gamma \cos. \zeta + (\gamma - 2\beta) \cos. (2\alpha - \zeta) + (\gamma - 4\beta) \cos. (4\alpha - \zeta) \\
 & - \dots - (\gamma - 2(k-1)\beta) \cos. (2(k-1)\alpha - \zeta)).
 \end{aligned}$$

Ponamus

Ponamus igitur

$$S = \gamma \cos. \xi + (\gamma - 2\beta) \cos. (2\alpha - \xi) + (\gamma - 4\beta) \cos. (4\alpha - \xi) \\ - - - - (\gamma - 2(k-1)\beta) \cos. (2(k-1)\alpha - \xi).$$

vt summa omnium partium circularium fit $\frac{S}{k \sin. \theta}$, quae ergo praebebit valorem quaesitum formulae integralis propositae, casu quo post integrationem statuitur $x = \infty$, ita vt totum negotium in inuestigando valore ipse S versetur.

§. 16. Hunc in finem multiplicemus vtrinque per $2 \sin. \alpha$, et cum in genere sit

$$2 \sin. \alpha \cos. \varphi = \sin. (\alpha + \varphi) - \sin. (\varphi - \alpha)$$

hac reductione in singulis terminis facta perueniemus ad hanc aequationem:

$$2S \sin. \alpha = \gamma \sin. (\alpha + \xi) + \gamma \sin. (\alpha - \xi) + (\gamma - 2\beta) \sin. (3\alpha - \xi) \\ - (\gamma - 2\beta) \sin. (\alpha - \xi) - (\gamma - 4\beta) \sin. (3\alpha - \xi) \\ + (\gamma - 4\beta) \sin. (5\alpha - \xi) - - - + (\gamma - 2(k-1)\beta) \sin. (2k-1)\alpha - \xi) \\ - (\gamma - 6\beta) \sin. (7\alpha - \xi) - - - -$$

vbi praeter primum et vltimum terminum omnes reliqui contrahi possunt, ita vt prodeat

$$2S \sin. \alpha = \gamma \sin. (\alpha + \xi) + 2\beta \sin. (\alpha - \xi) + 2\beta \sin. (3\alpha - \xi) + 2\beta \sin. (5\alpha - \xi) \\ - - - - \sin. ((2k-1)\alpha - \xi) +$$

§. 17. Iam pro hac serie summanda ponamus porro
 $T = 2 \sin. (\alpha - \xi) + 2 \sin. (3\alpha - \xi) + 2 \sin. (5\alpha - \xi) + - - - + 2 \sin. (2k-3)\alpha - \xi)$
 vt habeamus

2 S

$$2S \sin. \alpha = \gamma \sin. (\alpha + \xi) + (\gamma - 2(k-1)\beta) \sin. (2k-1)\alpha - \xi + \beta T.$$

Iam multiplicemus, vt haftenus, per $\sin. \alpha$, et cum fit

$$2 \sin. \alpha \sin. \varphi = \cos. (\varphi - \alpha) - \cos. (\varphi + \alpha),$$

facta hac reductione nanciscimur

$$T \sin. \alpha = + \cos. \xi + \cos. (2\alpha - \xi) + \cos. (4\alpha - \xi) + \dots + \cos. (2(k-2)\alpha - \xi) \\ - \cos. (2\alpha - \xi) - \cos. (4\alpha - \xi) - \cos. (6\alpha - \xi) - \dots - \cos. (2(k-1)\alpha - \xi)$$

unde deletis terminis, quae se mutuo destruunt, remanebit tantum ista expressio: $(-1)^{k-1} \cos. \xi$

$$T \sin. \alpha = \cos. \xi - \cos. (2(k-1)\alpha - \xi).$$

Cum igitur (fit $\alpha = \frac{m\pi}{k}$ erit $\cos. (2(k-1)\alpha - \xi) = \cos. (2m\pi - \frac{2m\pi}{k} - \xi)$

$$2(k-1)\alpha = 2m\pi - \frac{2m\pi}{k},$$

cuius loco scribere licet $-\frac{2m\pi}{k}$, unde ob $\xi = \frac{\theta(k-m)}{k}$ erit

$$T \sin. \alpha = \cos. \frac{\theta(k-m)}{k} - \cos. (\frac{2m\pi}{k} + \frac{\theta(k-m)}{k}).$$

§. 18. Nunc vero notetur in genere esse

$$\cos. p - \cos. q = 2 \sin. \frac{p+q}{2} \sin. \frac{q-p}{2},$$

quare cum fit

$$p = \frac{\theta(k-m)}{k} \text{ et } q = \frac{2m\pi + \theta(k-m)}{k}, \text{ erit}$$

$$\frac{q+p}{2} = \frac{m\pi + \theta(k-m)}{k} \text{ et } \frac{q-p}{2} = \frac{m\pi}{k},$$

unde sequitur fore

$$T \sin. \alpha = 2 \sin. (\frac{m\pi + \theta(k-m)}{k}) \sin. \frac{m\pi}{k}, \text{ ideoque}$$

$$T = 2 \sin. (\frac{m\pi + \theta(k-m)}{k}), \text{ ob } \alpha = \frac{m\pi}{k}.$$

§. 19. Hoc igitur valore T inuento reperiemus porro

$$2S \sin. \alpha = \gamma \sin. (\alpha + \xi) + (\gamma - 2(k-1)\beta) \sin. (2k-1)\alpha - \xi \\ + 2\beta \sin. (\frac{m\pi + \theta(k-m)}{k})$$

quae ob $\frac{\pi + \theta(k-1)}{k} = \alpha + \zeta$ reducitur ad hanc formam :

$$2S \sin. \alpha = (\gamma + 2\beta) \sin. (\alpha + \zeta) + (\gamma - 2(k-1)\beta) \sin. (2k-1)\alpha - \zeta,$$

quae ita repraesentari potest :

$$2S \sin. \alpha = (\gamma + 2\beta) \sin. (\alpha + \zeta) + \sin. (2k-1)\alpha - \zeta - 2k\beta \sin. (2k-1)\alpha - \zeta,$$

vbi pro parte priore, ob

$$\sin. p + \sin. q = 2 \sin. \frac{p+q}{2} \cos \frac{p-q}{2}, \text{ erit}$$

$$\frac{p+q}{2} = \alpha k \text{ et } \frac{p-q}{2} = (k-1)\alpha - \zeta;$$

vnde pars ipsa prior fit

$$2(\gamma + 2\beta) \sin. \alpha k \cos. (k-1)\alpha - \zeta,$$

vbi cum sit $\alpha k = m\pi$, erit $\sin. \alpha k = 0$, ita ut tantum superfit

$$2S \sin. \alpha = -2\beta k \sin. (2k-1)\alpha - \zeta \text{ hincque}$$

$$S = -\frac{\beta k \sin. (2k-1)\alpha - \zeta}{\sin. \alpha}. \text{ Est vero}$$

$$(2k-1)\alpha - \zeta = 2m\pi - \frac{m\pi}{k} - \frac{\theta(k-m)}{k},$$

omisso termino $2m\pi$ erit igitur

$$S = + \frac{\pi \sin. \frac{(m\pi + \theta(k-m))}{k}}{\sin. \frac{m\pi}{k}}$$

ideoque valor quaesitus erit

$$S = \frac{\pi \sin. \frac{(m\pi + \theta(k-m))}{k}}{k \sin. \theta \sin. \frac{m\pi}{k}}$$

quae forma reducitur ad hanc :

$$S = \frac{\pi \sin. \frac{(m(\pi - \theta) + \theta)}{k}}{k \sin. \theta \sin. \frac{m\pi}{k}}$$

§. 20. Contemplamur hic ante omnia casum quo $\theta = \frac{\pi}{2}$, et formula integralis proposita abit in hanc:

$$\int \frac{x^{m-1} dx}{1+x^{2k}}$$

cuius ergo valor, si post integrationem ponatur $x=\infty$, euadet

$$= \frac{\pi \sin. (\frac{\pi}{2} + \frac{m\pi}{2k})}{k \sin. \frac{m\pi}{k}} = \frac{\pi \cos. \frac{m\pi}{2k}}{k \sin. \frac{m\pi}{k}}.$$

Quia igitur est

$$\sin. \frac{m\pi}{k} = 2 \sin. \frac{m\pi}{2k} \cos. \frac{m\pi}{2k},$$

prodibit iste valor $= \frac{\pi}{2k \sin. \frac{m\pi}{2k}}$, qui valor egregie conuenit

cum eo, quem non ita pridem pro formula $\int \frac{x^{m-1} dx}{1+x^k}$ assignauimus, si quidem loco k scribatur $2k$.

§. 21. Euoluamus etiam casum quo $\theta = \pi$ et formula nostra integralis $\int \frac{x^{m-1} dx}{(1+x^k)^2}$, cuius ergo, facto $x = \infty$, valor erit

$$\frac{\pi \sin. (\frac{m(\pi-\theta)}{k} + \theta)}{k \sin. \theta \sin. \frac{m\pi}{k}} = \frac{\pi \sin. \frac{m(\pi-\theta)}{k} + \theta}{k \sin. \frac{m\pi}{k} \sin. \theta}.$$

Huius autem posterioris fractionis, casu $\theta = \pi$, tam numerator quam denominator euanescit; quare, vt eius verus valor eruatur, loco vtriusque eius differentiale scribamus, quo facto ista fractio abibit in hanc: $\frac{d\theta (1 - \frac{m}{k}) \cos. (\frac{m(\pi-\theta)}{k} + \theta)}{d\theta \cos. \theta}$, cuius

valor facto $\theta = \pi$ nunc manifesto est $1 - \frac{m}{k}$; sicque valor

integralis quaesitus erit $\left(1 - \frac{m}{k}\right) \frac{\pi}{k \sin. \frac{m\pi}{k}}$, prorsus vti in superiore differtatione inuenimus.

§. 22. Quo autem valorem generalem, inuentum commodiorem reddamus, ponamus $\pi - \theta = \eta$, fietque $\sin. \theta = \sin. \eta$ et $\cos. \theta = -\cos. \eta$; tum vero erit angulus

$$\frac{m(\pi - \theta)}{k} + \theta = \frac{m\pi}{k} + \pi - \eta,$$

cuius sinus est $\sin. \left(1 - \frac{m}{k}\right) \eta$, vnde valor quaesitus nostrae formulae erit $\frac{\pi \sin. \left(1 - \frac{m}{k}\right) \eta}{k \sin. \eta \sin. \frac{m\pi}{k}}$, atque hinc tandem sequens adepti sumus

Theorema.

§. 23. Si haec formula integralis:

$$\int \frac{x^{m-1} dx}{1 + 2x^k \cos. \eta + x^{2k}}$$

a termino $x = 0$ usque ad terminum $x = \infty$ extendatur, eius

valor erit $= \frac{\pi \sin. \left(1 - \frac{m}{k}\right) \eta}{k \sin. \eta \sin. \frac{m\pi}{k}}$, siue cum fit

$$\sin. \left(1 - \frac{m}{k}\right) \eta = \sin. \eta \cos. \frac{m\eta}{k} - \cos. \eta \sin. \frac{m\eta}{k},$$

iste valor etiam hoc modo exprimi potest:

$$\frac{\pi \cos. \frac{m\eta}{k}}{k \sin. \frac{m\pi}{k}} - \frac{\pi \sin. \frac{m\eta}{k}}{k \tan. \eta \sin. \frac{m\pi}{k}}.$$

§. 24

§. 24. Consideremus nunc alio modo hanc formulam integram: $\int \frac{x^{m-1} dx}{1 + 2x^k \cos. \eta + x^{2k}}$, cuius valor a termino $x=0$ vsque ad $x=1$ ponatur $=P$, eiusdem vero valor ab $x=1$ vsque ad $x=\infty$ ponatur $=Q$, ita ut $P+Q$ exhibere debeat ipsum valorem ante inuentum. Nunc vero pro valore Q inueniendo ponamus $x=\frac{1}{y}$ et formula nostra ita repraesentata:

$$\int \frac{x^m dx}{1 + 2x^k \cos. \eta + x^{2k}}$$

ob $\frac{dx}{x} = -\frac{dy}{y}$ induet hanc formam:

$$-\int \frac{y^{-m} dy}{1 + 2y^{-k} \cos. \eta + y^{-2k}} = -\int \frac{y^{2k-m-1} dy}{y^{2k} + 2y^k \cos. \eta + 1}$$

cuius valor a termino $y=1$ vsque ad $y=0$ extendi debet. Commutatis igitur his terminis habebimus

$$Q = + \int \frac{y^{2k-m-1} dy}{y^{2k} + 2y^k \cos. \eta + 1}$$

a termino $y=0$ vsque ad $y=1$.

§. 25. Quia in vtraque forma pro P et Q eadem conditio integrationis praescribitur, a termino 0 vsque ad 1 , nihil impedit quo minus in posteriore loco y scribamus x , vnde pro $P+Q$ habebimus hanc formam integram:

$$\int \frac{x^{m-1} + x^{2k-m-1}}{1 + 2x^k \cos. \eta + x^{2k}} dx,$$

cuius valor, a termino $x=0$ vsque ad $x=1$ extensus, aequabitur huic expressioni:

$$\frac{\pi \sin. (1 - \frac{m}{k}) \eta}{k \sin. \eta \sin. \frac{m\pi}{k}}.$$

Comparatis igitur

his binis formulis integralibus nanciscemur sequens Theorema notatu maxime dignum.

Theorema.

§. 26. Haec formula integralis:

$$\int \frac{x^{m-1} + x^{2k-m-1}}{1 + 2x^k \cos. \eta + x^{2k}} dx,$$

a termino $x=0$ usque ad terminum $x=1$ extensa, aequalis est huic formulae integrali: $\int \frac{x^{m-1} dx}{1 + 2x^k \cos. \eta + x^{2k}}$, a termino $x=0$ usque ad terminum $x=\infty$ extensae: utriusque enim valor erit $\frac{\pi \sin. (1 - \frac{m}{k}) \eta}{k \sin. \eta \sin. \frac{m\pi}{k}}$.

§. 27. Quod si hanc fractionem: $\frac{\sin. \eta}{1 + 2x^k \cos. \eta + x^{2k}}$

in seriem infinitam evoluamus, quae sit,

$$\sin. \eta + A x^k + B x^{2k} + C x^{3k} + D x^{4k} + E x^{5k} \text{ etc.}$$

per denominatorem multiplicando perueniemus ad hanc expressionem infinitam:

$$\begin{aligned} \sin. \eta = & \sin. \eta + A x^k + B x^{2k} + C x^{3k} + D x^{4k} + E x^{5k} + F x^{6k} + \text{etc.} \\ & + 2 \sin. \eta \cos. \eta + 2 A \cos. \eta + 2 B \cos. \eta + 2 C \cos. \eta + 2 D \cos. \eta + 2 E \cos. \eta + \text{etc.} \\ & + \sin. \eta + A + B + C + D \text{ etc.} \end{aligned}$$

vnde singulis terminis ad nihilum reductis reperiemus

- 1° $A + 2 \sin. \eta \cos. \eta = 0$, hincque $A = - \sin. 2 \eta$
 - 2° $B + 2 A \cos. \eta + \sin. \eta = 0$, vnde fit $B = \sin. 3 \eta$
 - 3° $C + 2 B \cos. \eta + A = 0$, vnde fit $C = - \sin. 4 \eta$
 - 4° $D + 2 C \cos. \eta + B = 0$, vnde fit $D = \sin. 5 \eta$
- etc. etc.

ita

ita vt nostra fractio $\frac{\sin. \eta}{1 + 2 x^k \cos. \eta + x^{2k}}$ resolvatur in hanc seriem :

$$\sin. \eta - x^k \sin. 2 \eta + x^{2k} \sin. 3 \eta - x^{3k} \sin. 4 \eta + x^{4k} \sin. 5 \eta \text{ etc.}$$

§. 28. Multiplicemus nunc hanc seriem per $x^{m-1} dx + x^{2k-m-1} dx$

et post integrationem faciamus $x = 1$, vt obtineamus valorem huius formulae :

$$\sin. \eta \int \frac{x^{m-1} + x^{2k-m-1}}{1 + 2 x^k \cos. \eta + x^{2k}} dx$$

pro casu $x = 1$, hocque modo perueniemus ad geminas sequentes series :

$$\frac{\sin. \eta}{m} - \frac{\sin. 2 \eta}{m+k} + \frac{\sin. 3 \eta}{m+2k} - \frac{\sin. 4 \eta}{m+3k} + \frac{\sin. 5 \eta}{m+4k} - \text{etc.}$$

$$\frac{\sin. \eta}{2k-m} - \frac{\sin. 2 \eta}{3k-m} + \frac{\sin. 3 \eta}{4k-m} - \frac{\sin. 4 \eta}{5k-m} + \frac{\sin. 5 \eta}{6k-m} - \text{etc.}$$

Aggregamus igitur harum duarum serierum iunctam summam

aequabitur huic valori: $\frac{\pi \sin. (1 - \frac{m}{k}) \eta}{k \sin. \frac{m \eta}{k}}$, vnde subiungamus adhuc istud Theorema:

Theorema.

§. 29. Si η denotet angulum quemcunque, litterae vero m et k pro libitu accipiantur, ex iisque binae sequentes series formantur :

$$P = \frac{\sin. \eta}{m} - \frac{\sin. 2 \eta}{m+k} + \frac{\sin. 3 \eta}{m+2k} - \frac{\sin. 4 \eta}{m+3k} + \frac{\sin. 5 \eta}{m+4k} - \text{etc.}$$

$$Q = \frac{\sin. \eta}{2k-m} - \frac{\sin. 2 \eta}{3k-m} + \frac{\sin. 3 \eta}{4k-m} - \frac{\sin. 4 \eta}{5k-m} + \frac{\sin. 5 \eta}{6k-m} - \text{etc.}$$

utrius quidem summa exhiberi potest, utriusque autem iunctam summa erit

P +

$$P + Q = \frac{\pi \sin. (1 - \frac{m}{k}) \eta}{k \sin. \frac{m\pi}{k}}.$$

Corollarium.

§. 30. Quod si ergo angulum η infinite paruum capiamus, ut fiat

$\sin. \eta = \eta$; $\sin. 2\eta = 2\eta$; $\sin. 3\eta = 3\eta$; etc.
quia in formula summae fiet

$$\sin. (1 - \frac{m}{k}) \eta = (1 - \frac{m}{k}) \eta;$$

si utrinque per η diuidamus, obtinebimus sequentem seriem geminatam:

$$\frac{1}{m} - \frac{2}{m+k} + \frac{3}{m+2k} - \frac{4}{m+3k} + \frac{5}{m+4k} - \text{etc.}$$

$$\frac{1}{2k-m} - \frac{2}{2k-m} + \frac{3}{4k-m} - \frac{4}{5k-m} + \frac{5}{6k-m} - \text{etc.}$$

cuius ergo summa erit $(1 - \frac{m}{k}) \frac{\pi}{k \sin. \frac{m\pi}{k}}$; vbi. notetur, ambas istas series non incongrue in hanc simplicem contrahi posse:

$$\frac{2k}{m(2k-m)} - \frac{8k}{(m+k)(3k-m)} + \frac{18k}{(m+2k)(4k-m)} - \frac{32k}{(m+3k)(5k-m)} + \text{etc.}$$

vbi numeratores sunt numeri quadrati duplicati.

§. 31. Formulae autem, quarum valores haecenus inuenimus, multo concinnius et elegantius exprimi possunt, si loco exponentis m scribamus $k-n$, tum enim in valore integrali inuento fiet $(1 - \frac{m}{k}) \eta = \frac{n\eta}{k}$; at vero pro denominatore fiet $\frac{m\pi}{k} = \pi - \frac{n\pi}{k}$, cuius sinus erit $\sin. \frac{n\pi}{k}$; sicque

nostra formula inuenta hanc induet formam: $\frac{\pi \sin. \frac{n\eta}{k}}{k \sin. \eta \sin. \frac{n\pi}{k}}$,
quae ergo exprimet valorem huius formulae integralis:

$\int x$

$$\int \frac{x^{k-n-1} dx}{1 + 2x^k \cos. \eta + x^{2k}},$$

ab $x=0$ vsque ad $x=\infty$, vt et huius formulæ:

$$\int \frac{x^{k-n-1} + x^{k+n-1} dx}{1 + x^k \cos. \eta + x^{2k}},$$

a termino $x=0$ vsque ad terminum $x=1$; et quia vtriusque valor est $\frac{\pi \sin. \frac{n\eta}{k}}{k \sin. \eta \sin. \frac{n\pi}{k}}$, perspicuum est cum manere eundem, etsi loco n scribatur $-n$, ex quo prior formula ita repræsentari poterit:

$$\int \frac{x^{k \pm n-1}}{1 + x^k \cos. \eta + x^{2k}};$$

at posterior formula ob hanc ambiguitatem nullam plane mutationem patitur.

§. 32. Ponendo $m=k-n$ etiam series nostra geminata pulchriorem accipiet faciem; habebitur enim

$$\frac{\sin. \eta}{k-n} - \frac{\sin. 2\eta}{2k-n} + \frac{\sin. 3\eta}{3k-n} - \frac{\sin. 4\eta}{4k-n} + \text{etc.}$$

$$\frac{\sin. \eta}{k+n} - \frac{\sin. 2\eta}{2k+n} + \frac{\sin. 3\eta}{3k+n} - \frac{\sin. 4\eta}{4k+n} + \text{etc.}$$

cuius ergo summa erit $\frac{\pi \sin. \frac{n\eta}{k}}{k \sin. \frac{n\pi}{k}}$. Tum vero si hæc geminae series in vnam contrahantur et vtrunque per $2k$ diuidatur, obtinebitur sequens summatio memoratu digna:

$$\frac{\pi \sin. \frac{n\eta}{k}}{2kk \sin. \frac{n\pi}{k}} = \frac{\sin. \eta}{kk-nn} - \frac{2 \sin. 2\eta}{4kk-nn} + \frac{3 \sin. 3\eta}{9kk-nn} - \frac{4 \sin. 4\eta}{16kk-nn} + \text{etc.}$$

§. 33. Quod si haec postrema series differentietur, fumendo solum angulum η variabilem, ob

$d. \sin. \frac{n\eta}{k} = \frac{n}{k} \cos. \frac{n\eta}{k}$ habebimus

$$\frac{\pi n \cos. \frac{n\eta}{k}}{2k^3 \sin. \frac{n\eta}{k}} = \frac{\cos. \eta}{kk-nn} - \frac{4 \cos. 2\eta}{4kk-nn} + \frac{9 \cos. 3\eta}{9kk-nn} - \frac{16 \cos. 4\eta}{16kk-nn} + \text{etc.}$$

Vnde si fumatur $\eta = 0$, orietur ista summatio:

$$\frac{\pi n}{2k^3 \sin. \frac{n\pi}{k}} = \frac{1}{kk-nn} - \frac{4}{4kk-nn} + \frac{9}{9kk-nn} - \frac{16}{16kk-nn} + \text{etc.}$$

sin autem fumatur $\eta = 90^\circ = \frac{\pi}{2}$, erit $\cos. \eta = 0$, $\cos. 2\eta = -1$, $\cos. 3\eta = 0$, $\cos. 4\eta = +1$ etc. vnde nascitur sequens series:

$$\frac{n\pi \cos. \frac{n\pi}{2k}}{2k^3 \sin. \frac{n\pi}{2k}} = \frac{4}{4kk-nn} - \frac{16}{16kk-nn} + \frac{36}{36kk-nn} - \frac{64}{64kk-nn} + \text{etc.}$$

Quia autem $\sin. \frac{n\pi}{k} = 2 \sin. \frac{n\pi}{2k} \cos. \frac{n\pi}{2k}$, erit eiusdem seriei sum-

ma $\frac{n\pi}{4k^3 \sin. \frac{n\pi}{2k}}$

§. 34. At si series illa §. 32 exhibita in $d\eta$ ducatur et integretur, ob

$$\int d\eta \sin. \frac{n\eta}{k} = -\frac{k}{n} \cos. \frac{n\eta}{k}, \text{ erit}$$

$$C - \frac{\pi \cos. \frac{n\eta}{k}}{2nk \sin. \frac{n\eta}{k}} = -\frac{\cos. \eta}{kk-nn} + \frac{\cos. 2\eta}{4kk-nn} - \frac{\cos. 3\eta}{9kk-nn} + \frac{\cos. 4\eta}{16kk-nn} + \text{etc.}$$

Vt autem hic constantem addendam C definiamus, fumamus $\eta = 0$, fietque

$$C - \frac{\pi}{2nk \sin. \frac{n\pi}{k}} = -\frac{1}{kk-nn} + \frac{1}{4kk-nn} - \frac{1}{9kk-nn} + \text{etc.}$$

quare

quare si huius seriei summa aliunde pateat, constans C definiri poterit. Series autem haec in sequentem geminatam resolui potest:

$$2n C - \frac{\pi}{k \sin \frac{n\pi}{k}} = \frac{1}{k+n} - \frac{1}{2k+n} + \frac{1}{3k+n} - \frac{1}{4k+n} + \text{etc.}$$

$$- \frac{1}{k-n} + \frac{1}{2k-n} - \frac{1}{3k-n} + \frac{1}{4k-n} - \text{etc.}$$

§. 35. Cum igitur in *Introductione in Analyfin Infinitorum* pag. 142. ad hanc peruenissem seriem:

$$\frac{1}{kk-nn} - \frac{1}{4kk-nn} + \frac{1}{9kk-nn} - \frac{1}{16kk-nn} + \text{etc.}$$

$$= \frac{\pi}{2kn \sin \frac{n\pi}{k}} - \frac{1}{2nn}$$

(hic scilicet loco litterarum ibi adhibitarum m et n scripsi n et k) hoc valore adhibito nostra aequatio erit

$$C - \frac{\pi}{2nk \sin \frac{n\pi}{k}} = \frac{1}{2nn} - \frac{\pi}{2nk \sin \frac{n\pi}{k}},$$

vnde fit $C = \frac{1}{2nn}$. Hinc ergo habebimus istam summationem:

$$\frac{\pi \cos \frac{n\eta}{k}}{2nk \sin \frac{n\pi}{k}} - \frac{1}{2nn} = \frac{\cos \eta}{kk-nn} - \frac{\cos 2\eta}{4kk-nn}$$

$$+ \frac{\cos 3\eta}{9kk-nn} - \frac{\cos 4\eta}{16kk-nn} + \text{etc.}$$

quae series utique omni attentione digna videtur.

THEOREMATA

QVAEDAM ANALYTICA

QVORVM DEMONSTRATIO ADHVC DESIDERATVR.

§. 1.

In Analyſi diophantea, quae circa proprietates numerorum verſatur, notiſſimum eſt, plurima occurrere theoremata, de quorum veritate dubitare non licet, etiamſi ea demonſtratione rigida confirmare non valeamus. In Geometria autem nemo adhuc eiſmodi theoremata in medium produxit, quorum vel veritatem vel falſitatem demonſtrare non liceat. At vero in Analyſi ſublimiori iam dudum etiam eiſmodi theoremata ſe mihi obtulerunt, quorum demonſtrationem nullo modo etiamnunc inuenire potui, etiamſi eorum veritas nequaquam in dubium vocari videatur. Talia igitur theoremata utique ſummam attentionem merentur, cum nullum plane ſit dubium, quin ſi eorum demonſtrationem adhuc fruſtra anquiſitam detexeremus, inde maximi momenti incrementa in Analyſin ſint redundatura.

§. 2. Inter huiusmodi autem veritates analyticas merito primum locum tribuo inſigni illi proprietati quantitatum imaginariarum, quod, vbicunque tales quantitates natura ſua impoſſibiles occurrant, eae ſemper in formula hac

$a +$

$a + b\sqrt{-1}$ comprehendí queant. Huic quidem veritati innititur resolutio omnium aequationum algebraicarum, quippe quarum radices nisi fuerint reales, omnes in tali formula $a + b\sqrt{-1}$ contineri perhibentur, id quod etiam illustris *d'Alembert* demonstratione perquam ingeniosa confirmavit, quae autem quoniam ex consideratione infinitae parvorum est petita, haud immerito adhuc demonstratio planior ex ipsa natura imaginariorum petenda desideratur. Praeterea vero ista demonstratio tantum ad expressiones algebraicas patet, cum tamen aequè certum sit, eam etiam in omnis generis quantitibus transcendentibus locum habere, ubi ratiocinium, quo vir celeberr. est usus, non semper adhiberi potest, id quod operae pretium erit clarius ostendisse.

§. 3 Consideretur curua algebraica ex quocunque ra- Tab. I.
mis fuerit composita, cuiusmodi sit ramus FNLMH, qui ad axem Fig. 3.
AK relatus, postquam ab F dextrorsum vsque ad L processerit, hinc iterum sinistrorsum per LMH porrigatur; ita ut, si applicata KL hanc curuam in extremitate L tangat, abscissae cuilibet AP, minori quam AK, duplex respondeat applicata PM et PN. Vnde si ponatur abscissa AP = x , applicata y duplicem habebit valorem, ex tali aequatione quadratica: $yy = 2py - q$ determinandum, ita ut hinc sit altera applicata PM = $p - \sqrt{pp - q}$, altera vero PN = $p + \sqrt{pp - q}$, ubi pro indole curuae litterae p et q functiones quascunque abscissae x denotare possunt. Quamdiu igitur fuerit $pp > q$, reuera gemina orietur applicata PM et PN. Dum autem abscissa x vsque in K augetur, ubi fiat $pp = q$, ibi ambae applicatae in vnam KL coalescent, ita ut hic applicata KL euadat curuae tangens. Quod si ergo, abscissam x vltius augendo, fiat $q > pp$, ambae applicatae euadent imaginariae.

K 3

Vnde

Vnde intelligitur, si capiatur abscissa $A X > A K$, in hoc loco nullam prorsus dari applicatam, seu rectam in hoc loco perpendiculararem XY , vtrique etiam in infinitum productam, nusquam curvae FLH esse occurruram, id quod more loquendi in Analyfi recepto idem significat ac applicatam in hoc loco X esse imaginariam; vnde simul notio imaginariorum, vti in Analyfi adpellantur, clarius intelligitur. Cum enim hae: applicata XY curvae nusquam occurrat, etiam si a puncto X , vbi est $= 0$, tam sursum vsque in infinitum posituum, quam deorsum vsque in infinitum negativum continetur: evidens est eius valorem inuentum neque esse $= 0$, neque maiorem quam 0 , neque minorem quam 0 , qua conditione definitio ipsa quantitatum imaginariarum continetur. Quod si ergo pro hoc loco sumamus fieri $q = pp + rr$, gemina expressio applicatae euadet $y = p \pm r \sqrt{-1}$.

§. 4. Hic igitur quaeritur, num hinc certo in genere concludi possit, quoriescunque imaginaria occurrant, ea semper huiusmodi formula: $p \pm r \sqrt{-1}$ exprimi posse. Primo enim haec demonstratio tantum ex ramo FLH est petita, dum tota curua aequatione inter x et y contenta fortasse plures insuper alios ramos inuoluat, quos in hoc negotio penitus negligere fortasse non licet. Hanc autem obiectionem Vir excell. vtiq; ipse praevindit, dum hoc ratiocinium tantum ad portiunculam curvae infinite parvam NLM extendit, vbi vltiorem ramorum extensionem tuto negligere liceat, quod autem non adeo in aperto situm videtur, ut non planiorem demonstrationem a tali conceptu immunem merito desiderare queamus. Tum vero etiam hinc plus non sequeretur, quam applicatas XY , extremae KL infinite propinquas, tali formula $p \pm r \sqrt{-1}$ exprimi posse; ac

ac non immerito dubitare liceret, an pro intervallis maioribus KX etiam applicatae tali formula comprehendi queant, et annon reliquae curvae partes haecenus neglectae indolem imaginarii in his locis penitus immutare valeant.

§. 5. Praeterea vero ista consideratio tantum ad aequationes et curvas algebraicas est accommodata, in quibus utique alii rami non dantur, nisi qui vel in se redeant, vel utrinque in infinitum excurrant, ita ut circa terminum L portio curvae hic semper binas portiones LM et LN exhibeat, unde aequatio illa quadratica $yy = 2py - q$ est nata, cui tota demonstratio innititur. At vero inter curvas transientes eiusmodi rami occurrunt, qui neque utrinque in infinitum protenduntur, neque in se redeunt, sed subito in quopiam puncto terminantur. Talem casum praebet curva transcendens hac aequatione contenta: $y = a + \frac{bx}{l(c-x)}$, ex qua sequitur, singulis abscissis unicam tantum applicatam respondere. Posito enim $x = 0$, fit $y = a$; ac si abscissa x continuo augeatur usque ad valorem $x = c$, perpetuo unica dabitur applicata; sumta vero abscissa $x = c$, ob $l(c-x) = -\infty$, fiet applicata in hoc loco $y = a$. Statim autem atque abscissa x ultra c augetur, applicata subito fiet imaginaria, propterea quod logarithmi quantitatum negatiuarum certo sunt imaginarii; quare sumta abscissa $x > c$, applicata y , etiam si utrinque in infinitum producat, curvae tamen nostrae nusquam occurret. Hoc autem casu ratio supra allegata et naturae aequationis quadraticae innixa, penitus cessat, ita ut hic merito dubitare possimus, an ista applicata imaginaria etiam in formula $p + q\sqrt{-1}$ comprehendi queat. Saltem hic agnoscere debemus, istud theorema alia demonstratione indigere, ideoque maxime optandum esse ut talis aqua-

aequatio immediate ex ipsa natura imaginariorum derivetur.

Tab. I.
Fig. 4.

§. 6. Ante autem quam hoc argumentum deferam, ostendisse iuvabit, quomodo omnia plane imaginaria singulari prorsus ratione per circulum repraesentari possint. Ex puncto A, pro principio axis AB assumpto, erigatur perpendiculum $AC = a$; centro C radio $CM = c$ describatur circulus, ac posita abscissa quacunque $AP = x$ eique respondente applicata $PM = y$ erit

$y = AC + QM = AC + \sqrt{CM^2 - CQ^2} = a + \sqrt{cc - xx}$, ita ut eius valor semper sit realis quamdiu abscissa x minor capitur quam radius c , simulac vero abscissa x radium c superat, veluti si sumatur $x = AX$, tum applicata XY certe erit imaginaria. At vero, quanquam ob hanc ipsam causam applicata exhiberi nequit, tamen determinatum habet valorem imaginarium (iam enim euiectum est, notionem determinati notioni imaginarii non aduersari). Quoniam enim ponitur $x > c$, statuatur $xx = cc + bb$, ut fiat $\sqrt{cc - xx} = b\sqrt{-1}$, ideoque applicata ista imaginaria $XY = a + b\sqrt{-1}$. Quare cum formula $a + b\sqrt{-1}$ omnes plane quantitates imaginarias contineat, eas per huiusmodi applicatam determinatam XY ad circulum quendam pertinentem repraesentare licebit. Posito scilicet perpendiculo $AC = a$, centro C, radio pro arbitrio assumpto c , describatur circulus, ac sumatur abscissa $AX = \sqrt{bb + cc}$; tum enim applicata imaginaria XY istam formulam $a + b\sqrt{-1}$; exhibebit sicque mirabili quodam modo omnes adeo formulas imaginarias quasi geometrice construere licebit.

§. 7.

§. 7. Operae pretium erit hoc exemplo quodam declarasse. Quaeramus scilicet arcum circuli, cuius sinus duplo maior sit sinu toto, qui ergo certe erit imaginarius. Posito ergo sinu toto $= 1$, integrari debet formula $\frac{dx}{\sqrt{1-xx}}$, ita ut integrale evanescat posito $x = 0$, cum vero sumi debeat $x = 2$, et valor integralis dabit ipsum arcum. Hunc in finem formulae differentiali $\frac{dx}{\sqrt{1-xx}}$ tribuamus hanc formam: $\frac{dx \sqrt{-1}}{\sqrt{(xx-1)}}$ constat autem esse: $\int \frac{dx}{\sqrt{(xx-1)}} = \frac{1}{\sqrt{-1}} \log \frac{x + \sqrt{(xx-1)}}{\sqrt{-1}}$, unde posito $x = 2$ arcus quaesitus erit

$$= \sqrt{-1} \log \frac{2 + \sqrt{3}}{\sqrt{-1}} = \sqrt{-1} \log (2 + \sqrt{3}) = \sqrt{-1} \log \sqrt{-1} = \sqrt{-1} \log \sqrt{-1}$$

Novimus autem huius postremi membri valorem esse π , unde arcus circuli, cuius sinus $= 2$, erit $\pi + \sqrt{-1} \log (2 + \sqrt{3})$. Quamobrem ut huic arcui imaginario aequalem applicaram XY exhibeamus, in nostra figura capiatur intervallum $AC = \pi$, ac descripto circulo radii $CM = c = 1$, quia c arbitrio nostro, relinquitur, posito brevitatis gratia $\log (2 + \sqrt{3}) = b$ capiatur abscissa $AX = \sqrt{-1} \log (2 + \sqrt{3})$, atque applicata imaginaria XY aequalis erit ipsi arcui quaesito pariter imaginario, id quod eo magis notatu dignum videtur, quod iste arcus est imaginarium transcendens.

§. 8. Primum igitur Theorema analyticum cuius demonstratio planior, vel saltem magis directa, desideratur, siquidem eius veritas quibusdam iam satis evicta videatur, hoc modo proponatur:

Theorema I.

Omnes plane quantitates imaginariae, quaecunque in calculo analytico occurrere possunt, ad hanc formam simplicissimam $a + b \sqrt{-1}$ ita reuocari possunt, ut litterae a et b

Euleri Op. Anal. Tom. II. L quan-

quantitates reales denotent. Eius igitur demonstrationem sagacissimis Analystis imprimis commendare non dubito.

§. 9. Sequentia duo theorematata rectificationem linearum curvarum respiciunt, ideoque ad Geometriam sublimiorem sunt referenda. Cum enim iam pridem a celeb. *Hermann*o methodus geometrica sit reperta, innumerabiles curvas algebraicas inveniendi, quae vel sint rectificabiles, vel quarum rectificatio a data quacunque quadratura pendeat (quam methodum deinceps ad Analysin puram transuli et plurimum locupletavi, ita ut peculiarem speciem Analyseos infinitorum constituere videatur); inde utique infinitae curvae algebraicae exhiberi possunt, quarum rectificatio a quadratura circuli pendeat. Omnes autem, excepto circulo; ita comparatae deprehenduntur, ut earum arcus aggregato cuipiam ex quantitate algebraica et arcu circulari aequentur, quantitatem autem illam algebraicam nullo modo ad nihilum redigere liceat; unde sequens theorema tanquam verum proponere non dubito, etiamsi eius demonstrationem exhibere nondum potuerim.

Theorema II.

Praeter circulum nulla datur curva algebraica, cuius singuli arcus per arcus circulares simpliciter exprimi queant.

§. 10. Hoc theorema igitur eo redit, ut demonstretur, nullam aequationem algebraicam inter binas coordinatas orthogonales x et y exhiberi posse, ut formula integralis $\int \sqrt{dx^2 + dy^2}$ aequetur arcui cuipiam circulari, cuius sinus vel cosinus sit functio quaequam ipsarum x et y , solo casu excepto quo aequatio inter x et y circulum indicat.

dicat. Quod quo clarius intelligatur denotet ϕ angulum seu arcum quemcunque indefinitum in circulo cuius radius $=1$, ac ponatur $\int \sqrt{dx^2 + dy^2} = p\phi$, ideoque $dx^2 + dy^2 = aa d\phi^2$, fiatque $dx = ap d\phi$ et $dy = aq d\phi$, atque necesse est ut sit $pp + qq = 1$. Praeterea vero ambas formulas $ap d\phi$ et $aq d\phi$ ita integrabiles esse oportet, ut earum integralia per solos sinus vel cosinus anguli ϕ exprimi queant, quod dico nullo modo fieri posse, nisi curua fuerit ipse circulus.

§. 11. His autem conditionibus manifesto satisfiet si capiatur $p = \sin. (n\phi + \alpha)$ et $q = \cos. (n\phi + \alpha)$, denotante α angulum quemcunque constantem, n vero numerum rationalem quemcunque; tum enim utique erit $pp + qq = 1$, et cum sit $dx = ad\phi \sin. (n\phi + \alpha)$ et $dy = ad\phi \cos. (n\phi + \alpha)$, hinc integrando elicitur $x = b - \frac{a}{n} \cos. (n\phi + \alpha)$ et $y = c + \frac{a}{n} \sin. (n\phi + \alpha)$, quae formulae, ob litteras α et n arbitrarias, innumeras curuas inuoluere videntur. Verum cum inde fiat $b - x = \frac{a}{n} \cos. (n\phi + \alpha)$ et $y - c = \frac{a}{n} \sin. (n\phi + \alpha)$, semper erit $(b - x)^2 + (y - c)^2 = \frac{aa}{nn}$, quae aequatio manifesto semper est pro circulo. Demonstrandum igitur est, pro conditionibus ante praescriptis loco litterarum p et q alios valores accipi non posse, qui iis satisfaciant.

§. 12. Cum autem nullum vestigium appareat ad talem demonstrationem perueniendi, videamus an per demonstrationem ad absurdum quicquam lucrari possit. Assumamus igitur praeter circulum aliam dari curuam algebraicam, cuius omnes arcus per arcus circulares metiri liceat. Sit igitur $A Y y m$ talis curua algebraica, cuius quilibet arcus Tab. I.
 $A Y$ ab initio A captus aequetur. arcui cuiuspiam circulari, Fig. 5.
 cuius sinus sit functio quaecunque algebraica abscissae $A X$;

L 2

ac

ac simili modo alius arcus quicunque Ay etiam aequabitur arcui circulari, cuius sinus erit similis functio abscissae Ax ; hincque manifestum est, etiam differentiae horum arcuum, Yy , aequalem arcum circulare assignari posse, ita ut huius curvae omnes plane portiones Yy per simplices arcus circulares exprimi queant, sicque demonstrari oportebit, talem curvam algebraicam nullo prorsus modo exhiberi posse.

Tab. II.
Fig. 6.

§. 13. Primo hic autem observo, si daretur curva, ea certe non in infinitum extendi posse, id quod ita ostendo: Sit $Abcde$ etc. talis curva cum axe $ABCDE$ in infinitum excurrente, in eaque accipiantur portiones aequales Ab , bc , cd , de etc. quarum mensura sit quadrans circuli, atque in applicatis Bb , Cc , Dd etc. abscindantur portiones $B\beta$, $C\gamma$, $D\delta$, etc. quae sint sinibus arcuum Ab , Ac , Ad etc. aequales, id quod etiam in singulis applicatis intermediis fieri intelligatur; ac manifestum est, singula haec puncta β , γ , δ etc. geometricè seu algebraice assignari posse, ita ut curva per omnia haec puncta ducta $A\beta\gamma\delta\epsilon$ etc. futura esset algebraica. Quoniam vero ea habebit infinitas portiones alternatim supra et infra axem existentes, ea ab axe ipso in infinitis punctis intersectaretur, id quod in nulla curva algebraica locum habere potest. Vnde luculenter sequitur, talem curvam $Abcd$ in infinitum extendam certe non dari posse; atque hinc iam est euictum, si darentur praeter circulum eiusmodi curvae algebraicae, quarum singulae portiones per arcus circulares mensurari queant, necessario eas in se redeuntessè debere, tum enim absurditas modo ostensa cessare posset, ita ut simili modo nihil absurdi inde inferri possit.

§. 14.

§. 14. Sit igitur $ABPQRS$ talis curua algebraica Tab. II.
 ia se rediens, cuius omnes plane portiones per arcus circu- Fig. 7.
 lares metiri liceat, quae tamen non sit circulus; tum sumta
 quacunque portione AB , a quouis alio puncto P abscindi
 poterit portio PQ illi aequalis, quae tamen illi maxime erit
 dissimilis, quandoquidem curuamen, seu radius osculi, maxime
 differre potest in his portionibus, quales sunt AB , PQ , RS etc.
 Quanquam autem in hoc equidem nullam contradictionem
 ostendere possum; tamen demonstrari potest, si vnica talis
 curua daretur, ex ea infinitas alias inter se diuersas geome-
 trice construi posse. Tum vero ex qualibet earum porro
 simili modo infinitas alias, ex earumque denuo qualibet infi-
 nitas alias, sicque in infinitum; ita vt multitudo talium cur-
 varum satisfaciendum foret non solum numerus infinitus,
 sed adeo potestas infinitefima infiniti. Quare cum adhuc
 nullo modo talis curua reperiri potuerit, nonne, hinc iure
 concludere licebit, nullas plane dari huiusmodi curuas al-
 gebraicas?

§. 15. Ad hoc autem demonstrandum, insignes Tab. II.
 illae proprietates, quas Vir celeberr. *Ioannes Bernoulli* de Fig. 8 et 9.
 motu rectorio et curuis aequae amplis in lucem produxit,
 summo cum successu in vsum vocari poterunt, Fundamen-
 tum autem huius eximiae methodi in hoc consistit. Si ha-
 beantur duae curuae vtcunque diuersae aym et $a'y'm'$,
 in iisque capiantur arcus ay et $a'y'$ aequae amplis, ita vt
 ductis ad puncta y et y' normalibus yr et $y'r'$, quae axi-
 bus ab et $a'b'$ in r et r' occurrant, qui ipsi ad curuas
 normales supponuntur in a et a' , anguli ary et $a'r'y'$
 fiant inter se aequales, ex quo hi arcus ay et $a'y'$ aequae
 amplis sunt appellati; quibus positis, si hinc noua curua AYM

ita construatur, vt sumta abscissa $AX = m \cdot ax + n \cdot a'x'$, constituitur applicata $XY = m \cdot xy + n \cdot x'y'$, tum etiam huius nouae curuae AM arcus AY erit $= m \cdot ay + n \cdot a'y'$. Quod si enim pro curuis datis ponamus abscissas $ax = x$ et $a'x' = x'$, applicatas vero $xy = y$ et $x'y' = y'$, erit subnormalis $xr = \frac{y dy}{dx}$ et $x'r' = \frac{y' dy'}{dx'}$, hincque tang. $ary = \frac{dx}{dy}$ et tang. $a'r'y' = \frac{dx'}{dy'}$. Quare cum hi anguli sint aequales, posito $\frac{dy}{dx} = p$, seu $dy = p dx$, erit etiam $\frac{dy'}{dx'} = p$, siue $dy' = p dx'$.

Hinc igitur colligitur arcus $ay = \int dx \sqrt{1 + pp}$ et arcus $a'y' = \int dx' \sqrt{1 + pp}$. Iam in curua inde constructa
 Tab. II. Fig. 10. AY erit abscissa $AX = X = m x + n x'$, applicata vero $XY = Y = m y + n y'$, hincque $dX = m dx + n dx'$ et $dY = m dy + n dy' = p(m dx + n dx')$, ideoque erit $dY = p dX$ et arcus AY aequè amplius erit ac duo praecedentes ay et $a'y'$; hinc ergo huius nouae curuae arcus erit
 $AY = \int dX \sqrt{1 + pp} = m \int dx \sqrt{1 + pp} + n \int dx' \sqrt{1 + pp}$,
 vnde manifestum est fore arcum $AY = m \cdot ay + n \cdot a'y'$.

§. 16. Hoc iam fundamento stabilito, si ambae curuae ay et $a'y'$ ita fuerint comparatae, vt arcus ay et $a'y'$ per arcus circulares mensurari queant, tum etiam curuae inde descriptae arcus AY etiam per arcum circularemem mensurabitur, si modo litterae m et n denotent numeros rationales quoscunque. Ex quo iam intelligitur, ex illis curuis datis ay et $a'y'$ innumerabiles curuas AY eiusdem proprietatis construi posse. Hic autem obseruandum est, si ambae curuae datae ay et $a'y'$ fuerint circuli, curuam illam descriptam AY fore quoque circulum, cuius radius $RA = RY$ erit $= m \cdot ra + n \cdot r'a'$, ita vt hoc solo casu nulla noua curva resultet, id quod per se est perspicuum. Statim autem ac vel altera earum curuarum ay et $a'y'$, vel etiam ambae non

non fuerint circuli, tum quoque curua descripta $A Y$ certe non erit circulus, atque adeo in infinitum variari poterit, prouti numeris m et n alii atque alii valores tribuantur.

§. 17. Hinc ergo si pro curua ay accipiat^{ur} curva illa supra memorata, cuius scilicet singulos arcus per circulares mensurare posse assumimus, eamque a puncto quocunque A incipientem; pro altera autem $a'y'$ circulum quocunque, constructio modo tradita nobis suppeditabit innumera-
 biles curuas $A Y$ eadem indole praeditas, ut arcui $A Y$ aequalis arcus circularis assignari queat. Tum vero etiam, Tab. II. sumpta curua ay aequali, ramo figurae illius a puncto A Fig. II. extenso, pro curua vero $a'y'$ alius quicunque eiusdem curvae ramus ab alio puncto P protensus, hinc etiam innumera-
 biles aliae nouae curuae $A Y$ describi poterunt, quae utique omnes quoque erunt algebraicae; unde manifestum est, si harum nouarum curuarum rami in locum alterius curuae datae ay vel etiam utriusque substituantur; tum hoc modo infinita alia curuarum genera construi posse, quam multiplicationem adeo in infinitum augere licebit. Quare cum nulla adhuc eiusmodi curua a circulo diuersa erui potuerit, maxime verisimile est, ac fortasse tanquam rigide demonstratum spectari potest: nullam prorsus in rerum natura dari huiusmodi curuam algebraicam a circulo diuersam.

§. 18. Quod haecenus de circulo est allatum etiam ad logarithmos extendi potest, quippe quos cum arcibus circularibus imaginariis comparare licet, unde sequens theorema Geometris tanquam aequae certum et memoratu dignum ac praecedens commendare sustineo.

Theo-

Theorema III.

Nulla prorsus datur curua algebraica, cuius singuli arcus simpliciter per logarithmos exprimi queant. Ita ut hoc theorema nullam prorsus exceptionem, quemadmodum praecedens, postulet.

Tab. I.
Fig. 5.

§. 19. Notum est rectificationem parabolae a logarithmis pendere, verum singuli eius arcus non per simplices logarithmos, sed per aggregatum ex logarithmo et quampiam quantitate algebraica exprimuntur, ita ut hinc nulla exceptio theoremati inferatur. Hic autem primo observandum est, ut ante, si talis daretur curua algebraica AYy , cuius omnes arcus in puncto A terminari per logarithmos assignari possent, ut verbi gratia esset $AY = a \log P$ et $Ay = a \log p$, ita ut P et p essent certae functiones algebraicae ambarum coordinatarum AX , XY et Ax , xy , tum etiam differentiam horum arcuum logarithmo exprimi posse, quandoquidem foret $Yy = a \log \frac{p}{P}$. Hinc ergo posita abscissa $AX = x$ et applicata $XY = y$ demonstrandum est, nullam dari aequationem algebraicam inter x et y , ut inde fiat $\int \sqrt{dx^2 + dy^2} = av$, denotante v functionem quampiam algebraicam ipsarum x et y ; unde si ponamus $dx = \frac{p dv}{v}$ et $dy = \frac{q dv}{v}$, necesse est ut fiat $pp + qq = 1$. Praeterea vero requiritur ut ambae formulae $\int \frac{p dv}{v}$ et $\int \frac{q dv}{v}$ fiant algebraice integrabiles, cuius ergo impossibilitatem demonstrari oportet.

§. 20. Quemadmodum mihi pro praecedente theoremate licuit ostendere, nullam dari curuam in infinitum extensam illi satisfacientem, ita hic simili modo ostendi potest, nullam dari curuam in se redeuntem algebraicam, quae huic theoremati conveniat. Sit enim curua $AYBDA$ curua in se

se rediens, cuius omnes arcus AY per logar ithmos exhiberi queant, ita ut in applicata XY , si opus est producta, algebraice assignari possit punctum Z , ut arcus AY fiat $= \log. XZ$; tum ergo, quia curua in se est rediens et arcui $AYBDAY$ eadem coordinatae AX et XY conveniunt, aliud quoque dabitur punctum Z , cuius logarithmus huic arcui aequetur. Ac si circumferentia totius curuae ponatur $= c$, infinita talia spatia XZ, XZ', XZ'', XZ''' , etc. assignari poterunt, quorum logarithmi aequentur arcibus $AY, AY + c, AY + 2c, AY + 3c$, et in genere $AY + nc$, denotante n numerum integrum quemcunque tam negativum quam positivum; atque quia omnia haec puncta simili formula algebraica continebuntur, omnia quoque in eadem curua algebraica existerent, quae ergo a singulis applicatis XY productis in infinitis punctis secaretur, id quod naturae curuarum algebraicarum aduersatur.

§. 21. Quod si ergo daretur talis curua, cuius singulos arcus logarithmis metiri liceret, ea certe in infinitum excurreret. Iam vero ex vnica tali curua, ope propositionis fundamentalis, circa curuas aequae amplas supra allatae, pari modo, quo ibi processimus, infinities-infinita noua genera talium curuarum exhiberi possent; vnde cum nulla adhuc talis curua erui potuerit, si non prorsus certum, saltem maxime verisimile est, nullas plane dari eiusmodi curuas algebraicas.

§. 22. Ceterum si modo theorema secundum firmiter fuerit demonstratum, etiam huius demonstratio pro confecta esset habenda. Cum enim elementum arcus circuli, cuius radius $= a$ et sinus $= x$, sit $\frac{a dx}{\sqrt{(a^2 - x^2)}}$, si radium ita imaginarium concipiamus, ut sit $a = c \sqrt{-1}$, elementum arcus

cus fiet $\frac{cdx\sqrt{-1}}{\sqrt{(-cc-xx)}} = -\frac{cdx}{\sqrt{(cc+xx)}}$, quod ergo erit reale, etiamsi radius circuli sit imaginarius, eiusque adeo integrale erit $c / \sqrt{(cc+xx)-x}$, ubi maxime mirum videri potest, quod arcus circuli imaginarii nihilo minus sint reales et quidem per logarithmos assignabiles. Atque hinc iam tuto concludere poterimus, quemadmodum praeter circulum nullae aliae dantur lineae curvae, cuius singulos arcus per circulares metiri liceat, ita etiam praeter circulum imaginarium nullas dari curvas algebraicas, quarum singulos arcus per logarithmos metiri liceat. Quoniam autem circulus imaginarius plane existere nequit, prorsus nullae curvae algebraicae exhiberi posse sunt censendae, quarum singulos arcus per logarithmos exprimere liceat.

DE RELATIONE

INTER TERNAS PLVRESVE

Q V A N T I T A T E S

INSTITVENDA.

§. 1.

Propositis duabus quantitatibus A et B , earum relatio, seu ratio definitur, dum quaeruntur duo numeri integri α et β , iique minimi, ut fiat $\alpha A = \beta B$; unde si quantitates A et B fuerint inter se commensurabiles, istos numeros α et β semper accurate assignare licebit; sin autem sint incommensurabiles, numeros α et β ita dare licebit, ut discrimen inter formulas αA et βB sit minimum, vel ita paruum, ut propius ad aequalitatem inter has formulas αA et βB accedi nequeat, nisi pro α et β maiores numeri adhibeantur. Hocque modi solui solet problema olim a Wallisio propositum, quo, propositis duobus numeris quantumvis magnis A et B , rationes in minoribus numeris requiruntur, qui tam exacte eorum rationem exprimant, quam fieri potest numeris non maioribus adhibendis.

§. 2. Simili modo si tres proponantur quantitates A, B et C , reperiri poterunt tres numeri integri α, β et γ ,
M 2 vt

ut fiat $\alpha A = + \beta B \mp \gamma C$; et quidem omnes possibiles valores pro his numeris α, β, γ assignare licebit, quibus inuentis haud difficile erit, minimos numeros pro α, β et γ exhibere, atque hoc modo relatio inter ternas quantitates propositas A, B et C planissime indicari videtur. Methodus autem hos tres numeros α, β, γ inuestigandi similis erit illi, qua relatio inter duas tantum quantitates definiri solet, et quae eiusmodi operationibus absoluitur, quibus maximus communis diuisor duorum numerorum indagari solet, id quod sequenti exemplo illustremus.

§. 3. Propositae igitur sint tres sequentes quantitates: $A = 49$, $B = 59$ et $C = 75$, et quaerantur numeri a, b, c , ut fiat $49a + 59b + 75c = 0$, ubi quidem a, b, c numeros integros, siue positivos, siue negativos significant. Iam diuidatur aequatio ista per minimam propositarum quantitarum, scilicet per 49, et quoti ex posterioribus terminis oriundi resoluantur in partes integras et fractas, ac seorsim exhibeantur, quae quoniam iunctim sumtae nihilo debent aequari, partes integras statuamus aequales numero integro $+d$, fractae autem eidem numero negativo $-d$; hocque modo duae hinc nascentur aequationes

$$a + b + c = d \text{ et } \frac{10b + 26c}{49} = -d.$$

Iam ex postrema aequatione fit $10b + 26c + 49d = 0$, quae prorsus ut prima tractetur, scilicet per 10 diuisa dabit

$$b + 2c + 4d = +3e \text{ et } \frac{6c + 9d}{10} = -3e.$$

Hic scilicet, quia numeri 6 et 9 communem diuisorem habent 3, loco simplicis litterae e statim scripsimus $3e$, sicque noua aequatio erit $2c + 3d + 10e = 0$, quae, per
2 di-

2 diuisa, similique modo distributa, suppeditat has aequationes:

$$e + d + 5e = +f \text{ et } 4 = -f,$$

quae vltima statim dat $d = -2f$, atque hic operationes terminantur, quoniam nullae amplius insunt fractiones.

§. 4. Cum igitur esse debeat $d = -2f$, littera autem e non sit determinata, per has duas litteras e et f praecedentes sequenti modo regrediendo definientur:

$$c = 8f - 5e, b = 13e + 2f \text{ et } a = -8e - 7f.$$

Solutio ergo generalis nostrae quaestionis, siue relatio inter ternos numeros propositos 49, 59, 75 sequenti aequatione continebitur:

$$-(8e + 7f)49 + (13e + 2f)59 + (3f - 5e)75 = 0$$

vbi pro e et f numeros quoscunque accipere licet.

§. 5. Videamus igitur, quales numeros pro e et f accipi conueniat, vt haec aequatio fiat simplicissima. Sumatur primo $f = 1$ et $e = -1$, et relatio inuenta erit

$$1.49 - 11.59 + 8.75 = 0;$$

at si sumamus $e = 0$ et $f = -1$, relatio erit

$$7.49 - 2.59 - 3.75 = 0,$$

quae sine dubio est simplicissima forma relationis. Atque ex hoc exemplo iam satis perspicuum est, quantumuis magnae fuerint quantitates A, B et C, quoniam continuo ad diuiores minores deuenimus, tandem omnes plane fractiones tolli, ac pro numeris a, b, c semper numeros integros obtineri.

§. 6. Cum igitur res sit manifesta, quando quantitates propositae A, B, C, D sunt rationales, siue commensurabiles inter se, etiam evidens est, si istae quantitates fuerint irrationales, vel adeo transcendentes, tum operationes hic vsitatas nunquam terminari; neque idcirco talem relationem exactam vlllo modo exhiberi posse; veruntamen, quod his casibus imprimis est notandum, si memoratae operationes alicubi abrumpantur, tum eiusmodi relationes esse prodituras, quae quidem rem non exacte, attamen vero proxime exhibeant, id quod saepenumero vsui esse poterit, quando inter huiusmodi quantitates relatio tantum proxime vera, et quidem in minimis desideratur. Quomodo autem huiusmodi casibus calculum tractare conueniat nonnullis exemplis ostendemus.

§. 7. Sint igitur ternae quantitates $A=1$, $B=\sqrt{2}$ et $C=\sqrt{3}$, ac primo, vt operationes ante adhibitae locum inuenire possint, has quantitates irrationales in fractiones decimales conuertamus, quas quidem non vltra sextam notam continuemus. Est vero

$$\sqrt{2} = 1,414214 \text{ et } \sqrt{3} = 1,732051.$$

Iam per 1000000 multiplicando tota inuestigatio ad numeros integros reuocetur, quandoquidem tota relatio in rationibus, quas hae quantitates inter se tenent subsistit, hocque modo aequatio principalis $a + b\sqrt{2} + c\sqrt{3} = 0$ transformabitur in hanc:

$$1000000. a + 1414214. b + 1732051. c = 0$$

quae diuisa per 1000000 et vt supra in binas partes distributa dabit

$$a + b + c = +d \text{ et } \frac{414214. b + 732051. c}{1000000} = -d;$$

postrema

postrema igitur ad integros reducta praebet

$$414214. b + 732051. e + 1000000 d = 0,$$

haecque aequatio per 414214 diuisa eodemque modo tractata deducit ad has aequationes:

$$b + c + 2 d = + e \text{ et } \frac{317837. c + 171572. d}{414214} = - e$$

quarum postrema reducitur ad hanc:

$$\frac{317837. c + 171572. d}{171572} + 414214. e = 0.$$

Tractetur ista aequatio eodem modo, vt prodeant hae aequationes:

$$d + c + 2 e = + f \text{ et } \frac{146255. c + 71070. e}{171572} = - f,$$

quarum postrema ad integros reducta ita se habet:

$$146265. c + 71070. e + 171572 f = 0,$$

quae per 71070 diuisa praebet

$$e + 2 c + 2 f = + g \text{ et } \frac{4125. c + 29432. f}{71070} = - g;$$

posterior reducta fit

$$4125. c + 29432. f + 71070 g = 0,$$

vnde per 4125 diuidendo se produnt hae duae aequationes:

$$c + 7 f + 17 g = + h \text{ et } \frac{375. f + 945. g}{4125} = - h,$$

at haec posterior ad integros reducta praebet istam:

$$575. f + 945. g + 4125. h = 0.$$

Diuidatur nunc per 575 prodibitque

$$f + g + 7 h = + i \text{ et } \frac{375. g + 100. h}{575} = - i$$

sive $\frac{74. g + 20. h}{115} = - i$, quae reducta fit

$$74. g + 20. h + 115 i = 0,$$

vnde

vnde per 20 diuidendo hae oriuntur aequationes:

$$h + 3g + 5i = +k \text{ et } \frac{14 \cdot 6 + 15 \cdot i}{20} = -k.$$

§. 8. Hoc modo has operationes continuari liceret, quousque libuerit; verum quia fractiones decimales non vltra sextam figuram sunt productae, per has operationes vltimae numerorum nostrorum figurae continuo magis fiunt incertae, vnde in vltima aequatione binos numeros 14 et 15, tanquam aequales inter se spectare licebit, vnde capi poterit $g = 1$ et $i = -1$, fietque $k = 0$, atque hinc regrediendo sequentes valores reperientur:

$h = 2, f = -16, c = 97, e = -161, d = +209, b = -676, a = -788$,
sicque relatio quaesita ita se habebit:

$$788 - 676 \cdot \sqrt{2} + 97 \sqrt{3} = 0, \text{ siue}$$

$$676 \sqrt{2} - 97 \cdot \sqrt{3} = 788$$

cuius error vix vltra sextam figuram decimalem exfurget.

§. 9. Quantumvis autem haec relatio ad veritatem accedat: tamen inde neuiquam concludere licet, eam penitus veritati esse consentaneam. Si enim, denotantibus a, b, c numeros rationales, esset exacte $a = b\sqrt{2} + c\sqrt{3}$, tum sumtis quadratis foret $aa = 2bb + 3cc + 2bc\sqrt{6}$, hincque $\sqrt{6} = \frac{aa - 2bb - 3cc}{2bc}$, ideoque $\sqrt{6}$ foret numerus rationalis, quod vtique maxime esset absurdum; atque hoc idem etiam de omnibus aliis numeris radicalibus cuiuscunque ordinis est tenendum, ita vt quaelibet quantitas irrationalis natura sua tantopere discrepet ab omnibus aliis irrationalibus tam eiusdem quam diuersorum graduum, vt nulla plane relatio rationalis inter plures huiusmodi quantitates furdas diuersas locum habere possit.

§. 10.

§. 10. Vtrum autem quantitates transcendentes, voluti qui peripheriam circuli inuoluunt, siue logarithmi, etiam cum nullis quantitatibus radicalibus comparari queant, adhuc maxime incertum videtur, siquidem a nemine adhuc talis impossibilitas est ostensa. Tantum quidem satis cuiusdam videtur, peripheriam π , circuli cuius diameter $= 1$, nullam comparisonem cum formulis radicalibus quadraticis simplicibus admittere, quoniam aliter fractio continua ipsi π aequalis indices periodicos habere deberet, quod tamen nequaquam euenire videtur. Num autem quantitas π cum talibus formulis compositis nullo prorsus modo comparari queat, in dubio relinquere cogimur; quamobrem talem inuestigationem pro relatione quantitatum π , $\sqrt{2}$ et $\sqrt{3}$ methodo modo exposita suscipiamus.

§. 11. Euoluamus igitur modo explicato hanc aequationem:

$$a\sqrt{2} + b\sqrt{3} + c.\pi = 0,$$

quae in numeris integris proxime veris ita se habet:

$$1414214.a + 1732051.b + 3141593.c = 0,$$

quae per minimum numerum diuisa praebet has aequationes:

$$a + b + 2c = d \text{ et } \frac{317937.b + 313165.c}{1414214} = -d.$$

Postrema aequatio ergo in integris fit

$$317837.b + 313165.c + 1414214.d = 0,$$

quae iterum per minimum numerum diuidatur, quo facto produnt hae duae aequationes:

$$c + b + 4d = e \text{ et } \frac{4672.b + 161554.d}{313165} = -e,$$

quae posterior reducta fit

$$4672.b + 161554.d + 313165.e = 0.$$

Euleri Op. Anal. Tom. II.

N

Diuiden-

Diuidendo per 4672 hae colliguntur aequationes:

$$b + 34d + 67e = f \text{ et } \frac{2706 \cdot d + 141 \cdot e}{4672} = -f.$$

§. 12. Operationes has ulterius non prosequor, quoniam, si exacta daretur relatio, ea sine dubio non adeo complicata esset futura. Prope veras autem tales relationes exhibuisse parum iuuaret. Vnde sententia satis certa videtur, quod periphæria circuli tam peculiare genus quantitatum transcendentium constituat, ut cum nullis aliis quantitibus, siue surdis, siue alius generis transcendentibus, nullo modo se comparari patiatur.

§. 13. Infinita autem alia dantur transcendentium genera, quae neque ad circulum neque ad logarithmos reduci possunt, etiamsi quampiam affinitatem cum his quantitibus tenere videantur; ac si forte tales quantitates cum hactenus cognitis exactam quandam relationem tenerent, quam directe ex principiis analyticis definire non licet, haec methodus vnicam viam suppeditare videtur, cuius beneficio huiusmodi relationes quasi diuinando explorare licebit.

§. 14. Huiusmodi igitur casum singularem, qui talem relationem non respuere videtur, hic accuratius euoluam, scilicet summam seriei reciprocae cuborum

$$1 + \frac{1}{2^3} + \frac{1}{3^3} + \frac{1}{4^3} + \frac{1}{5^3} + \frac{1}{6^3} + \text{etc.},$$

quam nullo adhuc modo siue ad circulum siue ad logarithmos reducere potui, cum tamen summae potestatum parium omnes per potestates pares ipsius π exhiberi queant, summa autem primarum potestatum

$$1 - \frac{1}{2} + \frac{1}{4} - \frac{1}{8} + \frac{1}{16} - \text{etc.}$$

loga-

logarithmum binarii exprimat.

§. 15. Cum igitur haec series reciproca cuborum

$$1 - \frac{1}{2^3} + \frac{1}{3^3} - \frac{1}{4^3} + \frac{1}{5^3} - \frac{1}{6^3} + \text{etc.}$$

cubum huius seriei

$$1 - \frac{1}{2} + \frac{1}{3} - \frac{1}{4} + \frac{1}{5} - \frac{1}{6} + \text{etc.}$$

in se complectatur, probabile videtur, in eius summa ($\log. 2$)² occurrere debere, neque tamen cuipiam multiplo huius quantitatis aequari certum est. Deinde vero, cum eadem series in se complectatur productum ex binis praecedentibus, scilicet:

$$1 - \frac{1}{2} + \frac{1}{3} - \frac{1}{4} + \frac{1}{5} - \text{etc.} = 1/2 \text{ et}$$

$$1 + \frac{1}{2^2} + \frac{1}{3^2} + \frac{1}{4^2} + \frac{1}{5^2} + \text{etc.} = \frac{\pi^2}{6} :$$

suspiciari licet, ibidem quoque productum $\frac{\pi^2}{6} 1/2$ occurrere; quamobrem operae pretium erit inquirere, num forte summa seriei reciprocae cuborum tali formulae compositae:

$$\alpha (1/2)^2 + \beta \cdot \frac{\pi^2}{6} \cdot 1/2$$

aequetur, ita ut α et β sint numeri rationales.

§. 16. Per approximationes autem olim summam seriei reciprocae cuborum ita assignavi:

$$1 + \frac{1}{2^3} + \frac{1}{3^3} + \frac{1}{4^3} + \text{etc.} = 1,202056903,$$

vnde si eius pars quarta subtrahatur, prodit summa huius seriei:

$$1 - \frac{1}{2^3} + \frac{1}{3^3} - \frac{1}{4^3} + \frac{1}{5^3} - \text{etc.} = 0,901542677$$

quam brevitatis gratia ponamus = A, et quaeramus numeros a, b, c , ut fiat

$$a A + b (1/2)^2 + c 1/2 \cdot \frac{\pi^2}{6} = 0,$$

N 2

vbi

vbi cum sit

$$\frac{\pi\pi}{6} = 1,644934066 \text{ et } l2 = 0,693147180$$

colligimus fore proxime

$$(l2)^2 = 0,333025 \text{ et } l2 \cdot \frac{\pi\pi}{6} = 1,140182$$

vnde relatio euoluenda erit

$$,901543.a + 333025.b + 1140182.c = 0.$$

§. 17. Pro hac igitur aequatione operationes instituantur vt supra, eritque diuidendo per 333025

$$b + 2a + 3c = d \text{ et } \frac{235493.a + 141107.c}{333025} = -d;$$

at posterior ad integros reducta praebet

$$235493.a + 141107.c + 333025.d = 0,$$

vnde diuidendo per 141107 deducimus has aequationes:

$$a + c + 2d = e \text{ et } \frac{94386.a + 50811.d}{141107} = -e, \text{ siue}$$

$$94386.a + 50811.d + 141107.e = 0$$

qua aequatione diuisa per 50811 colligitur

$$a + d + 2e = f \text{ et } \frac{43575.a + 39485.e}{50811} = -f;$$

at haec posterior reducta ad integros fit

$$43575.a + 39485.e + 50811.f = 0,$$

vnde porro diuidendo per minimum numerum oriuntur hae aequationes:

$$a + e + f = +g \text{ et } \frac{4090.a + 11326.f}{39485} = -g, \text{ siue}$$

$$4090.a + 11326.f + 39485.g = 0,$$

vnde formentur hae aequationes:

$$a + 2f + 9g = +h \text{ et } \frac{3146.f + 2675.g}{4090} = -h$$

etc.

etc.

§. 18.

§. 18. Superfluum foret, has operationes ulterius continuare, quoniam hinc iam satis intelligere licet, nullam dari relationem tam concinnam inter ternas quantitates assumptas, ut veritati consentanea censeretur. Cum igitur investigationem huius summae reciprocae cuborum tot variis modis frustra explorare tentassem, atque haec methodus etiam inutiliter sit in usum vocata, merito de tali inventione desperandum videtur.

DE RELATIONE FRACTIONVM TRANSCENDENTIVM IN INFINITAS FRACTIONES SIMPLICES.

§. I.

Proposita fractione quacunq̃ue algebraica $\frac{P}{Q}$, cuius tam numerator P quam denominator Q sint functiones rationales integrae quantitatis z , iam pridem ostendi quomodo ea in fractiones simplices resolui possit, quarum denominatores aequentur factoribus simplicibus denominatoris Q , numeratores vero sint constantes, siquidem variabilis z in denominatore Q plures habeat dimensiones quam in numeratore P . Quin etiam ostendi, quemadmodum pro quolibet factore simplici denominatoris fractio simplex respondens reperiri queat, sine vlllo respectu ad reliquos factores habito. Ita si constet, denominatorem Q factorem completi simplicem $z - a$, fractio simplex inde nata, quae erit huius formae: $\frac{\alpha}{z - a}$, facillime hoc modo definitur. Statuatur $\frac{P}{Q} = \frac{\alpha}{z - a} + R$, vbi R complectatur omnes fractiones simplices ex reliquis oriendas. Multiplicetur vtrinq̃ue per $z - a$, vt fiat

$$\frac{P(z - a)}{Q} = \alpha + R(z - a),$$

et

et quia α est quantitas constans, ea semper eundem retinebit valorem, quicumque valor variabili z tribuatur; quamobrem fiat vbique $z = a$, vt reliquarum fractionum simplicium ratio ex calculo excedat, et habebitur $\alpha = \frac{P(z-a)}{Q}$; siquidem in hac formula fiat $z = a$, tum autem numerator $P(z-a)$ in nihilum abit; verum, quia $z-a$ est factor denominatoris Q , etiam denominator Q in nihilum abibit. Hinc igitur per regulam consuetam loco numeratoris ac denominatoris sua differentialia substituantur, quandoquidem etiam nunc erit $\frac{Pdz + (z-a)dP}{dQ} = \alpha$, siquidem hic vbique loco z scribatur a . Ponamus igitur hoc casu $z = a$ fieri $P = A$ et $\frac{dQ}{dz} = C$, quae ergo quantitates A et C facillime inueniuntur, tum igitur prodibit numerator quaesitus $\alpha = \frac{A}{C}$, ita vt fractio simplex ex denominatoris factore $z-a$ oriunda sit $= \frac{A}{C}(z-a)$, ita vt non opus sit reliquos factores denominatoris nosse. Simili autem modo pro singulis reliquis factoribus fractiones simplices respondentes determinabuntur, quarum omnium summa aequabitur fractioni propositae $\frac{P}{Q}$, dummodo variabilis z pauciores habeat dimensiones in numeratore P quam in denominatore Q .

§. 2. Haec igitur principia sequentes pro denominatore Q eiusmodi assumamus functiones transcendentes, quas in infinitos factores simplices resolvere liceat, id quod euenit, si eae infinitis casibus nihilo aequales euadant. Praeterea vero necesse est vt omnes isti factores inter se sint inaequales, quandoquidem factores aequales peculiarem resolutionem postulant. Imprimis autem requiritur, vt productum omnium talium factorum ipsam functionem Q penitus exhauriat, quoniam quandoque factores imaginarii se inter-

intermiscere possent. Veluti si sumatur $Q = \text{tang. } \phi$, ea utique omnibus iisdem casibus evanescit, quibus haec functio: $\sin. \phi$, hincque ambae istae functiones eodem factores simplices inuoluunt, etiamsi inter se neutiquam sint aequales. Deinde vero numeratorem P ita comparatum esse oportet ut cum denominatore Q nullos habeat factores communes. Imprimis autem cauendum est, ne quantitas variabilis in numeratore ad totidem vel plures dimensiones assurgat quam in denominatore. Cum autem ea in denominatore ad infinitas dimensiones assurgere sit censenda, istud incommodum non erit pertimescendum, quamdiu variabilis in numeratore tantum finito dimensionum numero continetur. Sin autem eius potestates etiam in infinitum ascendant, saepe numero difficile erit iudicare, num dimensionum numerus maior sit vel minor quam in denominatore. Interim tamen etiam his casibus fractio proposita $\frac{P}{Q}$ omnes continebit fractiones simplices, ad quas methodus nostra perducit. Verum evenire potest ut praeter eas etiam quasdam partes quasi integras innuolat. His igitur praenotatis sequentes casus evolvamus.

I. Sumatur $Q = \sin. \phi$, ut fractio resoluenda sit $\frac{P}{\sin. \phi}$.

§. 3. Quoniam formula $\sin. \phi$, denotante π semiperipheriam circuli cuius radius = 1, seu angulum duobus rectis aequalem, omnibus his casibus evanescit:

$$\phi = 0, \phi = \pm \pi, \phi = \pm 2\pi, \phi = \pm 3\pi, \text{ etc.}$$

et in genere $\phi = \pm i\pi$, eius factores numero infiniti erunt

$\phi, (\phi + \pi), (\phi + 2\pi), (\phi + 3\pi)$ et in genere $(\phi + i\pi)$. Aliunde autem certum est, hanc formulam $\sin. \phi$ praeter istos factores nullos alios siue reales siue imaginarios inuoluere; cum

cum enim sit.

$$\sin. \phi = \phi - \frac{\phi^3}{1 \cdot 2 \cdot 3} + \frac{\phi^5}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5} - \text{etc.}$$

constat hanc seriem aequari huic producto infinito:

$$\phi \left(1 - \frac{\phi}{\pi}\right) \left(1 + \frac{\phi}{\pi}\right) \left(1 - \frac{\phi}{2\pi}\right) \left(1 + \frac{\phi}{2\pi}\right) \left(1 - \frac{\phi}{3\pi}\right) \left(1 + \frac{\phi}{3\pi}\right) \text{ etc.}$$

§. 4. Consideremus igitur nostri denominatoris $Q = \sin. \phi$ factorem quemcunque $\phi + i\pi$, vbi i denotet omnes plane numeros integros, tam positivos quam negativos, ciphra non excepta; sitque fractio partialis hinc oriunda $\frac{\alpha}{\phi + i\pi}$. Ad eius numeratorem α inueniendum statuat^rur primo in numeratore P vbique $\phi = i\pi$, sitque quantitas inde resultans $= A$; deinde cum sit $Q = \sin. \phi$, erit $dQ = d\phi \cos. \phi$, siue $\frac{dQ}{d\phi} = \cos. \phi$, vbi loco ϕ itidem scribi oportet $i\pi$, vt obtineamus C , vnde patet fore $C = \cos. i\pi$, ita vt sit $C = \pm 1$, vbi signum $+$ valebit pro numeris paribus, signum vero $-$ pro imparibus numeris loco i assumtis. Hoc igitur modo numerator fractionis nostrae erit $\alpha = \pm A$ ipsaque fractio quaesita $\pm \frac{A}{\phi + i\pi}$. Hinc autem ulterius progredi non licet, quamdiu numeratorem in genere spectantus, vnde eius loco plures valores determinatos accipiamus; singulosque in sequentibus exemplis euoluamus.

1°. Sit $P = 1$ et fractio proposita $\frac{1}{\sin. \phi}$.

§. 5. Hic igitur semper erit $A = 1$ et fractio simplex quaecunque $= \frac{\pm 1}{\phi + i\pi}$, vbi signum superius valet si i numerus par, inferius vero si impar. Substituamus igitur successive pro i omnes eius valores ordine

$$0, +1, -1, +2, -2, +3, -3, +4, -4 \text{ etc.}$$

Euleri Op. Anal. Tom. II.

O

et

et resolutio nostrae fractionis $\frac{1}{\sin \phi}$ in fractiones simplices ita se habebit :

$\frac{1}{\sin \phi} = +\frac{1}{\phi} - \frac{1}{\phi - \pi} - \frac{1}{\phi + \pi} + \frac{1}{\phi - 2\pi} + \frac{1}{\phi + 2\pi} - \frac{1}{\phi - 3\pi} - \frac{1}{\phi + 3\pi} + \text{etc.}$
 quae in hanc formam reducatur :

$\frac{1}{\sin \phi} = \frac{1}{\phi} + \frac{1}{\pi - \phi} - \frac{1}{\pi + \phi} - \frac{1}{2\pi - \phi} + \frac{1}{2\pi + \phi} + \frac{1}{3\pi - \phi} - \frac{1}{3\pi + \phi} - \text{etc.}$
 Contrahantur post primum terminum bini sequentium, ut nanciscamur hanc seriem :

$\frac{1}{\sin \phi} = \frac{1}{\phi} + \frac{2\phi}{\pi^2 - \phi^2} - \frac{2\phi}{4\pi^2 - \phi^2} + \frac{2\phi}{9\pi^2 - \phi^2} - \frac{2\phi}{16\pi^2 - \phi^2} + \text{etc.}$
 unde deducitur sequens series memoratu digna

$$\frac{1}{\phi \sin \phi} = \frac{1}{\phi^2} - \frac{1}{\pi^2 - \phi^2} + \frac{1}{4\pi^2 - \phi^2} - \frac{1}{9\pi^2 - \phi^2} + \frac{1}{16\pi^2 - \phi^2} - \text{etc.}$$

§. 6. Has quidem series iam olim fusius sum prosecutus : interim tamen pro sequentibus casibus haud inutile erit sequentes transformationes hic repetere. Ponamus igitur primo $\phi = \lambda \pi$, ut littera π ex seriebus elidatur, atque hinc nanciscemur

$$\frac{\pi}{\sin \lambda \pi} = \frac{1}{\lambda} - \frac{1}{\lambda - 1} - \frac{1}{\lambda + 1} + \frac{1}{\lambda - 2} + \frac{1}{\lambda + 2} - \frac{1}{\lambda - 3} - \frac{1}{\lambda + 3} + \text{etc. et}$$

$$\frac{1}{\lambda \sin \lambda \pi} = \frac{1}{\lambda^2} - \frac{1}{1 - \lambda^2} + \frac{1}{4 - \lambda^2} - \frac{1}{9 - \lambda^2} + \frac{1}{16 - \lambda^2} - \text{etc.}$$

atque hinc per differentiationem, spectando λ tanquam quantitatem variabilem, infinitas alias series notatu dignissimas elicere poterimus. Ex priore scilicet nanciscemur

$$\frac{\pi \cos \lambda \pi}{\sin^2 \lambda \pi} = \frac{1}{\lambda^2} - \frac{1}{(\lambda - 1)^2} - \frac{1}{(\lambda + 1)^2} + \frac{1}{(\lambda - 2)^2} + \frac{1}{(\lambda + 2)^2} - \frac{1}{(\lambda - 3)^2} - \text{etc.}$$

Hinc igitur sequitur, si $\lambda = \frac{1}{2}$ fore

$$0 = 1 - 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{3} + \frac{1}{15} - \frac{1}{15} - \text{etc.}$$

quod quidem est manifestum. At si $\lambda = \frac{1}{3}$ erit

$$\frac{1}{\sin^2 \frac{\pi}{3}} = 1 - \frac{1}{4} - \frac{1}{16} + \frac{1}{16} + \frac{1}{49} - \frac{1}{49} - \frac{1}{144} + \frac{1}{144} + \frac{1}{400} - \text{etc.}$$

Si

Si $\lambda = \frac{1}{2}$, oritur series praecedens.

Si $\lambda = \frac{1}{2}$, prodit haec summatio:

$$\frac{\pi \pi}{\gamma^2} = 1 - \frac{1}{2} - \frac{1}{12} + \frac{1}{24} + \frac{1}{48} - \frac{1}{144} + \frac{1}{288} + \text{etc.}$$

Quod si denuo differentiemus obtinebitur sequens summatio:

$$\frac{\pi^2}{\sin \lambda \pi^2} - \frac{\pi^2}{2 \sin \lambda \pi} = \frac{1}{\lambda^2} - \frac{1}{(\lambda-1)^2} - \frac{1}{(\lambda+1)^2} + \frac{1}{(\lambda-2)^2} + \frac{1}{(\lambda+2)^2} - \text{etc.}$$

sicque continuo ulterius progredi licet.

§. 7. Simili modo etiam alteram formam differentiemus, quae reducta praebet

$$\frac{1}{2\lambda^2} - \frac{\pi}{4\lambda^2 \sin \lambda \pi} - \frac{\pi \pi \cos \lambda \pi}{4\lambda^2 \sin \lambda \pi^2} = \frac{1}{(1-\lambda\lambda)^2} - \frac{1}{(4-\lambda\lambda)^2} + \frac{1}{(9-\lambda\lambda)^2} - \frac{1}{(16-\lambda\lambda)^2} \text{ etc.}$$

Quod si nunc sumamus $\lambda = \frac{1}{2}$, prodibit ista summatio:

$$\frac{1}{2} - \frac{\pi}{2} = \frac{1}{2^2} - \frac{1}{12^2} + \frac{1}{24^2} - \frac{1}{48^2} + \frac{1}{96^2} - \text{etc.},$$

quae series prorsus noua omnem attentionem meretur; neque autem opus est hinc nouam differentiationem instituire.

§. 8. Posteriorem autem summationem

$$\frac{\pi}{2\lambda \sin \lambda \pi} - \frac{1}{2\lambda\lambda} = \frac{1}{1-\lambda\lambda} - \frac{1}{4-\lambda\lambda} + \frac{1}{9-\lambda\lambda} - \frac{1}{16-\lambda\lambda} + \text{etc.}$$

accuratius perpendamus, ac primo quidem cum ea semper debeat esse vera, quicquid pro λ assumatur, sumamus $\lambda = 0$. Quia autem hoc casu membrum finistrum abit in $\infty - \infty$, tractetur λ ut quantitas quam minima, et cum sit $\lambda \pi = \lambda \pi - \frac{1}{2} \lambda^2 \pi^2$, istud membrum euadet

$$\frac{\pi}{2\lambda(\lambda\pi - \frac{1}{2}\lambda^2\pi^2)} - \frac{1}{2\lambda\lambda},$$

quae fractiones ad communem denominatorem perductae dant

$$\frac{1 - 1 + \frac{1}{2}\lambda\lambda\pi\pi}{2\lambda\lambda(1 - \frac{1}{2}\lambda\lambda\pi\pi)} = \frac{\pi\pi}{12 - 2\lambda\lambda\pi\pi}$$

O 2

Nunc

Nunc igitur facto $\lambda=0$, eius factor erit $=\frac{\pi}{11}$, series autem ipsa hoc casu euadet

$$1 + \frac{1}{4} - \frac{1}{9} + \frac{1}{16} - \frac{1}{25} + \text{etc.}$$

cuius summam constat esse $\frac{\pi^2}{11}$.

§. 9. Manifestum porro est, quoties pro λ accipiat-
tur numerus integer, vnum terminum seriei, ideoque etiam
ipsam seriem fieri infinitam, quod egregie conuenit cum
summa inuenta, quandoquidem hoc casu fit $\sin. \lambda \pi = 0$.
Atque hinc nata est ista quaestio: si ille terminus seriei in
infinitum abiens ad sinistram partem transferatur, quanta
futura sit reliquorum terminorum summa. Ponamus scilicet esse
 $\lambda=1$, et primus seriei terminus euadet infinitus, qui ergo ad
sinistram partem translatus dabit

$$\frac{\pi}{2\lambda \sin. \lambda \pi} - \frac{1}{2\lambda \lambda} - \frac{1}{2\lambda \lambda} = -\frac{1}{2} + \frac{1}{8} - \frac{1}{18} + \frac{1}{32} - \frac{1}{50} + \frac{1}{72} - \text{etc.}$$

Nunc ad valorem huius seriei inuestigandum statuatur λ uni-
tati tantum proxime aequale, ponendo $\lambda = 1 - \omega$, eritque

$$\sin. \lambda \pi = \sin. (\pi - \pi \omega) = \sin. \pi \omega; \text{ est vero}$$

$$\sin. \pi \omega = \pi \omega - \frac{1}{6} \pi^2 \omega^3,$$

quo valore substituto prodibit

$$\frac{1}{2(1-\omega)\omega(1-\frac{1}{6}\pi^2\omega^2)} - \frac{1}{2(1-\omega)^2} - \frac{1}{2\omega - \omega\omega}$$

Primum autem membrum

$$\frac{1}{2(1-\omega)\omega(1-\frac{1}{6}\pi^2\omega^2)}, \text{ ob}$$

$$\frac{1}{1-\omega} = 1 + \omega + \omega^2 \text{ et}$$

$$\frac{1}{1-\frac{1}{6}\pi^2\omega^2} = 1 + \frac{1}{6}\pi^2\omega^2,$$

negli-

negligendo potestates ipsius ω quadrato altiores, transmutatur in hanc formam:

$$\frac{1}{2\omega} (1 + \omega + \omega^2 + \frac{1}{2}\pi\pi\omega\omega);$$

tertium autem membrum

$$= \frac{1}{2\omega(1 - \frac{1}{2}\omega)}, \text{ ob } \frac{1}{1 - \frac{1}{2}\omega} = 1 + \frac{1}{2}\omega + \frac{1}{4}\omega\omega$$

abit in

$$= \frac{1}{2\omega} (1 + \frac{1}{2}\omega + \frac{1}{4}\omega\omega),$$

vade primum et tertium membrum simul faciunt

$$\frac{1}{2\omega} (\frac{1}{2}\omega + \frac{3}{4}\omega\omega + \frac{1}{2}\pi\pi\omega\omega) = \frac{1}{2} + \frac{1}{4}\omega + \frac{1}{2}\pi\pi\omega$$

qui valor posito $\omega = 0$ fit $= \frac{1}{2}$, vnde secundum membrum, quod erit $-\frac{1}{2}$, iunctum dabit totam summam quaesitam $= \frac{1}{2}$, ita vt fit mutatis signis

$$\frac{1}{2} = \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \frac{1}{12} - \frac{1}{24} + \frac{1}{32} - \frac{1}{48} + \frac{1}{63} \text{ etc.}$$

cuius ratio est manifesta, cum fit

$$\frac{1}{2} = \frac{1}{2}(1 - \frac{1}{2}); \frac{1}{12} = \frac{1}{2}(\frac{1}{2} - \frac{1}{4}); \frac{1}{24} = \frac{1}{2}(\frac{1}{3} - \frac{1}{4}); \frac{1}{32} = \frac{1}{2}(\frac{1}{4} - \frac{1}{8}); \text{ etc.}$$

his enim valoribus substitutis et sublatis terminis se destruentibus fiet $\frac{1}{2} = \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \frac{1}{2} = \frac{1}{2}$.

§. 10. Circa eandem autem seriem quaestio magis ardua occurrit, qua quaeritur summa seriei, si $\lambda\lambda$ fuerit numerus negatiuus, ideoque λ quantitas imaginaria. Ponatur igitur $\lambda\lambda = -\mu\mu$, siue $\lambda = \mu\sqrt{-1}$, ac series nihilo minus erit realis, scilicet

$$\frac{1}{1 + \mu\mu} - \frac{1}{4 + \mu\mu} + \frac{1}{9 + \mu\mu} - \frac{1}{16 + \mu\mu} + \frac{1}{25 + \mu\mu} - \text{etc}$$

cuius ergo summa erit

$$= \frac{\pi}{2\mu\sqrt{-1}\sin\pi\mu\sqrt{-1}} + \frac{1}{2\mu\mu},$$

O 3

cuius

cuius ergo valor realis quaeritur, siquidem nullum est dubium quin seriei valor fiat realis.

§. 11. In doctrina angulorum ostendi solet esse

$$\sin. \varphi = \frac{e^{\varphi \sqrt{-1}} - e^{-\varphi \sqrt{-1}}}{2 \sqrt{-1}}.$$

Fiat igitur $\varphi = \mu \pi \sqrt{-1}$, eritque

$$\varphi \sqrt{-1} = -\mu \pi \text{ et } -\varphi \sqrt{-1} = \mu \pi,$$

vnde concluditur

$$\sin. \mu \pi \sqrt{-1} = \frac{e^{-\mu \pi} - e^{+\mu \pi}}{2 \sqrt{-1}}$$

vnde summa quaesita erit

$$\frac{\pi}{\mu (e^{-\mu \pi} - e^{+\mu \pi})} + \frac{1}{2 \mu \mu}.$$

Erit igitur

$$\begin{aligned} & \frac{1}{1+\mu\mu} - \frac{1}{4+\mu\mu} + \frac{1}{9+\mu\mu} - \frac{1}{16+\mu\mu} + \frac{1}{25+\mu\mu} - \text{etc.} \\ &= \frac{1}{2\mu^2} - \frac{\pi}{\mu(e^{\mu\pi} - e^{-\mu\pi})}. \end{aligned}$$

2°. Sit $P = \varphi$ et fractio proposita $\frac{\varphi}{\sin. \varphi}$.

§. 12. Hic ergo ob numeratorem $P = \varphi$ factor denominatoris primus φ tollitur, quemadmodum etiam nostra resolutio numeratorem ipsi respondentem nihilo praebet aequalem. Hic igitur pro denominatore $\varphi - i\pi$ fit numerator $\frac{i\pi}{\cos. i\pi} = \pm i\pi$, vbi signum superius valet si i numerus par, inferius si impar. Quod si ergo fuerit $i = 2n$, fractio inde nata erit $\frac{2n\pi}{\varphi - 2n\pi}$; at si $i = -2n$, fractio erit

$-\frac{\pi}{\phi + 2\pi}$, at si fuerit $i = 2\pi - 1$, fractio erit $-\frac{(2\pi-1)\pi}{\phi - (2\pi-1)\pi}$; demique ex $i = -2\pi - 1$ oritur $\frac{(2\pi-1)\pi}{\phi + (2\pi-1)\pi}$, quocirca series inventa erit

$$\frac{\phi}{\sin. \phi} = -\frac{\pi}{\phi - \pi} + \frac{\pi}{\phi + \pi} + \frac{2\pi}{\phi - 2\pi} - \frac{2\pi}{\phi + 2\pi} - \frac{3\pi}{\phi - 3\pi} + \frac{3\pi}{\phi + 3\pi} - \frac{4\pi}{\phi + 4\pi} + \text{etc.}$$

sive

$$\frac{\phi}{\sin. \phi} = \frac{\pi}{\pi - \phi} + \frac{\pi}{\pi + \phi} - \frac{2\pi}{2\pi - \phi} - \frac{2\pi}{2\pi + \phi} + \frac{3\pi}{3\pi - \phi} + \frac{3\pi}{3\pi + \phi} - \frac{4\pi}{4\pi - \phi} - \text{etc.}$$

vnde si bini termini in vnum contrahantur, erit

$$\frac{\phi}{\sin. \phi} = \frac{2\pi\pi}{\pi\pi - \phi\phi} - \frac{4\pi\pi}{4\pi\pi - \phi\phi} + \frac{6\pi\pi}{9\pi\pi - \phi\phi} - \frac{8\pi\pi}{16\pi\pi - \phi\phi} + \text{etc.}$$

quae per $2\pi\pi$ diuisa producit hanc summationem:

$$\frac{\phi}{2\pi\pi \sin. \phi} = \frac{1}{\pi\pi - \phi\phi} - \frac{2}{4\pi\pi - \phi\phi} + \frac{3}{9\pi\pi - \phi\phi} - \frac{4}{16\pi\pi - \phi\phi} + \text{etc.}$$

Ac si ponatur $\phi = \lambda\pi$, prodibit

$$\frac{\lambda\pi}{2 \sin. \lambda\pi} = \frac{1}{1 - \lambda\lambda} - \frac{2}{4 - \lambda\lambda} + \frac{3}{9 - \lambda\lambda} - \frac{4}{16 - \lambda\lambda} + \text{etc.}$$

vnde si fuerit $\lambda\lambda = -\mu\mu$, seu $\lambda = \mu\sqrt{-1}$, ob

$$\sin. \mu\pi\sqrt{-1} = \frac{e^{-\mu\pi} - e^{+\mu\pi}}{2\sqrt{-1}}, \text{ erit}$$

$$\frac{\mu\pi}{e^{\mu\pi} - e^{-\mu\pi}} = \frac{1}{1 + \mu\mu} - \frac{1}{4 + \mu\mu} + \frac{1}{9 + \mu\mu} - \frac{1}{16 + \mu\mu} + \text{etc.}$$

atque hinc per differentiationem infinitas alias summationes deducere licebit.

3°. Sit numerator $P = \phi$ et fractio $\frac{\phi}{\sin. \phi}$.

§. 13. Pro denominatore igitur $\phi - i\pi$ numerator erit $i + ii\pi\pi$, vbi signum superius valet pro i numero pari, inferius vero pro impari. Hinc si loco i successive scribantur numeri

$$+ 1 - 1 + 2 - 2 + 3 - 3 + \text{etc.}$$

series

series resultans erit

$$\frac{\phi\phi}{\sin.\phi} = -\frac{\pi\pi}{\phi-\pi} - \frac{\pi\pi}{\phi+\pi} + \frac{4\pi\pi}{\phi-2\pi} + \frac{4\pi\pi}{\phi+2\pi} - \frac{9\pi\pi}{\phi-3\pi} - \frac{9\pi\pi}{\phi+3\pi} + \text{etc.}$$

siue

$$\frac{\phi\phi}{\sin.\phi} = \frac{\pi\pi}{\pi-\phi} - \frac{\pi\pi}{\pi+\phi} - \frac{4\pi\pi}{2\pi-\phi} + \frac{4\pi\pi}{2\pi+\phi} + \frac{9\pi\pi}{3\pi-\phi} - \frac{9\pi\pi}{3\pi+\phi} - \text{etc.}$$

Contractis igitur binis terminis fiet

$$\frac{\phi\phi}{\sin.\phi} = \frac{2\pi\pi\phi}{\pi\pi-\phi\phi} - \frac{8\pi\pi\phi}{4\pi\pi-\phi\phi} + \frac{18\pi\pi\phi}{9\pi\pi-\phi\phi} - \frac{32\pi\pi\phi}{16\pi\pi-\phi\phi}, \text{ siue}$$

$$\frac{\phi}{\sin.\phi} = \frac{\pi\pi}{\pi\pi-\phi\phi} - \frac{4\pi\pi}{4\pi\pi-\phi\phi} + \frac{9\pi\pi}{9\pi\pi-\phi\phi} - \frac{16\pi\pi}{16\pi\pi-\phi\phi} + \text{etc.}$$

Quod si nunc quilibet terminus huius seriei in duas partes discerpatur, quarum prior semper est 1, binæ sequentes series nascentur:

$$\frac{\phi}{\sin.\phi} = \left\{ \begin{array}{l} +1 \quad -1 \quad +1 \quad -1 \quad +1 \quad - \text{etc.} \\ +\frac{\phi\phi}{\pi\pi-\phi\phi} - \frac{\phi\phi}{4\pi\pi-\phi\phi} + \frac{\phi\phi}{9\pi\pi-\phi\phi} - \frac{\phi\phi}{16\pi\pi-\phi\phi} + \frac{\phi\phi}{25\pi\pi-\phi\phi} - \text{etc.} \end{array} \right.$$

Notum autem est, seriei

$$+1 - 1 + 1 - 1 + 1 - 1 \text{ etc.}$$

summam esse $= \frac{1}{2}$, qua ad alteram partem translata et per $\phi\phi$ diuisa prodibit

$$\frac{1}{2\phi\phi} = \frac{1}{\pi\pi-\phi\phi} - \frac{1}{4\pi\pi-\phi\phi} + \frac{1}{9\pi\pi-\phi\phi} - \text{etc.}$$

quæ prorsus conuenit cum serie in §. 5 inuenta.

4°. Sit $P = \phi^\gamma$, denotante γ numerum imparem quemcunque positium, vt fractio proposita sit

$$\frac{\phi^\gamma}{\sin.\phi}$$

§. 14. Cum igitur pro denominatore $\phi - i\pi$ fiat $A = i^\gamma \pi^\gamma$ et $C = +1$, erit numerator $+i^\gamma \pi^\gamma$, vnde cum γ sit numerus impar, signa nostrorum terminorum eadem

dem lege procedent atque in casu $P = \phi$, vbi $\gamma = 1$; vnde series hinc nata erit.

$$\frac{\phi^\gamma}{\sin. \phi} = \frac{\pi^\gamma}{\pi - \phi} + \frac{\pi^\gamma}{\pi + \phi} - \frac{2^\gamma \pi^\gamma}{2\pi - \phi} - \frac{2^\gamma \pi^\gamma}{2\pi + \phi} + \frac{3^\gamma \pi^\gamma}{3\pi - \phi} + \frac{3^\gamma \pi^\gamma}{3\pi + \phi} - \text{etc.}$$

quae per π^γ diuisa praebet

$$\frac{\phi^\gamma}{\pi^\gamma \sin. \phi} = \frac{1}{\pi - \phi} + \frac{1}{\pi + \phi} - \frac{2^\gamma}{2\pi - \phi} - \frac{2^\gamma}{2\pi + \phi} + \frac{3^\gamma}{3\pi - \phi} + \frac{3^\gamma}{3\pi + \phi} - \text{etc.}$$

et binis terminis contractis erit

$$\frac{\phi^\gamma}{2\pi^{\gamma+1} \sin. \phi} = \frac{1}{\pi\pi - \phi\phi} - \frac{2^\gamma}{4\pi\pi - \phi\phi} + \frac{3^\gamma}{9\pi\pi - \phi\phi} - \frac{4^\gamma}{16\pi\pi - \phi\phi} + \text{etc.}$$

Statuamus nunc $\phi = \lambda \pi$ eritque

$$\frac{\lambda^\gamma \pi^\gamma}{2 \sin. \phi \pi} = \frac{1}{1 - \lambda\lambda} - \frac{2^\gamma}{4 - \lambda\lambda} + \frac{3^\gamma}{9 - \lambda\lambda} - \frac{4^\gamma}{16 - \lambda\lambda} + \text{etc.}$$

§. 15. Hinc si fuerit $\lambda = \mu V - 1$, erit vt ante

$$\sin. \mu \pi V - 1 = \frac{e^{-\mu\pi} - e^{+\mu\pi}}{2V - 1}.$$

Pro valore autem potestatis λ^γ duos casus euolui oportet, prouti fuerit $\gamma = 4n + 1$ vel $\gamma = 4n - 1$. Priore casu erit

$$\lambda^\gamma = (\mu V - 1)^{4n+1} = (\mu V - 1)^{4n} \times \mu V - 1.$$

Euleri Op. Anal. Tom. II.

P

Est

Est vero $(\mu^{\gamma} - 1)^n = \mu^{n\gamma}$, unde erit $\lambda^{\gamma} = \mu^{n\gamma} - 1$,
hincque prodit sequens summatio realis :

$$\frac{\mu^{n\gamma} - 1}{e^{\mu^{\gamma}\pi} - e^{-\mu^{\gamma}\pi}} = \frac{1}{1 + \mu\mu} - \frac{2}{4 + \mu\mu} + \frac{3}{9 + \mu\mu} - \frac{4}{16 + \mu\mu} + \text{etc.}$$

Altero autem casu, quo $\gamma = 4n - 1$, prius membrum capi
debet negativè, eritque

$$-\frac{\mu^{n\gamma} - 1}{e^{\mu^{\gamma}\pi} - e^{-\mu^{\gamma}\pi}} = \frac{1}{1 + \mu\mu} - \frac{2}{4 + \mu\mu} + \frac{4}{9 + \mu\mu} - \text{etc.}$$

Hæc autem summationes facile patet veras esse non posse, nisi
 γ sit numerus integer impar et quidem positivus.

5. Sit numerator $P = \phi^{\delta}$, denotante δ numerum pa-
rem positivum quemcunque, et fractio $\frac{\phi^{\delta}}{\sin \phi}$.

§. 15. Pro denominatore ergo $\phi = i\pi$ numerator
erit $\pm i^{\delta} \pi^{\delta}$, ambiguitate signorum eandem legem tenente.
Hoc igitur casu ratio signorum perinde se habebit ac casu
 $P = \phi \phi$, eritque idcirco.

$$\frac{\phi^{\delta}}{\sin \phi} = \frac{\pi^{\delta}}{\pi - \phi} - \frac{\pi^{\delta}}{\pi + \phi} - \frac{2^{\delta} \pi^{\delta}}{2\pi - \phi} + \frac{2^{\delta} \pi^{\delta}}{2\pi + \phi} + \frac{3^{\delta} \pi^{\delta}}{3\pi - \phi} - \frac{3^{\delta} \pi^{\delta}}{3\pi + \phi} + \text{etc.}$$

Quare si ponamus $\phi = \lambda \pi$ erit hæc series

$$\frac{\lambda^{\delta} \pi^{\delta}}{\sin \lambda \pi} = \frac{1}{1 - \lambda} - \frac{1}{1 + \lambda} - \frac{2^{\delta}}{2 - \lambda} + \frac{2^{\delta}}{2 + \lambda} + \frac{3^{\delta}}{3 - \lambda} - \frac{3^{\delta}}{3 + \lambda} - \text{etc.}$$

hinc binis terminis in vnum contrahendis fiet

$$\frac{\lambda^{\delta} \pi^{\delta}}{2 \sin \lambda \pi} = \frac{1}{1 - \lambda \lambda} - \frac{2^{\delta}}{4 - \lambda \lambda} + \frac{3^{\delta}}{9 - \lambda \lambda} - \frac{4^{\delta}}{16 - \lambda \lambda} + \text{etc.}$$

§. 16.

§. 16. Statuamus nunc etiam $\lambda = \mu \sqrt{-1}$, ut sit

$$\sin. \lambda \pi = \frac{e^{-\mu \pi} - e^{+\mu \pi}}{2 \sqrt{-1}}$$

Pro valore autem ipsius $\lambda^{\delta-1}$ duos iterum casus evolui oportet, prout fuerit vel $\delta = 4n$, vel $\delta = 4n + 2$. Priore casu, quo $\delta = 4n$, erit $\lambda^{4n} = \mu^{4n}$, ideoque $\lambda^{4n-1} = \frac{\mu^{4n-1}}{\sqrt{-1}}$; atque hinc orietur ista summatio:

$$\frac{-\mu^{4n-1} \pi}{e^{\mu \pi} - e^{-\mu \pi}} = \frac{1^{4n}}{1+\mu\mu} - \frac{2^{4n}}{4+\mu\mu} + \frac{3^{4n}}{9+\mu\mu} - \frac{4^{4n}}{16+\mu\mu} + \text{etc.}$$

Pro altero autem casu $\delta = 4n + 2$ summatio ita se habebit.

$$\frac{+\mu^{4n+1} \pi}{e^{\mu \pi} - e^{-\mu \pi}} = \frac{1^{4n+1}}{1+\mu\mu} - \frac{2^{4n+1}}{4+\mu\mu} + \frac{3^{4n+1}}{9+\mu\mu} - \text{etc.}$$

§. 17. Hae autem summationes eatenus tantum veritati erunt consentaneae, quatenus pro exponentibus γ et δ numeri integri, prouti sunt definiti, accipiantur, nihilque impedit quo minus quantumvis magni assumantur. Cum enim denominator

$$\sin. \phi = \phi - \frac{1}{3} \phi^3 + \frac{1}{5} \phi^5 - \text{etc.}$$

ad dimensiones infinitas ipsius ϕ assurgat, dummodo maxima potestas in numeratore non fiat infinita, resolutio in fractiones semper ad veritatem perducit. Sin autem exponentes illi non essent integri positivi, sed fracti, vel adeo negativi, resolutio in fractiones partiales locum plane habere nequit. Quamobrem si loco numeratoris P eiusmodi functiones ipsius ϕ statuamus, quae etiam ad infinitum dimensionum numerum adsurgant, tum de summa inuenta non amplius erimus

P 2

mus

mus certi. Verum fieri potest, vt ad fractiones partiales inuentas insuper quaedam partes integrae adiici debeant. Huiusmodi igitur casus aliquos euoluamus.

6°. Sit numerator $P = \cos. \phi$ et fractio $= \frac{\cos. \phi}{\sin. \phi}$.

§. 18. Cum sit

$$\cos. \phi = 1 - \frac{1}{2} \phi^2 + \frac{1}{24} \phi^4 - \frac{1}{720} \phi^6 + \text{etc.}$$

potestates ipsius ϕ in numeratore aequae in infinitum exsurgunt atque in denominatore; vnde fieri posset, vt haec fractio partem integram inuolueret, quae cum reperiatur si sumatur $\phi = \infty$, foret ista pars integra $= \frac{\cos. \infty}{\sin. \infty} = \cot. \infty$, quae autem in se prorsus est indeterminata. Interim tamen, quia totidem casibus euadere potest negatiua atque positiua, medium sumendo valor recte videri potest $= 0$; ceterum dubium per sequentem euolutionem tolletur. Cum pro denominatore $\phi = i\pi$ fiat $A = \cos. i\pi$ et $C = \cos. i\pi$, erit numerator huius fractionis $= 1$; hinc ergo nascetur sequens series:

$$\frac{\cos. \phi}{\sin. \phi} = \phi + \frac{1}{\phi - \pi} + \frac{1}{\phi + \pi} + \frac{1}{\phi - 2\pi} + \frac{1}{\phi + 2\pi} + \text{etc. siue.}$$

$$\cotag. \phi = \phi - \frac{1}{\pi - \phi} + \frac{1}{\pi + \phi} - \frac{1}{2\pi - \phi} + \frac{1}{2\pi + \phi} - \text{etc.}$$

Posito igitur $\phi = \lambda \pi$, haec series inducet hanc formam:

$$\pi \cot. \lambda \pi = \lambda - \frac{1}{1 - \lambda} + \frac{1}{1 + \lambda} - \frac{1}{2 - \lambda} + \frac{1}{2 + \lambda} - \frac{1}{3 - \lambda} + \text{etc.}$$

quae summatio an vera sit per casus inuestigemus. Ac primo quidem si λ denotet numerum integrum, veritas confirmatur; semper enim aliquis seriei terminus fit infinitus; summa vero quoque fit infinita. Sumamus autem $\lambda = \frac{1}{2}$, erit $\pi \cot. \frac{\pi}{2} = 0$, ipsa autem series prodit

$$\frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \text{etc.}$$

vbi

vbi omnes termini se manifesto destruunt. Sumamus autem insuper $\lambda = \frac{1}{4}$, prodibitque

$$\pi = \frac{1}{1} - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{9} - \frac{1}{11} + \text{etc.}$$

quae est series notissima Leibniziana. Sicque omne dubium circa veritatem huius summationis euanescit.

§. 19. Contrahamus binos terminos, primo excepto, in singulos, et obtinebimus

$$\pi \cot. \lambda \pi = \frac{1}{\lambda} - \frac{2\lambda}{1-\lambda\lambda} - \frac{2\lambda}{4-\lambda\lambda} - \frac{2\lambda}{9-\lambda\lambda} - \frac{2\lambda}{16-\lambda\lambda} - \text{etc.}$$

quae series reducitur ad hanc formam:

$$\frac{1}{2\lambda\lambda} - \frac{\pi \cot. \lambda \pi}{2\lambda} = \frac{1}{1-\lambda\lambda} + \frac{1}{4-\lambda\lambda} + \frac{1}{9-\lambda\lambda} + \frac{1}{16-\lambda\lambda} + \text{etc.}$$

Quod si hic iterum statuamus $\lambda = \mu \sqrt{-1}$, ob

$$\cos. \mu \pi \sqrt{-1} = \frac{e^{-\mu \pi} + e^{\mu \pi}}{2} \text{ et}$$

$$\sin. \mu \pi \sqrt{-1} = \frac{e^{-\mu \pi} - e^{\mu \pi}}{2 \sqrt{-1}}$$

haec obtinebitur summatio:

$$-\frac{1}{2\mu\mu} + \frac{\pi(e^{\mu\pi} + e^{-\mu\pi})}{(e^{\mu\pi} - e^{-\mu\pi})2\mu} = \frac{1}{1+\mu\mu} + \frac{1}{4+\mu\mu} + \frac{1}{9+\mu\mu} + \frac{1}{16+\mu\mu} + \text{etc.}$$

Nunc autem per se est manifestum, per differentiationem simili modo vt supra infinitas alias summationes obtineri posse.

II. Sumatur $Q = \cos \xi - \cos \phi$, ut fractio resoluenda sit $\frac{P}{\cos \xi - \cos \phi}$.

§. 20. Cum sit denominator $Q = \cos \xi - \cos \phi$, vbi angulus ξ ut datus et constans spectatur, is sequentibus casibus euanescit,

$$\phi = \pm \xi, \phi = \pm 2\pi \pm \xi, \phi = \pm 4\pi \pm \xi; \\ \phi = \pm 6\pi \pm \xi, \phi = \pm 8\pi \pm \xi; \text{ etc.}$$

ideoque in genere $\phi = \pm i\pi \pm \xi$, vbi i denotat omnes numeros pares tam negativos quam positivos; vnde denominatores fractionum simplicium quas quaerimus erunt

$$\phi - \xi, \phi + \xi, \phi - 2\pi - \xi, \phi - 2\pi + \xi, \phi + 2\pi - \xi, \phi + 2\pi + \xi, \text{ etc.}$$

hocque modo omnes fractiones simplices reperiemus, quarum omnium summa aequalis esse debet fractioni propositae $\frac{P}{\cos \xi - \cos \phi}$.

§. 21. Consideremus nunc primo denominatorem simplicem in genere $\phi - i\pi - \xi$, ad posito $\phi = i\pi + \xi$ abeat numerator P in A . Deinde cum ex denominatore fiat $\frac{A}{\phi - i\pi - \xi} = \sin \phi$, erit $C = \sin (i\pi + \xi) = \sin \xi$, vnde numerator huius fractionis erit $\frac{A}{C} = \frac{A}{\sin \xi}$, ideoque fractio hinc nata $\frac{A}{\sin \xi (\phi - i\pi - \xi)}$. At vero pro denominatore $\phi - i\pi + \xi$, si in numeratore P ponatur $\phi = i\pi - \xi$, prodit quantitas B ; ex denominatore autem fiet

$$C = \sin (i\pi - \xi) = -\sin \xi,$$

vnde orietur ista fractio: $-\frac{B}{\sin \xi (\phi - i\pi + \xi)}$. Nunc igitur tantum opus est ut loco i successive omnes numeri pares tampositiui quamnegatiui substituantur.

1. Sit numerator $P = 1$ et fractio proposita

$$\frac{\cos \zeta - \cos \Phi}{\sin \zeta - \sin \Phi}$$

§. 22. Pro binis igitur formulis generalibus erit tam $A = 1$ quam $B = 1$, unde istae fractiones generales sunt

$$\frac{\sin \zeta (\Phi - i\pi - \zeta)}{\sin \zeta (\Phi - i\pi + \zeta)} = \frac{\sin \zeta ((\Phi - i\pi)^2 - \zeta^2)}{\sin \zeta ((\Phi - i\pi)^2 + \zeta^2)}$$

consequenter hinc deducemus sequentem summationem:

$$\frac{\cos \zeta - \cos \Phi}{\sin \zeta - \sin \Phi} = \frac{\sin \zeta (\Phi^2 - \zeta^2)}{\sin \zeta ((\Phi - i\pi)^2 - \zeta^2)} + \frac{\sin \zeta ((\Phi - i\pi)^2 - \zeta^2)}{\sin \zeta ((\Phi - i\pi)^2 + \zeta^2)} + \frac{\sin \zeta ((\Phi - i\pi)^2 + \zeta^2)}{\sin \zeta ((\Phi + i\pi)^2 - \zeta^2)} + \text{etc.}$$

sive habebimus

$$\frac{\sin \zeta}{\cos \zeta - \cos \Phi} = \frac{\sin \zeta}{\Phi^2 - \zeta^2} + \frac{\sin \zeta}{(\Phi - i\pi)^2 - \zeta^2} + \frac{\sin \zeta}{(\Phi - i\pi)^2 + \zeta^2} + \frac{\sin \zeta}{(\Phi + i\pi)^2 - \zeta^2} + \text{etc.}$$

§. 23. Quod si ergo fuerit $\zeta = 0$, erit

$$\frac{1}{\sin \Phi} = \frac{1}{\Phi^2} + \frac{1}{(\Phi - i\pi)^2} + \frac{1}{(\Phi + i\pi)^2} + \frac{1}{(\Phi - 2i\pi)^2} + \frac{1}{(\Phi + 2i\pi)^2} + \text{etc.}$$

Sit nunc porro $\Phi = \pi$, erit haec summatio:

$$\frac{\pi}{\sin \pi} = 1 + \frac{1}{3} + \frac{1}{25} + \frac{1}{49} + \frac{1}{81} + \frac{1}{121} + \text{etc.}$$

ut quidem satis constat. Ponamus porro $\Phi = \pi$, prodibitque haec summatio:

$$\frac{\pi}{\sin \pi} = 1 + 1 + \frac{1}{9} + \frac{1}{9} + \frac{1}{25} + \frac{1}{25} + \frac{1}{49} + \frac{1}{49} + \text{etc.}$$

quae series cum praecedente congruit. Sin autem ponatur $\Phi = \lambda \pi$, erit

$$\frac{\pi}{\sin \lambda \pi} = \frac{1}{\lambda^2} + \frac{1}{(\lambda - 1)^2} + \frac{1}{(\lambda + 1)^2} + \frac{1}{(\lambda - 2)^2} + \frac{1}{(\lambda + 2)^2} + \text{etc.}$$

quae summa etiam est $\frac{\pi^2 \sigma}{4 (\sin \lambda \pi)^2}$

§. 24.

§. 24. Ponamus autem in genere $\epsilon = \alpha \pi$ et $\Phi = \lambda \pi$,
vt obtineatur ista summatio:

$$\frac{\pi \sin. \alpha \pi}{2 \alpha (\cos. \alpha \pi - \cos. \lambda \pi)} = \frac{1}{\lambda \lambda - \alpha \alpha} + \frac{1}{(\lambda - 2)^2 - \alpha \alpha} + \frac{1}{(\lambda + 2)^2 - \alpha \alpha} \\ + \frac{1}{(\lambda - 4)^2 - \alpha \alpha} + \frac{1}{(\lambda + 4)^2 - \alpha \alpha} + \text{etc.}$$

Quod si iam α fuerit quantitas imaginaria, siue $\alpha = \beta \sqrt{-1}$,
summatio haec erit

$$\frac{\pi (e^{\beta \pi} - e^{-\beta \pi})}{2 \alpha (e^{\beta \pi} + e^{-\beta \pi}) - 2 \cos. \lambda \pi} = \frac{1}{\lambda \lambda + \beta \beta} + \frac{1}{(\lambda - 2)^2 + \beta \beta} + \frac{1}{(\lambda + 2)^2 + \beta \beta} \\ + \frac{1}{(\lambda - 4)^2 + \beta \beta} + \frac{1}{(\lambda + 4)^2 + \beta \beta} + \text{etc.}$$

§. 25. Hinc si proponatur haec fractio in seriem
resoluenda: $\frac{1}{a - \cos. \Phi}$, siue $\frac{1}{a - \cos. \lambda \pi}$, duos casus considerari oportet,
prouti a fuerit vel unitate minor vel maior. Sit $a < 1$,
vt fieri queat $a = \cos. \alpha \pi$, vnde fit $\alpha = \frac{\arccos. a}{\pi}$, atque in-
vento α reperietur

$$\frac{1}{a - \cos. \lambda \pi} = \frac{1}{\pi \sqrt{1 - aa}} \left(\frac{1}{\lambda \lambda - \alpha \alpha} + \frac{1}{(\lambda - 2)^2 - \alpha \alpha} + \frac{1}{(\lambda + 2)^2 - \alpha \alpha} + \frac{1}{(\lambda - 4)^2 - \alpha \alpha} + \text{etc.} \right)$$

Sin autem fuerit $a > 1$, quaeri debet β , vt fiat

$$\frac{e^{\beta \pi} + e^{-\beta \pi}}{2} = a.$$

Hinc ergo fiet $e^{+\beta \pi} + 1 = 2 a e^{\beta \pi}$, vnde radice extracta re-
peritur $e^{\beta \pi} = a + \sqrt{aa - 1}$ hincque $e^{-\beta \pi} = a - \sqrt{aa - 1}$,
vnde porro fiet

$$\beta \pi = l(a + \sqrt{aa - 1}), \text{ ergo}$$

$$\beta = \frac{1}{\pi} l(a + \sqrt{aa - 1}).$$

Inuento igitur hoc numero β postrema formula praebet
hanc seriem:

$$\frac{\pi \sqrt{aa - 1}}{2 \beta (a - \cos. \lambda \pi)} = \frac{1}{\lambda \lambda + \beta \beta} + \frac{1}{(\lambda - 2)^2 + \beta \beta} + \frac{1}{(\lambda + 2)^2 + \beta \beta} + \frac{1}{(\lambda - 4)^2 + \beta \beta} + \text{etc.}$$

confe-

consequenter habebimus

$$\frac{1}{a - \cos. \lambda \pi} = \frac{1}{\pi \sqrt{(a^2 - 1)}} \left(\frac{1}{\lambda \lambda + \beta \beta} + \frac{1}{(\lambda - 2)^2 + \beta \beta} + \frac{1}{(\lambda + 2)^2 + \beta \beta} + \frac{1}{(\lambda - 4)^2 + \beta \beta} + \text{etc.} \right)$$

casu autem medio, quo $a = 1$, fit $\alpha = 0$; tum vero ponatur $a = 1 - \infty$, eritque

$$A \cos. (1 - \omega) = A \sin. \sqrt{(2 \omega - \omega \omega)} = \sqrt{(2 \omega - \omega \omega)}.$$

Est vero etiam

$$\sqrt{(1 - a a)} = \sqrt{(2 \omega - \omega \omega)},$$

vnde pro hoc casu seriei summatio erit

$$\frac{1}{1 - \cos. \lambda \pi} = \frac{1}{\pi \pi} \left(\frac{1}{\lambda \lambda} + \frac{1}{(\lambda - 2)^2} + \frac{1}{(\lambda + 2)^2} + \frac{1}{(\lambda - 4)^2} + \frac{1}{(\lambda + 4)^2} + \text{etc.} \right)$$

Cum igitur fit

$$1 - \cos. \lambda \pi = 2 \sin. \frac{1}{2} \lambda \pi^2,$$

habebimus hanc summationem:

$$\frac{\pi \pi}{4 \sin. \frac{1}{2} \lambda \pi^2} = \frac{1}{\lambda \lambda} + \frac{1}{(\lambda - 2)^2} + \frac{1}{(\lambda + 2)^2} + \frac{1}{(\lambda - 4)^2} + \text{etc.}$$

quae series iam supra § 23 est inuenta.

2°. Sit nunc $P = \sin. \Phi$ et fractio proposita $\frac{\sin. \Phi}{\cos. \zeta - \cos. \Phi}$.

§. 26. Cum igitur sit $P = \sin. \Phi$ sumto, $\Phi = i\pi + \zeta$ erit $A = \sin. (i\pi + \zeta) = \sin. \zeta$; at posito $\Phi = i\pi - \zeta$ prodit $B = -\sin. \zeta$; hinc binæ fractiones inde resultantes erunt

$$\frac{1}{\Phi - i\pi - \zeta} + \frac{1}{\Phi - i\pi + \zeta} = \frac{2\Phi - 2i\pi}{(\Phi - i\pi)^2 - \zeta^2}.$$

Quare si loco i successive omnes eius valores scribamus, nanciscemur sequentem seriem:

$$\frac{\sin. \Phi}{\cos. \zeta - \cos. \Phi} = \frac{2\Phi}{\Phi^2 - \zeta^2} + \frac{2(\Phi - 2\pi)}{(\Phi - 2\pi)^2 - \zeta^2} + \frac{2(\Phi + 2\pi)}{(\Phi + 2\pi)^2 - \zeta^2} + \frac{2(\Phi - 4\pi)}{(\Phi - 4\pi)^2 - \zeta^2} + \text{etc.}$$

Euleri Op. Anal. Tom. II.

Q

fine

fiue

$$\frac{\sin. \Phi}{2(\cos. \zeta - \cos. \Phi)} = \frac{\Phi}{\Phi - \zeta\zeta} + \frac{\Phi - \pi}{(\Phi - \pi)^2 - \zeta\zeta} + \frac{\Phi + \pi}{(\Phi + \pi)^2 - \zeta\zeta} + \frac{\Phi - 2\pi}{(\Phi - 2\pi)^2 - \zeta\zeta} + \text{etc.}$$

§. 27. Hinc si fuerit $\zeta = 0$, erit

$$\frac{\sin. \Phi}{2(1 - \cos. \Phi)} = \frac{1}{\Phi} + \frac{1}{\Phi - \pi} + \frac{1}{\Phi + \pi} + \frac{1}{\Phi - 2\pi} + \frac{1}{\Phi + 2\pi} + \text{etc.}$$

cuius igitur seriei summa est $\frac{1}{2} \cot. \frac{1}{2} \Phi$. Hinc si ponamus $\Phi = \lambda \pi$, erit

$$\frac{1}{2} \pi \cot. \frac{1}{2} \lambda \pi = \frac{1}{\lambda} + \frac{1}{\lambda - 2} + \frac{1}{\lambda + 2} + \frac{1}{\lambda - 4} + \frac{1}{\lambda + 4} + \text{etc.}$$

et contrahendis binis terminis

$$\frac{1}{2} \pi \cot. \frac{1}{2} \lambda \pi = \frac{1}{\lambda} + \frac{2\lambda}{\lambda^2 - 4} + \frac{2\lambda}{\lambda^2 - 16} + \frac{2\lambda}{\lambda^2 - 36} + \text{etc.}$$

hincque

$$\frac{1}{2\lambda\lambda} - \frac{\pi \cot. \frac{1}{2} \lambda \pi}{4\lambda} = \frac{1}{4 - \lambda\lambda} + \frac{1}{16 - \lambda\lambda} + \frac{1}{36 - \lambda\lambda} + \text{etc.}$$

Quod si hic loco λ scribamus 2λ , habebimus

$$\frac{1}{8\lambda\lambda} - \frac{\pi \cot. \lambda \pi}{4\lambda} = \frac{1}{4 - \lambda\lambda} + \frac{1}{16 - \lambda\lambda} + \frac{1}{36 - \lambda\lambda} + \text{etc.}$$

fiue

$$\frac{1}{2\lambda\lambda} - \frac{\pi \cot. \lambda \pi}{2\lambda} = \frac{1}{4 - \lambda\lambda} + \frac{1}{16 - \lambda\lambda} + \frac{1}{36 - \lambda\lambda} + \frac{1}{64 - \lambda\lambda} + \text{etc.}$$

quae series est plane eadem, quam supra § 19 inuenimus.

§. 28. Ponamus nunc ut supra $\zeta = \alpha\pi$ et $\Phi = \lambda\pi$, ut obtineatur sequens series:

$$\frac{\pi \sin. \lambda \pi}{2(\cos. \alpha\pi - \cos. \lambda\pi)} = \frac{\lambda}{(\lambda\lambda - \alpha\alpha)} + \frac{\lambda - 2}{(\lambda - 2)^2 - \alpha\alpha} + \frac{\lambda + 2}{(\lambda + 2)^2 - \alpha\alpha} + \frac{\lambda - 4}{(\lambda - 4)^2 - \alpha\alpha} + \text{etc.}$$

Sin autem hic ponatur $\alpha = \beta \sqrt{-1}$, ista series sequentem induet formam:

$$\frac{\pi \sin. \lambda \pi}{e^{\beta\pi} + e^{-\beta\pi} - 2\cos. \lambda \pi} = \frac{\lambda}{\lambda\lambda + \beta\beta} + \frac{\lambda - 2}{(\lambda - 2)^2 + \beta\beta} + \frac{\lambda + 2}{(\lambda + 2)^2 + \beta\beta} + \frac{\lambda - 4}{(\lambda - 4)^2 + \beta\beta} + \text{etc.}$$

§. 29.

§. 29. Quod si igitur proposita fuerit haec fractio:
 $\frac{\sin. \Phi}{a - \cos. \Phi}$ siue $\frac{\sin. \lambda \pi}{a - \cos. \lambda \pi}$, iterum duos casus euolui conuenit, al-
 terum quo $a < 1$, alterum quo $a > 1$. Priore quidem casu,
 quo $a < 1$, statuatur $\cos. \alpha \pi = a$, vnde fit $\alpha = \frac{\text{Arc cos. } a}{\pi}$, quo
 inuento erit

$$\frac{\sin. \lambda \pi}{a - \cos. \lambda \pi} = \frac{2}{\pi} \left(\frac{\lambda}{\lambda^2 - a^2} + \frac{\lambda - 2}{(\lambda - 2)^2 - a^2} + \frac{\lambda + 2}{(\lambda + 2)^2 - a^2} + \text{etc.} \right)$$

Sin autem $a > 1$, quaeri debet β , ita vt sit vt ante

$$\beta = \frac{1}{\pi} l(a + \sqrt{a^2 - 1})$$

quo valore inuento erit

$$\frac{\sin. \lambda \pi}{a - \cos. \lambda \pi} = \frac{2}{\pi} \left(\frac{\lambda}{\lambda^2 + \beta^2} + \frac{\lambda - 2}{(\lambda - 2)^2 + \beta^2} + \frac{\lambda + 2}{(\lambda + 2)^2 + \beta^2} + \text{etc.} \right)$$

Sin autem fuerit $a = 1$, tum fit tam $\alpha = 0$ quam $\beta = 0$,
 eademque series resultat, quam supra ex casu $\alpha = 0$ eli-
 cuimus. Hinc ergo si sumatur $\lambda = \frac{1}{2}$ prodibit series

$$\frac{\pi}{2 \cos. \alpha \pi} = \frac{2}{1 - 4\alpha^2} - \frac{6}{9 - 4\alpha^2} + \frac{10}{25 - 4\alpha^2} - \frac{14}{49 - 4\alpha^2} + \text{etc.}$$

vel etiam haec:

$$\frac{\pi}{e^{\beta \pi} - e^{-\beta \pi}} = \frac{2}{1 + 4\beta^2} - \frac{6}{9 + 4\beta^2} + \frac{10}{25 + 4\beta^2} - \frac{14}{49 + 4\beta^2} + \text{etc.}$$

Ceterum per se intelligitur, per differentiationem plurimas
 alias series formari posse.

III. Sit fractio resoluenda $\frac{1}{\cos. \Phi - \cos. \alpha \Phi}$

§. 30. Ante omnia igitur hic quaeri debet, quibus-
 nam casibus iste denominator euanescat. Cum igitur in gene-
 re sit $\cos. \Phi = \cos. (i \pi \pm \Phi)$, denotante i numerum parem,
 similique modo $\cos. 2 \Phi = \cos. (i' \pi \pm 2 \Phi)$, habebimus
 $i \pi \pm \Phi = i' \pi \pm 2 \Phi$, vnde ob ambiguitatem signorum
 sequentes casus eruuntur: $\Phi = i \pi$, $\Phi = \frac{i \pi}{2}$. Hic autem pro-

Q 2

be

be est obseruandum, casus priores bis occurrere, seu factores hinc natos $\phi - i\pi$ bis esse collocandos, ita vt factor denominatoris sit $(\phi - i\pi)^2$. Quod cum minus clare appareat, ita ostendamus: quoniam in genere est

$$\cos. a - \cos. b = 2 \sin. \frac{a+b}{2}, \sin. \frac{b-a}{2}$$

erit noster denominator $2 \sin. \frac{1}{2} \phi \sin. \frac{1}{2} \phi$, qui igitur euanesceat tam quando $\sin. \frac{1}{2} \phi = 0$ quam quando $\sin. \frac{1}{2} \phi = 0$. Fit autem $\sin. \frac{1}{2} \phi = 0$ quoties $\frac{1}{2} \phi = i\pi$, denotante i omnes numeros integros, ideoque $\phi = 2i\pi$. Similique modo $\sin. \frac{1}{2} \phi$ euanesceat, si $\frac{1}{2} \phi = i\pi$ ideoque $\phi = 2i\pi$, quae posterior formula, quoties i est numerus integer, priores casus suppledat; sicque manifestum est, in factoribus occurrere omnia quadrata $(\phi - i\pi)^2$. Reliqui vero factores $\phi - \frac{2i\pi}{3}$, quando i per 3 non est diuisibile, erunt simplices.

§. 31. Cum igitur formula $(\phi - 2i\pi)^2$ sit factor nostri denominatoris $\cos. \phi - \cos. 2\phi$, secundum regulam pro huiusmodi casibus statuamus

$$\frac{1}{\cos. \phi - \cos. 2\phi} = \frac{\alpha}{(\phi - 2i\pi)^2} + \frac{\beta}{\phi - 2i\pi} + R,$$

vbi R complectitur omnes reliquas fractiones. Nunc vtrunque multiplicemus per $(\phi - 2i\pi)^2$ et habebimus

$$\frac{(\phi - 2i\pi)^2}{\cos. \phi - \cos. 2\phi} = \alpha + \beta(\phi - 2i\pi) + R(\phi - 2i\pi)^2$$

Faciamus $\phi = 2i\pi$ fietque $\alpha = \frac{(\phi - 2i\pi)^2}{\cos. \phi - \cos. 2\phi}$, cuius fractionis numerator et denominator euanescent, hinc differentialibus substitutis fiet $\alpha = -\frac{2(\phi - 2i\pi)}{i(\phi + 2i\pi)^2}$, vbi cum numerator et denominator iterum euanescant, denuo eorum loco differentialia scribantur eritque $\alpha = -\frac{2}{\cos. \phi + \cos. 2\phi}$. Nunc igitur posito $\phi = 2i\pi$ reperietur $\alpha = \frac{1}{3}$.

§. 32.

§. 32. Jam in æquatione

$$\frac{(\Phi - 2i\pi)^2}{\cos \Phi - \cos 2\Phi} = \alpha + \beta(\Phi - 2i\pi) + R(\Phi - 2i\pi)^2$$

terminus $\alpha = \frac{2}{3}$ ad alteram partem transferatur et ad eandem denominationem reducatur et resultabit hæc æquatio:

$$\frac{(\Phi - 2i\pi)^2 - \frac{2}{3}(\cos \Phi - \cos 2\Phi)}{\cos \Phi - \cos 2\Phi} = \beta(\Phi - 2i\pi) + R(\Phi - 2i\pi)^2$$

unde per $\Phi - 2i\pi$ diuidendo fiet

$$\frac{(\Phi - 2i\pi)^2 - \frac{2}{3}(\cos \Phi - \cos 2\Phi)}{(\Phi - 2i\pi)(\cos \Phi - \cos 2\Phi)} = \beta + R(\Phi - 2i\pi)$$

Quod, si iam statuatur $\Phi = 2i\pi$, β æquabitur fractioni, cuius tam numerator quam denominator ter euanescit, ita ut triplici differentiatione sit opus.

Prima autem differentiatio dabit:

$$\beta = \frac{2(\Phi - 2i\pi) + \frac{2}{3}(\sin \Phi - 2\sin 2\Phi)}{\cos \Phi - \cos 2\Phi - (\Phi - 2i\pi)(\sin \Phi - 2\sin 2\Phi)}$$

Secunda differentiatio dabit:

$$\beta = \frac{2 + \frac{2}{3}(\cos \Phi - 4\cos 2\Phi)}{-2\sin \Phi + 4\sin 2\Phi - (\Phi - 2i\pi)(\cos \Phi - 4\cos 2\Phi)}$$

Tertia denique differentiatio dat:

$$\beta = \frac{-\frac{2}{3}(\sin \Phi - 8\sin 2\Phi)}{-3\cos \Phi + 12\cos 2\Phi + (\Phi - 2i\pi)(\sin \Phi - 8\sin 2\Phi)}$$

Nunc autem facto $\Phi = 2i\pi$ numerator quidem iterum euanescit, denominator vero euadit 9, ita ut sit $\beta = 0$.

§. 33. At verò iste valor pro β sine differentiatione facilius erui potest ponendo $\Phi = 2i\pi + \omega$, existente ω infinite paruo; tum autem erit

Q 3

cos

$\cos. \Phi = \cos. \omega$ et $\cos. 2 \Phi = \cos. 2 \omega$;
aequatio autem fiet

$$\frac{\omega \omega}{\cos. \omega - \cos. 2 \omega} = \frac{2}{3} + \beta \omega + R \omega \omega.$$

Nunc ambos cosinus proxime exhibeamus vsque ad quartam potestatem ipsius ω procedendo, et cum sit

$$\cos. \omega = 1 - \frac{1}{2} \omega \omega + \frac{1}{24} \omega^4 \text{ et}$$

$$\cos. 2 \omega = 1 - 2 \omega \omega + \frac{16}{24} \omega^4, \text{ erit}$$

$$\cos. \omega - \cos. 2 \omega = \frac{3}{2} \omega \omega - \frac{5}{12} \omega^4 = \frac{3}{2} \omega \omega (1 - \frac{5}{12} \omega \omega),$$

quo valore substituto habebimus

$$\frac{2}{3(1 - \frac{5}{12} \omega \omega)} = \frac{2}{3} (1 + \frac{5}{12} \omega \omega) = \frac{2}{3} + \beta \omega + R \omega \omega,$$

hincque fit $\beta = \frac{5}{12} \omega$; sicque facto $\omega = 0$ erit etiam $\beta = 0$.

§. 34. Hanc obrem pro denominatoris factore quadrato $(\Phi - 2i\pi)^2$ ob $\alpha = \frac{2}{3}$ fractio inde nata erit $\frac{2}{3(\Phi - 2i\pi)^2}$. Pro reliquis autem factoribus simplicibus $\Phi - \frac{2}{3}i\pi$ statuamus

$$\frac{1}{\cos. \Phi - \cos. 2 \Phi} = \frac{\alpha}{\Phi - \frac{2}{3}i\pi} + R,$$

quae aequatio multiplicetur per $\Phi - \frac{2}{3}i\pi = \omega$, vt prodeat

$$\frac{\omega}{\cos. \Phi - \cos. 2 \Phi} = \alpha + R \omega.$$

Vbi notetur numerum i non esse per 3 diuisibilem, vnde $\frac{2i\pi}{3}$ sequentes angulos exprimet:

$$\frac{2}{3}\pi, \frac{4}{3}\pi, \frac{8}{3}\pi, \frac{10}{3}\pi, \frac{14}{3}\pi,$$

at anguli $\frac{2i\pi}{3}$ valores sunt $\frac{4}{3}\pi, \frac{8}{3}\pi, \frac{16}{3}\pi$ quorum angulorum cosinus est idem $-\frac{1}{2}$, sinus autem horum angulorum sunt $\sin. \frac{2i\pi}{3} = \pm \frac{\sqrt{3}}{2}$, vbi signum superius valet, si i fit $3n + 1$, inferius vero si fuerit $i = 3n + 2$. At vero $\sin. \frac{4i\pi}{3}$ semper est $+\frac{\sqrt{3}}{2}$, vbi iterum signum superius valet
fi

si $i = 3n + 1$, inferius vero si $i = 3n + 2$. Haecque regula semper valet, siue ω sit, numerus positivus siue negativus.

§. 35. His praenotatis erit

$$\cos. \varphi = -\frac{1}{2} \cos. \omega + \frac{\sqrt{3}}{2} \sin. \omega \text{ et}$$

$$\cos. 2 \varphi = -\frac{1}{2} \cos. 2 \omega + \frac{\sqrt{3}}{2} \sin. 2 \omega,$$

vnde vero proxime habebimus

$$\cos. \Phi = -\frac{1}{2} (1 - \frac{1}{2} \omega \omega) + \frac{\sqrt{3}}{2} \omega \text{ et}$$

$$\cos. 2 \Phi = -\frac{1}{2} (1 - 2 \omega \omega) + \frac{\sqrt{3}}{2} \cdot 2 \omega,$$

vbi perpetuo signa superiora valent si $i = 3n + 1$, inferiora autem si $i = 3n + 2$. Hinc igitur erit noster denominator

$$\cos. \varphi - \cos. 2 \varphi = -\frac{1}{2} \omega \omega + \frac{\sqrt{3}}{2} \omega$$

vnde fit $\frac{1}{-\frac{1}{2} \omega + \frac{\sqrt{3}}{2}} = \alpha$. Posito igitur $\omega = 0$ erit

$\alpha = +\frac{2}{\sqrt{3}}$, ita ut ex factore $\varphi - \frac{2i\pi}{3}$ nascatur ista fractio:

$$+\frac{2}{3\sqrt{3}} \left(\frac{1}{\varphi - \frac{2i\pi}{3}} \right) = +\frac{2}{(3\varphi - 2i\pi)\sqrt{3}}$$

§. 36. Evoluamus igitur primo omnes terminos seriei ex factoribus geminatis $(\varphi - 2i\pi)^2$ natos, et cum numerator fuisset $\frac{2}{3}$, si loco i successive omnes scribamus numeros integros tam positivos quam negativos, series orietur sequens:

$$\frac{2}{3\varphi} + \frac{2}{3(\varphi-2\pi)^2} + \frac{2}{3(\varphi+2\pi)^2} + \frac{2}{3(\varphi-4\pi)^2} + \frac{2}{3(\varphi+4\pi)^2} + \frac{2}{3(\varphi-6\pi)^2} + \text{etc.}$$

Pro

$$\pi\pi = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{1^2} + \frac{1}{3^2} + \frac{1}{5^2} + \frac{1}{7^2} + \frac{1}{9^2} + \frac{1}{11^2} + \frac{1}{13^2} + \frac{1}{15^2} + \text{etc.} \right) \\ + \frac{2\pi}{\sqrt{3}} \left(\frac{1}{4 \cdot 1^2 - 1} + \frac{1}{4 \cdot 4^2 - 1} + \frac{1}{4 \cdot 7^2 - 1} + \frac{1}{4 \cdot 10^2 - 1} + \frac{1}{4 \cdot 13^2 - 1} + \text{etc.} \right) \\ - \frac{2\pi}{\sqrt{3}} \left(\frac{1}{4 \cdot 2^2 - 1} + \frac{1}{4 \cdot 5^2 - 1} + \frac{1}{4 \cdot 8^2 - 1} + \frac{1}{4 \cdot 11^2 - 1} + \frac{1}{4 \cdot 14^2 - 1} + \text{etc.} \right)$$

quae summatio etiam hoc modo referri potest :

$$\pi\pi = 6 \left(\frac{1}{1^2} + \frac{1}{3^2} + \frac{1}{7^2} + \frac{1}{11^2} + \frac{1}{13^2} + \frac{1}{17^2} + \frac{1}{19^2} + \text{etc.} \right) \\ + \frac{4\pi}{\sqrt{3}} \left(\frac{1}{2^2 - 1} - \frac{1}{4^2 - 1} + \frac{1}{6^2 - 1} - \frac{1}{10^2 - 1} + \frac{1}{14^2 - 1} - \frac{1}{16^2 - 1} + \text{etc.} \right)$$

elegantior autem forma erit sequens :

$$\pi\pi = 6 \left(\frac{1}{1^2} + \frac{1}{5^2} + \frac{1}{7^2} + \frac{1}{11^2} + \frac{1}{13^2} + \frac{1}{17^2} + \frac{1}{19^2} + \text{etc.} \right) \\ + \frac{2\pi}{\sqrt{3}} \left(1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{7} - \frac{1}{11} + \frac{1}{13} - \frac{1}{17} + \frac{1}{19} - \text{etc.} \right)$$

§. 39. Quoniam hoc casu occurrerunt factores quadrati, etiam eiusmodi fractiones resolvere poterimus, quarum denominatores ipsi sunt quadrati, ideoque meros factores simplices quadratos inuoluunt. Atque adeo hanc resolutionem extendere licebit ad denominatores cubicos aliorumque potestatum, si modo in subsidium vocentur ea praecepta, quae pro huiusmodi resolutionibus olim dedi.

IV. Sit fractio resoluenda proposita $\frac{1}{\sin. \Phi^2}$.

§. 40. Cum igitur hic omnes factores quadrati denominatoris in hac forma contineantur: $\frac{1}{(\Phi - i\pi)^2}$, denotante i omnes numeros integros tam positivos quam negativos, ponamus pro resolutione generali

$$\frac{1}{\sin. \Phi^2} = \frac{\alpha}{(\Phi - i\pi)^2} + \frac{\beta}{\Phi - i\pi} + R$$

vbi R complectitur omnes fractiones reliquas. Hinc per $(\Phi - i\pi)^2$ multiplicando erit

$$\frac{(\Phi - i\pi)^2}{\sin. \Phi^2} = \alpha + \beta (\Phi - i\pi) + R (\Phi - i\pi)^2.$$

Euleri Op. Anal. Tom. II.

R

Iam

Iam fiat $\Phi = i\pi$, et quoniam hoc casu numerator ac denominator nostrae fractionis evanescunt, statuamus $\Phi - i\pi = \alpha$, eritque

$$\sin. \Phi = \sin. (i\pi + \omega) = \sin. i\pi \cos. \omega + \sin. \omega \cos. i\pi = \pm \sin. \omega$$

ob $\sin. i\pi = 0$ et $\cos. i\pi = \pm 1$; ubi signum superius valet si i sit numerus par, inferius vero si impar, quod tamen discrimen hic non in censum venit, cum sit $\sin. \Phi' = \sin. \omega$. Hinc igitur erit

$$\left(\frac{\sin. \omega}{\sin. \Phi}\right) = \alpha + \beta \omega + R \omega \omega.$$

Cum igitur sit

$$\sin. \omega = \omega - \frac{1}{2} \omega^2 = \omega (1 - \frac{1}{2} \omega \omega), \text{ erit}$$

$$\frac{1}{(1 - \frac{1}{2} \omega \omega)^2} = 1 + \frac{1}{2} \omega \omega = \alpha + \beta \omega + R \omega \omega.$$

vnde fit statim $\alpha = 1$. Tum vero aequatio erit $\frac{1}{2} \omega = \beta + R \omega$, sicque facto $\omega = 0$ fit $\beta = 0$, consequenter ex denominatoris factore $(\Phi - i\pi)^2$ oritur haec fractio $\frac{1}{(\Phi - i\pi)^2}$.

§. 41. Tribuantur nunc ipsi i omnes valores debiti ac reperietur haec series:

$$\frac{1}{\sin. \Phi} = \frac{1}{\Phi} + \frac{1}{(\Phi - \pi)^2} + \frac{1}{(\Phi + \pi)^2} + \frac{1}{(\Phi - 2\pi)^2} + \frac{1}{(\Phi + 2\pi)^2} + \frac{1}{(\Phi - 3\pi)^2} + \text{etc.}$$

quae quidem series deduci potuisset ex § 18, ubi inuenimus

$$\frac{\cos. \Phi}{\sin. \Phi} = \frac{1}{\Phi} + \frac{1}{\Phi - \pi} + \frac{1}{\Phi + \pi} + \frac{1}{\Phi - 2\pi} + \frac{1}{\Phi + 2\pi} + \text{etc.},$$

vnde per differentiationem signis mutatis ea ipsa oritur series quam hic inuenimus.

§. 42. Quod si fractio fuisset proposita $\frac{\cos. \Phi}{\sin. \Phi}$ et eodem modo resolutio instimatur, ob

cos.

$\cos.(i\pi + \omega) = \pm \cos. \omega$ ideoque

$$\cos. \Phi^2 = \cos. \omega^2 = 1 - \omega \omega$$

quoniam secundae potestates ipsius ω non in computum veniunt, numerator foret ut in casu praecedente $= 1$, ideoque eadem plane series prodiret, id quod utique foret absurdum. Supra autem iam animaduertimus, huiusmodi resolutiones veritati non esse consentaneas, nisi quantitas variabilis Φ in numeratore pauciores habeat dimensiones quam in denominatore, quia alioquin praeter seriem fractionum partes integrae essent accessurae, id quod hoc casu manifesto evenit, cum sit $\frac{\cos. \Phi^2}{\sin. \Phi^2} = \frac{1}{\sin. \Phi^2} - 1$, ita ut pars integra hoc casu sit $= -1$.

V. Sit fractio resoluenda $= \frac{1}{\sin. \Phi^2}$.

§. 43. Pro hoc ergo casu poni oportebit

$$\frac{1}{\sin. \Phi^2} = \frac{\alpha}{(\Phi - i\pi)^2} + \frac{\beta}{(\Phi - i\pi)^2} + \frac{\gamma}{\Phi - i\pi} + R.$$

Ponamus nunc iterum $\Phi = i\pi + \omega$, et cum sit

$$\frac{1}{\sin. \Phi^2} = \pm \frac{1}{\omega^2} (1 + \frac{1}{2} \omega \omega)$$

(vbi ratio signorum legem supra datam seruet) haec resultat aequatio, postquam per ω^2 fuerit multiplicata:

$$\pm \frac{\omega^2 (1 + \frac{1}{2} \omega \omega)}{\omega^2} = \alpha + \beta \omega + \gamma \omega \omega + R \omega^2 = 1 + \frac{1}{2} \omega \omega;$$

vnde manifesto fit $\alpha = \pm 1$, tum vero $\beta + \gamma \omega + R \omega \omega = \frac{1}{2} \omega$

ficque erit $\beta = 0$ et $\gamma = \pm \frac{1}{2}$, Hoc igitur modo ex denominatoris factore cubico $(\Phi - i\pi)^2$ nascentur hae duae fractiones: $\frac{1}{(\Phi - i\pi)^2} \pm \frac{1}{2(\Phi - i\pi)}$.

§. 44. Tribuamus igitur litterae i successive omnes valores tam positivos quam negativos atque obtinebimus sequentem resolutionem :

$$\frac{1}{\sin. \Phi} = \frac{1}{\Phi} - \frac{1}{(\Phi - \pi)^2} - \frac{1}{(\Phi + \pi)^2} + \frac{1}{(\Phi - 2\pi)^2} + \frac{1}{(\Phi + 2\pi)^2} - \text{etc.}$$

$$+ \frac{1}{2\Phi} - \frac{1}{2(\Phi - \pi)} - \frac{1}{2(\Phi + \pi)} + \frac{1}{2(\Phi - 2\pi)} + \frac{1}{2(\Phi + 2\pi)} - \text{etc.}$$

Hic observasse iuvabit, inferiorem seriem iam supra in primo exemplo esse inuentam; vnde intelligimus fore summam huius seriei $= \frac{1}{2 \sin. \Phi}$: quamobrem series superior cuborum sola aequabitur huic formulae: $\frac{1}{\sin. \Phi} - \frac{1}{2 \sin. \Phi}$.

§. 45. Egregie hoc quoque conuenit cum principiis supra stabilitis, ex quibus per differentiationem continuo alias novas series eruere docuimus. Cum enim sit

$$\frac{1}{\sin. \Phi} = \frac{1}{\Phi} - \frac{1}{\Phi - \pi} - \frac{1}{\Phi + \pi} + \frac{1}{\Phi - 2\pi} + \frac{1}{\Phi + 2\pi} + \text{etc.}$$

hinc deducitur differentiando

$$-\frac{\cos. \Phi}{\sin^2 \Phi} = -\frac{1}{\Phi^2} + \frac{1}{(\Phi - \pi)^2} + \frac{1}{(\Phi + \pi)^2} - \frac{1}{(\Phi - 2\pi)^2} - \frac{1}{(\Phi + 2\pi)^2} + \text{etc.}$$

atque hinc denuo differentiando

$$\frac{1}{\sin. \Phi} + \frac{2 \cos. \Phi}{\sin^3 \Phi} = \frac{2}{\Phi^3} - \frac{2}{(\Phi - \pi)^3} - \frac{2}{(\Phi + \pi)^3} + \frac{2}{(\Phi - 2\pi)^3} + \frac{2}{(\Phi + 2\pi)^3} + \text{etc.}$$

quae reducitur ad hanc formam: $\frac{2}{\sin. \Phi^3} - \frac{1}{\sin. \Phi}$, id quod egregie conuenit cum valore praecedente.

VI. Sit fractio proposita resoluenda $= \frac{1}{\tan. \Phi - \sin. \Phi}$.

§. 46. Denominator iste $\tan. \Phi - \sin. \Phi$ manifesto evanescit casibus quibus $\Phi = i\pi$, denotante i omnes numeros integros tam positivos quam negativos, vnde fractiones simplices, quarum denominatores continent istum factorem $\Phi - i\pi$, euadunt infiniti casu $\Phi = i\pi$, dum reliquae fractiones

ctiones retinent valorem finitum. Haecque consideratio nobis aperit nouam methodum, omnes fractiones simplices intueſtigandi. Pro quouis enim tali factore euaneſcente quaeratur valor ipſius fractionis propoſitae, qui cum fiat infinitus, ei aequales eſſe debebunt ii ſeriei termini, qui eodem caſu euadunt infiniti. Hanc ob rem ſtatui oportebit $\Phi - i\pi = \omega$; denotante ω angulum infinite paruum. Quo facto fractio propoſita fiet certa quaedam functio ipſius ω , quam ſecundum eius diſenſiones euolui conueniet.

§. 47. Hanc igitur ideam ſequentes, duos caſus diſtinguere debemus, prouti i fuerit numerus vel par vel impar. quoniam priore caſu fit $\sin. \Phi = \sin. \omega$, poſteriore vero caſu fit $\sin. \Phi = -\sin. \omega$, dum utroque caſu manet

$$\text{tang. } \Phi = \text{tang. } \omega.$$

Sit igitur primo i numerus impar et erit caſu $\Phi = i\pi$ noſtra fractio $\frac{1}{\text{tang. } \omega + \frac{1}{i}\omega}$. Eſt vero proxime $\text{tang. } \omega = \omega + \frac{1}{3}\omega^3$ et $\sin. \omega = \omega - \frac{1}{6}\omega^3$, vnde iſta fractio fiet

$$\frac{1}{2\omega + \frac{1}{3}\omega^3} = \frac{1}{2\omega(1 + \frac{1}{6}\omega^2)} = \frac{1}{2\omega} (1 - \frac{1}{6}\omega^2).$$

Haecc iam expreſſio ſponte praebet has duas fractiones $\frac{1}{2\omega} - \frac{1}{12}\omega$, vnde ob $\omega = \Phi - i\pi$ pro iſto factore omnis haec fractio ſimplex $\frac{1}{2(\Phi - i\pi)}$, quia altera pars euaneſcit. Quare ſi nunc loco i ordine ſcribamus numeros impares, ſequentem fractionum ſeriem adipiſcemur:

$$\frac{1}{2(\Phi - \pi)} + \frac{1}{2(\Phi + \pi)} + \frac{1}{2(\Phi - 3\pi)} + \frac{1}{2(\Phi + 3\pi)} + \frac{1}{2(\Phi - 5\pi)} + \text{etc.}$$

§. 48. Sit nunc etiam i numerus par, vnde fit $\text{tang. } \Phi = \text{tang. } \omega$ et $\sin. \Phi = \sin. \omega$, hinc fractio noſtra erit $\frac{1}{\text{tang. } \omega - \sin. \omega}$, vbi facta euolutione primi termini ω

se tollunt, ita vt in hoc denominatore infima potestas ipsius ω futura sit ω^1 . Atque ob hanc causam approximationem ulterius continuari oportet quam casu praecedente. Hunc in finem loco tang. ω scribamus $\frac{\sin. \omega}{\cos. \omega}$, vt fractio nostra sit $\frac{\cos. \omega}{\sin. \omega - \sin. \omega \cos. \omega}$. Cum iam sit

$$\sin. \omega \cos. \omega = \frac{1}{2} \sin. 2 \omega, \text{ erit per series}$$

$$\sin. \omega = \omega - \frac{1}{6} \omega^3 + \frac{1}{120} \omega^5 \text{ et}$$

$$\sin. 2 \omega = 2 \omega - \frac{8}{6} \omega^3 + \frac{32}{120} \omega^5$$

vnde totus denominator erit

$$+ \frac{1}{6} \omega^3 - \frac{1}{6} \omega^3 = \frac{1}{6} \omega^3 (1 - \frac{1}{2} \omega \omega)$$

numerator vero est $\cos. \omega = 1 - \frac{1}{2} \omega \omega$, vnde tota fractio nostra erit

$$\frac{1 - \frac{1}{2} \omega \omega}{\frac{1}{6} \omega^3 (1 - \frac{1}{2} \omega \omega)} = \frac{1 - \frac{1}{2} \omega \omega}{\frac{1}{6} \omega^3};$$

hincque partes resultantes erunt $\frac{6}{\omega^3} - \frac{1}{2\omega}$, quae ambae casu $\omega = 0$ fiunt infinitae. Facile autem patet, si approximationem ulterius extendissemus, in sequenti termino litteram ω iam in numeratorem transiuram fuisse. Scribatur igitur $\Phi - i\pi$ loco ω , et partes ex hoc factore denominatoris oriundae erunt $\frac{6}{(\Phi - i\pi)^3} - \frac{1}{2(\Phi - i\pi)}$, vnde loco i successive omnes numeros pares scribendo ista prodibit series geminata:

$$\frac{6}{\Phi^3} + \frac{6}{(\Phi - 2\pi)^3} + \frac{6}{(\Phi + 2\pi)^3} + \frac{6}{(\Phi - 4\pi)^3} + \frac{6}{(\Phi + 4\pi)^3} + \frac{6}{(\Phi - 6\pi)^3} + \text{etc.}$$

$$- \frac{1}{2\Phi} - \frac{1}{2(\Phi - 2\pi)} - \frac{1}{2(\Phi + 2\pi)} - \frac{1}{2(\Phi - 4\pi)} - \frac{1}{2(\Phi + 4\pi)} - \text{etc.}$$

§. 49. Iungamus igitur has series ex utroque casu deductas et fractio proposita $\frac{1}{\tan. \Phi - \sin. \Phi}$ resolui reperitur in ternas series sequentes:

$$\frac{1}{2(\Phi - \pi)} + \frac{1}{2(\Phi + \pi)} + \frac{1}{2(\Phi - 3\pi)} + \frac{1}{2(\Phi + 3\pi)} + \frac{1}{2(\Phi - 5\pi)} + \text{etc.}$$

$$- \frac{1}{2\Phi} - \frac{1}{2(\Phi - 2\pi)} - \frac{1}{2(\Phi + 2\pi)} - \frac{1}{2(\Phi - 4\pi)} - \frac{1}{2(\Phi + 4\pi)} - \text{etc.}$$

$$+ \frac{1}{\Phi^3} + \frac{1}{(\Phi - 2\pi)^3} + \frac{1}{(\Phi + 2\pi)^3} + \frac{1}{(\Phi - 4\pi)^3} + \frac{1}{(\Phi + 4\pi)^3} + \text{etc.}$$

§. 50. Quilibet hic facile senties, istam methodum non parum antecellere illi, qua ante vfi sumus, quandoquidem hoc modo statim fractiones ex quolibet denominatoris factore oriundas nacti sumus, neque opus fuerat earum numeratorés per litteras indefinitas designare. Præterea etiam hac ratione non opus erat sollicite inquirere, quoties singuli factores simplices in denominatore contineantur, siquidem nostra methodus hoc sponte declarat.

§. 51. In huiusmodi autem seriebus generalibus; vbi quorundam terminorum denominatores certo casu evanescent ideoque hi termini in infinitum excrefcunt, quaeri solet, his terminis sublati, quanta futura sit summa reliquorum terminorum. Ita pro casu quo i est numerus impar, terminus $\frac{1}{2(\Phi - i\pi)}$ fit infinitus casu $\Phi = i\pi$. Hoc igitur termino deleta quaeritur, quanta futura sit summa reliquorum terminorum casu $\Phi = i\pi$. Ad hanc quaestionem solvendam ponatur $\Phi - i\pi = \omega$, atque ex §. 47 patet fore

$$\frac{1}{2\omega} - \frac{1}{2\pi} \omega = \frac{1}{2(\Phi - i\pi)} + R$$

vbi R complectitur omnes reliquos terminos, quorum summa desideratur casu $\Phi = i\pi$. Transferatur igitur terminus $\frac{1}{2(\Phi - i\pi)} = \frac{1}{2\omega}$ in alteram partem ac statim elucet fore

$$R = -\frac{1}{2\pi} \omega = 0 \text{ ob } \omega = 0,$$

ita vt omisso termino illo infinito summa omnium reliquorum casu $\Phi = i\pi$ semper sit 0.

§. 52. Quando autem i est numerus par, eadem conclusio locum habebit, ad quod ostendendum necesse est approximationem adhibitam ulterius continuare. Tum autem erit numerator

$$\cos. \omega = 1 - \frac{1}{2} \omega \omega + \frac{1}{24} \omega^4;$$

pro denominatore vero

$$\sin. \omega = \omega - \frac{1}{6} \omega^3 + \frac{1}{120} \omega^5 - \frac{1}{5040} \omega^7 \text{ et}$$

$$\sin. 2 \omega = 2 \omega - \frac{8}{6} \omega^3 + \frac{32}{120} \omega^5 - \frac{512}{5040} \omega^7,$$

vnde fit ipse denominator

$$\frac{1}{2} \omega^3 - \frac{1}{2} \omega^5 + \frac{1}{80} \omega^7 = \frac{1}{2} \omega^3 (1 - \frac{1}{4} \omega \omega + \frac{1}{40} \omega^4);$$

hinc factor posterior in numeratorem translatus praebet

$$1 + \frac{1}{4} \omega \omega + \frac{1}{80} \omega^4$$

hincque tota fractio iam erit

$$\frac{1 - \frac{1}{4} \omega \omega - \frac{11}{240} \omega^4}{\frac{1}{2} \omega^3}$$

quae aequari debet toti seriei posito $\Phi = i\pi$, hoc est terminis inuentis $\frac{(\Phi - i\pi)^2}{2(\Phi - i\pi)} = \frac{1}{2(\Phi - i\pi)}$ cum omnibus reliquis R, vnde elicitur $R = -\frac{11}{240} \omega = 0$; vnde patet etiam his casibus summam omnium reliquorum esse $= 0$.

§. 53. Quod si ergo sumamus $\Phi = 0$ et terminos in infinitum excrescentes deleamus, termini remanentes erunt

$$-\frac{1}{2\pi} + \frac{1}{2\pi} - \frac{1}{6\pi} + \frac{1}{6\pi} - \frac{1}{10\pi} + \frac{1}{10\pi} - \text{etc.}$$

$$+\frac{1}{4\pi} - \frac{1}{4\pi} + \frac{1}{8\pi} - \frac{1}{8\pi} + \frac{1}{12\pi} - \frac{1}{12\pi} + \text{etc.}$$

$$-\frac{1}{8\pi^3} + \frac{1}{8\pi^3} - \frac{1}{64\pi^3} + \frac{1}{64\pi^3} - \frac{1}{216\pi^3} + \frac{1}{216\pi^3} - \text{etc.}$$

vbi omnes termini manifesto se tollunt, id quod etiam omnibus reliquis casibus, quibus ponitur $\Phi = i\pi$, contingit.

§. 54.

§. 54. Sin autem binos terminos contiguos contraxissemus, hae series prodissent:

$$-\frac{1}{2\pi} + \frac{\Phi}{\Phi\Phi - \pi\pi} - \frac{\Phi}{\Phi\Phi - 4\pi\pi} + \frac{\Phi}{\Phi\Phi - 9\pi\pi} - \frac{\Phi}{\Phi\Phi - 16\pi\pi} + \frac{\Phi}{\Phi\Phi - 25\pi\pi} - \text{etc.}$$

$$+ \frac{1}{\Phi^2} + \frac{4\Phi}{(\Phi\Phi - 4\pi\pi)^2} + \frac{4\Phi}{(\Phi\Phi - 16\pi\pi)^2} + \frac{4\Phi}{(\Phi\Phi - 36\pi\pi)^2} + \text{etc.}$$

quarum serierum summa est $\frac{1}{12\pi} \cdot \frac{1}{\Phi - \sin \Phi}$. Quod si nunc hic ponamus $\Phi = 0$, siue $\Phi = \omega$, quoniam omnes termini sunt diuisibiles per $\Phi = 0$, eorumque autem summa inuenta est $-\frac{11}{120}\omega$, si vtrunque per ω diuidamus, summa erit $= -\frac{11}{120}$; ipsae autem series euadent

$$-\frac{1}{\pi\pi} + \frac{1}{4\pi\pi} - \frac{1}{9\pi\pi} + \frac{1}{16\pi\pi} - \frac{1}{25\pi\pi} + \text{etc.}$$

$$-\frac{1}{(\pi\pi)^2} + \frac{1}{(4\pi\pi)^2} - \frac{1}{(9\pi\pi)^2} + \frac{1}{(16\pi\pi)^2} - \frac{1}{(25\pi\pi)^2} + \text{etc.}$$

§. 55. Mutatis igitur signis et reductis terminis ad formam simplicissimam impetrabimus hanc summationem:

$$\frac{11}{120} = \frac{1}{\pi\pi} \left(1 - \frac{1}{4} + \frac{1}{9} - \frac{1}{16} + \frac{1}{25} - \frac{1}{36} + \text{etc.} \right)$$

$$+ \frac{1}{4\pi^2} \left(1 + \frac{1}{4^2} + \frac{1}{9^2} + \frac{1}{16^2} + \frac{1}{25^2} + \frac{1}{36^2} + \text{etc.} \right)$$

Notum autem est esse

$$1 - \frac{1}{4} + \frac{1}{9} - \frac{1}{16} + \frac{1}{25} - \text{etc.} = \frac{\pi\pi}{12} \text{ et}$$

$$1 + \frac{1}{4^2} + \frac{1}{9^2} + \frac{1}{16^2} + \frac{1}{25^2} + \frac{1}{36^2} + \text{etc.} = \frac{\pi^4}{93}$$

vnde haec aequalitas manifesto in oculos incurrit.

DE TRANSFORMATIONE S E R I E R V M

IN FRACTIONES CONTINUAS;

VBI SIMVL HAEC THEORIA NON MEDIOCRITER AMPLIFI-
CATVR.

§. 1.

Consideremus fractionem continuam quamcunque, quae
fit

$$s = a + \frac{1}{b + \frac{1}{c + \frac{1}{d + \text{etc.}}}}$$

ac primo quaeramus fractiones simplices, quae continuo pro-
pius ad valorem ipsius s accedant, quas ita formemus vt fit

$$\frac{A}{B} = a; \frac{B}{C} = a + \frac{1}{b}; \frac{C}{D} = a + \frac{1}{b + \frac{1}{c}};$$

$$\frac{D}{E} = a + \frac{1}{b + \frac{1}{c + \frac{1}{d + \text{etc.}}}}$$

Harum igitur fractionum vltima verum valorem fractionis
con-

continuae propositae exprimet. Hinc igitur statim patet fore

$$\frac{A}{B} = \frac{a}{b}, \quad \frac{B}{C} = \frac{ab+1}{b}, \quad \frac{C}{D} = \frac{abc+a+c}{bc+1},$$

Quemadmodum autem hae fractiones ulterius progrediantur sequenti modo inquiremus.

§. 2. Evidens hic est, ex fractione prima secundam oriri, si loco a scribatur $a + 1$; similique modo ex

secunda oriri tertiam, si loco b scribatur $b + 1$; ex tertia

vero quartam, si loco c scribatur $c + 1$; et ita porro. Hinc

ergo, si indefinite fractio $\frac{P}{Q}$ formata sit ex indicibus $a, b, c, d \dots p$ binaeque sequentes ponantur $\frac{Q}{D}$ et $\frac{R}{N}$, quae respondeant indicibus $a, b, c, d, \dots q$ et $a, b, c, d, e, \dots r$, manifestum est, ex fractione $\frac{P}{Q}$ reperiri sequentem $\frac{Q}{D}$, si loco p scribatur $p + 1$; ex hac vero $\frac{Q}{D}$ oriri sequentem $\frac{R}{N}$, si loco q scri-

batur $q + 1$. Nunc vero facile patet, in fractione $\frac{P}{Q}$ tam

numeratorem P quam denominatorem Q omnes litteras $a, b, c, d, \dots p$ ita inuoluere, ut nulla earum ultra primam dimensionem exsurgat. Si enim omnes indices a, b, c, d, e , ut inaequales spectentur, nullius quadratum vel altior potestas usquam occurrere poterit.

§. 3. Quamobrem tam in P quam in Q duplicis generis occurrent termini, dum alii indicem p plane non continent, alii vero eum tanquam factorem inuoluunt; unde

numerator P huiusmodi habebit formam: $M + Np$, simili-
 que modo denominator \mathfrak{P} hanc: $\mathfrak{M} + \mathfrak{N}p$, ita ut sit
 $\frac{P}{\mathfrak{P}} = \frac{M + Np}{\mathfrak{M} + \mathfrak{N}p}$. In hac igitur forma loco p scribamus $p + \frac{q}{r}$

ut obtineamus fractionem $\frac{Q}{\mathfrak{Q}}$, quæ ergo, postquam supra
 et infra per q multiplicauerimus, erit

$$\frac{Q}{\mathfrak{Q}} = \frac{MQ + Npq + N - N + (M + Np)q}{\mathfrak{M}q + \mathfrak{N}pq + \mathfrak{N} - \mathfrak{N} + (\mathfrak{M} + \mathfrak{N}p)q}.$$

Nunc ut hinc sequentem fractionem $\frac{R}{\mathfrak{R}}$ obtineamus, loco q
 scribamus $q + \frac{r}{r}$, et postquam supra et infra per r multi-

plicauerimus orietur

$$\frac{R}{\mathfrak{R}} = \frac{Nr + (M + Np)qr + M + Np}{\mathfrak{N}r + (\mathfrak{M} + \mathfrak{N}p)qr + \mathfrak{M} + \mathfrak{N}p}, \text{ siue}$$

$$\frac{R}{\mathfrak{R}} = \frac{M + Np + (N + \mathfrak{M}q + Npq)r}{\mathfrak{M} + \mathfrak{N}p + (\mathfrak{N} + \mathfrak{M}q + \mathfrak{N}pq)r}.$$

Cum igitur sit $P = M + Np$, $Q = N + (M + Np)q$,
 erit $R = P + Qr$. Simili modo cum sit $\mathfrak{P} = \mathfrak{M} + \mathfrak{N}p$
 et $\mathfrak{Q} = \mathfrak{N} + (\mathfrak{M} + \mathfrak{N}p)q$ erit $\mathfrak{R} = \mathfrak{P} + \mathfrak{Q}r$. Sicque
 patet, quomodo quælibet nostrarum simplicium fractionum
 ex binis præcedentibus facile formari possit.

§. 4. Ecce igitur demonstrationem satis planam et
 lucidam regulæ notissimæ pro conversione fractionis con-
 tinuæ in fractiones simplices, ubi tam numeratores quam
 denominatores secundum eandem legem ex binis præceden-
 tibus formantur. Cum igitur pro ambabus primis fractioni-
 bus sit $A = a$, $\mathfrak{A} = 1$, tum vero $B = ab + 1$ et $\mathfrak{B} = b$,
 ex his duabus fractionibus sequentes omnes facili negotio
 formari poterunt. Quod quo clarius appareat singulis in-
 dicibus a, b, c, d, e etc. fractiones respondentes ordine sub-
 scribamus

$$\begin{array}{ccccccc} a & b & c & d & e & f & g \\ \frac{A}{a} & \frac{B}{b} & \frac{C}{c} & \frac{D}{d} & \frac{E}{e} & \frac{F}{f} & \frac{G}{g} \end{array}$$

ac tam numeratores quam denominatores secundum eandem legem ex binis praecedentibus sequenti modo determinabuntur

Pro numeratoribus

$$\begin{aligned} A &= b \\ B &= A b + 1 \\ C &= B c + A \\ D &= C d + B \\ E &= D e + C \\ F &= E f + D \\ &\text{etc.} \end{aligned}$$

Pro denominatoribus

$$\begin{aligned} \mathfrak{A} &= 1 \\ \mathfrak{B} &= b \\ \mathfrak{C} &= \mathfrak{B} c + \mathfrak{A} \\ \mathfrak{D} &= \mathfrak{C} d + \mathfrak{B} \\ \mathfrak{E} &= \mathfrak{D} e + \mathfrak{C} \\ \mathfrak{F} &= \mathfrak{E} f + \mathfrak{D} \\ &\text{etc.} \end{aligned}$$

Vnde perspicuum est, in serie numerorum terminum primo anteriorem ex lege progressionis esse debere $= 1$, in serie autem denominatorum terminum primo anteriorem esse debere $= 0$, ita ut fractio primam praecedens sit $\frac{1}{0}$.

§. 5. Quoniam per se satis est perspicuum, has fractiones $\frac{A}{a}, \frac{B}{b}, \frac{C}{c}, \frac{D}{d}$, etc. continuo propius ad veritatem accedere, ac tandem verum valorem fractionis continuae exhaurire, necesse est ut differentiae inter harum fractionum binas proximas continuo fiant minores, quàm obrem has differentias ordine euoluamus. Primo igitur habebimus

$$II - I = \frac{B\mathfrak{A} - A\mathfrak{B}}{a\mathfrak{B}}$$

Iam hic loco B et \mathfrak{B} valores ex tabula substituantur ac prodibit numerator $A\mathfrak{A}b + \mathfrak{A} - Ab$, quae forma ob $\mathfrak{A} = 1$ abit in 1 , ita ut sit $\frac{B}{b} - \frac{A}{a} = \frac{1}{a\mathfrak{B}}$. Porro erit

$$III - II = \frac{CB - BE}{BE}$$

cuius numerator, si loco C et E valores assignati scribantur, praebet

$$B(B + A) - B(B + A) = AB - BA.$$

Modo autem vidimus esse $BA - AB = 1$, unde iste numerator erit -1 Idemque $\frac{C}{E} - \frac{B}{E} = -\frac{1}{E}$ Porro est

$$IV - III = \frac{DE - CD}{ED}$$

vbi, si loco D et D valores assignati scribantur, erit

$$ED - CD = E(C + B) - C(E + B) = BE - CB.$$

Modo autem vidimus esse $CB - BE = -1$, unde concluditur $\frac{D}{E} - \frac{C}{E} = +\frac{1}{E}$. Simili modo reperietur pro sequentibus

$$\frac{E}{F} - \frac{D}{E} = -\frac{1}{DE}; \frac{F}{G} - \frac{E}{F} = +\frac{1}{EF}; \text{etc.}$$

§ 6. Hinc igitur singulas nostras fractiones ex sola prima $\frac{1}{a} = a$ et fractionibus solas litteras germanicas involuentibus definire poterimus, quandoquidem habebimus

$$\frac{B}{A} = a + \frac{1}{AB}$$

$$\frac{C}{E} = a + \frac{1}{AB} - \frac{1}{BE}$$

$$\frac{D}{E} = a + \frac{1}{AB} - \frac{1}{BE} + \frac{1}{ED}$$

$$\frac{E}{F} = a + \frac{1}{AB} - \frac{1}{BE} + \frac{1}{ED} - \frac{1}{FE}$$

$$\frac{F}{G} = a + \frac{1}{AB} - \frac{1}{BE} + \frac{1}{ED} - \frac{1}{FE} + \frac{1}{FG}$$

etc.

etc.

§ 7.

§. 7. Cum igitur harum fractionum ultima, seu infinitesima, verum valorem fractionis continuæ propositæ, quem designamus littera s , exhibeat, erit

$$s = a + \frac{1}{b - \frac{1}{c + \frac{1}{d - \frac{1}{e + \frac{1}{f - \frac{1}{g + \dots}}}}}}$$

ficque fractionem continuam reduximus ad seriem infinitam fractionum, quarum omnes numeratores sunt alternatim $+1$ et -1 , denominatores vero per solas litteras germanicas determinantur, ita ut non opus sit valores litterarum A, B, C , euoluere, sed sufficiat sequentes formulas expeduisse:

$$A = 1; B = b; C = Bc + A; D = Cd + B; E = De + C; \text{ etc.}$$

§. 8. Cum igitur vtraque expressio incipiat a quantitate a , ea prorsus ex calculo egredietur, quoniam litterae germanicae ab ea prorsus non pendent; unde quæ hæcenus inuenimus huc redeunt, ut proposita fractione continua

$$s = \frac{1}{b + \frac{1}{c + \frac{1}{d + \dots}}}$$

si ex eius indicibus b, c, d, e , etc. definiantur litterae germanicae, ubi quidem continuo est $A = 1$, semper futurum sit

$$s = \frac{1}{b - \frac{1}{c + \frac{1}{d - \frac{1}{e + \dots}}}}$$

quæ progressio in infinitum progreditur, si fractio continua in infinitum extendatur, contra vero finito terminorum numero constabit.

§. 9. Cum igitur hoc modo fractionem continuam in seriem ordinariam transformauerimus, haud difficile erit, seriem quamcunque propositam in fractionem continuam convertere. Proposita igitur sit ista series infinita:

$$s =$$

$$s = \frac{1}{\alpha} - \frac{1}{\beta} + \frac{1}{\gamma} - \frac{1}{\delta} + \text{etc.}$$

cuius quidem numeratores omnes sint unitates signo + et - alternatim affectae, denominatores vero progressionem quamcunque constituent, quod tamen non obstat, quo minus omnes plane series in hac forma contineantur, siquidem termini seriei $\alpha, \beta, \gamma, \delta$ non solum numeri fracti, sed etiam negatiui euadere possunt.

§. 10. Quo igitur fractionem continuam isti seriei aequalem eruamus, primo faciamus $\mathfrak{A} = \alpha, \mathfrak{B} = \beta, \mathfrak{C} = \gamma$, et ita porro, vnde ob $\mathfrak{A} = 1$ sequentes nanciscemur valores:

$$\begin{array}{ll} \mathfrak{B} = \alpha; & \mathfrak{C} = \frac{\beta}{\alpha}; \\ \mathfrak{D} = \frac{\alpha \gamma}{\beta}; & \mathfrak{E} = \frac{\beta \delta}{\alpha \gamma}; \\ \mathfrak{F} = \frac{\alpha \gamma \epsilon}{\beta \delta}; & \mathfrak{G} = \frac{\beta \delta \zeta}{\alpha \gamma \epsilon}; \\ \mathfrak{H} = \frac{\alpha \gamma \epsilon \eta}{\beta \delta \zeta}; & \mathfrak{I} = \frac{\beta \delta \zeta \theta}{\alpha \gamma \epsilon \eta}; \\ \text{etc.} & \text{etc.} \end{array}$$

Nunc igitur tantum superest, vt ex his valoribus litterarum germanicarum ipsos indices b, c, d, e fractionis continuæ eliciamus.

§. 11. Ex formulis autem, quibus supra litteræ germanicæ per indices fractionis continuæ sunt determinatæ vicissim ex his litteris ipsos indices b, c, d, e, f etc. definiamus, ac reperiemus

$$b = \mathfrak{B}, c = \frac{\mathfrak{C} - \mathfrak{A}}{\mathfrak{B}}, d = \frac{\mathfrak{D} - \mathfrak{B}}{\mathfrak{C}}, e = \frac{\mathfrak{E} - \mathfrak{C}}{\mathfrak{D}}, f = \frac{\mathfrak{F} - \mathfrak{D}}{\mathfrak{E}}, \text{etc.}$$

Hos igitur valores ordine euoluamus, dum loco litterarum $\mathfrak{B}, \mathfrak{C}, \mathfrak{D}$, etc. formulas ante inuentas substituemus.

§. 12. Primo autem erat $\mathfrak{B} = \alpha$, vnde fit $b = \alpha$; deinde est

$\mathfrak{C} =$

$$c - a = \frac{\beta - a}{a}, \text{ vnde fit } c = \frac{\beta - a}{a a}.$$

Porro erit

$$d - b = \frac{a(\gamma - \beta)}{\beta}, \text{ vnde fit } d = \frac{a a(\gamma - \beta)}{\beta \beta}.$$

Deinde habebimus

$$e - c = \frac{\beta(\delta - \gamma)}{a \gamma} \text{ hincque } e = \frac{\beta \beta(\delta - \gamma)}{a a \gamma \gamma}.$$

Simili modo ob

$$f - d = \frac{a \gamma(\epsilon - \delta)}{\beta} \text{ erit } f = \frac{a a \gamma \gamma(\epsilon - \delta)}{\beta \beta \delta \delta}.$$

Eodem modo ob

$$g - e = \frac{\beta \delta(\zeta - \epsilon)}{a \gamma \epsilon} \text{ erit } g = \frac{\beta \beta \delta \delta(\zeta - \epsilon)}{a a \gamma \gamma \epsilon \epsilon}.$$

etc.

Hac igitur ratione indices fractionis continuas, quam quærimus, sequenti modo erunt expressi:

$$\begin{aligned} b &= a & c &= \frac{\beta - a}{a a} \\ d &= \frac{a a(\gamma - \beta)}{\beta \beta} & e &= \frac{\beta \beta(\delta - \gamma)}{a a \gamma \gamma} \\ f &= \frac{a a \gamma \gamma(\epsilon - \delta)}{\beta \beta \delta \delta} & g &= \frac{\beta \beta \delta \delta(\zeta - \epsilon)}{a a \gamma \gamma \epsilon \epsilon} \\ h &= \frac{a a \gamma \gamma \epsilon \epsilon(\eta - \zeta)}{\beta \beta \delta \delta \zeta \zeta} & i &= \frac{\beta \beta \delta \delta \zeta \zeta(\eta - \eta)}{a a \gamma \gamma \epsilon \epsilon \eta \eta} \\ & \text{etc.} & & \text{etc.} \end{aligned}$$

§. 13. Tantum igitur opus est ut isti valores loco indicum b, c, d, e, f etc. in fractione continua

$$s = \frac{1}{b + \frac{1}{c + \frac{1}{d + \text{etc.}}}}$$

substituamus; quoniam vero isti valores sunt fracti, quo facilius formam a fractionibus partialibus liberemus, primum ex valoribus inuentis denominatores tollamus eritque

Euleri Op. Anal. Tom. II.

T

$$b = a$$

$$\begin{aligned}
 b &= \alpha & \alpha \alpha c &= \beta - \alpha \\
 \beta \beta d &= \alpha \alpha (\gamma - \beta), & \alpha \alpha \gamma \gamma e &= \beta \beta (\delta - \gamma) \\
 \beta \beta \delta \delta f &= \alpha \alpha \gamma \gamma (\varepsilon - \delta), & \alpha \alpha \gamma \gamma \varepsilon \varepsilon g &= \beta \beta \delta \delta (\zeta - \varepsilon) \\
 \beta \beta \delta \delta \zeta \zeta h &= \alpha \alpha \gamma \gamma \varepsilon \varepsilon (\eta - \zeta), & \alpha \alpha \gamma \gamma \varepsilon \varepsilon \eta \eta i &= \beta \beta \delta \delta \zeta \zeta (\theta - \eta) \\
 & \text{etc.} & & \text{etc.}
 \end{aligned}$$

§. 14. Nunc ipsam fractionem continuam ita transformemus, ut loco indicum eadem formulae occurrant, quarum valores hic assignauimus. Secundam scilicet fractionem multiplicemus supra et infra per $\alpha \alpha$, tertiam per $\beta \beta$, quartam per $\alpha \alpha \gamma \gamma$, quintam per $\beta \beta \delta \delta$, sextam per $\alpha \alpha \gamma \gamma \varepsilon \varepsilon$, etc. ut prodeat ista forma:

$$\begin{aligned}
 s &= 1 \\
 &\frac{b + \alpha \alpha}{\alpha \alpha c + \alpha \alpha \beta \beta} \\
 &\frac{\beta \beta d + \alpha \alpha \beta \beta \gamma \gamma}{\alpha \alpha \gamma \gamma e + \alpha \alpha \beta \beta \gamma \gamma \delta \delta} \\
 &\frac{\beta \beta \delta \delta f + \text{etc.}}{\alpha \alpha \gamma \gamma \varepsilon \varepsilon + \text{etc.}}
 \end{aligned}$$

§. 15. Quod si iam loco horum nouorum indicum $\alpha \alpha c$, $\beta \beta d$, $\alpha \alpha \gamma \gamma e$ etc. valores supra inuentos substituamus, sequens oritur fractio continua:

$$\begin{aligned}
 s &= 1 \\
 &\frac{\alpha + \alpha \alpha}{\beta - \alpha + \alpha \alpha \beta \beta} \\
 &\frac{\alpha \alpha (\gamma - \beta) + \alpha \alpha \beta \beta \gamma \gamma}{\beta \beta (\delta - \gamma) + \alpha \alpha \beta \beta \gamma \gamma \delta \delta} \\
 &\frac{\alpha \alpha \gamma \gamma (\varepsilon - \delta) + \text{etc.}}{\alpha \alpha \gamma \gamma \varepsilon \varepsilon + \text{etc.}}
 \end{aligned}$$

Quod

Quod si hanc formam attentius consideremus, deprehendimus, tertiam fractionem supra et infra deprimi posse per $\alpha\alpha$, tum vero quartam per $\beta\beta$, quintam per $\gamma\gamma$, sextam per $\delta\delta$ etc. quo facto orietur haec fractio continua:

$$s = 1 \cfrac{\alpha + \alpha\alpha}{\beta - \alpha + \beta\beta} \cfrac{\gamma - \beta + \gamma\gamma}{\delta - \gamma + \delta\delta} \cfrac{\epsilon - \delta + \text{etc.}}$$

Hinc igitur stabiliamus sequens

Theorema I.

§. 16. Si proposita fuerit talis series infinita:

$$s = \frac{1}{\alpha} - \frac{1}{\beta} + \frac{1}{\gamma} - \frac{1}{\delta} + \frac{1}{\epsilon} - \text{etc.}$$

ex ea semper formari poterit talis fractio continua:

$$\frac{1}{s} = \cfrac{\alpha + \alpha\alpha}{\beta - \alpha + \beta\beta} \cfrac{\gamma - \beta + \gamma\gamma}{\delta - \gamma + \text{etc.}}$$

§. 17. Hanc igitur reductionem per plures ambages ex consideratione fractionis continuæ eliciimus, quo quidem proposito nostro satisfacimus, quandoquidem seriem quamcunque in fractionem continuam transformauimus. Verum hic merito desideratur methodus directa, qua immediate ex serie proposita sine illis ambagibus fractio continua illi aequalis deriuari possit. Talem igitur methodum, quip-

per qua Theoria fractionum continuarum non mediocriter illustrabitur, hic sum expositurus.

Problema.

§. 18. Propositam seriem infinitam

$$s = \frac{1}{\alpha} - \frac{1}{\beta} + \frac{1}{\gamma} - \frac{1}{\delta} + \frac{1}{\epsilon} - \text{etc.}$$

in fractionem continuam transformare.

Solutio.

Cum fit

$$s = \frac{1}{\alpha} - \frac{1}{\beta} + \frac{1}{\gamma} - \frac{1}{\delta} + \frac{1}{\epsilon} - \text{etc.}, \text{ statuamus}$$

$$t = +\frac{1}{\beta} - \frac{1}{\gamma} + \frac{1}{\delta} - \frac{1}{\epsilon} + \text{etc. et}$$

$$u = \frac{1}{\gamma} - \frac{1}{\delta} + \frac{1}{\epsilon} - \frac{1}{\zeta} + \text{etc.}$$

Hinc ergo erit $s = \frac{1}{\alpha} - t = \frac{1-\alpha t}{\alpha}$, unde fit $\frac{1}{s} = \frac{\alpha}{1-\alpha t} = \alpha + \frac{\alpha \alpha t}{1-\alpha t}$.

Est autem $\frac{\alpha \alpha t}{1-\alpha t} = \frac{\alpha \alpha}{-\alpha + 1} \cdot \frac{t}{1}$, unde fit $\frac{1}{s} = \alpha + \frac{\alpha \alpha}{-\alpha + 1}$. Simili ergo

modo erit etiam $\frac{1}{t} = \beta + \frac{\beta \beta}{-\beta + 1}$ et $\frac{1}{u} = \gamma + \frac{\gamma \gamma}{-\gamma + 1}$ etc. quibus

valoribus substitutis obtinebitur sequens fractio continua:

$$\frac{1}{s} = \alpha + \frac{\alpha \alpha}{\beta - \alpha + \frac{\gamma - \beta + \gamma \gamma}{\delta - \gamma + \text{etc.}}}$$

quae est ipsa forma in theoremate exhibita.

§. 19. Quod si ergo series proposita sit

$$s = 1 - \frac{1}{2} + \frac{1}{3} - \frac{1}{4} + \frac{1}{5} - \frac{1}{6} + \text{etc.} = \frac{1}{2}, \text{ ob}$$

$$\alpha = 1, \beta = 2, \gamma = 3, \delta = 4, \text{ etc. crit}$$

$$\frac{1}{s} = 1 + \frac{1 \cdot 1}{1 + 2 \cdot 2}$$

$$1 + \frac{3 \cdot 3}{1 + 3 \cdot 3}$$

$$1 + \text{etc.}$$

Sin autem assumamus hanc seriem:

$$s = 1 - \frac{1}{2} + \frac{1}{3} - \frac{1}{4} + \frac{1}{5} - \frac{1}{6} + \text{etc.} = \frac{1}{2}, \text{ ob}$$

$$\alpha = 1, \beta = 3, \gamma = 5, \delta = 7, \text{ etc. crit}$$

$$\frac{1}{s} = 1 + \frac{1 \cdot 1}{2 + 3 \cdot 3}$$

$$2 + \frac{5 \cdot 5}{2 + 5 \cdot 5}$$

$$2 + \frac{7 \cdot 7}{2 + 7 \cdot 7}$$

$$2 + \text{etc.}$$

quae est ipsa fractio continua olim a *Brounchero* prolata.

§. 20. Sumamus $s = \int \frac{x^{m-1} dx}{1+x^n}$, et post integratio-

tionem statuamus $x = 1$, quo facto valor ipsius s per sequentem seriem exprimeretur:

$$s = \frac{1}{m} - \frac{1}{m+1} + \frac{1}{m+2} - \frac{1}{m+3} + \text{etc.}$$

ita vt sit

$$\alpha = m, \beta = m+1, \gamma = m+2, \delta = m+3, \text{ etc.}$$

hinc ergo sequens fractio continua emerget:

$$T \ 3$$

$$\frac{1}{s} = m$$

$$\frac{1}{s} = m + \frac{m m}{n + (m + n)^2} \\ \frac{n + (m + 2n)^2}{n + \text{etc.}}$$

quem valorem iam XI Tom. Comentar. Vet. nostrae Aca-
demiae dedi.

§. 21. Sin autem proposita sit ista series :

$$s = \frac{1}{\alpha} + \frac{\beta}{\alpha} + \frac{\gamma}{\beta} + \frac{\delta}{\gamma} + \frac{\varepsilon}{\delta} + \text{etc.}$$

cuius omnes termini sint positiui, tantum opus est vt in
superiore fractione continua loco litterarum $\beta, \delta, \varepsilon, \theta$, scri-
batur $-\beta, -\delta, -\varepsilon$, etc. tum igitur fiet

$$\frac{1}{s} = \frac{\alpha + \alpha \alpha}{-\beta - \alpha + \beta \beta} \\ \frac{\gamma + \beta + \gamma \gamma}{-\delta - \gamma + \delta \delta} \\ \varepsilon + \delta + \text{etc.}$$

quae fractio facile transmutatur in hanc formam :

$$\frac{1}{s} = \frac{\alpha - \alpha \alpha}{\alpha + \beta - \beta \beta} \\ \frac{\beta + \gamma - \gamma \gamma}{\gamma + \delta - \text{etc.}}$$

§. 22. Pluribus autem modis ipsa series proposita
transformari potest, vnde continuo aliae atque aliae fractio-
nes continuae eliciuntur. Nonnullas igitur huiusmodi for-
mas hic perpendamus. Sit ergo

$$\alpha = a b, \beta = b c, \gamma = c d, \delta = d e \text{ etc.}$$

vt

ut habeatur ista series :

$$s = \frac{1}{ab} - \frac{1}{bc} + \frac{1}{cd} - \frac{1}{de} + \text{etc.}$$

hincque formabitur ista fractio continua:

$$\frac{1}{s} = \cfrac{ab + \cfrac{aabb}{b(c-a) + \cfrac{bbcc}{c(d-b) + \cfrac{ccdd}{d(e-c) + \text{etc.}}}}{}$$

quae facile reducitur ad formam sequentem :

$$\frac{1}{s} = \cfrac{ab + \cfrac{aab}{c-a + \cfrac{bc}{d-b + \cfrac{cd}{e-c + \text{etc.}}}}{}}$$

siue

$$\frac{1}{s} = \cfrac{b + \cfrac{ab}{c-a + \cfrac{bc}{d-b + \text{etc.}}}}{}$$

quae forma nobis suppeditat sequens theorema :

Theorema II.

§. 23. Si proposita fuerit series huius formae:

$$s = \frac{1}{ab} - \frac{1}{bc} + \frac{1}{cd} - \frac{1}{de} + \frac{1}{ef} - \text{etc.}$$

ex ea sequens oritur fractio continua:

$$\frac{1}{s} = \cfrac{b + \cfrac{ab}{e-a + \cfrac{bc}{d-b + \cfrac{cd}{e-c + \cfrac{de}{f-d + \text{etc.}}}}}}{}$$

§. 24.

§. 24. Haec forma, etsi facile ex praecedente deriuatur, ideo est notatu digna, quod fractionem continuam formae maxime diuersae praebet, vnde operae pretium erit exempla supra allata etiam ad hanc formam accommodare. Cum igitur fuerit

$$1/2 = 1 - \frac{1}{2} + \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \text{etc.}, \text{ erit}$$

$$1/2 - 1 = -\frac{1}{2} + \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \text{etc.}$$

et his seriebus addendis oritur

$$2/2 - 1 = \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \text{etc.}$$

Hic ergo est

$$s = 2/2 - 1 \text{ et } a = 1, b = 2, c = 3, d = 4, \text{ etc.}$$

hinc igitur formabitur ista fractio continua:

$$\frac{1}{2/2 - 1} = 2 + \frac{1}{2} \cdot \frac{2}{2 + \frac{2}{2 + \frac{3}{2 + \frac{4}{2 + \text{etc.}}}}}$$

§. 25. Simili modo quia est

$$\frac{\pi}{2} = 1 - \frac{1}{2} + \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \frac{1}{2} - \text{etc. erit}$$

$$\frac{\pi}{2} - 1 = -\frac{1}{2} + \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \text{etc.}$$

quarum serierum summa dat

$$\frac{\pi}{2} - 1 = \frac{2}{1 \cdot 3} - \frac{2}{3 \cdot 5} + \frac{2}{5 \cdot 7} - \frac{2}{7 \cdot 9} + \text{etc. sine}$$

$$\frac{\pi}{4} - \frac{1}{2} = \frac{1}{1 \cdot 3} - \frac{1}{3 \cdot 5} + \frac{1}{5 \cdot 7} - \frac{1}{7 \cdot 9} + \text{etc.}$$

Hic igitur erit $s = \frac{\pi}{4} - \frac{1}{2}$; tum vero

$$a = 1, b = 3, c = 5, d = 7 \text{ etc.}$$

quare fractio continua hinc nata erit

$$\frac{1}{\frac{\pi}{4} - \frac{1}{2}}$$

$$\frac{1}{3} = 3 + \frac{1 \cdot 3}{4 + 3 \cdot 5}$$

$$\frac{1}{4 + 3 \cdot 5}$$

$$\frac{1}{4 + 5 \cdot 7}$$

$$\frac{1}{4 + 7 \cdot 9}$$

$$\frac{1}{4 + \text{etc.}}$$

§. 26. Generalius nunc etiam hanc transformationem contemplemur. Denotet igitur Δ valorem formulæ integralis $\int \frac{x^{m-1} dx}{1+x^n}$, posito post integrationem $x=1$, et cum sit ut supra § 20. vidimus

$$\Delta = \frac{1}{m} - \frac{1}{m+n} + \frac{1}{m+2n} - \text{etc. erit}$$

$$\Delta - \frac{1}{m} = -\frac{1}{m+n} + \frac{1}{m+2n} - \frac{1}{m+3n} + \text{etc.}$$

quibus seriebus additis fit

$$2 \Delta - \frac{1}{m} = \frac{n}{m(m+n)} - \frac{n}{(m+n)(m+2n)} + \frac{n}{(m+2n)(m+3n)} - \text{etc.}$$

hinc diuidendo per n erit

$$\frac{2m\Delta-1}{m} = \frac{1}{m(m+n)} - \frac{1}{(m+n)(m+2n)} + \frac{1}{(m+2n)(m+3n)} - \text{etc.}$$

Hic igitur habemus $s = \frac{2m\Delta-1}{m}$, tum vero

$$a=m, b=m+n, c=m+2n, d=m+3n \text{ etc.}$$

quocirca fractio continua hinc formata erit

$$\frac{n}{2m\Delta-1} = m+n + \frac{m(m+n)}{2n+(m+n)(m+2n)} \\ \frac{2n+(m+2n)(m+3n)}{2n+(m+3n)(m+4n)} \\ \frac{2n+\text{etc.}}$$

quæ forma præcedenti simplicitate nihil cedit.

Euleri Op. Anal. Tom. II.

V

§. 27.

§. 27. Tribuamus nunc etiam seriei initio assumtae

$$\frac{1}{a} - \frac{1}{\beta} + \frac{1}{\gamma} - \frac{1}{\delta} + \text{etc.}$$

numeratores quoscunque, sitque

$$s = \frac{a}{a} - \frac{b}{\beta} + \frac{c}{\gamma} - \frac{d}{\delta} + \text{etc.}$$

atque in Theoremate primo loco litterarum $\alpha, \beta, \gamma, \delta$, etc. scribi oportet $\frac{a}{a}, \frac{\beta}{\beta}, \frac{\gamma}{\gamma}, \frac{\delta}{\delta}$, etc. quo facto fractio continua ita se habebit:

$$\frac{1}{s} = \frac{a}{a} + \frac{a\alpha}{\frac{\beta}{b} - \frac{a}{a} + \frac{\beta\beta}{b\beta}} + \frac{\frac{\gamma}{c} - \frac{\beta}{b} + \frac{\gamma\gamma}{c\gamma}}{\frac{\delta}{d} - \frac{\gamma}{c} + \text{etc.}}$$

Iam ad fractiones tollendas prima fractio supra et infra multiplicetur per ab , secunda per βc , tertia per $c\delta$, et ita porro; tum vero vtrunque per a multiplicando obtinebitur

$$\frac{a}{s} = a + \frac{a\alpha b}{a\beta - b\alpha + \frac{ac\beta\beta}{b\gamma - c\beta + \frac{bd\gamma\gamma}{c\delta - d\gamma + \text{etc.}}}}$$

Hinc igitur formetur sequens

Theorema III.

§. 28. Si proposita fuerit series infinita huius formae

$$s = \frac{a}{a} - \frac{b}{\beta} + \frac{\alpha}{\gamma} - \frac{d}{\delta} + \text{etc.}$$

ex ea formabitur sequens fractio continua:

$$\frac{a}{s} =$$

$$\frac{a}{b} = \alpha + \frac{\alpha \alpha b}{a \beta - b \alpha + a c \beta \beta} \frac{b \gamma - c \beta + b d \gamma \gamma}{c \delta - d \gamma + \text{etc.}}$$

§. 29. Ad hoc illustrandum proposita sit haec series:

$$\frac{1}{2} - \frac{1}{3} + \frac{1}{4} - \frac{1}{5} + \frac{1}{6} - \text{etc.} = \frac{1}{2},$$

ita ut sit $s = \frac{1}{2}$; fractio ergo continua hinc orta erit

$$2 = 1 + \frac{2}{0 + 3 \cdot 4} \frac{0 + 8 \cdot 9}{0 + 15 \cdot 16} \frac{0 + \text{etc.}}{0 + \text{etc.}}$$

quae forma reducitur ad istud productum infinitum:

$$2 = 1 + \frac{2 \cdot 1^2 \cdot 2 \cdot 4 \cdot 3^2 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 5^2 \cdot 6 \cdot 6 \cdot 7^2 \cdot \text{etc.}}{1 \cdot 3 \cdot 2^2 \cdot 3 \cdot 5 \cdot 4^2 \cdot 5 \cdot 7 \cdot 6^2 \cdot 7 \cdot 9 \cdot 8^2 \cdot \text{etc.}}$$

cuius veritas non facile perspicitur, quoniam numeri factorum in numeratore et denominatore non aequales statui possunt, etiamsi ambo sint infiniti. Nullum vero dubium esse potest, quin valor istius producti sit $= 1$.

§. 30. Consideremus nunc istam seriem:

$$s = \frac{1}{2} - \frac{1}{3} + \frac{1}{4} - \frac{1}{5} + \frac{1}{6} - \text{etc.}$$

cuius summa est $s = \frac{1}{2} - \frac{1}{3}$. Quia igitur est

$$a = 1, b = 2, c = 3, d = 4, \text{ etc.}$$

$$\alpha = 2, \beta = 3, \gamma = 4, \delta = 5, \text{ etc.}$$

fractio continua hinc nata erit

$$V \ 2$$

$$\frac{2}{12 - \frac{1}{2}}$$

$$\frac{1}{2-\frac{1}{2}} = 2 + \frac{1 \cdot 2 \cdot 2^2}{-1 + \frac{1 \cdot 3 \cdot 3^2}{-1 + \frac{2 \cdot 4 \cdot 4^2}{-1 + \frac{3 \cdot 5 \cdot 5^2}{-1 + \text{etc.}}}}$$

§. 31. Quod si autem hanc accipiamus seriem:

$$s = \frac{1}{1} - \frac{1}{2} + \frac{1}{3} - \frac{1}{4} + \frac{1}{5} - \text{etc.}$$

cuius valor est $\frac{1}{2} + \frac{1}{2}$, habebimus

$$a=2, b=3, c=4, d=5, \text{ etc.}$$

$$\alpha=1, \beta=2, \gamma=3, \delta=4, \text{ etc.}$$

hinc ergo orietur haec fractio continua:

$$\frac{2}{\frac{1}{2} + \frac{1}{2}} = 1 + \frac{1 \cdot 3 \cdot 1^2}{1 + \frac{2 \cdot 4 \cdot 2^2}{1 + \frac{3 \cdot 5 \cdot 3^2}{1 + \frac{4 \cdot 6 \cdot 4^2}{1 + \text{etc.}}}}$$

siue

$$\frac{4}{2\frac{1}{2} + 1} = 1 + \frac{1^2 \cdot 3}{1 + \frac{2^3 \cdot 4}{1 + \frac{3^3 \cdot 5}{1 + \text{etc.}}}}$$

Problema II.

Propositam seriem infinitam

s =

$$s = \frac{x}{\alpha} - \frac{x^2}{\beta} + \frac{x^3}{\gamma} - \frac{x^4}{\delta} + \text{etc.}$$

in fractionem continuam transformare.

Solutio.

§. 32. Considerentur sequentes series ex proposita serie formatae:

$$t = \frac{x}{\beta} - \frac{x^2}{\gamma} + \frac{x^3}{\delta} - \frac{x^4}{\epsilon} + \text{etc.}, \text{ porro}$$

$$u = \frac{x}{\gamma} - \frac{x^2}{\delta} + \frac{x^3}{\epsilon} - \frac{x^4}{\zeta} + \text{etc.}$$

$$v = \frac{x}{\delta} - \frac{x^2}{\epsilon} + \frac{x^3}{\zeta} - \frac{x^4}{\eta} + \text{etc.}, \text{ eritque}$$

$$s = \frac{x}{\alpha} - tx = \frac{x(1-\alpha t)}{\alpha}, \text{ unde fit}$$

$$\frac{x}{s} = \frac{\alpha}{1-\alpha t} = \alpha + \frac{\alpha \alpha t}{1-\alpha t} = \alpha + \frac{\alpha \alpha}{-\alpha + \frac{1}{t}}$$

Hinc ergo erit

$$\frac{x}{s} = \alpha + \frac{\alpha \alpha x}{-\alpha x + \frac{x}{t}}$$

simili autem modo erit

$$\frac{x}{t} = \beta + \frac{\beta \beta x}{-\beta x + \frac{x}{u}}$$

Hi ergo valores si omnes ordine substituantur, orietur ista fractio continua:

$$\frac{x}{s} = \alpha + \frac{\alpha \alpha x}{\beta - \alpha x + \frac{\beta \beta x}{\gamma - \beta x + \frac{\gamma \gamma x}{\delta - \gamma x + \text{etc.}}}}$$

§. 33. Quod si hic vbique loco x scribamus $\frac{x}{y}$,
vt habeamus hanc seriem:

$$s = \frac{x}{\alpha y} - \frac{x x}{\beta y y} + \frac{x^2}{\gamma y^2} - \frac{x^3}{\delta y^3} + \text{etc.}$$

tum fractio continua hinc nata erit

$$\frac{x}{y} = \alpha + \frac{\alpha \alpha x : y}{\beta - \frac{\alpha x}{y} + \frac{\beta \beta x : y}{\gamma - \frac{\beta x}{y} + \text{etc.}}}$$

quae a fractionibus partialibus liberata datur

$$\frac{x}{y} = \alpha + \frac{\alpha \alpha x}{\beta y - \alpha x + \frac{\beta \beta x y}{\gamma y - \beta x + \frac{\gamma \gamma x y}{\delta y - \gamma x + \text{etc.}}}}$$

unde nascitur sequens

Theorema IV.

§. 34. Si proposita fuerit huiusmodi series infinita:

$$s = \frac{x}{\alpha y} - \frac{x x}{\beta y y} + \frac{x^2}{\gamma y^2} - \frac{x^3}{\delta y^3} + \text{etc.}$$

ex ea formari poterit ista fractio continua:

$$\frac{x}{y} = \alpha y + \frac{\alpha \alpha x y}{\beta y - \alpha x + \frac{\beta \beta x y}{\gamma y - \beta x + \frac{\gamma \gamma x y}{\delta y - \gamma x + \frac{\delta \delta x y}{\epsilon y - \delta x + \text{etc.}}}}}$$

§. 35. Cum fit

$$1 \left(1 + \frac{x}{y} \right) = \frac{x}{y} - \frac{x x}{y y} + \frac{x^2}{y^2} - \frac{x^3}{y^3} + \text{etc.}$$

posito

posito $s = l(1 + \frac{x}{y})$ erit

$\alpha = 1, \beta = 2, \gamma = 3, \delta = 4, \text{ etc.}$

hincque nascetur ista fractio continua:

$$\frac{x}{l(1 + \frac{x}{y})} = y + \frac{1xy}{2y - x + 4xy} \frac{1}{3y - 2x + 9xy} \frac{1}{4y - 3x + \text{etc.}}$$

§. 36. Cum arcus cuius tangens t hac serie exprimat^{ur}:

A. tang. $t = t - \frac{t^3}{3} + \frac{t^5}{5} - \frac{t^7}{7} + \frac{t^9}{9} - \text{etc.}$ erit

t A tang. $t = \frac{11}{3} - \frac{11}{3} + \frac{11}{3} - \frac{11}{3} + \text{etc.}$

Nunc ponatur $tt = \frac{x}{y}$, ita ut sit $t = \sqrt{\frac{x}{y}}$, fietque

$\sqrt{\frac{x}{y}}$ A tang. $\sqrt{\frac{x}{y}} = \frac{x}{y} - \frac{xx}{3yy} + \frac{x^3}{5y^3} - \frac{x^5}{7y^5} + \text{etc.}$

Hinc ergo est $s = \sqrt{\frac{x}{y}}$ A tang. $\sqrt{\frac{x}{y}}$, tum vero

$\alpha = 1, \beta = 3, \gamma = 5, \delta = 7, \text{ etc.},$

quare fractio continua hinc nata erit

$$\frac{\sqrt{xy}}{\text{A tang. } \sqrt{\frac{x}{y}}} = y + xy \frac{1}{3y - x + 9xy} \frac{1}{5y - 3x + 25xy} \frac{1}{7y - 5x + \text{etc.}}$$

Veluti si fuerit $x = 1$ et $y = 3$, ob A tang. $\frac{1}{\sqrt{3}} = \pi$, habebitur ista fractio continua:

$6\sqrt{3}$

$$\frac{3}{x} = 3 + \frac{1.3}{8 + \frac{3.9}{12 + \frac{3.25}{16 + \text{etc.}}}}$$

§. 37. Quod si in casu Theorematis loco litterarum $\alpha, \beta, \gamma, \delta$, etc. scribamus fractiones

$$\frac{\alpha}{a}, \frac{\beta}{b}, \frac{\gamma}{c}, \frac{\delta}{d}, \text{ etc.}$$

vt habeamus hanc seriem :

$$s = \frac{ax}{ay} - \frac{bx}{\beta y} + \frac{cx}{\gamma y} - \frac{dx}{\delta y} + \text{etc.}$$

fractio continua hinc formata ita se habebit :

$$\frac{x}{s} = \frac{\frac{\alpha}{a}y + \frac{\alpha\alpha xy}{a\alpha}}{\frac{\frac{\beta}{b}y - \frac{\alpha}{a}x + \frac{\beta\beta xy}{bb}}{\frac{\frac{\gamma}{c}y - \frac{\beta}{b}x + \frac{\gamma\gamma xy}{cc}}{\frac{\frac{\delta}{d}y - \frac{\gamma}{c}x + \text{etc.}}}}$$

Hic iam primo vtrunque multiplicetur per a , deinde primae fractionis numerator et denominator multiplicentur per ab , secundae per bc , tertiae per cd , etc. et fractio continua hanc induet formam :

$$\frac{ax}{s} = \frac{\alpha y + \frac{\alpha ab xy}{a\beta y - \alpha bx + \frac{\beta\beta ac xy}{b\gamma y - c\beta x + \frac{\gamma\gamma bd xy}{c\delta y - d\gamma x + \text{etc.}}}}{a\beta y - \alpha bx + \frac{\beta\beta ac xy}{b\gamma y - c\beta x + \frac{\gamma\gamma bd xy}{c\delta y - d\gamma x + \text{etc.}}}}$$

unde operae pretium erit sequens apponere

Theo-

Theorema V.

§. 38. Si proposita fuerit series infinita huius formae:

$$s = \frac{ax}{ay} - \frac{bx}{\beta\gamma} + \frac{cx}{\gamma\delta} - \frac{dx}{\delta\epsilon} + \text{etc.}$$

inde formabitur sequens fractio continua:

$$\frac{x}{y} = ay + \frac{\alpha bxy}{a\beta y - \alpha bx + \frac{\beta\beta acxy}{b\gamma y - c\beta x + \frac{\gamma\gamma bdx}{c\delta y - d\gamma x + \text{etc.}}}}$$

$$a\beta y - \alpha bx + \frac{\beta\beta acxy}{b\gamma y - c\beta x + \frac{\gamma\gamma bdx}{c\delta y - d\gamma x + \text{etc.}}}}$$

$$b\gamma y - c\beta x + \frac{\gamma\gamma bdx}{c\delta y - d\gamma x + \text{etc.}}$$

$$c\delta y - d\gamma x + \text{etc.}$$

Problema III.

Propositam hanc seriem infinitam:

$$s = \frac{1}{a} - \frac{1}{a\beta} + \frac{1}{a\beta\gamma} - \frac{1}{a\beta\gamma\delta} + \text{etc.}$$

in fractionem continuam convertere.

Solutio.

§. 39. Ex serie proposita formemus sequentes series:

$$t = \beta - \frac{1}{\beta\gamma} + \frac{1}{\beta\gamma\delta} - \frac{1}{\beta\gamma\delta\epsilon} + \text{etc.},$$

$$u = \gamma - \frac{1}{\gamma\delta} + \frac{1}{\gamma\delta\epsilon} - \frac{1}{\gamma\delta\epsilon\zeta} + \text{etc.}$$

atque habebimus

$$s = \frac{1-t}{a}, \quad t = \frac{1-u}{\beta}, \quad u = \frac{1-v}{\gamma} \text{ etc.}$$

hinc igitur deducimus

$$\frac{1}{s} = \frac{a}{1-t} = a + \frac{at}{1-t} = a + \frac{a}{-\frac{1}{1-t}}$$

Simili autem modo erit

Euleri Op. Anal. Tom. II.

X

1=

$$\frac{1}{z} = \beta + \frac{\beta}{-1 + \frac{1}{\frac{\beta}{\gamma}}}, \frac{1}{u} = \gamma + \frac{\gamma}{-1 + \frac{1}{\frac{\gamma}{\delta}}}, \text{ etc.}$$

quare posterioribus valoribus in prioribus substitutis obtinebitur ista fractio continua;

$$\frac{1}{z} = \alpha + \frac{\alpha}{\frac{\beta - 1 + \beta}{\gamma - 1 + \gamma} \over \delta - 1 + \text{etc.}}$$

unde deducimus sequens Theorema.

Theorema VI.

§. 40. Si proposita fuerit huiusmodi series infinita

$$s = \frac{1}{\alpha} - \frac{1}{\alpha\beta} + \frac{1}{\alpha\beta\gamma} - \frac{1}{\alpha\beta\gamma\delta} + \text{etc.}$$

exinde formari poterit haec fractio continua:

$$\frac{1}{s} = \alpha + \frac{\alpha}{\frac{\beta - 1 + \beta}{\gamma - 1 + \gamma} \over \delta - 1 + \text{etc.}}$$

§. 41. Si e denotet numerum cuius logarithmus hyperbolicus est vnitas, notum est esse

$$\frac{1}{e} = 1 - \frac{1}{2} + \frac{1}{1.2} - \frac{1}{1.2.3} + \frac{1}{1.2.3.4} - \text{etc.} \text{ siue}$$

$$\frac{e-1}{e} = \frac{1}{2} - \frac{1}{1.2} + \frac{1}{1.2.3} - \frac{1}{1.2.3.4} + \text{etc.}$$

Hic igitur fit $s = \frac{e-1}{e}$, tum vero

$$\alpha = 1, \beta = 2, \gamma = 3, \delta = 4, \text{ etc.}$$

quare fractio continua hinc oriunda est

$$\frac{e}{e-1}$$

$$\begin{array}{r} 1 \\ \hline 1 + 2 \\ \hline 2 + 3 \\ \hline 3 + 4 \\ \hline 4 + \text{etc.} \end{array}$$
$$\frac{a}{a+b} \quad \frac{b}{b+c} \quad \frac{c}{c+\text{etc.}}$$
$$\frac{a+a}{b+b} = \frac{c+c}{d+d} = \frac{e}{f}$$
$$s = \frac{1}{2}, a = 1, b = 2, c = 3, \text{ etc.}$$
$$\begin{array}{r} 1 + 1 \\ 2 + 2 \\ 3 + 3 \\ 4 + \text{etc.} \end{array} = \frac{1}{1-2}$$

\$ 43.

§. 43. Quodsi in serie Theorematis VI loco li-
cerarum $\alpha, \beta, \gamma, \delta$, etc. scribantur fractiones

$\frac{a}{b}, \frac{b}{c}, \frac{c}{d}$ etc., ut fit

$$s = \frac{a}{b} - \frac{a}{\alpha\beta} + \frac{a}{\alpha\beta\gamma} - \frac{a}{\alpha\beta\gamma\delta} + \text{etc.}$$

fractio continua hinc nata erit

$$\frac{a}{b} = \cfrac{a + \cfrac{\alpha}{\cfrac{\beta}{b} - 1 + \cfrac{\beta}{\cfrac{\gamma}{c} - 1 + \cfrac{\gamma}{\cfrac{\delta}{d} - 1 + \cfrac{\delta}{\text{etc.}}}}}}{\cfrac{\beta}{b} - 1 + \cfrac{\beta}{\cfrac{\gamma}{c} - 1 + \cfrac{\gamma}{\cfrac{\delta}{d} - 1 + \cfrac{\delta}{\text{etc.}}}}}$$

Quodsi iam primo multiplicetur utrinque per a , tum vero
prima fractio supra et infra per b , secunda per c , tertia
per d , etc., orietur ista forma:

$$\frac{a}{b} = \cfrac{a + \cfrac{\alpha b}{\cfrac{\beta - b + \beta c}{\cfrac{\gamma - c + \gamma d}{\cfrac{\delta - d + \text{etc.}}}}}}{\cfrac{\beta - b + \beta c}{\cfrac{\gamma - c + \gamma d}{\cfrac{\delta - d + \text{etc.}}}}}$$

quod sequenti Theorematis includatur

Theorema VII.

§. 44. Si proposita fuerit huiusmodi series infinita:

$$s = \frac{a}{b} - \frac{a}{\alpha\beta} + \frac{a}{\alpha\beta\gamma} - \frac{a}{\alpha\beta\gamma\delta} + \text{etc.}$$

inde deducitur haec fractio continua

$$\frac{a}{b} = \cfrac{a + \cfrac{\alpha b}{\cfrac{\beta - b + \beta c}{\cfrac{\gamma - c + \gamma d}{\cfrac{\delta - d + \text{etc.}}}}}}{\cfrac{\beta - b + \beta c}{\cfrac{\gamma - c + \gamma d}{\cfrac{\delta - d + \text{etc.}}}}}$$

§. 45.

§ 45. Applicemus hoc ad sequentem seriem infinitam :

$$s = \frac{1}{1} - \frac{1 \cdot 2}{2 \cdot 3} + \frac{1 \cdot 2 \cdot 3}{2 \cdot 3 \cdot 4} - \frac{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4}{2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5} + \text{etc.}$$

cuius summam constat esse $s = \frac{\sqrt{2}-1}{\sqrt{2}}$; tum igitur erit

$$a=1, b=3, c=5, d=7, \text{ etc.}$$

$$\alpha=2, \beta=4, \gamma=6, \delta=8, \text{ etc.}$$

fractio ergo continua hinc nata erit

$$\frac{\sqrt{2}}{\sqrt{2}-1} = 2 + \frac{2 \cdot 3}{1 + \frac{4 \cdot 5}{1 + \frac{6 \cdot 7}{1 + \text{etc.}}}}$$

Si vtrunque unitas auferatur erit

$$\frac{1}{\sqrt{2}-1} = 1 + \frac{2 \cdot 3}{1 + \frac{4 \cdot 5}{1 + \frac{6 \cdot 7}{1 + \text{etc.}}}}$$

unde deducitur

$$\frac{1}{\sqrt{2}-1} = 1 + \frac{2 \cdot 3}{1 + \frac{4 \cdot 5}{1 + \frac{6 \cdot 7}{1 + \text{etc.}}}}$$

Problema IV.

Propositam seriem infinitam huius formae:

$$s = \frac{x}{a} - \frac{x^2}{a^2 \beta} + \frac{x^3}{a^3 \beta \gamma} - \frac{x^4}{a^4 \beta \gamma \delta} + \text{etc.}$$

in fractionem continuam convertere

X 3

Solutio

Solutio.

§. 46. Statuamus vt haftenus

$$t = \frac{x}{\beta} - \frac{x^2}{\beta\gamma} + \frac{x^3}{\beta\gamma\delta} - \frac{x^4}{\beta\gamma\delta\epsilon} + \text{etc. et}$$

$$u = \frac{x}{\gamma} - \frac{x^2}{\gamma\delta} + \frac{x^3}{\gamma\delta\epsilon} - \frac{x^4}{\gamma\delta\epsilon\zeta} + \text{etc.}$$

ita vt fit $s = \frac{x - t x}{\alpha}$, vnde fit $\frac{x}{s} = \frac{\alpha}{1 - t} = \alpha + \frac{\alpha t}{1 - t}$. Est vero

$$\frac{\alpha t}{1 - t} = \frac{\alpha}{-1 + \frac{1}{t}} = \frac{\alpha x}{-x + \frac{x}{t}}$$

ficque erit

$$\frac{x}{s} = \alpha + \frac{\alpha x}{-x + \frac{x}{t}}$$

Simili igitur modo reperietur

$$\frac{x}{t} = \beta + \frac{\beta x}{-x + \frac{x}{u}}, \quad \frac{x}{u} = \gamma + \frac{\gamma x}{-x + \frac{x}{v}}, \text{ etc.}$$

Quodsi ergo hi valores continuo in praecedentibus substituantur, obtinebitur sequens fractio continua:

$$\frac{x}{s} = \alpha + \frac{\alpha x}{\frac{\beta - x + \beta x}{\gamma - x + \frac{\gamma x}{\delta - x + \text{etc.}}}}$$

hincque nascitur

Theorema VIII.

§. 47. Si proposita fuerit huiusmodi series infinita

$$s = \frac{x}{\alpha} - \frac{x^2}{\alpha\beta} + \frac{x^3}{\alpha\beta\gamma} - \frac{x^4}{\alpha\beta\gamma\delta} + \text{etc.}$$

inde formabitur sequens fractio continua:

$$\frac{x}{s} = \alpha + \frac{\alpha x}{\beta - x + \frac{\beta x}{\gamma - x + \frac{\gamma x}{\delta - x + \text{etc.}}}}$$

$$\frac{x}{s} = \alpha + \frac{\alpha x}{\beta - x + \frac{\beta x}{\gamma - x + \frac{\gamma x}{\delta - x + \text{etc.}}}}$$

$$\frac{x}{s} = \alpha + \frac{\alpha x}{\beta - x + \frac{\beta x}{\gamma - x + \frac{\gamma x}{\delta - x + \text{etc.}}}}$$

$$\frac{x}{s} = \alpha + \frac{\alpha x}{\beta - x + \frac{\beta x}{\gamma - x + \frac{\gamma x}{\delta - x + \text{etc.}}}}$$

§. 48. Quod si hic loco x scribamus $\frac{x}{y}$, vt habeamus hanc seriem:

$$s = \frac{x}{\alpha y} - \frac{x^2}{\alpha\beta y^2} + \frac{x^3}{\alpha\beta\gamma y^3} - \frac{x^4}{\alpha\beta\gamma\delta y^4} + \text{etc.}$$

hinc nascetur sequens fractio continua;

$$\frac{x}{s} = \alpha y + \frac{\alpha x y}{\beta y - x + \frac{\beta x y}{\gamma y - x + \frac{\gamma x y}{\delta y - x + \text{etc.}}}}$$

$$\frac{x}{s} = \alpha y + \frac{\alpha x y}{\beta y - x + \frac{\beta x y}{\gamma y - x + \frac{\gamma x y}{\delta y - x + \text{etc.}}}}$$

$$\frac{x}{s} = \alpha y + \frac{\alpha x y}{\beta y - x + \frac{\beta x y}{\gamma y - x + \frac{\gamma x y}{\delta y - x + \text{etc.}}}}$$

$$\frac{x}{s} = \alpha y + \frac{\alpha x y}{\beta y - x + \frac{\beta x y}{\gamma y - x + \frac{\gamma x y}{\delta y - x + \text{etc.}}}}$$

§. 49. Sumamus $\alpha=1$, $\beta=2$, $\gamma=3$, $\delta=4$ etc. vt fit

$$s = \frac{x}{y} - \frac{x^2}{1.2.y^2} + \frac{x^3}{1.2.3.y^3} - \frac{x^4}{1.2.3.4.y^4} + \text{etc.}$$

vbi igitur est $s = 1 - e^{-\frac{x}{y}}$, hincque formabitur ista fractio continua:

$$\frac{x}{1 - e^{-\frac{x}{y}}} = y + \frac{xy}{2y - x + \frac{2xy}{3y - x + \frac{3xy}{4y - x + \text{etc.}}}}$$

$$\frac{x}{1 - e^{-\frac{x}{y}}} = y + \frac{xy}{2y - x + \frac{2xy}{3y - x + \frac{3xy}{4y - x + \text{etc.}}}}$$

$$\frac{x}{1 - e^{-\frac{x}{y}}} = y + \frac{xy}{2y - x + \frac{2xy}{3y - x + \frac{3xy}{4y - x + \text{etc.}}}}$$

$$\frac{x}{1 - e^{-\frac{x}{y}}} = y + \frac{xy}{2y - x + \frac{2xy}{3y - x + \frac{3xy}{4y - x + \text{etc.}}}}$$

=

$$= \frac{x e^{\frac{x}{y}}}{e^{\frac{x}{y}} - 1}, \text{ unde obtinebuntur sequentes formulas speciales:}$$

sumendo $x = 1$ et loco y successive numeros 1, 2, 3, 4, 5 etc.

$$\frac{e}{e-1} = 1 + \frac{1}{1+2} + \frac{1}{2+3} + \frac{1}{3+4} + \text{etc.}$$

$$\frac{e^2}{e^2-1} = 2 + \frac{2}{3+4} + \frac{2}{4+5} + \frac{2}{5+6} + \frac{2}{6+7} + \text{etc.}$$

$$\frac{e^3}{e^3-1} = 3 + \frac{3}{5+6} + \frac{3}{6+7} + \frac{3}{7+8} + \frac{3}{8+9} + \frac{3}{9+10} + \text{etc.}$$

$$\frac{e^4}{e^4-1} = 4 + \frac{4}{7+8} + \frac{4}{8+9} + \frac{4}{9+10} + \frac{4}{10+11} + \frac{4}{11+12} + \frac{4}{12+13} + \text{etc.}$$

Problema V.

Si in genere proposita fuerit series huius formae:

$$s = \frac{a x}{a y} - \frac{a b x^2}{a \beta y^2} + \frac{a b c x^3}{a \beta \gamma y^3} - \frac{a b c d x^4}{a \beta \gamma \delta y^4} + \text{etc.}$$

cam

eam in fractionem continuam convertere

Solutio.

§. 50. Ex serie proposita formemus sequentes:

$$t = \frac{bx}{\beta y} - \frac{bcx}{\beta \gamma y} + \frac{bcdx}{\beta \gamma \delta y} - \frac{bcde x}{\beta \gamma \delta \epsilon y} + \text{etc. et}$$

$$u = \frac{cx}{\gamma y} - \frac{cdx}{\gamma \delta y} + \frac{cde x}{\gamma \delta \epsilon y} - \frac{cdef x}{\gamma \delta \epsilon \zeta y} + \text{etc.}$$

ita ut sit $s = \frac{ax}{\alpha y} (1 - t)$ hincque

$$\frac{ax}{1-t} = \frac{ax}{1-t} = \alpha y + \frac{axy}{1-t}$$

Est vero

$$\frac{axy}{1-t} = \frac{axy}{-1 + \frac{1}{t}} = \frac{abxy}{-bx + \frac{bx}{t}}$$

unde fit

$$\frac{ax}{s} = \alpha y + \frac{abxy}{-bx + \frac{bx}{t}}$$

simili igitur modo ex relatione $\frac{bx}{\beta y} (1 - u)$ fiet

$$\frac{bx}{t} = \beta y + \frac{\beta cxy}{-cx + \frac{cx}{t}}$$

fique porro. Quare his valoribus continuo substitutis orietur ista fractio continua:

$$\frac{\frac{ax}{1-t}}{1} = \frac{\alpha y + \frac{abxy}{\beta y - bx + \frac{\beta cxy}{\gamma y - cx + \frac{\gamma dxy}{\delta y - \epsilon x + \text{etc.}}}}{\beta y - bx + \frac{\beta cxy}{\gamma y - cx + \frac{\gamma dxy}{\delta y - \epsilon x + \text{etc.}}}}$$

hinc sequens

Euleri Op. Anal. Tom. II.

Y

Theo.

Theorema IX.

§. 51. Si proposita fuerit ista series generalis:

$$s = \frac{ax}{1} - \frac{abxz}{1 \cdot 2} + \frac{abcx^2}{1 \cdot 2 \cdot 3} - \frac{abcdx^3}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} + \text{etc.}$$

inde formabitur fractio continua

$$\frac{ax}{1} = \alpha y + \frac{\alpha \beta xy}{\beta y - bx + \frac{\beta \alpha xg}{\gamma y - cx + \frac{\gamma \delta xy}{\delta y - dx + \text{etc.}}}}$$

§. 52. Vt hoc Theorema per exemplum notari dignum illustremus, consideremus hanc formulam integram:

$$Z = \int z^{n-1} dz (1+z^n)^{\frac{k}{n}}$$

quod integrale ita sumatur vt evanescat posito $z = 0$

statuamus $Z = v(1+z^n)^{\frac{k}{n}}$, eritque differentiantia

$$dZ = z^{n-1} dz (1+z^n)^{\frac{k}{n}-1} = dv(1+z^n)^{\frac{k}{n}} + kvz^{n-1} dz (1+z^n)^{\frac{k}{n}-1}$$

quae aequatio per $(1+z^n)^{\frac{k}{n}-1}$ divisa praebet

$$z^{n-1} dz = dv(1+z^n) + kvz^{n-1} dz, \text{ ideoque } \frac{dv}{dz}(1+z^n) + kvz^{n-1} - z^{n-1} = 0$$

§. 53. Quoniam sumto z infinite parvo fit

$$Z = \frac{z^n}{n} = v,$$

inde discimus, quantitatem v per eiusmodi seriem infinitam exprimi, cuius primus terminus sit potestas z^n ; in sequentibus

tibus autem terminis exponentes ipsius z continuo numero
 2 augeri, quamobrem pro v fingamus sequentem seriem in-
 finitam:

$$v = Ax^m - Bx^{m+n} + Cx^{m+2n} - Dx^{m+3n} + \text{etc.}$$

quem valorem in aequatione differentiali substituamus, simi-
 lesque potestates ipsius z sibi subscribamus sequendi modo:

$$\frac{dv}{dz} = mAx^{m-1} - (m+n)Bx^{m+n-1} + (m+2n)Cx^{m+2n-1} - (m+3n)Dx^{m+3n-1} + \text{etc.}$$

$$z^n \frac{dv}{dz} = +mA - (m+n)B + (m+2n)C - \text{etc.}$$

$$+kvz^{n-1} = +kA - kB + kC$$

$$-z^{m-1} = -1.$$

§. 54. Quod si nunc singulae ipsius z potestates
 seorsim ad nihilum redigantur, obtinebuntur sequentes valores:

$$mA - 1 = 0 \quad \text{ergo} \quad A = \frac{1}{m}$$

$$(m+n)B - (m+k)A = 0 \quad \text{ergo} \quad B = \frac{(m+k)A}{m+n}$$

$$(m+2n)C - (m+n+k)B = 0 \quad \text{ergo} \quad C = \frac{(m+n+k)B}{m+2n}$$

$$(m+3n)D - (m+2n+k)C = 0 \quad \text{ergo} \quad D = \frac{(m+2n+k)C}{m+3n}$$

etc

etc.

§. 55. Substituamus igitur hos valores inventos ac
 pro v reperiemus sequentem seriem infinitam:

$$v = \frac{z^m}{m} - \frac{m+k}{m(m+n)} z^{m+n} + \frac{(m+k)(m+n+k)}{m(m+n)(m+2n)} z^{m+2n} - \frac{(m+k)(m+n+k)(m+2n+k)}{m(m+n)(m+2n)(m+3n)} z^{m+3n} + \text{etc.}$$

Y 2

quam

quam seriem, ut ad formam nostri theorematism reducarnus; hoc modo repraesentemus:

$$v = \frac{z^{m-n}}{m} \left(x^n - \frac{m+k}{m+n} x^{2n} + \frac{(m+k)(m+n+k)}{(m+n)(m+2n)} x^{3n} - \frac{(m+k)(m+n+k)(m+2n+k)}{(m+n)(m+2n)(m+3n)} x^{4n} \text{ etc.} \right)$$

§. 56. Cum iam fit

$$Z = \int z^{m-1} dz (1 + z^n)^{\frac{k}{n}} - 1, \text{ statuamus}$$

$$V = \frac{mZ}{z^{m-n}(1+z^n)^{\frac{k}{n}}}, \text{ ut fiat}$$

$$V = x^n - \frac{m+k}{m+n} x^{2n} + \frac{(m+k)(m+n+k)}{(m+n)(m+2n)} x^{3n} - \frac{(m+k)(m+n+k)(m+2n+k)}{(m+n)(m+2n)(m+3n)} x^{4n} + \text{etc.}$$

erit igitur V functio ipsius z per integrationem formulae differentialis eruenda, quae ergo pro quouis valore ipsius z determinatum adipiscetur valorem, siquidem integrale ita capi ponimus, ut evanescat facto $z = 0$. Quo igitur facilius istos valores ipsius v assignare queamus, quando variabili z valores fracti tribuantur, statuamus in genere $z^n = \frac{x}{y}$, ita ut hanc formam nanciscamur:

$$V = \frac{x}{y} - \frac{(m+k)x^2}{(m+n)y^2} + \frac{(m+k)(m+n+k)x^3}{(m+n)(m+2n)y^3} - \frac{(m+k)(m+n+k)(m+2n+k)x^4}{(m+n)(m+2n)(m+3n)y^4} + \text{etc.}$$

quae series cum nostro Theoremate collata praebet $s = V$; tum vero

$$a = 1, b = m+k, c = m+n+k, \text{ etc.}$$

$$\alpha = 1, \beta = m+n, \gamma = m+2n, \text{ etc.}$$

§. 57. His notatis formula integralis assumta sequentem nobis suppeditat fractionem continuam:

$$\frac{x}{y} \Rightarrow$$

$$\frac{y}{x} = y + (m+k)xy \\ \frac{(m+n)y - (m+k)x + (m+n)(m+n+k)xy}{(m+2n)y - (m+n+k)x + (m+2n)(m+2n+k)xy} \\ \frac{(m+3n)y - (m+2n+k)x + \text{etc.}}{(m+3n)y - (m+2n+k)x + \text{etc.}}$$

cuius valor erit $\frac{xz^{m-n}(1+z^n)^{\frac{k}{n}}}{mZ}$

§. 58. Exempli gratia sumamus hanc formam:

$$Z = \int \frac{dx}{\sqrt{1+zx}} = l(z + \sqrt{1+zx}),$$

erit igitur $m=1$, $n=2$, $k=1$, fietque $V = \frac{xl(z + \sqrt{1+zx})}{\sqrt{1+zx}}$
qui valor aequatur huic seriei:

$$zx - \frac{1}{2}x^3 + \frac{1}{2 \cdot 4}x^5 - \frac{1}{2 \cdot 4 \cdot 6}x^7 + \text{etc.}$$

quae, si iam loco zx feribamus $\frac{x}{y}$, fiet

$$V = \frac{\sqrt{x}}{\sqrt{x+y}} l\left(\frac{\sqrt{x} + \sqrt{x+y}}{\sqrt{y}}\right) \\ = \frac{x}{y} - \frac{1}{2} \cdot \frac{x^3}{y^3} + \frac{1}{2 \cdot 4} \cdot \frac{x^5}{y^5} - \frac{1}{2 \cdot 4 \cdot 6} \cdot \frac{x^7}{y^7} + \text{etc.}$$

quare fractio continua hinc formata erit

$$\frac{\sqrt{x(x+y)}}{l(\sqrt{x} + \sqrt{x+y})} = y + \frac{1 \cdot 2xy}{3y - 2x + 3 \cdot 4xy} \\ \frac{5y - 4x + 5 \cdot 6xy}{7y - 6x + 7 \cdot 8xy} \\ \frac{9y - 8x + \text{etc.}}{9y - 8x + \text{etc.}}$$

§. 59. Quodsi ergo sumamus $x=1$ et $y=1$,
habebimus istam fractionem continuam:

Y 3

Y 2

$$\frac{\sqrt{2}}{1+\sqrt{2}} = 1 + \frac{1 \cdot 2}{1+3 \cdot 4} + \frac{1 \cdot 2 \cdot 3}{1+3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6} + \dots$$

ipfa serie infinita existens
 $\frac{1(1+\sqrt{2})}{\sqrt{2}} = 1 - \frac{2}{1 \cdot 3} + \frac{2 \cdot 3}{3 \cdot 5} - \frac{2 \cdot 3 \cdot 4}{5 \cdot 7} + \dots$

Sin autem manente $x = 1$ fumamus $y = 2$, series infinita erit

$$\frac{1}{2} - \frac{1}{4} \left(1 + \frac{2}{3} + \frac{1}{4} \right) + \frac{1}{8} \left(1 + \frac{2}{3} + \frac{1}{4} + \frac{2}{5} \right) + \dots$$

fractio vero contraria haec:

$$\frac{\sqrt{3}}{1+\sqrt{3}} = 2 + \frac{1 \cdot 2 \cdot 2}{4+3 \cdot 4 \cdot 2} + \frac{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4}{6+5 \cdot 6 \cdot 2} + \dots$$

vnde sequens forma deducitur

$$\frac{\sqrt{3}}{2(1+\sqrt{3})} = 1 + \frac{1}{2+6} + \frac{1}{3+15} + \frac{1}{4+28} + \dots$$

vbi numeratores sunt numeri trigonales alternatim sumti.

Euoluamus adhuc casum quo $x = 1$ et $y = 3$, quoniam irrationalitas hoc modo tollitur, erit autem hoc casu

) rrr ((

$$\frac{1}{3} = \frac{1}{3} - \frac{1}{3 \cdot 2} + \frac{1}{3 \cdot 2 \cdot 3} - \frac{1}{3 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} + \frac{1}{3 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5} - \text{etc.}$$

fractio autem continua hinc nata erit

$$\frac{1}{3} = 3 + \frac{1 \cdot 2 \cdot 3}{7 + \frac{3 \cdot 4 \cdot 3}{11 + \frac{5 \cdot 6 \cdot 8}{15 + \frac{7 \cdot 8 \cdot 3}{19 + \text{etc.}}}}$$

§. 61. Quoniam igitur hic nouam plane methodum apervi, series quascunque infinitas in fractiones continuas transformandi, merito equidem mihi videor doctrinam fractionum continuarum haud mediocriter locupletasse. His igitur tantum subiungam theorema notatu dignissimum, quo supra § 42. fractionem

$$\frac{1}{1 + \frac{2}{2 + \frac{3}{3 + \frac{4}{4 + \text{etc.}}}}} = \frac{1}{e-1}$$

transformauimus in hanc:

$$1 + \frac{1}{2 + \frac{2}{3 + \frac{3}{4 + \text{etc.}}}} = \frac{2}{e-2}$$

quod multo latius patens ita se habet

Theo.

Theorema

§. 62. Si fuerit

$$s = \frac{aA}{\alpha A + \beta B + \gamma C + \text{etc.}}$$

erit

$$\frac{b}{a} = \frac{\beta A + \gamma B + \delta C + \epsilon D + \text{etc.}}{\alpha A + \beta B + \gamma C + \text{etc.}}$$

Demonstratio

Cum enim sit

$$s = \frac{aA}{\alpha A + \beta B + \gamma C + \text{etc.}}$$

si primam fractionem per A, secundam per B, tertiam per C, etc. deprimamus, prodibit

$$s = \frac{a}{\alpha + \beta : B + \gamma : C + \text{etc.}}$$

Nunc huius formae secundam fractionem supra et infra per A, tertiam per B, quartam per C multiplicemus et ita porro, et nanciscemur hanc formam:

$$s =$$

$$s = \frac{a}{\alpha + b} \frac{\beta A + c A}{\gamma B + d B} \frac{\delta C + \text{etc.}}{\delta C + \text{etc.}}$$

quare si statuamus

$$t = \frac{\beta A + c A}{\gamma B + d B} \frac{\delta C + \text{etc.}}{\delta C + \text{etc.}}$$

erit

$$s = \frac{a}{\alpha + b} = \frac{a t}{\alpha t + b}$$

vnde reperitur $t = \frac{b s}{a - s}$, q. e. d.

METHODVS INVENIENDI FORMVLAS INTEGRALES,

QVAE

CERTIS CASIBVS DATAM INTER SE TENEANT
RATIONEM,

VBI SIMVL METHODVS TRADITVR FRACTIONES CONTINVAS
SVMMANDI.

§. 1.

Quemadmodum in seriebus recurrentibus quilibet terminus ex vno pluribusue praecedentibus secundum legem quandam constantem determinatur, ita hic eiusmodi series sum consideraturus, in quibus quilibet terminus ex vno pluribusue praecedentibus secundum quampiam legem variabilem determinatur. Quoniam autem in talibus seriebus formula generalis singulos terminos exprimens plerumque non est algebraica, sed transcendens, singulos terminos per formulas integrales exhiberi conueniet, quae vt valores determinatos praebant, post integrationem quantitati variabili valorem determinatum tribui assumo, ita vt singuli termini prodeant quantitates determinatae; atque nunc quaestio principalis huc redit, quemadmodum istae formulae integrales debeant esse comparatae, vt quilibet terminus secundum datam legem ex vno pluribusue praecedentibus determinetur.

§. 2.

§. 2. Quod quo clarius perspiciatur, contem-
mur seriem notissimam harum formularum integralium :

$$\int \frac{dx}{\sqrt{1-xx}}, \int \frac{xx dx}{\sqrt{1-xx}}, \int \frac{x^2 dx}{\sqrt{1-xx}}, \int \frac{x^3 dx}{\sqrt{1-xx}}, \text{ etc.}$$

quae si singulae ita integrentur, ut evanescant posito $x=0$,
tum vero variabili x tribuatur valor $=1$, quilibet termi-
nus a praecedente ita pendet, ut fit

$$\int \frac{xx dx}{\sqrt{1-xx}} = \frac{1}{2} \int \frac{dx}{\sqrt{1-xx}},$$

$$\int \frac{x^2 dx}{\sqrt{1-xx}} = \frac{1}{4} \int \frac{xx dx}{\sqrt{1-xx}},$$

$$\int \frac{x^3 dx}{\sqrt{1-xx}} = \frac{1}{6} \int \frac{x^2 dx}{\sqrt{1-xx}},$$

atque in genere

$$\int \frac{x^n dx}{\sqrt{1-xx}} = \frac{n-1}{n} \int \frac{x^{n-2} dx}{\sqrt{1-xx}}.$$

Vnde patet, hanc formulam generalem spectari posse tan-
quam terminum generalem illius seriei, atque quemlibet
terminum ex praecedente oriri, si iste multiplicetur per $\frac{n-1}{n}$.

§. 3. Ad similitudinem igitur huius casus seriem
formularum integralium ita in genere constituamus,

$$\int dv, \int x dv, \int xx dv, \int x^2 dv, \int x^3 dv, \text{ etc.}$$

ita ut terminus indici n respondens sit $\int x^{n-1} dv$, quae sin-
gula integralia ita accipi sumamus, ut evanescant posito
 $x=0$; post integrationem autem quantitati variabili x tri-
buamus quempiam valorem constantem, veluti $x=1$, vel
alio cuiuspiam numero. Quibus positis quaestio huc redit,
qualis pro v assumi debeat functio ipsius x , ut quilibet
terminus per vnum, vel duos pluresue praecedentes, se-
cundum legem quandam datam vtcunque variabilem, siue ab
indice n pendentem, determinetur; vbi quidem imprimis eo
erit respiciendum, ad quot dimensiones index n in scala
relationis proposita ascendat: plerumque autem non ultra pri-

nam dimensionem assurgere erit opus. Hinc igitur sequentia Problemata pertractemus.

Problema I.

Inuenire functionem v , ut ista relatio inter binos terminos sibi succedentes locum habeat:

$$\int x^n dv = \frac{\alpha n + a}{\beta n + b} \int x^{n-1} dv.$$

Solutio.

§. 4. Requiritur igitur hic ut sit

$$(\alpha n + a) \int x^{n-1} dv = (\beta n + b) \int x^n dv$$

si scilicet post integrationem variabili x certus valor tribuatur. Quoniam igitur ista conditio tum demum locum habere debet, postquam variabili x iste valor constans fuerit datus, ponamus in genere, dum x est variabilis, hanc aequationem locum habere:

$$(\alpha n + a) \int x^{n-1} dv = (\beta n + b) \int x^n dv + V,$$

quantitatem autem V ita esse comparatam, ut euanescat postquam variabili ille valor determinatus fuerit assignatus. Praeterea vero, quia ambo integralia ita capi assumimus, ut euanescant posito $x = 0$, necesse est ut etiam ista quantitas V eodem quoque casu euanescat.

§. 5. Quoniam haec aequalitas subsistere debet pro omnibus indicibus n , quos quidem semper ut posituios spectamus, facile intelligitur, quantitatem istam V factorem habere debere x^n ; quo pacto iam isti conditioni satisfacit, ut posito $x = 0$ etiam fiat $v = 0$. Quamobrem statuamus $V = x^n Q$, ubi Q denotet functionem ipsius x proposito accom-

accommodatam, et quam simul ita comparatam esse desideramus, ut evanescat si ipsi x certus quidam valor tribuatur.

§. 6. Cum igitur esse debeat

$$(\alpha n + a) \int x^{n-1} dv = (\beta n + b) \int x^n dv + x^n Q,$$

differentietur ista aequatio, ac differentiali per x^{n-1} diviso pervenietur ad hanc aequationem differentialem:

$$(\alpha n + a) dv = (\beta n + b) x dv + n Q dx + x dQ,$$

quae cum subsistere debeat pro omnibus valoribus ipsius n , termini ista littera affecti seorsim se tollere debent, unde nanciscimur has duas aequalitates:

$$I. (\alpha - \beta x) dv = Q dx \text{ et } II. (\alpha - \beta x) dv = x dQ.$$

Ex priore fit $dv = \frac{Q dx}{\alpha - \beta x}$, ex altera vero $dv = \frac{x dQ}{\alpha - \beta x}$; qui duo valores inter se aequati suppeditant hanc aequationem: $\frac{dQ}{Q} = \frac{dx}{x} \cdot \frac{\alpha - \beta x}{\alpha - \beta x}$, quae aequatio resolvitur in has partes

$$\frac{dQ}{Q} = \frac{\alpha}{\alpha} \cdot \frac{dx}{x} + \frac{\alpha\beta - \beta\alpha}{\alpha} \cdot \frac{dx}{\alpha - \beta x},$$

cuius ergo integrale erit

$$\log Q = \frac{\alpha}{\alpha} \log x - \frac{\alpha\beta - \beta\alpha}{\alpha\beta} \log(\alpha - \beta x)$$

unde deducitur

$$Q = C x^{\frac{\alpha}{\alpha}} (\alpha - \beta x)^{\frac{\beta\alpha - \alpha\beta}{\alpha\beta}}.$$

§. 7. Ex hoc valore pro Q inuento statim patet eum evanescere casu $x = \frac{\alpha}{\beta}$, si modo fuerit $\frac{\beta\alpha - \alpha\beta}{\alpha\beta} > 0$; sin autem secus eveniat, non patet quomodo haec quantitas villo casu evanescere queat. Inuento autem hoc valore Q , inde reperietur

$$dv = C x^{\frac{\alpha}{\alpha}} dx (\alpha - \beta x)^{\frac{\beta\alpha - \alpha\beta}{\alpha\beta} - 1}$$

Z 3

hinc

hincque nostrae seriei terminus indici n respondens erit

$$\int x^{n-1} dv = C \int x^{n+\frac{a}{\alpha}-1} dx (\alpha - \beta x)^{\frac{b\alpha - a\beta}{\alpha\beta} - 1},$$

tum vero erit

$$V = C x^{n+\frac{a}{\alpha}} (\alpha - \beta x)^{\frac{b\alpha - a\beta}{\alpha\beta}}.$$

Vbi res imprimis eo redit, ut ista quantitas praeter casum $x = 0$ insuper alio casu evanescat.

Corollarium 1.

§. 8. Hic duo casus occurrunt, qui peculiarem evolutionem postulant; prior est, quo $\alpha = 0$; tum autem inchoandum erit ab aequatione $\frac{dQ}{Q} = -\frac{(a - bx) dx}{\beta x^2}$, unde integrando elicitur $\int Q = \frac{a}{\beta x} + \frac{b}{\beta} \int \frac{1}{x}$, hinc sumendo e pro numero cuius logarithmus hyperbolicus $= 1$, colligitur

$$Q = e^{\frac{a}{\beta x}} x^{\frac{b}{\beta}}$$

quae formula in nihilum abire nequit, nisi fiat $\frac{a}{\beta x} = -\infty$, ideoque $x = 0$, sicque non duo haberentur casus, quibus fieret $V = 0$, cum tamen duo desiderentur. Interim autem hinc fiet

$$dv = \frac{e^{\frac{a}{\beta x}} x^{\frac{b}{\beta}} dx}{\alpha - \beta x}.$$

Corollarium 2.

§. 9. Alter casus peculiarem integrationem postulans erit $\beta = 0$; tum autem erit $\frac{dQ}{Q} = \frac{dx(x - bx)}{\alpha x}$, unde fit $\int Q = \frac{a}{\alpha} \int \frac{1}{x} - \frac{b}{\alpha} \int \frac{x}{x}$, ideoque $Q = x^{\frac{a}{\alpha}} e^{-\frac{bx}{\alpha}}$, quae formula casu

casu $x = \infty$ evanescit, si modo fuerit $\frac{b}{a}$ numerus positivus, sin autem $\frac{b}{a}$ fuerit numerus negativus, tum Q evanescit casu $x = -\infty$. Porro vero hoc casu fiet

$$dv = \frac{x^{\frac{a}{\alpha}} \cdot e^{\frac{-bx}{\alpha}} dx}{\alpha - \beta x}$$

Scholion.

§. 8. His in genere observatis aliquot casus speciales evolamus, quibus litteris α , β et a , b certos valores tribuimus, qui ad casus iam satis cognitos perducant

Exemplum I.

§. 9. Quaerantur formulae integrales, ut fiat

$$\int x^n dv = \frac{(2n-1)}{2n} \int x^{n-1} dv.$$

Cum igitur hic esse debeat

$$(2n-1) \int x^{n-1} dv = 2n \int x^n dv,$$

erit hoc casu $\alpha = 2$ et $a = -1$, tum vero $\beta = 2$ et $b = 0$; hinc fit

$$\frac{dQ}{Q} = -\frac{dx}{x(1-x)} = -\frac{dx}{x} - \frac{dx}{1-x}, \text{ inde integrando}$$

$$\log Q = -\frac{1}{2} \log x + \frac{1}{2} \log(1-x), \text{ ideoque}$$

$$Q = C \sqrt{\frac{1-x}{x}}, \text{ ergo } V = x^n \sqrt{\frac{1-x}{x}}.$$

Porro cum hic fit $dv = \frac{Q dx}{2(1-x)}$, erit

$$dv = \frac{dx \sqrt{\frac{1-x}{x}}}{2(1-x)} = \frac{C dx}{2\sqrt{(x-x^2)}},$$

summa ergo $C = 2$ erit $dv = \frac{dx}{\sqrt{(x-x^2)}}$, et formula nostra generalis :

$$\int x^{n-1}$$

$$\int x^{n-1} dv = \int \frac{x^{n-1} dx}{V(x-xx)},$$

vnde cum sit $V = x^n V \frac{1-x}{x}$, haec quantitas manifesto evanescit sumto $x = 1$, ita ut nostra formula, si post integrationem statuatur $x = 1$, quaesito satisficiat. Quod si iam ponamus $x = yy$, ista formula induet hanc formam: $2 \int \frac{y^{2n-2} dy}{V(1-yy)}$ quae, posito post integrationem $y = 1$, praebet hanc relationem:

$$\int \frac{y^{2n} dy}{V(1-yy)} = \frac{2n-1}{2n} \int \frac{y^{2n-2} dy}{V(1-yy)},$$

quae continet relationes supra § 2 commemoratas; hinc enim fiet

$$\begin{aligned} \int \frac{yy dy}{V(1-yy)} &= \frac{1}{2} \int \frac{dy}{V(1-yy)}, \\ \int \frac{y^4 dy}{V(1-yy)} &= \frac{3}{4} \int \frac{yy dy}{V(1-yy)} \text{ et} \\ \int \frac{y^6 dy}{V(1-yy)} &= \frac{5}{6} \int \frac{y^4 dy}{V(1-yy)} \end{aligned}$$

Exemplum 2.

§. 10. Quaerantur formulae integrales, ut fiat

$$\int x^n dv = \frac{\alpha n - 1}{\alpha n} \int x^{n-1} dv.$$

Cum igitur hic esse debeat

$$(\alpha n - 1) \int x^{n-1} dv = \alpha n \int x^n dv,$$

erit hoc casu $a = -1$, $\beta = \alpha$ et $b = 0$, vnde per formulas supra datas colligitur

$$Q = C x^{\frac{-1}{\alpha}} (\alpha - \alpha x)^{\frac{-\alpha}{\alpha}} = C x^{\frac{-1}{\alpha}} (1-x)^{\frac{-1}{\alpha}}$$

quae quantitas manifesto evanescit posito $x = 1$. Tum autem erit

dv

$$dv = \frac{x^{\frac{1}{\alpha}} (1-x)^{\frac{1}{\alpha}} dx}{(1-x)}$$

vnde formula nostra generalis erit

$$\int x^{n-1} dv = \int x^{n-\frac{1}{\alpha}-1} (1-x)^{\frac{1}{\alpha}-1} dx = \int \frac{x^{n-\frac{1}{\alpha}-1} dx}{(1-x)^{1-\frac{1}{\alpha}}}$$

quae concinnior redditur, faciendo $x = y^{\alpha}$, tum enim ea induet hanc formam: $\int \frac{y^{\alpha n-2} dy}{(1-y^{\alpha})^{\frac{\alpha-1}{\alpha}}}$, vbi iterum post integra-

tionem statui debet $y = 1$. Erit hinc

$$\int \frac{y^{\alpha n-2} dy}{(1-y^{\alpha})^{\frac{\alpha-1}{\alpha}}} = \frac{\alpha n-1}{\alpha n} \int \frac{y^{\alpha n-2} dy}{(1-y^{\alpha})^{\frac{\alpha-1}{\alpha}}}$$

atque hinc orientur sequentes casus speciales:

$$\int \frac{y^{\alpha-2} dy}{(1-y^{\alpha})^{\frac{\alpha-1}{\alpha}}} = \frac{\alpha-1}{\alpha} \int \frac{y^{\alpha-2} dy}{(1-y^{\alpha})^{\frac{\alpha-1}{\alpha}}} \text{ et}$$

$$\int \frac{y^{\alpha-2} dy}{(1-y^{\alpha})^{\frac{\alpha-1}{\alpha}}} = \frac{2\alpha-1}{2\alpha} \int \frac{y^{\alpha-2} dy}{(1-y^{\alpha})^{\frac{\alpha-1}{\alpha}}}$$

§. 11. Hinc igitur si fumatur $\alpha=1$, vt fieri debeat

$$\int x^n dv = \frac{1}{n} \int x^{n-1} dv,$$

formula nostra generalis iam in y expressa erit $\int y^{n-2} dy$, cuius ergo valor est $\frac{1}{n-1} y^{n-1} = \frac{1}{n-1}$, vnde tota series nostrarum formularum integralium abibit in hanc:

$\frac{1}{0}, \frac{1}{1}, \frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \frac{1}{5}, \frac{1}{6}, \frac{1}{7}$, etc.

Euleri Op. Anal. Tom. II.

A a

§. 12.

§. 12. Sumamus etiam $\alpha = \frac{1}{2}$, et iam non amplius opus erit ad y procedere. Hoc igitur casu erit

$$Q = \frac{(1-x)^2}{x^2} \text{ et } dv = \frac{(1-x)^2}{x^2} dx$$

vnde formula nostra generalis fit

$$\int x^{n-1} dv = \int x^{n-1} (1-x)^2 dx,$$

cuius ergo valor algebraice expressus erit

$$\frac{1}{n-1} x^{n-1} - \frac{1}{n-2} x^{n-2} + \frac{1}{n-3} x^{n-3} - \dots$$

vnde seriesstrarum formularum euadet

$$\frac{1}{n-1}, \frac{1}{n-2}, \frac{1}{n-3}, \frac{1}{n-4}, \frac{1}{n-5}, \frac{1}{n-6}, \text{ etc.}$$

Exemplum 3.

§. 13. Quaeantur formulae integrales, ut fit

$$\int x^n dv = n \int x^{n-1} dv.$$

Cum igitur esse debeat

$$n \int x^{n-1} dv = \int x^n dv, \text{ erit}$$

$$\alpha = 1, a = 0, b = 1, \beta = 0.$$

Cum igitur sit $\beta = 0$, casus Coroll. 2. hic locum habet, indeque erit $Q = e^{-x}$ ideoque $V = e^{-x} \cdot x^n$, quae quantitas his duobus casibus euanescit: $x = 0$ et $x = \infty$. Porro vero erit $dv = e^{-x} dx$, hincque formula nostra generalis fiet $\int x^{n-1} dx \cdot e^{-x}$, vnde ipsi seriei termini ab initio sequenti modo se habebunt:

$$\int e^{-x} dx, \int e^{-x} x dx, \int e^{-x} x x dx, \int e^{-x} x^3 dx \text{ etc.}$$

quibus integratis ita ut euanescant posito $x = 0$, tum vero posito $x = \infty$, orietur sequens series satis simplex:

$$1, 1, 1.2, 1.2.3, 1.2.3.4, 1.2.3.4.5, \text{ etc.}$$

quae

quae est series hypergeometrica *Wallisi*, cuius ergo terminus generalis est

$$\int x^{n-1} e^{-x} dx = 1.2.3.4. \dots (n-1).$$

§. 14. Ope ergo huius termini generalis hanc seriem interpolare licebit. Ita si quaeratur terminus medius inter duos primos, poni debet $n = \frac{1}{2}$, ac valor huius termini erit $\int e^{-x} dx \sqrt{x}$, cuius autem valor nullo modo algebraice exprimi potest. Inveni autem singulari modo hunc ipsum terminum aequari $\frac{1}{2} \sqrt{\pi}$, denotante π peripheriam circuli cuius diameter $= 1$, unde hic vicissim cognoscimus esse $\int e^{-x} dx \sqrt{x} = \frac{\sqrt{\pi}}{2}$, posito scilicet post integrationem $x = \infty$. Terminus autem hunc praecedens, indicio $\frac{1}{2}$ respondens, erit $= \sqrt{\pi}$, cui ergo aequatur formula $\int \frac{e^{-x} dx}{\sqrt{x}}$. Quod si hic ponamus $e^{-x} = y$, ita ut posito $x = 0$ sit $y = 1$, et posito $x = \infty$ fiat $y = 0$, tum ergo ista formula $\int \frac{e^{-x} dx}{\sqrt{x}}$ abit in hanc $\int \frac{dy}{y \sqrt{1-y}}$, quae formula si ita integretur ut evanescat posito $y = 1$, tum vero fiat $y = 0$, praebet valorem ipsius $\sqrt{\pi}$. Si porro fiat $y = \frac{1}{z}$, erunt termini integrationis $z = 1$, et $z = 0$, et formula integralis erit

$$-\int \frac{dz}{\sqrt{1-z}} \left[\begin{matrix} a. z=1 \\ ad z=0 \end{matrix} \right] = \sqrt{\pi},$$

sive permutatis terminis integrationis erit

$$\int \frac{dz}{\sqrt{1-z}} \left[\begin{matrix} a. z=0 \\ ad z=1 \end{matrix} \right] = \sqrt{\pi},$$

quemadmodum iam olim observavi.

A 2 2

Exem-

Exemplum 4.

§. 15. Quærantur formulae integrales, ut sit

$$\int x^n d v = \frac{1}{n} \int x^{n-1} d v, \text{ siue}$$

$$\int x^{n-1} d v = n \int x^n d v.$$

Hic est $\alpha = 0$ et $a = 1$, $\beta = 1$ et $b = 0$; qui ergo est casus in Coroll. 1. tractatus, unde colligitur fore $Q = e^{\frac{1}{x}}$, ideoque $V = x^n e^{\frac{1}{x}}$, quae formula nequidem evanescit sumto $x = 0$, quandoquidem formula $e^{\frac{1}{x}}$ aequivalet infinito infinitesimae potestatis. Hic autem miro modo evenit, ut casus $x = -0$ reddat formulam $e^{\frac{1}{x}}$ subito evanescentem. Scilicet, si ∞ denotet quantitatem infinite parvam, erit $e^{\frac{1}{\infty}} = \infty$, tum vero repente fiet $e^{\frac{1}{\infty}} = \frac{1}{\infty \infty} = 0$, quam ob causam formulam hinc exhibere non licet scopo nostro respondentem. Reperietur quidem $d v = -e^{\frac{1}{x}} \frac{d x}{x^2}$, ita ut formula nostra generalis futura sit $-\int x^{n-1} d x e^{\frac{1}{x}}$, quae autem nobis nullum usum praestare potest.

§. 16. Quod si hic ponamus $\frac{1}{x} = y$, formula ista generalis transit in hanc: $+\int \frac{e^y d y}{y^n}$. At vero nunc erit

$V = \frac{e^y}{y^n}$, quae formula evanescit posito $y = -\infty$. Quomodocunque autem hanc expressionem transformemus, semper idem incommodum occurret. Interim tamen etiam hunc casum sequenti modo resolvere licebit. Sit enim seriei, quam quærimus

rimus, primus terminus $= \omega$, ex quo per regulam praescriptam sequentes ordine ita procedent

$$\omega, \frac{\omega}{1}, \frac{\omega}{1 \cdot 2}, \frac{\omega}{1 \cdot 2 \cdot 3}, \frac{\omega}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4}, \dots, \frac{\omega}{1 \cdot 2 \cdot 3 \dots (n-1)}$$

Supra autem vidimus huius formulae $1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \dots (n-1)$ valorem exprimi per hoc integrale: $\int x^{n-1} e^{-x} dx$, integratione ab $x=0$ ad $x=\infty$ extensa; tantum igitur opus est ut hanc formulam integralem in denominatorem transferamus, et seriei quam quaerimus terminus generalis erit

$$\frac{1}{\int x^{n-1} e^{-x} dx},$$

vnde satis intelligitur, negotium non per simplicem formulam integralem expediri posse, quod idem quoque tenendum est de aliis casibus, quibus quantitas V non duobus casibus evanescere potest; tum enim tantum opus est fractionem $\frac{a \cdot n + a}{\beta \cdot n + b}$ invertere, atque formulam integralem in denominatorem transferre.

Scholion.

§. 17. Nisi sit vel $a=0$ vel $\beta=0$, quos casus iam expediimus, resolutio nostri problematis semper reduci potest ad casum, quo ambae litterae a et β sunt aequales unitati. Cum enim esse debeat

$$\int x^n dv = \frac{a \cdot n + a}{\beta \cdot n + b} \int x^{n-1} dv,$$

ponatur $x = \frac{a}{\beta} y$, fietque

$$\frac{a}{\beta} \int y^n du = \frac{a \cdot n + a}{\beta \cdot n + b} \int y^{n-1} dv,$$

quae aequatio reducitur ad hanc formam:

A a 3

$\int y$

$$\int y^a dv = \frac{n+a}{n+b} \int y^{n-1} dv.$$

Quod si iam nunc loco $\frac{a}{\beta}$ scribamus a , et b loco $\frac{b}{\beta}$, resolvenda erit haec formula:

$$\int y^a dv = \frac{n+a}{n+b} \int y^{n-1} dv,$$

cuius resolutio, si loco x scribamus y et loco litterarum α et β unitatem, ex superiori solutione praebet primo

$$Q = C y^a (1-y)^{b-a},$$

quod ergo evanescit posito $y = 1$, si modo fuerit $b > a$, tum autem erit ipsa formula

$$\int y^{n-1} dv = C \int y^{n+a-1} dy (1-y)^{b-a-1};$$

si autem fuerit $b < a$, haec solutio, uti vidimus, locum habere nequit; verum hoc casu pro termino nostrae serie assumi debet haec forma: $\frac{1}{\int y^{n-1} dv}$, ita ut tum esse debeat

$$\frac{1}{\int y^n dv} = \frac{n+a}{n+b} \frac{1}{\int y^{n-1} dv}, \text{ siue}$$

$$\int y^a dv = \frac{n+b}{n+a} \int y^{n-1} dv,$$

cuius resolutio permutatis litteris a et b praebet

$$Q = C y^b (1-y)^{a-b}$$

quae cum casu $y = 1$ evanescit, si fuerit $a > b$, neque tum erit formula generalis

$$\int y^{n-1} dv = C \int y^{n+b-1} dy (1-y)^{a-b-1}.$$

Sine igitur sit $b > a$ siue $a > b$, solutio nulla amplius laborat difficultate.

§. 18. Sin autem fuerit vel $\alpha = 0$ vel $\beta = 0$, loco alterius etiam scribi poterit unitas; unde si esse debeat

$$\int x^n$$

$$\int x^a dv = \frac{a+1}{b} \int x^{a+1} dv,$$

ob $\alpha = 1$ et $\beta = 0$ solutio nostra generalis dat

$$\frac{dQ}{Q} = \frac{dx}{x} (a - bx)$$

vnde colligitur $Q = C x^a e^{-bx}$, quae formula evanescit posito $x = \infty$, si modo b fuerit numerus positivus; tum autem fit terminus generalis

$$\int x^{a-1} dv = C \int x^{a+1} dx e^{-bx}.$$

At vero numerus b negativus esse nequit, quia alioquin conditio praescripta esset incongrua.

§. 19. Consideremus etiam alterum casum, quo $\alpha = 0$ et $\beta = 1$, ideoque conditio praescripta

$$\int x^a dv = \frac{a}{a+1} \int x^{a+1} dv,$$

vnde, fit

$$\frac{dQ}{Q} = -\frac{dx}{x} (a - bx).$$

Hinc autem pro Q orietur valor, qui praeter casum $x = 0$ evanescere non possit; quam ob causam formula generalis

statui debet $\frac{1}{\int x^{a-1} dv}$, ita ut esse debeat

$$\int x^a dv = \frac{a+1}{b} \int x^{a+1} dv$$

vnde prodit

$$\frac{dQ}{Q} = \frac{dx}{x} (b - ax), \text{ ideoque } Q = C e^{-ax} x^b,$$

quae expressio evanescit posito $x = \infty$, quoniam a necessario debet esse numerus positivus; tum autem erit

$$dv = C e^{-ax} x^b dx,$$

vnde

vnde formula generalis scribitur erit

$$\frac{1}{C \int x^{a+b-1} dx \cdot e^{-ax}}$$

Problema II.

§. 20. Denotet T terminum indici n respondentem in serie quam considerandam suscepimus, at vero T' terminum sequentem, atque proponatur haec conditio adimplenda:

$$T' = \frac{(an+a)(a'n+a')}{(\beta n+b)(\beta'n+b')} T$$

Solutio.

Quoniam hic valores geminati occurrunt, huic conditioni commodissime satisfiet, si terminus generalis T tanquam productum ex duobus factoribus spectetur. Statuatur igitur $T = RS$, sitque terminus sequens $= R' S'$, et quaerantur formulae R et S , ut fiat

$$R' = \frac{an+a}{\beta n+b} R \text{ et } S' = \frac{a'n+a'}{\beta'n+b'} S,$$

tum etiam sumendo $T = RS$ conditioni praescriptae manifesto satisfiet. Hoc igitur modo pro R et S vel huiusmodi formulae: $\int x^{n-1} dv$, vel inuerfae $\frac{1}{\int x^{n-1} dv}$ reperientur, id quod pro solutione generali sufficit, vnde rem exemplo illustremus.

Exemplum.

§. 21. Quaeratur formula generalis T , ut fiat

$$T' = \frac{n-1}{n} T.$$

Resoluamus igitur T in duos factores R et S , ac statuamus

$$R' = \frac{n-1}{n} R \text{ et } S' = \frac{n-1}{n} S.$$

Pro

Pro priore forma si statuamus $R = \int x^{n-1} dv$, ex solutione generali, vbi erit $\alpha = 1$, $a = -c$, $\beta = 1$ et $b = 0$, fiet

$$Q = C x^{-c} (1-x)^c,$$

quae forma manifesto euanescit posito $x=1$, hincque quia fit

$$V = C x^{n-c} (1-x)^c,$$

haec forma etiam casu $x=0$ euanescit, si modo n fuerit $> c$, id quod tuto assumi potest, quia exponentem n successive in infinitum crescere assumimus, ac plerumque pro c fractiones tantum accipi solent. Hinc ergo erit

$$R = C \int x^{n-c-1} (1-x)^{c-1} dx.$$

§. 22. Hinc iam alter valor litterae S deduci posset, scribendo tantum $-c$ loco c , tum autem non amplius fieret $Q = 0$ posito $x=1$, quamobrem pro S formulam inuersam $\frac{1}{\int x^{n-1} dv}$ assumi oportet, vt esse debeat

$$\int x^n dv = \frac{n}{n+c} \int x^{n-1} dv,$$

vbi cum fit $\alpha = 1$, $a = 0$, $\beta = 1$ et $b = c$, reperitur $Q = C (1-x)^c$, quae forma manifesto fit $= 0$ posito $x=1$, hinc autem prodit

$$dv = C (1-x)^{c-1} dx,$$

ergo habebimus

$$S = \frac{1}{C \int x^{n-1} (1-x)^{c-1} dx},$$

consequenter formula nostra generalis quaesita erit.

$$T = \frac{\int x^{n-c-1} (1-x)^{c-1} dx}{\int x^{n-1} (1-x)^{c-1} dx}.$$

§. 23. Quod si ergo nostrae seriei per factores procedentis primum terminum ponamus = A, ipsa series erit

$$\begin{array}{cccc} \text{I.} & \text{II.} & \text{III.} & \text{IV.} \\ A, & \frac{1-c}{1} A, & \frac{1-c}{1} \cdot \frac{1-c}{4} A, & \frac{1-c}{1} \cdot \frac{1-c}{4} \cdot \frac{1-c}{9} A, \text{ etc.} \end{array}$$

vnde si sumamus $c = \frac{1}{2}$, erit haec series

$$A, \frac{1}{2} A, \frac{1}{2} \cdot \frac{3}{4} A, \frac{1}{2} \cdot \frac{3}{4} \cdot \frac{5}{6} A, \frac{1}{2} \cdot \frac{3}{4} \cdot \frac{5}{6} \cdot \frac{7}{8} A, \text{ etc.}$$

cuius ergo terminus indici n respondens est

$$\frac{\int x^{n-\frac{1}{2}} (1-x)^{-\frac{1}{2}} dx}{\int x^{n-1} (1-x)^{-\frac{1}{2}} dx},$$

qui posito $x = yy$ transit in hanc formam :

$$\frac{\int y^{2n-2} (1-yy)^{-\frac{1}{2}} dy}{\int y^{2n-1} (1-yy)^{-\frac{1}{2}} dy},$$

vnde patet, terminum primum fore

$$A = \int \frac{dy}{\sqrt{(1-yy)}} : \int \frac{y dy}{\sqrt{(1-yy)}} = \frac{\pi}{2}$$

posito scilicet post integrationem $y = 1$.

Problema.

*Denotet T terminum seriei indici n respondentem, sint-
que T' et T'' termini sequentes pro indicibus $n+1$ et
 $n+2$, si proponatur inter ternos terminos se insequentes talis
relatio, ut sit*

$$(\alpha n + a) T = (\beta n + b) T' + (\gamma n + c) T'';$$

*inuestigare formulam pro T, qua terminus generis huius
seriei exprimatur.*

Solutio.

Solutio.

§. 24. Assumatur pro T formula integralis $\int x^{n-1} dv$, huiusque integrale ita capiatur, vt evanescat posito $x=0$, eruntque termini sequentes

$$T' = \int x^n dv \text{ et } T'' = \int x^{n+1} dv,$$

liquidem post integrationem variabili x certus valor determinatus tribuatur. Quamdiu autem haec quantitas x vt variabilis spectatur, ponamus esse

$$(\alpha n + a)T = (\beta n + b)T' + (\gamma n + c)T'' + x^n Q,$$

ac perspicuum est Q eiusmodi functionem esse debere ipsius x , quae evanescat, si loco x valor ille determinatus substituatür, quem autem a ciphra diuersum esse oportet, quoniam iam assumimus, omnes istas formulas in nihilum abire posito $x=0$. Quodsi vero, absoluto calculo, huic conditioni nullo modo satisfieri poterit, id erit indicio, problema nostrum hac ratione resolui non posse, vt scilicet eius terminus generalis T per talem formulam differentialem simplicem $\int x^{n-1} dv$ exhibeatur.

§. 25. Differentiemus nunc aequationem modo stabilitam, ac diuisione facta per x^{n-1} sequens prodibit aequatio:

$$(\alpha n + a)dv = (\beta n + b)x dv + (\gamma n + c)xx dv + nQ dx + x dQ,$$

quae, quia termini littera n affecti seorsim se destruere debent, discerpetur in binas sequentes aequationes:

$$1^\circ \alpha dv = \beta x dv + \gamma xx dv + Q dx,$$

$$2^\circ a dv = b x dv + c xx dv + x dQ,$$

ex quarum priore fit

$$dv = \frac{Q dx}{\alpha - \beta x - \gamma x^2},$$

ex altera vero fit

$$dv = \frac{x dQ}{a - b x - c x x};$$

quorum valorum posterior per priorem diuisus praebet

$$\frac{Q}{Q} = \frac{dx(a - b x - c x x)}{x(\alpha - \beta x - \gamma x x)},$$

ex cuius ergo integratione valor ipsius Q elici debet, quo facto facile patebit, vtrum is certo quodam casu praeter $x = 0$ euanescere possit. Imprimis autem hic notari con-

venit, si hoc integrale inuoluat huiusmodi factorem $e^{\frac{\lambda}{x}}$, tum solutionem quoque successu esse carituram, quandoquidem posito $x = 0$ iste factor tantam inuoluet infiniti potestatem, vt, etiam si per x^n multiplicetur, productum etiamnum infinitum maneat.

§. 26. Quod si igitur his conditionibus praescriptis satisfacere licuerit, tum inuento valore litterae Q , quem ponamus fieri $= 0$ posito $x = f$, habebitur

$$dv = \frac{Q dx}{\alpha - \beta x - \gamma x x},$$

et formula generalis naturam seriei complectens erit

$$T = \int x^{n-1} dv = \int \frac{x^{n-1} Q dx}{\alpha - \beta x - \gamma x x},$$

quippe cuius integrale, a termino $x = 0$ vsque ad terminum $x = f$ extensum, praebabit valorem termini T , indici cuicunque n respondentis.

Scholion

Scholion.

§. 27. Inuenta autem tali relatione inter ternos terminos cuiuspiam seriei sibi inuicem succedentes, inde more solito formari poterit fractio continua, cuius valorem assignare licebit. Si enim characteres T' , T'' , T''' , T^{IV} , etc. denotent ordine omnes terminos post T sequentes in infinitum, ex relationibus, quas inter se tenent, sequentes formulae deducuntur. Ex relatione

$$(\alpha n + a)T = (\beta n + b)T' + (\gamma n + c)T''$$

deducitur

$$(\alpha n + a) \frac{T}{T'} = \beta n + b + \frac{(\gamma n + c)(\alpha n + a + a)}{(\alpha n + a + a)T' : T''}.$$

Ex relatione sequente

$$(\alpha n + \alpha + a)T' = (\beta n + \beta + b)T'' + (\gamma n + \gamma + c)T'''$$

deducitur

$$(\alpha n + \alpha + a) \frac{T'}{T''} = \beta n + \beta + b + \frac{(\gamma n + \gamma + c)(\alpha n + \alpha + a)}{(\alpha n + \alpha + a)T'' : T'''},$$

Simili modo sequentes relationes suppeditabunt:

$$(\alpha n + 2\alpha + a) \frac{T''}{T'''} = \beta n + 2\beta + b + \frac{(\gamma n + 2\gamma + c)(\alpha n + \alpha + a)}{(\alpha n + \alpha + a)T''' : T^{IV}};$$

$$(\alpha n + 3\alpha + a) \frac{T'''}{T^{IV}} = (\beta n + 3\beta + b) + \frac{(\gamma n + 3\gamma + c)(\alpha n + \alpha + a)}{(\alpha n + \alpha + a)T^{IV} : T^{V}};$$

vnde manifestum est, si in prima formula continuo sequentes valores ordine substituantur, prodituram esse fractionem continuam, cuius valor aequalis erit formulae $(\alpha n + a) \frac{T}{T'}$.

§. 28. Quod si ergo loco n successive scribamus numeros 1, 2, 3, 4, etc., sequens problema circa fractiones continuas resolvere poterimus.

Problema.

Proposita fractione continua huius formae :

$$\frac{\beta + b + (\gamma + c)(2\alpha + a)}{2\beta + b + (2\gamma + c)(3\alpha + a)} \\ \frac{3\beta + b + (3\gamma + c)(4\alpha + a)}{4\beta + b + (4\gamma + c)(5\alpha + a)} \\ \frac{5\beta + b + (5\gamma + c)(6\alpha + a)}{6\beta + b + \text{etc.}}$$

eius valorem inuestigare.

Solutio.

Consideretur in genere ista relatio inter ternas quantitates sibi succedentes T, T', T'' , quae sit

$$(\alpha n + a)T = (\beta n + b)T' + (\gamma n + c)T'',$$

atque ex praecedente Problemate quaeratur valor ipsius T ; siquidem fieri potest, hoc modo expressus:

$$T = \int x^{n-1} dv = \int \frac{x^{n-1} Q dx}{\alpha - \beta x - \gamma x^2},$$

cuius integrale ab $x = 0$ vsque ad $x = f$ extendatur, quae formula inuenta ponatur

$$\int \frac{Q dx}{\alpha - \beta x - \gamma x^2} = A \text{ et } \int \frac{x Q dx}{\alpha - \beta x - \gamma x^2} = B,$$

ita ut A et B sint valores ipsius T , pro casibus $n = 1$ et $n = 2$, quibus definitis fractionis continuae propositae valor per praecedentia erit $= \frac{(\alpha + a)A}{B}$. Hanc igitur inuestigationem ad sequentia exempla accommodemus.

Exem-

Exemplum I.

§. 29. Investigare valorem fractionis continuæ notissimæ, quam olim Brouncherus pro quadratura circuli protulit, quæ est

$$2 + \frac{1}{2 + \frac{1}{3 + \frac{1}{2 + \frac{1}{5 + \frac{1}{2 + \text{etc.}}}}}}$$

Quia omnes partes integræ lætuam respicientes sunt constantes = 2, pro nostra forma generali fiet

$$\beta + b = 2, 2\beta + b = 2, 3\beta + b = 2 \text{ etc.}$$

erit ergo $\beta = 0$ et $b = 2$; at pro numeratoribus sequentium fractionum, quandoquidem constant binis factoribus, erit pro factoribus prioribus

$$\gamma + c = 1, 2\gamma + c = 3, 3\gamma + c = 5, 4\gamma + c = 7,$$

vnde concluditur $\gamma = 2$ et $c = -1$; pro alteris vero erit

$$2\alpha + a = 1, 3\alpha + a = 3, 4\alpha + a = 5 \text{ etc.}$$

vnde $\alpha = 2$ et $a = -3$. Ex his autem valoribus colligimus hanc æquationem

$$\frac{dQ}{Q} = - \frac{dx(3+2x-xx)}{2x(1-xx)},$$

quæ per $1+x$ depressa præbet

$$\frac{dQ}{Q} = - \frac{dx(3-x)}{2x(1-x)},$$

vnde integrando fit

$$\log Q = -\frac{1}{2} \log(1-x) + \frac{1}{2} \log(1+x) \text{ et hinc } Q = \frac{1-x}{1+x},$$

ex

ex quo valore porro sequitur

$$A = \int \frac{(1-x) dx}{2x^{\frac{1}{2}}(1-xx)} = \int \frac{dx}{2x(1+x)\sqrt{x}}$$

$$B = \int \frac{(1-x) dx}{2x^{\frac{1}{2}}(1-xx)} = \int \frac{dx}{2(1+x)\sqrt{x}}$$

§. 30. In his autem valoribus istud incommodum deprehenditur, quod prius integrale euanescens reddi nequit posito $x = 0$. Hoc autem incommodum facile remoueri potest, si fractionem continuam supremo membro truncemus et quaeramus valorem istius fractionis:

$$\frac{2 + \frac{3 \cdot 3}{2 + \frac{5 \cdot 5}{2 + \text{etc.}}}}$$

qui si repertus fuerit $= s$, erit ipsius propositae valor $= b + \frac{1}{s}$. Nunc vero, comparatione instituta, fit quidem ut ante $\beta = 0$ et $b = 2$, tum vero $\gamma = 2$ et $c = +1$, $\alpha = 2$ et $a = -1$, vnde sequitur

$$\frac{dQ}{Q} = - \frac{dx(1+2x+xx)}{2x(1-xx)} = - \frac{dx(1+x)}{2x(1-x)},$$

vnde integrando fit

$$lQ = -\frac{1}{2} l x + l(1-x) \text{ ideoque } Q = \frac{1-x}{\sqrt{x}},$$

ex quo valore iam habebimus

$$A = \int \frac{(1-x) dx}{2(1-xx)\sqrt{x}} = \frac{1}{2} \int \frac{dx}{(1+x)\sqrt{x}} \text{ et}$$

$$B = \frac{1}{2} \int \frac{dx \sqrt{x}}{1+x}$$

vbi cum fit $Q = \frac{1-x}{\sqrt{x}}$, eius valor manifesto euanescit posito $x = 1$, quamobrem illa integralia a termino $x = 0$, vsque ad $x = 1$ sunt extendenda.

§. 31.

§. 31. Quo nunc haec integralia facilius eruamus, statuamus $x = z z$, ita ut termini integrationis etiam nunc sint $z = 0$ et $z = 1$, eritque

$$A = \int \frac{dz}{1+z^2} = A \tan^{-1} z = \frac{\pi}{4} \text{ et}$$

$$B = \int \frac{z dz}{1+z^2} = \frac{1}{2} \log(1+z^2),$$

sicque habebimus $s = \frac{\pi}{4}$, quocirca ipsius fractionis *Brouncherianae* valor est $1 + \frac{1}{\pi}$, omnino uti olim *Brouncherus* iam inuenerat.

Exemplum 2.

§. 31. Inuestigare valorem huius fractionis continue *Brouncherianae* latius patentis:

$$b + \frac{1}{b + \frac{3}{b + \frac{5}{b + \frac{7}{b + \text{etc.}}}}}$$

Vt hic incommodum superius euitemus, omittamus membrum supremum et quaeramus

$$s = b + \frac{3}{b + \frac{5}{b + \text{etc.}}}$$

quandoquidem tum erit valor quaesitus $= b + \frac{1}{2}$. Nunc igitur erit $\beta = 0$ et $b = b$, $\gamma = 2$, $\epsilon = 1$, $\alpha = 2$ et $a = -1$, vnde fit

$$\frac{dQ}{Q} = -\frac{2x(1+bx+xx)}{x(1-xx)}, \text{ ac proinde}$$

$$lQ = -\frac{1}{2} l x - \frac{b+2}{4} l(1+x) + \frac{b+2}{4} l(1-x),$$

Euleri Op. Anal. Tom. II.

C c

Q =

hincque

$$Q = \frac{(1-x)^{\frac{b+2}{2}}}{(1+x)^{\frac{b-2}{2}} \sqrt{x}}$$

quae formula manifesto fit = 0 ponendo $x = 1$, siquidem $b + 2$ fuerit numerus positivus, unde fit

$$dv = \frac{(1-x)^{\frac{b-2}{2}}}{2(1+x)^{\frac{b+2}{2}} \sqrt{x}}$$

Hinc autem colligetur

$$A = \frac{1}{2} \int \frac{(1-x)^{\frac{b-2}{2}} dx}{(1+x)^{\frac{b+2}{2}} \sqrt{x}} \text{ et}$$

$$B = \frac{1}{2} \int \frac{(1-x)^{\frac{b-2}{2}} dx \sqrt{x}}{(1+x)^{\frac{b+2}{2}}}$$

sive ponendo $x = zz$ habebimus

$$A = \int \frac{(1-zz)^{\frac{b-2}{2}} dz}{(1+zz)^{\frac{b+2}{2}}} \text{ et}$$

$$B = \int \frac{(1-zz)^{\frac{b-2}{2}} zz dz}{(1+zz)^{\frac{b+2}{2}}}$$

quae ambo integralia a $z = 0$ vsque ad $z = 1$ sunt extendenda. Ex his autem valoribus A et B erit $s = \frac{A}{B}$; ipsius igitur fractionis propositae valor erit $= b + \frac{1}{2} = b + \frac{B}{A}$.

§. 42.

§. 32. Quod si hic ponatur $b = 2$, prodit casus ante expositus a quadratura circuli pendens, quippe quo casu formula fit rationalis. Quando autem exponentes $\frac{b-2}{2}$ et $\frac{b+2}{2}$ non sunt numeri integri, tum litteras A et B neque per arcus circulares, neque per logarithmos exprimere licet. Veluti si fuerit $b = 4$, erit

$$A = \int \frac{dz \sqrt{(1-zz)}}{(1+zz)^{\frac{3}{2}}},$$

cuius valor per arcus ellipticos exhiberi posset. At si b fuerit numerus impar, hi valores multo magis euadunt transcendentes, ita ut his ipsis litteris A et B debeamus esse contenti. Contra autem si exponentes illi fiant numeri integri, totum negotium per arcus circulares expedire licebit.

§. 33. Exponentes autem illi $\frac{b-2}{2}$ et $\frac{b+2}{2}$ erunt numeri integri, quoties fuerit b numerus huius formae:

$$b = 4i + 2$$

tum enim erit

$$A = \int \frac{(1-zz)^i dz}{(1+zz)^{i+1}} \text{ et}$$

$$B = \int \frac{(1-zz)^i xz dz}{(1+zz)^{i+1}};$$

quos ergo casus quomodo euolui oporteat operae pretium erit docere, quoniam *Wallisius* eos iam est contemplatus.

§. 34. Quoniam hoc negotium totum redit ad reductionem huiusmodi formularum integralium ad formas

simpliciores, consideremus in genere formam $P = \frac{z^m}{(1+zz)^n}$,
cuius differentiale sub sequentibus formis exhiberi potest:

$$1^{\circ} \quad dP = \frac{m z^{m-1} dz}{(1+zz)^n} - \frac{2n z^{m+1} dz}{(1+zz)^{n+1}}$$

$$2^{\circ} \quad dP = \frac{m z^{m-1} dz}{(1+zz)^{n+1}} - \frac{(2n-m) z^{m+1} dz}{(1+zz)^{n+1}}$$

$$3^{\circ} \quad dP = -\frac{(2n-m) z^{m-1} dz}{(1+zz)^n} - \frac{2n z^{m-1} dz}{(1+zz)^{n+1}}$$

unde hanc triplicem reductionem integralium deducimus:

$$I. \quad \int \frac{z^{m+1} dz}{(1+zz)^{n+1}} = \frac{m}{2n} \int \frac{z^{m-1} dz}{(1+zz)^n} - \frac{1}{2n} \int \frac{z^m dz}{(1+zz)^n}$$

$$II. \quad \int \frac{z^{m+1} dz}{(1+zz)^{n+1}} = \frac{m}{2n-m} \int \frac{z^{m-1} dz}{(1+zz)^{n+1}} - \frac{1}{2n-m} \int \frac{z^m dz}{(1+zz)^n}$$

$$III. \quad \int \frac{z^{m-1} dz}{(1+zz)^{n+1}} = \frac{2n-m}{2n} \int \frac{z^{m-1} dz}{(1+zz)^n} + \frac{1}{2n} \int \frac{z^m dz}{(1+zz)^n}$$

quarum reductionum ope casibus $b = 4i + 3$ totum negotium absolui et ad formulam $\frac{\pi}{4}$ reduci poterit, liquidem post integrationem sumatur $z = 1$.

§. 35. Sit $i = 1$ idoque $b = 6$ erique

$$A = \int \frac{(1-zz) dz}{(1+zz)^2} \quad \text{et} \quad B = \int \frac{(1-3zz) dz}{(1+zz)^2}.$$

Nunc igitur reperiemus per reductionem tertiam

$$\int \frac{dz}{(1+zz)^2} = \frac{1}{2} \int \frac{dz}{1+zz} + \frac{1}{2} \int \frac{z}{1+zz} = \frac{\pi}{4} + \frac{1}{4}$$

et per reductionem primam

$$\int \frac{zz dz}{(1+zz)^2} = \frac{1}{2} \int \frac{dz}{1+zz} - \frac{1}{2} \int \frac{z}{1+zz} = \frac{\pi}{4} - \frac{1}{4}, \quad \text{porro}$$

$$\int \frac{z dz}{(1+zz)^2} = \frac{3}{8} \int \frac{z dz}{1+zz} - \frac{1}{8} \int \frac{z^3}{1+zz} = \frac{5}{4} - \frac{3\pi}{8}.$$

Ex

Ex his iam valoribus colligitur $A = \frac{1}{2}$ et $B = \frac{\pi}{2} - \frac{1}{2}$, ideoque $\frac{B}{A} = \pi - 3$, quocirca orietur ista summatio:

$$3 + \pi = 6 + 1.1$$

$$\frac{6 + 3.3}{6 + 5.5}$$

$$\frac{6 + 7.7}{6 + \text{etc.}}$$

§. 36. Sit nunc $i = 2$ et $b = 10$, eritque

$$A = \int \frac{(1-zz)^2 dz}{(1+zz)^3} \text{ et } B = \int \frac{zz(1-zz)^2 dz}{(1+zz)^3}.$$

Quo harum integralium valores inuestigemus, sequentes euolvamus formulas:

$$\int \frac{dz}{(1+zz)^3} = \frac{1}{2} \int \frac{dz}{(1+zz)^2} + \frac{1}{4} \cdot \frac{2}{(1+zz)^2} = \frac{3\pi}{8} + \frac{1}{4}$$

$$\int \frac{zz dz}{(1+zz)^3} = \frac{1}{4} \int \frac{dz}{(1+zz)^2} - \frac{1}{4} \cdot \frac{2}{(1+zz)^2} = \frac{\pi}{8}$$

$$\int \frac{z^4 dz}{(1+zz)^3} = \frac{3}{4} \int \frac{zz dz}{(1+zz)^3} - \frac{1}{4} \cdot \frac{2^3}{(1+zz)^2} = \frac{3\pi}{8} - \frac{1}{4}$$

$$\int \frac{z^6 dz}{(1+zz)^3} = \frac{5}{4} \int \frac{z^4 dz}{(1+zz)^3} - \frac{1}{4} \cdot \frac{2^5}{(1+zz)^2} = \frac{5}{2} - \frac{15\pi}{8}$$

Ex quibus iam valoribus deducitur $A = \frac{\pi}{4}$ et $B = 2 - \frac{5\pi}{4}$, ideoque $\frac{B}{A} = \frac{16-5\pi}{\pi}$, vnde emergit sequens summatio:

$$\frac{5\pi + 16}{\pi} = 10 + 1.1$$

$$\frac{10 + 8.3}{10 + 5.5}$$

$$10 + \text{etc.}$$

§. 37. Si b esset numerus negativus, inuestigatio nulla prorsus laboraret difficultate. Si enim in genere fuerit

$$s = -a + \frac{a}{-b + \frac{\beta}{-c + \frac{\gamma}{-d + \frac{\delta}{-e + \text{etc.}}}}}$$

semper erit

$$s = a + \frac{a}{b + \frac{\beta}{c + \frac{\gamma}{d + \frac{\delta}{e + \text{etc.}}}}}$$

unde si habeatur valor istius expressionis, idem negatio sumtus dabit valorem illius.

Exemplum 3.

§. 38. *Proposita sit fractio continua, cuius valorem inuestigari oporteat, ista:*

$$1 + \frac{1}{3 + \frac{3}{5 + \frac{5}{7 + \frac{7}{9 + \text{etc.}}}}}$$

Quo fractiones supra allegatas, omisso membro supremo, sint

$$\frac{3 + 3 \cdot 3}{5 + 5 \cdot 5} \quad \frac{5 + 5 \cdot 5}{7 + 7 \cdot 7} \quad \frac{7 + 7 \cdot 7}{9 + \text{etc.}}$$

eritque $\beta + b = 3$, $2\beta + b = 5$, ideoque $\beta = 2$ et $b = 1$; tum vero ut ante $\alpha = 2$, $a = -1$, $\gamma = 2$ et $c = +1$;
Inuento

invento autem s erit valor quaesitus $= 1 + \frac{1}{s}$. Nunc igitur habebimus

$$\frac{dQ}{dx} = -\frac{dx(1+x+xx)}{1-x-xx} \quad \text{Est vero}$$

$$\frac{1}{1-x-xx} = \frac{1}{x} + \frac{1}{1-x-xx}, \quad \text{vnde fit}$$

$$IQ = -\frac{1}{2} \int \frac{dx}{x} - \int \frac{dx(1+x)}{1-x-xx}$$

Porro vero pro formula $\int \frac{dx(1+x)}{1-x-xx}$ inuenienda, statuamus denominatorem

$$1-x-xx = (1-fx)(1-gx)$$

critque $f+g=1$ et $fg=-1$, vnde fit

$$f = \frac{1+\sqrt{5}}{2} \quad \text{et} \quad g = \frac{1-\sqrt{5}}{2}$$

Nunc statuatur

$$\frac{1+x}{1-x-xx} = \frac{A}{1-fx} + \frac{B}{1-gx}$$

vnde reperietur

$$A = \frac{1+f}{f-g} \quad \text{et} \quad B = \frac{1+g}{f-g}$$

sive substitutis pro f et g valoribus supra datis erit

$$A = \frac{\sqrt{5}+1}{2\sqrt{5}} \quad \text{et} \quad B = \frac{\sqrt{5}-1}{2\sqrt{5}}$$

quibus inuentis erit

$$\begin{aligned} \int \frac{dx(1+x)}{1-x-xx} &= -\frac{A}{f} \int \frac{dx}{1-fx} - \frac{B}{g} \int \frac{dx}{1-gx} = \\ &= -\frac{(1+\sqrt{5})}{2\sqrt{5}} \int \frac{dx}{1-fx} - \frac{(\sqrt{5}-1)}{2\sqrt{5}} \int \frac{dx}{1-gx} \end{aligned}$$

quocirca fiet

$$IQ = -\frac{1}{2} \int \frac{dx}{x} + \frac{(\sqrt{5}+1)}{2\sqrt{5}} \int \frac{dx}{1-fx} + \frac{(\sqrt{5}-1)}{2\sqrt{5}} \int \frac{dx}{1-gx}$$

consequenter

$$Q = \frac{(1-fx)^{\frac{\sqrt{5}+1}{2\sqrt{5}}} (1-gx)^{\frac{\sqrt{5}-1}{2\sqrt{5}}}}{\sqrt{x}}$$

qui

qui valor duobus casibus evanescit: altero quo

$$x = \frac{1}{f} = \frac{2}{1 + \sqrt{5}} = \frac{\sqrt{5} - 1}{2}$$

altero vero quo $x = \frac{1}{g} = -\frac{1 - \sqrt{5}}{2}$; utrovis autem utamur, res eodem redibit.

§. 39. Ex hoc autem valore habebimus

$$A = \int \frac{dx}{1 - x - x^2} \text{ et } B = \int \frac{dx}{1 - x - x^2}$$

vnde porro deducitur

$$s = (\alpha + a) \frac{A}{B} = \frac{A}{B}$$

hinc propositae fractionis summa erit $1 + \frac{B}{A}$. Hinc autem nihil ulterius concludere licet, ob formulas differentiales non solum irrationales, sed etiam vere transcendentes ob exponentes furdos.

Exemplum 4.

§. 40. Proposita sit haec fractio continua:

$$b + \frac{1 \cdot 1}{b + \frac{2 \cdot 2}{b + \frac{3 \cdot 3}{b + \frac{4 \cdot 4}{b + \text{etc.}}}}}$$

ubi est $\beta = 0$, $b = b$.

Nunc consideremus hanc formam:

$$s = b + \frac{2 \cdot 2}{b + \frac{3 \cdot 3}{b + \text{etc.}}}$$

quippe quo valore inuento quaesitus erit $= b + \frac{1}{2}$. Habebimus igitur $\gamma + c = 2$, $2\gamma + c = 3$, ideoque $\gamma = 1$ et $c = 1$,

$\epsilon = 1$, deinde erit $\alpha = \gamma = 1$, $a = 0$ et $c = 1$. Hinc igitur colligimus

$$\frac{dQ}{Q} = -\frac{dx(bx + xx)}{x(1 - xx)} = -\frac{dx(b + x)}{1 - xx}, \text{ ideoque}$$

$$lQ = -\frac{b}{2} l \frac{1+x}{1-x} + \frac{1}{2} l(1 - xx) \text{ hincque}$$

$$Q = \frac{(1-x)^{\frac{b}{2}} \sqrt{1-xx}}{(1+x)^{\frac{b}{2}}} = \frac{(1-x)^{\frac{b+1}{2}}}{(1+x)^{\frac{b-1}{2}}},$$

quae quantitas manifesto evanescit posito $x = 1$. Hinc igitur fiet

$$A = \int \frac{Q dx}{1 - xx} = \int \frac{(1-x)^{\frac{b+1}{2}} dx}{(1+x)^{\frac{b-1}{2}} (1-xx)} = \int \frac{(1-x)^{\frac{b-1}{2}} dx}{(1+x)^{\frac{b+1}{2}}} \text{ et}$$

$$B = \int \frac{x(1-x)^{\frac{b-1}{2}} dx}{(1+x)^{\frac{b+1}{2}}},$$

tum autem erit $\epsilon = (\alpha + a) \frac{A}{B} = \frac{A}{B}$ ideoque summa quaesita $b + \frac{B}{A}$.

§. 41. Percurramus nunc casus praecipuos: ac primo fit $b = 1$ eritque

$$A = \int \frac{dx}{1+x} = l(1+x) = l2 \text{ et}$$

$$B = \int \frac{x dx}{1+x} = x - \int \frac{dx}{1+x} = 1 - l2,$$

ideoque $b + \frac{B}{A} = \frac{1}{l2}$; ergo hinc prodit ista summatio:

$$\frac{x}{1-x} = 1 + \frac{1 \cdot 1}{1 + 2 \cdot 2} + \frac{1 \cdot 1}{1 + 3 \cdot 3} + \dots$$

§. 42. Sit nunc $b = 2$ eritque

$$A = \int \frac{dx \sqrt{1-x}}{(1+x)^{\frac{3}{2}}} \text{ et } B = \int \frac{x dx \sqrt{1-x}}{(1+x)^{\frac{3}{2}}}.$$

Ad has formulas rationales reddendas statuamus

$$\frac{\sqrt{1-x}}{\sqrt{1+x}} = z, \text{ eritque } x = \frac{1-z^2}{1+z^2},$$

vnde terminis integrationis $x = 0$ et $x = 1$ respondebunt $z = 1$ et $z = 0$; tum vero erit

$$1+x = \frac{2}{1+z^2} \text{ et } dx = -\frac{2z dz}{(1+z^2)^2},$$

hincque colligitur

$$A = -2 \int \frac{z dz}{1+z^2} = -2z + 2 A \text{ tang. } z + 2 - \frac{\pi}{2} = 2 - \frac{\pi}{2},$$

porro fit

$$B = -2 \int \frac{z^2 dz}{(1+z^2)^2} + 2 \int \frac{z^4 dz}{(1+z^2)^2}.$$

Per reductiones igitur supra § 35 monstratas, si hic scilicet terminos integrationis $z = 1$ et $z = 0$ permutemus, ut habeamus

$$B = +2 \int \frac{z^2 dz}{(1+z^2)^2} - 2 \int \frac{z^4 dz}{(1+z^2)^2}, \text{ erit}$$

$$B = 2 \left(\frac{\pi}{4} - \frac{1}{4} \right) - 2 \left(\frac{\pi}{4} - \frac{\pi}{4} \right) = \pi - 3,$$

vnde sequitur ista summatio:

$$\frac{1}{4-\pi}$$

$$\frac{1}{4} = 2 + \frac{1}{2 + \frac{1}{2 + \frac{3}{2 + \frac{4}{2 + \text{etc.}}}}}$$

quae *Brouncherianae* simplicitate nihil cedit.

§. 43. Si ponamus $b = 0$, fractio continua abit in
sequens continuum productum:

$$\frac{1}{2} \cdot \frac{3}{4} \cdot \frac{5}{6} \cdot \frac{7}{8} \cdot \text{etc.}$$

hoc autem casu fit

$$A = \int \frac{dx}{\sqrt{1-xx}} = \frac{\pi}{2} \text{ et } B = \int \frac{x dx}{\sqrt{1-xx}} = 1$$

vnde istius producti valor colligitur $\frac{2}{\pi}$, id quod egregie con-
venit cum iam dudum cognitis, quandoquidem hoc pro-
ductum est ipsa progressio *Wallisiana*.

Exemplum 5.

§. 44. *Proposta fit haec fractio continua, ubi*
 $\beta = 0$, $b = b$ *et numeratores numeri trigonales:*

$$b + \frac{1}{b + \frac{3}{b + \frac{6}{b + \frac{10}{b + \text{etc.}}}}}$$

Omissio supremo membro statuamus

$$s = b + \frac{3}{b + \frac{6}{b + \text{etc.}}}$$

D d 2

et

et primo numeratores per producta repraesentemus, hoc modo:

$$3 = 2 \cdot \frac{1}{2}, \quad 6 = 3 \cdot \frac{1}{2}, \quad 10 = 4 \cdot \frac{1}{2}.$$

quorum priores comparentur cum formulis

$$\gamma + c, \quad 2\gamma + c, \quad 3\gamma + c,$$

posteriores vero cum formulis $2\alpha + a, 3\alpha + a, 4\alpha + a$, eritque $\gamma = 1, c = 1, \alpha = \frac{1}{2}, a = \frac{1}{2}$, vnde erit

$$\frac{dQ}{Q} = \frac{dx(\frac{1}{2} - bx - xx)}{x(\frac{1}{2} - xx)} = \frac{dx(1 - 2bx - 2xx)}{x(1 - 2xx)}$$

$$\text{fiue } \frac{dQ}{Q} = \frac{dx}{x} - \frac{2b dx}{1 - 2xx}$$

cuius integrale est

$$lQ = lx - \frac{b}{\sqrt{2}} l \frac{1+x\sqrt{2}}{1-xx}, \text{ ergo}$$

$$Q = \frac{x(1-x\sqrt{2})^{\frac{b}{\sqrt{2}}}}{(1+x\sqrt{2})^{\frac{b}{\sqrt{2}}}},$$

quae formula evanescit casu $x = \frac{1}{\sqrt{2}}$. Hinc igitur erit

$$dv = \frac{2x(1-x\sqrt{2})^{\frac{b}{\sqrt{2}}} dx}{(1-2xx)(1+x\sqrt{2})^{\frac{b}{\sqrt{2}}}}$$

Sit $\frac{b}{\sqrt{2}} = \lambda$ eritque

$$A = 2 \int \frac{x(1-x\sqrt{2})^{\lambda} dx}{(1-2xx)(1+x\sqrt{2})^{\lambda}} = 2 \int \frac{x(1-x\sqrt{2})^{\lambda-1} dx}{(1+x\sqrt{2})^{\lambda+1}}$$

et

$$B = 2 \int \frac{xx(1-x\sqrt{2})^{\lambda-1} dx}{(1+x\sqrt{2})^{\lambda+1}},$$

vbi post integrationem statuitur $x = \frac{1}{\sqrt{2}}$; tum autem fit $s = \frac{A}{B}$, hincque valor fractionis propositae $= b + \frac{B}{A}$.

§. 45.

§. 45. Nisi igitur fuerit $\lambda = \frac{b}{\sqrt{2}}$ numerus rationalis, hos valores commode assignare non licet. Sit igitur $b = \sqrt{2}$, siue $\lambda = 1$, eritque

$$A = 2 \int \frac{x dx}{(1 + x\sqrt{2})^2} \text{ et } B = 2 \int \frac{x dx}{(1 + x\sqrt{2})^2}.$$

Hinc integrando colligitur

$$A = 1(1 + x\sqrt{2}) - \frac{x\sqrt{2}}{1 + x\sqrt{2}}$$

ideoque posito $x\sqrt{2} = 1$ fiet $A = 1/2 - 1/2$; tum vero reperitur

$$B = \frac{1}{2\sqrt{2}} - \sqrt{2} \cdot 1/2,$$

quare ob $b = \sqrt{2}$ erit $b + \frac{B}{A} = \frac{1}{\sqrt{2}(1/2 - 1)}$, unde sequitur haec summatio:

$$\frac{1}{\sqrt{2}(1/2 - 1)} = \sqrt{2} + 1 \\ \frac{\sqrt{2} + 1}{\sqrt{2} + 3} \\ \frac{\sqrt{2} + 6}{\sqrt{2} + \text{etc.}}$$

Scholion.

§. 46. Fractiones autem continuæ, ad quas præsumque calculo numerico deducimur, huiusmodi formam habere solent:

$$a + \frac{1}{b + \frac{1}{c + \frac{1}{d + \frac{1}{e + \text{etc.}}}}}$$

vbi omnes numeratores sunt unitates, denominatores vero a, b, c, d , etc. numeri integri. Verum ope nostræ methodi difficulter talium formarum valores eruere licet, etiamsi numeri

D d 2

meri a, b, c, d, e progressionem arithmetica constituant, id quod sequenti exemplo ostendamus.

Exemplum.

§. 47. *Proposita sit ista fractio continua:*

$$\frac{\beta + b + 1}{\frac{2\beta + b + 1}{\frac{3\beta + b + 1}{\frac{4\beta + b + 1}{\frac{5\beta + b + 1}{\text{etc.}}}}}}$$

ubi $\alpha = 0, \gamma = 0, a = 1, c = 1$.

Hinc fit

$$\frac{dQ}{Q} = - \frac{dx(1 + bx - xx)}{\beta xx}, \text{ vnde}$$

$$\log Q = \frac{1}{\beta x} + \frac{b}{\beta} \log x + \frac{x}{\beta} \text{ et}$$

$$Q = e^{\frac{1+xx}{\beta x} \cdot \frac{b}{x^{\beta}}},$$

quae autem expressio nulla casu evanescere potest, etiam si per x^{β} multiplicetur, siquidem β fuerit numerus positivus. Verum si pro β sumamus numeros negativos puta, $\beta = -m$, tum valor $Q = x^{\frac{-b}{m}} \cdot e^{\frac{-(1+xx)}{m x}}$, manifesto evanescit, tam si $x=0$, quam si $x=\infty$. Hinc autem erit

$$dv = \frac{x^{\frac{-b}{m}} \cdot e^{\frac{-1-xx}{m x}} dx}{m x x},$$

quamobrem habebimus

$$A = \frac{1}{m} \int \frac{dx}{x^{\frac{2+b}{m}} \cdot e^{\frac{1+xx}{m x}}} \text{ et}$$

B =

$$B = \frac{1}{m} \int \frac{dx}{x^{1+\frac{b}{m}} e^{\frac{1+x}{m}}}$$

His valoribus inuentis formula $\frac{A}{B}$ exprimet summam huius fractionis continuae:

$$\frac{-m+b+1}{-2m+b+1} \frac{-2m+b+1}{-3m+b+1} \frac{-3m+b+1}{-4m+b+1} \frac{-4m+b+1}{-5m+b+1} \text{ etc.}$$

quamobrem formula illa negative sumpta $-\frac{A}{B}$ exprimet valorem huius fractionis continuae:

$$\frac{m+b+1}{2m-b+1} \frac{2m-b+1}{3m-b+1} \frac{3m-b+1}{4m-b+1} \text{ etc.}$$

quem igitur assignare liceret, si modo formulae integrales A et B expediri et a termino $x=0$ ad $x=\infty$ extendi possent. Verum istae formulae ita sunt comparatae, ut earum integratio nullo plane casu per quantitates cognitae exprimi queat, quod tamen non impedit, quo minus fractione $\frac{A}{B}$ valores satis cognitos inuolueri queat, etiam si eos nullo adhuc modo assignare valeamus.

§. 49. Talium autem fractionum continuarum mihi quidem binae sequentes innotuere, quarum valores commodè exhibere licet:

$$n+1$$

$$\frac{n+1}{3n+1} \cdot \frac{5n+1}{7n+1} \cdot \frac{9n+1}{11n+1} \cdots = \frac{e^{\frac{1}{2}}}{e^n - 1} \text{ et}$$

$$\frac{n-1}{3n-1} \cdot \frac{5n-1}{7n-1} \cdot \frac{9n-1}{11n-1} \cdots = \cot. \frac{1}{n}$$

Harum fractionum prior cum formulis postremi exempli collata praebet $m - b = n$, $2m - b = 3n$, ideoque $m = 2n$ et $b = n$, vnde fit

$$A = \frac{1}{2n} \int \frac{dx}{x^2 \cdot e^{\frac{1}{2n} x}}$$

$$B = \frac{1}{2n} \int \frac{dx}{x^2 \cdot e^{\frac{1}{2n} x}}$$

vnde iam discimus si hae duae formulae integrentur à termino $x = 0$ vsque ad terminum $x = \infty$, tum fore

$$\frac{A}{B} = \frac{1 + e^{\frac{1}{2n}}}{1 - e^{\frac{1}{2n}}},$$

quanquam nulla adhuc via analytica patet, hanc conuenientiam demonstrandi.

SVM.

SUMMATIO

FRACTIONIS CONTINVAE,
CVIVS INDICES PROGRESSIONEM ARITHMETICAM
CONSTITVUNT,
DVM NVMERATORES OMNES SVNT VNITATES;
VBI SIMVL RESOLVTIO AEQVATIONIS RICCATIANAE PER HVVS-
MODI FRACTIONES DOCETVR.

§. 1.

Cum in praecedente dissertatione methodum exposuiffem, fractiones continuas ad duas formulas integrales redu- cendi, ea quidem infinitis casibus feliciter successit: at vero casus, qui simplicissimus videtur, vbi omnes nu- meratores inter se ponuntur aequales, ad eiusmodi formulas integrales perduxit, quas nullo adhuc modo euoluere et inter se comparare licuit, cum tamen ex hoc genere binae fractiones continuae habeantur, quarum valores satis com- mode exhiberi possunt:

$$\frac{n+1}{3n+1} \frac{5n+1}{7n+1} \text{ etc.}$$

$$= \frac{e^n + 1}{e^n - 1} \text{ et } E e^{n-1}$$

Euleri Op. Anal. Tom. II.

$$\frac{n-1}{\frac{3n-1}{\frac{5n-1}{7n-1} \text{ etc.}}} = \cot. \frac{1}{n}$$

quarum quidem altera ex altera facile deducitur, si loco n scribatur $n \sqrt{-1}$.

§. 2. Quando autem indices aliam quamcunque progressionem arithmeticam sequuntur, summationem talium fractionum continuarum iam olim in Tomo XI veterum] Commentar. nostrae Academiae singulari prorsus modo ad aequationem Riccatianam reduxi. Methodus autem, qua hoc praestiti, ibi nimis succincte est exposita; quare, cum ea plurimum in recessu habere videatur, eam hic operae pretium erit vberius explicare; praecipue cum non solum nemo vim illius methodi animaduertisse videatur, sed etiam ipse eius penitus essem oblitus.

§. 3. Quo isthanc investigationem clarius ob oculos ponam, exordiar a fractione generali, cuius quidem omnes numeratores sint unitates, indices autem in genere litteris a, b, c, d, e, f , etc. designentur, ita ut ipsa fractio continua hanc habeat formam:

$$\frac{a+1}{\frac{b+1}{\frac{c+1}{\frac{d+1}{e+1} \text{ etc.}}}}$$

cuius valor littera S indicetur, ad quem proxime saltem cognoscendum, ex indicibus a, b, c, d, e , etc. formetur more solito series sequentium fractionum:

$a \ b$

$$\begin{array}{ccccc} a & b & c & d & e \\ \frac{A}{a} & \frac{B}{b} & \frac{C}{c} & \frac{D}{d} & \frac{E}{e} \text{ etc.} \end{array}$$

quarum tam numeratores quam denominatores sequenti modo ex binis praecedentibus determinantur :

$$A = a, B = Ab + 1, C = Bc + A, D = Cd + B, \text{ etc.}$$

$$\mathfrak{A} = 1, \mathfrak{B} = \mathfrak{A}b, \mathfrak{C} = \mathfrak{B}c + \mathfrak{A}, \mathfrak{D} = \mathfrak{C}d + \mathfrak{B}, \text{ etc.}$$

§. 4. Nunc autem loco litterarum A, B, C, D, et \mathfrak{A} , \mathfrak{B} , \mathfrak{C} , \mathfrak{D} , alias in calculum introducamus, quae sint

$$A' = \frac{A}{a}, B' = \frac{B}{ab}, C' = \frac{C}{abc}, D' = \frac{D}{abcd}, \text{ etc.}$$

$$\mathfrak{A}' = \frac{\mathfrak{A}}{a}, \mathfrak{B}' = \frac{\mathfrak{B}}{ab}, \mathfrak{C}' = \frac{\mathfrak{C}}{abc}, \mathfrak{D}' = \frac{\mathfrak{D}}{abcd}, \text{ etc.}$$

atque hae novae litterae sequenti modo per indices et binos antecedentes terminos determinabuntur :

$$A' = 1, B' = A' + \frac{1}{ab}, C' = B' + \frac{A'}{bc}, D' = C' + \frac{B'}{cd}, \text{ etc.}$$

$$\mathfrak{A}' = \frac{1}{a}, \mathfrak{B}' = \mathfrak{A}', \mathfrak{C}' = \mathfrak{B}' + \frac{\mathfrak{A}'}{bc}, \mathfrak{D}' = \mathfrak{C}' + \frac{\mathfrak{B}'}{cd}, \text{ etc.}$$

His igitur valoribus pro quovis casu euolutis, istae fractiones

$$\frac{A}{a}, \frac{B}{b}, \frac{C}{c}, \frac{D}{d}, \frac{E}{e} \text{ etc.}$$

continuo propius ad valorem S fractionis continuae propositae accedent, et in infinitum continuatae ei prorsus aequabuntur.

§. 5. Quo formae harum litterarum, melius perspiciantur, eos simpliciter per indices euoluamus, ac primo quidem pro numeratoribus reperiemus sequentes formulas :

$$A' = 1$$

$$B' = 1 + \frac{1}{ab}$$

$$C =$$

$$C =$$

$$C' = 1 + \frac{1}{ab} + \frac{1}{bc}$$

$$D' = 1 + \frac{1}{ab} + \frac{1}{bc} + \frac{1}{cd} + \frac{1}{abcd}$$

$$E' = 1 + \frac{1}{ab} + \frac{1}{bc} + \frac{1}{cd} + \frac{1}{de} + \frac{1}{abcd} + \frac{1}{abde} + \frac{1}{bcde}$$

$$F' = 1 + \frac{1}{ab} + \frac{1}{bc} + \frac{1}{cd} + \frac{1}{de} + \frac{1}{ef} + \frac{1}{abcd} + \frac{1}{abde} + \frac{1}{bcde} + \frac{1}{abef} + \frac{1}{bcef} + \frac{1}{cdef} + \frac{1}{abcdef}$$

etc.

etc.

Pro denominatoribus vero prodibunt sequentes formulae:

$$A' = \frac{1}{a}$$

$$B' = \frac{1}{a}$$

$$C' = \frac{1}{a} + \frac{1}{abc}$$

$$D' = \frac{1}{a} + \frac{1}{abc} + \frac{1}{acd}$$

$$E' = \frac{1}{a} + \frac{1}{abc} + \frac{1}{acd} + \frac{1}{ade} + \frac{1}{abcde}$$

$$F' = \frac{1}{a} + \frac{1}{abc} + \frac{1}{acd} + \frac{1}{ade} + \frac{1}{aef} + \frac{1}{abcde} + \frac{1}{abcef} + \frac{1}{acdef}$$

etc.

etc.

in quibus posterioribus formulis singuli termini factorem habent $\frac{1}{a}$, quo omisso reliqui factores eodem modo per indices b, c, d, e, f , etc. definientur, quo litterae latinae antecedentes per omnes indices a, b, c, d, e sunt determinati.

§. 6. Accommodemus nunc istas evolutiones ad casum qui hic nobis est propositus, ubi indices a, b, c, d, e , secundum progressionem arithmeticam procedere assumimus. Statuamus igitur differentiam, qua hi indices continuo crescunt $= \Delta$, eruntque indices post primum sequentes

$$b = a + \Delta, c = a + 2\Delta, d = a + 3\Delta, e = a + 4\Delta, \text{ etc.}$$

Hos quidem valores in denominatoribus nostrarum formularum non substituemus, sed iis praecique utemur ad formulas contrahendas.

§. 7.

§. 7. Hac igitur progressionē stabilita euoluamus primo numeratores nostrarum fractionum sequenti modo :

$$A' = 1$$

$$B' = 1 + \frac{1}{a}$$

$$C' = 1 + \frac{1}{a} + \frac{1}{b} = 1 + \frac{2}{a}$$

$$D' = 1 + \frac{2}{a} + \frac{1}{c} + \frac{1}{abc} = 1 + \frac{3}{a} + \frac{1}{abc}$$

$$E' = 1 + \frac{3}{a} + \frac{1}{d} + \frac{1}{acd} + \frac{2}{ade} = 1 + \frac{4}{a} + \frac{2}{ade}$$

$$F' = 1 + \frac{4}{a} + \frac{6}{ab} + \frac{1}{abcdef}$$

$$G' = 1 + \frac{6}{a} + \frac{10}{ab} + \frac{4}{abc} + \frac{1}{abcde}$$

$$H' = 1 + \frac{7}{a} + \frac{15}{ab} + \frac{10}{abc} + \frac{1}{abcde}$$

$$I' = 1 + \frac{8}{a} + \frac{21}{ab} + \frac{20}{abc} + \frac{5}{abcd}$$

$$K' = 1 + \frac{9}{a} + \frac{28}{ab} + \frac{35}{abc} + \frac{15}{abcd} + \frac{6}{abcde}$$

§. 8. Quemadmodum in his formis omnes termini primi sunt unitates, ita numeratores secundorum secundum numeros naturales, tertiorum secundum trigonales, quatorum secundum pyramidales primos, tum secundos, tertios etc. progrediuntur. In denominatoribus ordo pariter satis est manifestus. Hinc igitur in genere eam formulam exhibere poterimus, quae indefinite respondeat indici i . Ita si ista expressio designetur littera Z' , tum vero in ordine litterarum a, b, c, d, e , etc. fuerit $z = a + i \Delta$, antecedentes vero

$$y = a + (i-1) \Delta, x = a + (i-2) \Delta, v = a + (i-3) \Delta, \text{ etc.}$$

habebimus

$$Z' = 1 + \frac{1}{az} + \frac{(i-1)(i-2)}{1.2.ab.yz} + \frac{(i-1)(i-2)(i-3)}{1.2.3.abcxyz} + \frac{(i-1)(i-2)(i-3)(i-4)}{1.2.3.4.abcde vxyz} + \text{etc.}$$

§. 9. Quod iam ad litteras germanicas \mathfrak{A}' , \mathfrak{B}' , \mathfrak{C}' , \mathfrak{D}' , etc. attinet, earum quaelibet ex antecedente latina formatur, dum litterae a , b , c , d , e vno gradu promouentur, tum vero singuli termini per $\frac{1}{a}$ multiplicentur, ita erit ut sequitur:

$$\mathfrak{A}' = 1$$

$$\mathfrak{B}' = \frac{1}{a}$$

$$\mathfrak{C}' = \frac{1}{a} + \frac{1}{abc}$$

$$\mathfrak{D}' = \frac{1}{a} + \frac{2}{abd}$$

$$\mathfrak{E}' = \frac{1}{a} + \frac{3}{abe} + \frac{1}{abcde}$$

$$\mathfrak{F}' = \frac{1}{a} + \frac{4}{abf} + \frac{3}{abcdf}$$

$$\mathfrak{G}' = \frac{1}{a} + \frac{5}{abg} + \frac{6}{abcfg} + \frac{1}{abcdefg}$$

$$\mathfrak{H}' = \frac{1}{a} + \frac{6}{abb} + \frac{10}{abcbi} + \frac{4}{abcdfgb}$$

$$\mathfrak{I}' = \frac{1}{a} + \frac{7}{abi} + \frac{15}{abcbi} + \frac{10}{abdcgbi} + \frac{1}{abcdefgbi}$$

etc.

etc.

vnde in genere, si indici i respondeat \mathfrak{Z}' , erit

$$\mathfrak{Z}' = \frac{1}{a} + \frac{(i-1)}{abz} + \frac{(i-2)(i-3)}{1.2.abcyz} + \frac{(i-3)(i-4)(i-5)}{1.2.3.abcdxyz} + \frac{(i-4)(i-5)(i-6)(i-7)}{1.2.3.4.abcdexyz} + \text{etc.}$$

§. 10. Augeamus nunc indicem z in infinitum, ut fractio $\frac{Z'}{S'}$ exprimat ipsum valorem fractionis continuæ, quem vocauimus S , ita ut futurum sit $S = \frac{Z'}{S'}$, atque reductio formularum inuentarum sequenti modo peragetur. Primo scilicet pro Z' erit $\frac{i}{z} = \frac{i}{a+i\Delta} = \frac{1}{\Delta}$, ob $i = \infty$; pro termino tertio erit

$$\frac{(i-1)(i-2)}{yz} = \frac{(i-1)(i-2)}{(a+(i-1)\Delta)(a+i\Delta)} = \frac{1}{\Delta^2};$$

porro

porro autem simili modo

$$\frac{(i-1)(i-2)(i-3)}{x y z} = \frac{(i-1)(i-2)(i-3)}{(a+(i-1)\Delta)(a+(i-2)\Delta)(a+(i-3)\Delta)} = \frac{1}{\Delta^3} \text{ et}$$

$$\frac{(i-1)(i-2)(i-3)(i-4)}{v x y z} = \frac{1}{\Delta^4}, \text{ etc.}$$

Pari modo pro formula \mathfrak{Z}' erit etiam

$$\frac{i-1}{z} = \frac{1}{\Delta}, \quad \frac{(i-1)(i-2)}{y z} = \frac{1}{\Delta^2}$$

et ita porro; quamobrem pro casu $i = \infty$ ambae nostrae formulae ita commode contrahuntur, vt fiat

$$\mathfrak{Z}' = 1 + \frac{1}{a\Delta} + \frac{1}{1.2ab\Delta^2} + \frac{1}{1.2.3abc\Delta^3} + \frac{1}{1.2.3.4abcd\Delta^4} + \text{etc.}$$

similique modo

$$\mathfrak{Z}' = \frac{1}{a} + \frac{1}{ab\Delta} + \frac{1}{1.2abc\Delta^2} + \frac{1}{1.2.3abcd\Delta^3} + \frac{1}{1.2.3.4abcde\Delta^4} + \text{etc.}$$

§. 11. Cum igitur sit valor quaesitus $S = \frac{\mathfrak{Z}'}{\mathfrak{Z}}$, videamus quomodo ambas series infinitas inuentas ad expressiones finitas reuocare queamus. Hunc in finem ambas series generaliores reddamus, dum loco numeratorum, qui omnes sunt 1, progressionem quandam geometricam substituimus. Statuamus igitur

$$p = 1 + \frac{x^\Delta}{a\Delta} + \frac{x^{2\Delta}}{1.2ab\Delta^2} + \frac{x^{3\Delta}}{1.2.3abc\Delta^3} \text{ etc. et}$$

$$q = \frac{1}{a} + \frac{x^\Delta}{ab\Delta} + \frac{x^{2\Delta}}{1.2abc\Delta^2} + \frac{x^{3\Delta}}{1.2.3abcd\Delta^3} \text{ etc.}$$

Quod si autem hinc valores p et q eruerimus in genere, tum vero ponamus $x = 1$, vtique proueniet $S = \frac{p}{q}$. Hic autem manifestum est, ambas has series egregiam inter se tenere affinitatem, ac per differentiationem vnam in alteram conuerti posse, quam inuestigationem sequenti modo instituemus.

§. 12.

§. 12. Primo igitur series prior simpliciter differentiata dat

$$\frac{x dp}{dx} = \frac{x^\Delta}{a} + \frac{x^{2\Delta}}{ab\Delta} + \frac{x^{3\Delta}}{1.2 ab\Delta^2} + \frac{x^{4\Delta}}{1.2.3 abcd\Delta^3} \text{ etc.}$$

quae series cum altera q comparata manifesto praebet

$$\frac{x dp}{dx} = x^\Delta q,$$

vnde patet, si modo summa alterius harum duarum series esset cognita, alteram quoque assignari posse, quando-

quidem ex cognito valore p prodit $q = \frac{dp}{x^\Delta dx}$; contra

vero ex cognito valore q fit $dp = x^{\Delta-1} q dx$, ideoque $p = \int x^{\Delta-1} q dx$, quod integrale ita sumi debet, vt posito $x = 0$ fiat $p = 1$.

§. 13. Ante autem quam alteram seriem differentiemus, eam multiplicemus per x , atque ob

$$a + \Delta = b, a + 2\Delta = c, a + 3\Delta = d, \text{ etc. erit}$$

$$x^a q = \frac{x^a}{a} + \frac{x^b}{ab\Delta} + \frac{x^c}{1.2 ab\Delta^2} + \frac{x^d}{1.2.3 abcd\Delta^3} + \text{ etc.}$$

Nunc ista aequatio differentiata, iterumque per x multiplicata dabit

$$x d. \frac{x^a q}{dx} = x^a + \frac{x^b}{a\Delta} + \frac{x^c}{1.2 ab\Delta^2} + \frac{x^d}{1.2.3 abcd\Delta^3} + \text{ etc.}$$

at vero prior series p itidem per x multiplicata praebet

$$x^a p = x^a + \frac{x^b}{a\Delta} + \frac{x^c}{1.2 ab\Delta^2} + \frac{x^d}{1.2.3 abcd\Delta^3} + \text{ etc.}$$

quae

quae series cum sint perfecte aequales, erit $\frac{x}{d} d. x^a q = x^a p$, ideoque $d. x^a q = p x^{a-1} d x$, sicque duas nacti sumus aequationes differentiales inter p et q , ex quibus valorem utriusque eruere licebit.

§. 14. Cum ex priore aequatione sit

$$q = \frac{d p}{x^{\Delta-1} d x}, \text{ erit } x^a q = \frac{x^{a-\Delta+1} d p}{d x},$$

unde sumto elemento $d x$ constante fiet

$$d. x^a q = \frac{x^{a-\Delta+1} d d p + (a - \Delta + 1) x^{a-\Delta} d p}{d x}$$

sicque elisa quantitate q pro altera p nanciscimur hanc aequationem differentialem secundi gradus:

$$p x^{a-1} d x = \frac{x^{a-\Delta+1} d d p + (a - \Delta + 1) x^{a-\Delta} d p}{d x}$$

quam si resolvere licuerit, totum negotium erit confectum. Vbi probe notandum, cum sit

$$p = 1 + \frac{x^a}{a \Delta} + \frac{x^{2 \Delta}}{1. 2 a b \Delta^2} + \text{etc.}$$

integrationem ita institui debere, vt posito $x=0$ fiat $p=1$; tum vero quia est

$$\frac{d p}{d x} = \frac{x^{\Delta-1}}{a} + \frac{x^{2 \Delta-1}}{a b \Delta} + \text{etc.}$$

altera conditio integrationis postulat vt posito $x=0$ etiam fiat $\frac{d p}{d x} = 0$, siquidem fuerit $\Delta > 1$, si enim esset $= 1$, casu $x=0$ fieri debet $\frac{d p}{d x} = \frac{1}{a}$. At si $\Delta < 1$, fieri debebit $\frac{d p}{d x} = \infty$.

Euleri Op. Anal. Tom. II.

F f

§. 15.

§. 15. Cum fractio $\frac{p}{q}$ posito $x = 1$ praebeat valorem nostrae fractionis continuæ S , ponamus in genere esse $\frac{p}{q} = z$, ita ut posito $x = 1$ fiat $z = S$, unde patet, casu $x = 0$ fieri debere $z = a$. Cum igitur sit $p = qz$, erit $dp = qdz + zdq$; erat autem ex prima aequatione

$$q = \frac{dp}{x^{\Delta-1} dx},$$

quamobrem habebimus

$$q = \frac{qdz + zdq}{x^{\Delta-1} dx},$$

sive $x^{\Delta-1} qdx = qdz + zdq$, unde fit

$$dq = \frac{x^{\Delta-1} qdx - qdz}{z};$$

erat autem $dp = x^{\Delta-1} qdx$.

§. 16. Haec igitur sequuntur ex priori aequatione differentiali inuenta $\frac{dp}{x^{\Delta-1} dx} = q$. Altera vero, quae est

$$d. x^a q = p x^{a-1} dx, \text{ quia}$$

$$d. x^a q = a x^{a-1} q dx + x^a dq$$

loco dq posito valore modo inuento prodit

$$d. x^a q = a x^{a-1} q dx + \frac{x^{a+\Delta-1} q dx - x^a q dz}{z},$$

habebimus

$$p x^{a-1} dx = a x^{a-1} q dx + \frac{x^{a+\Delta-1} q dx - x^a q dz}{z},$$

quae

quae aequatio, ob $p = qz$, per q diuisa suppeditat istam aequationem differentialem primi gradus:

$$x^{a-1} z dx = a x^{a-1} dx + \frac{x^{a+\Delta-1} dx - x^a dz}{z},$$

quae per z multiplicata et per x^{a-1} diuisa praebet

$$z z dx = a z dx + x^\Delta dx - x dz,$$

cuius ergo resolutio si ita instituitur, vt posito $x = 0$ fiat $z = a$, tum vero fiat $x = 1$, valor ipsius z dabit ipsum valorem fractionis continuae quem quaerimus.

§, 17. Totum igitur negotium perductum est ad resolutionem aequationis differentialis primi gradus

$$z z dx = a z dx + x^\Delta dx - x dz,$$

quae manifesto in celeberrima illa aequatione Riccatiana continetur. Vt enim ad tres tantum terminos reducatur, po-

natur $z = x^a y$, ita vt sit $y = \frac{z}{x^a}$, vnde fit

$$dz = a x^{a-1} y dx + x^a dy,$$

quibus valoribus substitutis nostra aequatio hanc induet formam:

$$x^{a+1} dy + x^{2a} y y dx = x^\Delta dx,$$

quam ergo ita integrari oportet, vt posito $x = 0$, siue infinite paruo, fiat $y = \frac{a}{x^a}$, hoc est $y = \infty$, quo facto, si post integrationem statuatur $x = 1$, valor ipsius y dabit summam fractionis continuae propositae.

§. 18. Quo hanc expressionem simpliciore reddamus, diuidamus per $x^a + 1$, vt habeamus

$$dy + x^{a-1} y y dx = x^{\Delta-a-1} dx;$$

nunc vero statuamus $x^a = t$, ita vt casu $x=0$ fiat quoque $t=0$, et casu $x=1$ etiam $t=1$, vnde si t euanescat, fieri debet $y=\frac{a}{t}$, siue $y=\infty$. Hoc autem valore introducto, ob $x=t^{\frac{1}{a}}$ et

$$dx = \frac{t^{\frac{1-a}{a}} dt}{a},$$

aequatio nostra fiet

$$a dy + y y dt = t^{\frac{\Delta-a}{a}} dt,$$

quae est forma maxime vsitata aequationis Riccatianae.

§. 19. Quando ergo proposita fuerit talis fractio continua :

$$a + \frac{1}{a + \frac{\Delta + 1}{a + 2\Delta + 1} \frac{1}{a + 3\Delta + 1} \frac{1}{a + 4\Delta + 1} \text{ etc.}}$$

pro eius valore inuestigando resolui debet ista aequatio Riccatiana :

$$a dy + y y dt = t^{\frac{\Delta-a}{a}} dt;$$

vbi integrationem ita instituere oportet, vt summa t infinite parua fiat $y=\frac{a}{t}$, quo facto statuatur $t=1$, et valor pro y resultans erit valor huius fractionis continuae.

§. 20

§. 20. Evoluamus casum simplicissimum, quo ad dextram partem exponens ipsius t fit nihilo aequalis, quod ergo evenit, si $\Delta = 2a$, ideoque ipsa fractio continua

$$a + \frac{1}{3a + \frac{1}{5a + \frac{1}{7a + \text{etc.}}}}$$

pro cuius summa habebimus hanc aequationem differentialem:

$$a dy + y y dt = dt, \text{ vnde } dt = \frac{a dy}{1 - y^2},$$

et integrando

$$t = \frac{a}{2} \log \frac{1+y}{1-y} + C,$$

quae constans C ita est capienda, ut posito $t = 0$ fiat $y = \frac{a}{t}$, ideoque $t = \frac{a}{y}$; vnde patet hoc casu fieri $y = \infty$, ex quo statim intelligitur, aequationem integram ita instrui debere:

$$t = \frac{a}{2} \log \frac{y+1}{y-1} + C.$$

sive integrationem ita institui, ut facto $t = 0$ fiat y infinitum. Nunc vero si y infinitum, erit $\log \frac{y+1}{y-1} = \frac{2}{y}$, quare cum fieri debeat $t = \frac{a}{y}$ fit $C = 0$, ita ut iusta aequatio integralis fit $t = \frac{a}{2} \log \frac{y+1}{y-1}$, vnde, denotante e numerum cuius logarithmus hyperbolicus = 1, fiet $e^{\frac{2t}{a}} = \frac{y+1}{y-1}$, hinc

que porro $y = \frac{e^{\frac{2t}{a}} + 1}{e^{\frac{2t}{a}} - 1}$, vnde posito $t = 1$ summa nostrae

fractionis continuae erit $\frac{e^a + 1}{e^a - 1}$, qui est idem valor, quem iam dudum inueneram.

§. 21. Contemplemur nunc etiam reliquos casus integrabilitatis aequationis Riccatianae, quibus exponens ipsius t ad partem dextram est vel -4 , vel $-\frac{4}{3}$, vel $-\frac{4}{5}$, vel $-\frac{4}{7}$, vel $-\frac{12}{5}$, vel $-\frac{12}{7}$ etc. Sit igitur primo $\frac{\Delta - 2a}{a} = -4$, vel $\Delta = -2a$, vnde nascitur haec fractio continua:

$$\frac{a+1}{-a+1} = \frac{-3a+1}{-5a+1} = \frac{-7a+1}{-9a+1} = \dots$$

quae manifesto a praecedente pendet. Si enim ponamus

$$\frac{-a+1}{-3a+1} = \frac{-5a+1}{-7a+1} = \dots = s,$$

mutatis signis erit

$$\frac{-s = u+1}{3a+1} = \frac{5a+1}{7a+1} = \dots$$

cuius valor cum iam sit inuentus, iste casus nihil novi nobis offert.

§. 22. Si sumatur $\frac{\Delta - 2a}{a} = -\frac{4}{3}$, siue $\Delta = \frac{2}{3}a$, inde sequens nascitur fractio continua:

$$\frac{a+1}{\frac{2}{3}a+1} = \frac{\frac{4}{3}a+1}{\frac{8}{3}a+1} = \dots$$

siue

sive statuendo $a = 3\alpha$, erit fractio

$$\frac{3\alpha + 1}{5\alpha + 1} = \frac{5\alpha + 1}{7\alpha + 1} = \frac{7\alpha + 1}{9\alpha + 1} \text{ etc.}$$

quae est ipsa ipsa forma superior primo membro truncata. Idem vsu venit, si sumatur $\frac{\Delta - 2a}{a} = -\frac{1}{3}$, sive $\Delta = -\frac{1}{3}a$, unde oritur haec fractio continua, ponendo scil. $a = 3\alpha$

$$\frac{3\alpha + 1}{\alpha + 1} = \frac{\alpha + 1}{-\alpha + 1} = \frac{-\alpha + 1}{-3\alpha + 1} = \frac{-3\alpha + 1}{-5\alpha + 1} \text{ etc.}$$

sive semper ad principalem formam reducitur.

§. 23. Casus autem integrabilitatis in genere hoc continentur exponente: $-\frac{1}{2i \pm 1}$. Posito igitur

$$\frac{\Delta - 2a}{a} = -\frac{1}{2i \pm 1}, \text{ fiet } \Delta = \frac{2a}{2i \pm 1},$$

unde posito $\frac{a}{2i \pm 1} = \alpha$, erit $\Delta = \pm 2\alpha$, ergo ob $a = (2i \pm 1)\alpha$ fractio continua erit

$$\frac{(2i \pm 1)\alpha + 1}{a \pm 2\alpha + 1} = \frac{a \pm 2\alpha + 1}{a \pm 4\alpha + 1} = \frac{a \pm 4\alpha + 1}{a \pm 6\alpha + 1} \text{ etc.}$$

vbi manifesto iterum omnes numeri impares occurrunt, ita ut fractio continua inde nata semper formari possit ex nostra principali

$$a + 1$$

$$\frac{a+1}{3a+1} \frac{5a+1}{7a+1} \text{ etc.}$$

si vel aliquot membris truncetur, vel retro ad aliquot membra superne continuetur.

§. 24. Cum igitur omnes casus integrabilitatis aequationis Riccatianae ad eandem fractionem continuam perducant; praeterea vero nulli adhuc alii casus euolui potuerint, hinc manifesto sequitur, si indices fractionis continuae a, b, c, d, e, f etc. quamcunque aliam progressionem arithmeticam constituent, tum summam nullo plane modo assignari posse; quandoquidem ea pendet a casu irresolubili aequationis Riccatianae. Ita si proponatur haec fractio continua:

$$\frac{a+1}{2a+1} \frac{3a+1}{4a+1} \text{ etc.}$$

vbi est $\Delta = a$, summatio pendebit ab ista aequatione differentiali: $a dy + y y dt = \frac{dt}{t}$, cuius resolutio cum per nullas quantitates transcendentes etiamnunc vsu receptas expediri possit, valorem huius fractionis continuae frustra inter quantitates a circulo-vel a logarithmis pendentes, vel adeo inter omnes quadraturas curvarum algebraicarum quaerimus; vnde mirum non est, quod methodus in superiori dissertatione vsitata pro talibus casibus omni successu caruerit.

§. 25. Quoniam tamen in dissertatione superiore summam talium fractionum continuarum per binas formulas
inte-

integralas expressam dedimus, illa ipsa expressio etiam ad aequationem Riccatianam pro iisdem casibus accommodari poterit, id quod utique maximam attentionem meretur, cum nullo adhuc modo ista aequatio praeter casus integrabiles tractari potuerit. Quamobrem maxime operae erit pretium solutiones inter se comparare, quandoquidem hinc haud contemnendum subsidium, aequationem Riccatianam feliciori successu tractandi, expectari poterit.

§. 26. In superiori autem dissertatione ostendi, si haec proposita fuerit fractio continua:

$$\frac{m-b+1}{2m-b+1} \frac{2m-b+1}{3m-b+1} \frac{3m-b+1}{4m-b+1} \text{ etc.}$$

eius valorem exprimi per hanc fractionem: $-\frac{A}{B}$, existente

$$A = \int \frac{dx}{x^{2+\frac{b}{m}} e^{\frac{1+xx}{m}}}$$

$$B = \int \frac{dx}{x^{1+\frac{b}{m}} e^{\frac{1+xx}{m}}}$$

siquidem haec duo integralia a termino $x=0$ vsque ad terminum $x=\infty$ extendantur.

§. 27. Comparemus nunc hanc fractionem continuam cum generali, quam hic tractauimus:

$$\frac{a + \Delta + 1}{a + 2\Delta + 1} \frac{a + 2\Delta + 1}{a + 3\Delta + 1} \text{ etc.}$$

quius valor continetur in hac aequatione:

$$a dy + y y dt = t^{\frac{\Delta - 1}{a}} dt,$$

integratione scilicet ita instituta, ut casu $t = 0$ fiat $y = \infty$; cum vero statuatur $t = 1$, unde valor ipsius y summam istius fractionis continuæ exprimet.

§. 28. Comparatione igitur instituta fiet $a = \Delta$ et $b = \Delta - a$, quibus valoribus introductis formulae illae integrales erunt

$$A = \int \frac{dx}{x^{3 - \frac{a}{\Delta}, e^{\frac{1+x^2}{\Delta^2}}}} \text{ et}$$

$$B = \int \frac{dx}{x^{2 - \frac{a}{\Delta}, e^{\frac{1+x^2}{\Delta^2}}}},$$

integralibus iterum sumtis ab $x = 0$ ad $x = \infty$; quamobrem valor ipsius y , qui ex aequatione

$$a dy + y y dt = t^{\frac{\Delta - 1}{a}} dt$$

pro casu $t = 1$ resultat, aequalis erit isti fractioni: $-\frac{A}{B}$, sine erit

$$y = \frac{\int \frac{dx}{x^{3 - \frac{a}{\Delta}, e^{\frac{1+x^2}{\Delta^2}}}}}{\int \frac{dx}{x^{2 - \frac{a}{\Delta}, e^{\frac{1+x^2}{\Delta^2}}}}}$$

Quamquam autem haec aequalitas tantum casus speciales, quibus ibi fit $t = 1$, hic vero $x = \infty$, spectat, tamen fortasse

tasse eiusmodi relatio inter binas variables t et x inueniri poterit, vt in genere quantitas y illi formulæ aequatur,

§. 29. Quemadmodum consideratio fractionis nostrae continuæ nos ad resolutionem æquationis Riccatianæ perduxit, ita vicissim datur methodus directæ, qua ista æquatio per fractiones continuas resolui potest. Quod quo facilius ostendatur, æquatio Riccatiana, quæ vulgo hæc forma proponi solet:

$$dy + ay y dx = ac x^m dx,$$

in aliam formam ad præsens institutum magis accommodatam transfundatur, ponendo $y = x^m z$ et $x^{m+1} = t$; tum enim, si loco $\frac{a}{m+1}$, scribatur b , prodit ista æquatio:

$$dz + \frac{m z dt}{(m+1)t} + b z z dt = b c dt.$$

§. 30. Ponamus porro $\frac{m}{m+1} = -n$, vt sit $m = -\frac{n}{1+n}$, et nobis proposita sit ista æquatio:

$$dz - n \frac{z dt}{t} + b z z dt = b c dt,$$

quæ, si adhibeamus hanc substitutionem: $z = \frac{n+1}{b t} + \frac{c}{b}$, transmutatur in hanc formam:

$$dv - (n+2) \frac{v dt}{t} + b v v dt = b c dt,$$

quæ a priore hoc tantum differt, vt hic numerus n binario maior sit factus; quare si porro faciamus $v = \frac{n+3}{b t} + \frac{c}{b}$, prodibit hæc æquatio:

$$du - (n+4) \frac{u dt}{t} + b u u dt = b c dt,$$

vnde patet, si prima æquatio resolutionem admittat casu $n = k$, tum etiam eius resolutionem in potestate fore casibus

$$n = k + 2, n = k + 4, n = k + 6, \text{ etc.}$$

G g 2

et

et in genere casu $n = k + 2i$, denotante i numerum integrum quemcunque.

§. 31. Quod si iam successive loco v et u et sequentium litterarum valores istos debitos substituamus, pro quantitate z sequens prodibit fractio continua:

$$z = n + \frac{1}{bt + c} - \frac{\frac{n+1}{bt} + c}{\frac{n+3}{bt} + c} - \frac{\frac{n+5}{bt} + c}{\frac{n+7}{bt} + c} \text{ etc.}$$

quae ergo expressio exhibet valorem quantitatis z , qui ipsi convenit vi huius aequationis:

$$dz - n \frac{z dt}{t} + b z z dt = b c dt,$$

si scilicet ita integretur, ut posito $t = 0$ fiat $z = \infty$.

§. 32. Liberemus hanc formam a fractionibus partialibus, et obtinebimus hanc formam:

$$\frac{1}{z} = \frac{bt}{n+1+bbctt} - \frac{\frac{bt}{n+3+bbctt}}{\frac{bt}{n+5+bbctt}} - \frac{\frac{bt}{n+7+bbctt}}{\frac{bt}{n+9+bbctt}} \text{ etc.}$$

unde statim patet, posito $t = 0$ fore $\frac{1}{z} = 0$ ideoque $z = \infty$. Simili modo resolutionem ab aequatione transformata exordiri possumus, quae erat

$$dv - (n+2) \frac{v dt}{t} + b v v dt = b c dt,$$

quae in primam transformatur ponendo $v = \frac{bct}{-n-1+btz}$; prodibit enim

dz

$$dx - \frac{v dx}{1} + b x x dt = b c dt,$$

in qua aequatione numerus n binario redditus est minor; unde patet, si aequatio resolutionem admittat casu $n=k$, tum etiam resolutionem esse successuram casibus

$$n = k - 2, n = k - 4, n = k - 6$$

et in genere $n = k - 2i$. Quare cum resolutio nulla labore difficultate casu $n=0$, sumpto $k=0$ omnes casus resolutionem admittentes continebuntur in hac formula: $n = \pm 2i$ hincque pro forma consueta fiet

$$m = \frac{+2i}{\pm 2i + 1} = -\frac{2i}{\pm 1},$$

quae continet casus notissimos integrabilitatis.

§. 33. Ponamus $n + 2 = -v$, vt aequatio, a qua hic inchoamus, fit

$$dv = \frac{v dx}{1} + b v v dt = b c dt,$$

quae ergo, posito $v = \frac{b c t}{v + 1 + b t z}$ transmutatur in hanc formam:

$$dx + (\nu + 2) \frac{v dx}{1} + b x x dt = b c dt,$$

in qua nunc numerus ν binario augetur. Quare si vltierius ponamus $z = \frac{b c t}{v + 1 + b t z}$, orietur haec aequatio:

$$dy = +(\nu + 4) \frac{v dx}{1} + b y y dt = b c dt,$$

sicque vltierius progrediendo peruenietur ad $\nu + 5, \nu + 7$ etc.

§. 34. Substituamus ergo istos valores in superiore aequatione, quae est

$$dv + \frac{v dx}{1} + b v v dt = b c dt,$$

ac pro v prodibit sequens fractio continua:

G g 3

$v =$

$$v = \frac{bct}{v+1+\frac{bbctt}{v+3+\frac{bbctt}{v+5+\frac{bbctt}{v+7+\text{etc.}}}}}$$

Hæc igitur expressio locum habet, si æquatio differentialis integratur, ut posito $t = 0$ fiat $v = 0$.

§. 35. Geminas igitur ex æquatione Riccatiæ eliciamus fractiones continuas, quas quo facilius inter se comparare queamus, loco v scribamus iterum n , ut habeamus has duas æquationes differentiales:

$$\text{I. } dx - x \frac{dx}{x} + bxxdt = bcdt,$$

$$\text{II. } dv + n \frac{dv}{v} + bvvdt = bcdt,$$

atque ex priore nascetur ista fractio continua:

$$\frac{x}{n} = \frac{bt}{n+1+\frac{bbctt}{n+3+\frac{bbctt}{n+5+\text{etc.}}}}$$

ex altera vera oritur

$$\frac{n}{v} = \frac{bct}{n+1+\frac{bbctt}{n+3+\frac{bbctt}{n+5+\text{etc.}}}}$$

quæ ergo fractiones prorsus inter se conueniunt, cum hinc fiat $v = \frac{c}{x}$, quippe quo modo altera æquatio in alteram actu conuertitur, ita ut hæc duæ formæ pro vnica sint habendæ.

§. 36.

§. 36. Ista resolutio aequationis Riccatianae in fractionem continuam eo magis est attentione digna, quod haec aequatio nullo adhuc modo in seriem infinitam regularem resolui potuerit. Quae enim series olim pro eius resolutione exhibui, ita sunt comparatae ut una series infinita per aliam diuisa resolutionem aequationis Riccatianae suppeditet; hic autem de vnica serie simplici sermo instituitur. Hinc igitur nascitur quaestio, num forte non etiam aliae aequationes differentiales dentur, quarum resolutionem pariter per fractiones continuas expedire liceat.

DE SUMMA SERIEI EX NUMERIS PRIMIS FORMATAE

$$\frac{1}{2} - \frac{1}{3} + \frac{1}{4} + \frac{1}{5} - \frac{1}{6} - \frac{1}{7} + \frac{1}{8} + \frac{1}{9} - \frac{1}{10} + \frac{1}{11} \text{ etc.}$$

VBI NUMERI PRIMI FORMAE $4n-1$ HABENT SIGNVM POSITIVVM, FORMAE AUTEM $4n+1$ SIGNVM NEGATIVVM.

§. 1.

Cum iam *Euclides* demonstrasset, multitudinem numerorum primorum reuera esse infinitam, ego iam pridem ostendi etiam summam seriei reciprocae numerorum primorum: scilicet

$$\frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \frac{1}{5} + \frac{1}{7} + \frac{1}{11} + \frac{1}{13} + \frac{1}{17} + \frac{1}{19} + \text{etc.}$$

esse infinite magnam, atque adeo referre logarithmum summae seriei harmonicae

$$1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \frac{1}{4} + \frac{1}{5} + \frac{1}{6} + \text{etc.}$$

id quod non parum mirum videbatur, cum vulgo summa seriei harmonicae ad genus quasi infimum infinitorum referri soleat. Cum autem non solum logarithmus numeri infiniti sit etiam infinitus, sed etiam logarithmi horum ipsorum logarithmorum etiamnunc sint infiniti; manifestum est dari insuper infinitos gradus inferiores infinitorum. Ita si A denotet summam seriei reciprocae numerorum primorum, etiam

1 A

$1A$ adhuc erit infinite magnus, sed ad ordinem infinitorum infinities inferiorem pertinere censendus est; tum vero etiam nunc hae formulae: $11A$, $111A$, $1111A$, etc. erunt infinitae, quanquam quaelibet earum infinities sit minor quam praecedens.

§. 2. Quoniam porro numeri primi praeter binarium quasi a natura in duas classes distinguuntur, prouti fuerint vel formae $4n + 1$, vel formae $4n - 1$; dum priores omnes sunt summae duorum quadratorum, posteriores vero ab hac proprietate penitus excluduntur: series reciprocae ex vtraque classe formatae, scilicet:

$$\frac{1}{3} + \frac{1}{13} + \frac{1}{17} + \frac{1}{29} + \text{etc. et}$$

$$\frac{1}{5} + \frac{1}{7} + \frac{1}{11} + \frac{1}{19} + \frac{1}{31} + \text{etc.}$$

ambae erunt pariter infinitae, id quod etiam de omnibus speciebus numerorum primorum est tenendum. Ita si ex numeris primis ii tantum excerpantur, qui sunt formae $100n + 1$, cuiusmodi sunt 101 , 401 , 601 , 701 etc., non solum multitudo eorum est infinita, sed etiam summa huius seriei ex illis formatae, scilicet:

$$\frac{1}{101} + \frac{1}{401} + \frac{1}{601} + \frac{1}{701} + \frac{1}{1301} + \frac{1}{1501} + \frac{1}{1801} + \frac{1}{1901} + \text{etc.}$$

etiam est infinita.

§. 3. Consideremus hic autem imprimis discrimen inter numeros primos formae $4n + 1$ et $4n - 1$, et quia ambae series ex vtroque ordine formatae sunt infinitae et quasi eiusdem ordinis; nullum est dubium, quin earum differentia habeat valorem determinatum. Hanc ob rem terminis ex forma $4n - 1$ formatis tribuamus signum $+$, reliquis vero signum $-$, ut orietur ista series:

Euleri Op. Anal. Tom. II.

H h

$\frac{1}{3} -$

$$\frac{1}{3} - \frac{1}{5} + \frac{1}{7} - \frac{1}{11} + \frac{1}{13} - \frac{1}{17} + \frac{1}{19} - \frac{1}{23} + \frac{1}{29} - \frac{1}{31} \text{ etc.},$$

in qua nullus plane ordo in signis cernitur. Hoc tamen non obstante videamus, quomodo eius summa vero saltem proxime assignari queat. Non parum enim probabile videtur, istam summam, si non fuerit rationalis vel irrationalis, saltem ad quodpiam genus notabile quantitatum transcendentium pertinere debere. Interim tamen, quoniam non solum non in signis, verum etiam multo minus in ipsis fractionibus nullus plane ordo perspicitur, primo intuitu nulla patere videtur via, qua ad eius summam peruenire liceat.

§. 4. Quando autem contemplamur seriem notissimam Leibnitzianam pro quadratura circuli datam

$$\frac{\pi}{4} = 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{9} - \frac{1}{11} \text{ etc.}$$

videmus, in ea omnes numeros impares formae $4n + 1$ habere signum $+$, reliquos vero formae $4n - 1$ signum $-$, vnde mutatis signis omnes termini nostrae seriei cum suis signis in hac serie Leibnitziana occurrunt. Quod si ergo ex hac serie omnes numeros compositos expungamus, tandem praeter unitatem ipsa nostra series proposita, contrarius signis, remanebit. Quamobrem summam nostrae seriei obtinebimus, si ex serie Leibnitziana successiue omnes numeros compositos excludamus, quandoquidem omnium terminorum, qui per quamuis operationem excluduntur, summa facile assignare licebit.

§. 5. Incipiamus igitur ab ipsa serie Leibnitziana, statuendo

$$A = 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{9} - \frac{1}{11} + \frac{1}{13} - \frac{1}{15} + \frac{1}{17} - \frac{1}{19} + \text{ etc.}$$

ita

ita vt fit $A = \frac{\pi}{4}$, ex eaque primo omnes numeros compo-
fitos per 3 diuisibiles excludamus. Quem in finem hinc for-
memus istam seriem:

$$(A-1) \frac{1}{3} = -\frac{1}{9} + \frac{1}{15} - \frac{1}{21} + \frac{1}{27} - \frac{1}{33} + \frac{1}{39} - \text{etc.}$$

quae vtique continet omnes numeros compositos per 3 di-
uisibiles; vnde si haec series ad illam addatur, omnes isti
numeri compositi excludentur fietque

$\frac{1}{3}A - \frac{1}{3} = 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{11} - \frac{1}{13} + \frac{1}{17} - \frac{1}{19} + \frac{1}{23} - \frac{1}{25} + \text{etc.} = B$,
ita vt fit $B = \frac{1}{3}A - \frac{1}{3}$. In hac igitur serie, cuius summa
nouimus, nulli amplius numeri compositi per 3 diuisibiles
occurrunt, sed primus terminus compositus hic occurrens
est $+\frac{1}{25}$.

§. 6. Nunc igitur ex postrema hac serie omnes ter-
minos per 5 diuisibiles excludamus, quem in finem hinc for-
memus istam seriem:

$$(B-1+\frac{1}{5}) \frac{1}{5} = \frac{1}{25} - \frac{1}{35} + \frac{1}{45} - \frac{1}{55} + \frac{1}{65} - \frac{1}{75} + \text{etc.},$$

quae omnes complectitur terminos per quinque diuisibiles,
qui adhuc in seriem B ingrediebantur, er quidem iisdem si-
gnis affectos, quare hac serie ab illa ablata remanebit haec:

$$\frac{1}{5}B + \frac{1}{5}(1-\frac{1}{5}) = 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{11} - \frac{1}{13} + \frac{1}{17} - \frac{1}{19} + \frac{1}{23} + \text{etc.}$$

vbi iam ab initio omnes termini sunt numeri primi, et non
primus qui hic occurret erit $\frac{1}{49}$, sequentes vero $\frac{1}{77}$, $-\frac{1}{91}$. Po-
namus autem summam huius seriei $= C$, vt fit

$$C = \frac{1}{5}B + \frac{1}{5}(1-\frac{1}{5}).$$

§. 7. Nunc igitur hinc excludamus omnes termi-
nos qui adhuc per septem sunt diuisibiles, quos complecte-
tur sequens forma:

H h 2

(C-

$$(C - 1 + \frac{1}{3} - \frac{1}{5}) \frac{1}{7} = -\frac{1}{49} - \frac{1}{175} + \frac{1}{315} + \text{etc.}$$

quorum terminorum signa sunt contraria, quare haec series ad seriem C addita dabit

$$\frac{1}{7} C - \frac{1}{7} (1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5}) = 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{11} + \frac{1}{13} + \frac{1}{17} + \text{etc.}$$

in qua primus terminus compositus erit $+\frac{1}{15}$; sequentes vero $-\frac{1}{11 \cdot 13}$, $-\frac{1}{11 \cdot 17}$ etc. Hanc autem seriem vocemus D ut fit

$$D = \frac{1}{7} C - \frac{1}{7} (1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5}).$$

§. 8. Iam ex serie modo inuenta D expungamus terminos, qui adhuc sunt per 11 diuisibiles, quos complectetur ista forma:

$$D - (1 + \frac{1}{3} - \frac{1}{5} + \frac{1}{7}) \frac{1}{11} = -\frac{1}{121} + \frac{1}{143} + \frac{1}{187} \text{ etc.}$$

qui termini in serie D contraria habent signa; quamobrem si haec series ad illam addatur, isti termini excludentur, prodibitque

$$\frac{12}{11} D - \frac{1}{11} (1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7}) = 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} - \frac{1}{11} + \text{etc.}$$

in qua primus terminus non primus est $\frac{1}{187}$; istam autem seriem designemus littera E, ita ut fit

$$E = \frac{12}{11} D - \frac{1}{11} (1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7}).$$

§. 9. Ex hac igitur serie excludamus omnes terminos, qui adhuc insunt per 13 diuisibiles, quos ergo complectetur haec forma:

$$(E - 1 + \frac{1}{3} - \frac{1}{5} + \frac{1}{7} + \frac{1}{11}) \frac{1}{13} = \frac{1}{169} + \frac{1}{221} \text{ etc.}$$

hique termini eadem habent signa ac in ipsa serie E. Haec igitur series ab illa debet subtrahi, unde prodit

$$\frac{12}{13} E + \frac{1}{13} (1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} - \frac{1}{11}) = 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} - \frac{1}{11} + \text{etc.}$$

vbi

vbi primus terminus non primus est $\frac{1}{11}$. Totam autem hanc seriem designemus littera F, vt sit

$$F = \frac{12}{11} E + \frac{1}{11} (1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{11}).$$

§. 10. Quod si nunc istas operationes vltius continuemus, dum successiue hinc excludimus terminos adhuc per 17 diuisibiles, tum vero per 19, per 23, etc. tandem relinquatur tantum series numerorum primorum post vnitatem sequentium, quae si designetur littera Z, quam vt infinitesimam spectari oportet, erit vtique

$$Z = 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{11} - \frac{1}{13} + \frac{1}{17} - \frac{1}{19} \text{ etc.}$$

consequenter summa seriei in titulo propositae summa erit $1 - Z$. Ac manifestum est, ad hunc valorem continuo propius accedere istis formulis:

$$1 - A, 1 - B, 1 - C, 1 - D, 1 - E, 1 - F, \text{ etc.}$$

§. 11. Quemadmodum autem valores omnium harum litterarum successiue ex antecedentibus colligi debeant, ex sequentibus formulis fiet manifestum:

$$B = \frac{2}{3} A - \frac{1}{3} \cdot 1$$

$$C = \frac{2}{5} B + \frac{1}{5} (1 - \frac{1}{3})$$

$$D = \frac{2}{7} C - \frac{1}{7} (1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5})$$

$$E = \frac{12}{11} D - \frac{1}{11} (1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7})$$

$$F = \frac{12}{11} E + \frac{1}{11} (1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{11})$$

$$G = \frac{16}{17} F + \frac{1}{17} (1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{11} - \frac{1}{13})$$

$$H = \frac{20}{19} G - \frac{1}{19} (1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{11} - \frac{1}{13} + \frac{1}{17})$$

$$I = \frac{24}{23} H - \frac{1}{23} (1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{11} - \frac{1}{13} + \frac{1}{17} - \frac{1}{19})$$

etc.

etc.

H h 3

Vbi

Vbi notandum, si denominator primus fuerit formae $4n+1$, tum numeratorem primae partis fore vnitatem minorem, siue $4n$, alteram vero partem addi debere. Sin autem denominator primus fuerit $4n-1$, tum numeratorem primae partis fore vnitatem maiorem, siue $4n$, alteram partem vero hoc casu subtrahi debere.

§. 12. Quo nunc omnes hos valores in numeris per fractiones decimales exprimamus, ante omnia notetur esse

$$A = \frac{\pi}{4} = 0,7853981634.$$

Pro reliquis autem litteris computentur sequentes valores:

$$\begin{aligned} 1 - \frac{1}{3} &= - & b &= 0,6666666666 \\ 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} &= - & c &= 0,8666666666 \\ 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} &= - & d &= 0,7238095238 \\ 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{11} &= - & e &= 0,6329004329 \\ 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{11} + \frac{1}{13} &= - & f &= 0,7098235098 \\ 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{11} + \frac{1}{13} + \frac{1}{17} &= - & g &= 0,7686470392 \\ 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{11} + \frac{1}{13} + \frac{1}{17} - \frac{1}{19} &= - & h &= 0,7160154603 \\ 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{11} + \frac{1}{13} + \frac{1}{17} - \frac{1}{19} + \frac{1}{23} &= - & i &= 0,6725371994 \end{aligned}$$

in quo ordine primus terminus a vnitatem aequatur.

§. 13. Pro computo autem ipsarum litterarum A , B , C , D , E , etc. praestabit sequentibus vti formulis, quibus simul valores numericos harum litterarum adscribamus

$$B = A + \frac{1}{3}(A - a) = 0,713864$$

$$C = B - \frac{1}{5}(B - b) = 0,704424$$

$$D = C + \frac{1}{7}(C - c) = 0,681247$$

$$E =$$

$$E = D + \frac{1}{11}(D - d) = 0,677377$$

$$F = E - \frac{1}{13}(E - e) = 0,673956$$

$$G = F - \frac{1}{17}(F - f) = 0,676066$$

$$H = G + \frac{1}{19}(G - g) = 0,671193$$

$$I = H + \frac{1}{23}(H - h) = 0,669245$$

$$K = I - \frac{1}{29}(I - i) = 0,669358.$$

§. 14. Quoniam autem calculum huc vsque produximus, tamen ultra tertiam figuram decimalem de summa nostrae seriei certi esse non possumus, atque adeo in dubio relinquere cogimur, vtrum ista summa aliquanto maior vel minor sit quam 0,669. Sin autem hunc valorem pro vero assumamus, ipsa series proposita

$$\frac{1}{3} - \frac{1}{5} + \frac{1}{7} - \frac{1}{11} + \frac{1}{13} - \frac{1}{17} + \frac{1}{19} \text{ etc.}$$

summam habebit 0,331, ideoque hic valor tantillo foret minor quam $\frac{1}{3}$. Quoniam vero ablato $\frac{1}{3}$, iterum addi debeat $\frac{1}{7} + \frac{1}{11}$, quarum fractionum summa maior est quam $\frac{1}{3}$, utique fieri posset, vt verus valor superaret $\frac{1}{3}$, id quod hoc loco in dubio est relinquendum. Datur vero alia methodus, multo accuratius in summam huius seriei inquirendi, quam hic euoluemus, quandoquidem operae pretium videtur, veram huius seriei summam propius cognouisse.

§. 15. Eadem methodo qua hic ex prima serie Leibnitziana successiue terminos compositos expulimus, si omnes plane terminos praeter vnitatem remoueamus, reperiemus

$$\pi = \frac{3}{4} \cdot \frac{5}{4} \cdot \frac{7}{8} \cdot \frac{11}{12} \cdot \frac{13}{12} \cdot \frac{17}{16} \cdot \frac{19}{20} \text{ etc.}$$

vbi

vbi in numeratoribus omnes numeri primi occurrunt praeter 2, denominatores vero sunt numeri pariter pares vnitate vel maiores vel minores. Deinde vero si ista series reciproca quadratorum imparium:

$$1 + \frac{1}{3^2} + \frac{1}{5^2} + \frac{1}{7^2} + \frac{1}{9^2} + \frac{1}{11^2} + \frac{1}{13^2} + \text{etc.}$$

cuius summam ostendi esse $= \frac{\pi^2}{6}$, simili modo tractetur, reperiatur

$$\frac{\pi^2}{8} = \frac{3 \cdot 3}{2 \cdot 4} \cdot \frac{5 \cdot 5}{4 \cdot 6} \cdot \frac{7 \cdot 7}{6 \cdot 8} \cdot \frac{11 \cdot 11}{10 \cdot 12} \cdot \frac{13 \cdot 13}{12 \cdot 14} \cdot \text{etc.}$$

vbi iterum in numeratoribus omnes numeri primi bis occurrunt, in denominatoribus vero iidem tam vnitate aucti quam minuti. Quare si hanc expressionem per quadratum illius, quod est

$$\frac{\pi^2}{16} = \frac{3 \cdot 3}{4 \cdot 4} \cdot \frac{5 \cdot 5}{4 \cdot 4} \cdot \frac{7 \cdot 7}{8 \cdot 8} \cdot \frac{11 \cdot 11}{12 \cdot 12} \cdot \frac{13 \cdot 13}{12 \cdot 12} \cdot \text{etc.}$$

diuidamus, quotus erit

$$2 = \frac{4}{2 \cdot 2} \cdot \frac{4}{6 \cdot 6} \cdot \frac{8}{8 \cdot 8} \cdot \frac{12}{10 \cdot 10} \cdot \frac{12}{14 \cdot 14} \cdot \text{etc.}$$

vbi omnes numeri primi tam vnitate aucti quam minuti occurrunt, et numeri pariter pares in numeratore, impariter pares vero in denominatore constituuntur.

§. 16. Postrema haec expressio igitur hoc modo exhiberi poterit:

$$2 = \frac{3+1}{3-1} \cdot \frac{5-1}{5+1} \cdot \frac{7+1}{7-1} \cdot \frac{11+1}{11-1} \cdot \frac{13-1}{13+1} \cdot \text{etc.}$$

hinc ergo logarithmis hyperbolicis sumendis habebimus

$$l 2 = l \frac{3+1}{3-1} + l \frac{5-1}{5+1} + l \frac{7+1}{7-1} + l \frac{11+1}{11-1} + l \frac{13-1}{13+1} + \text{etc.}$$

Constat autem per series infinitas esse in genere

$$\frac{1}{2} l \frac{a+1}{a-1} = \frac{1}{a} + \frac{1}{2a^3} + \frac{1}{5a^5} + \frac{1}{7a^7} + \frac{1}{9a^9} + \text{etc.}$$

hincque

hincque

$$\frac{1}{2} \log \frac{a-1}{a+1} = -\frac{1}{a} - \frac{1}{2a^3} - \frac{1}{5a^5} - \frac{1}{7a^7} - \frac{1}{9a^9} - \text{etc.}$$

Quodsi igitur harum formularum, ope omnes illos logarithmos in series infinitas conuertamus, nanciscemur quidem innumeras series infinitas, quas autem ad series facilius tractabiles reducere licebit.

§. 17. Primo igitur omnium illorum logarithmorum semisses accipi oportet, et quia hic de logarithmis hyperbolicis agitur, ob

$$l 2 = 0,6931471805, \text{ erit}$$

$$\frac{1}{2} l 2 = 0,3465735902,$$

ex altera autem parte logarithmi ita ordinentur:

$$\frac{1}{2} l \frac{3+1}{3-1} = \frac{1}{3} + \frac{1}{3 \cdot 3^3} + \frac{1}{5 \cdot 3^5} + \frac{1}{7 \cdot 3^7} + \frac{1}{9 \cdot 3^9} + \text{etc.}$$

$$\frac{1}{2} l \frac{5-1}{5+1} = -\frac{1}{5} - \frac{1}{3 \cdot 5^3} - \frac{1}{5 \cdot 5^5} - \frac{1}{7 \cdot 5^7} - \frac{1}{9 \cdot 5^9} - \text{etc.}$$

$$\frac{1}{2} l \frac{7+1}{7-1} = \frac{1}{7} + \frac{1}{3 \cdot 7^3} + \frac{1}{5 \cdot 7^5} + \frac{1}{7 \cdot 7^7} + \frac{1}{9 \cdot 7^9} + \text{etc.}$$

$$\frac{1}{2} l \frac{11+1}{11-1} = \frac{1}{11} + \frac{1}{3 \cdot 11^3} + \frac{1}{5 \cdot 11^5} + \frac{1}{7 \cdot 11^7} + \frac{1}{9 \cdot 11^9} + \text{etc.}$$

$$\frac{1}{2} l \frac{13-1}{13+1} = -\frac{1}{13} - \frac{1}{3 \cdot 13^3} - \frac{1}{5 \cdot 13^5} - \frac{1}{7 \cdot 13^7} - \frac{1}{9 \cdot 13^9} - \text{etc.}$$

etc.

etc.

§. 18. Hinc iam verticaliter descendendo consideremus sequentes series pariter infinitas:

$$O = \frac{1}{3} - \frac{1}{5} + \frac{1}{7} - \frac{1}{11} + \frac{1}{13} - \frac{1}{17} + \frac{1}{19} + \text{etc.}$$

$$P = \frac{1}{2^3} - \frac{1}{5^3} + \frac{1}{7^3} - \frac{1}{11^3} + \frac{1}{13^3} - \frac{1}{17^3} + \frac{1}{19^3} + \text{etc.}$$

$$Q = \frac{1}{3^5} - \frac{1}{5^5} + \frac{1}{7^5} - \frac{1}{11^5} + \frac{1}{13^5} - \frac{1}{17^5} + \frac{1}{19^5} + \text{etc.}$$

Euleri Op. Anal. Tom. II.

I i

R =

$$R = \frac{1}{3^7} - \frac{1}{5^7} + \frac{1}{7^7} + \frac{1}{11^7} - \frac{1}{13^7} - \frac{1}{17^7} + \frac{1}{19^7} + \text{etc.}$$

$$S = \frac{1}{3^9} - \frac{1}{3^9} + \frac{1}{7^9} + \frac{1}{11^9} - \frac{1}{13^9} - \frac{1}{17^9} + \frac{1}{19^9} + \text{etc.}$$

etc.

Quarum serierum prima O est ea ipsa, cuius summam hic
investigare nobis est propositum.

§. 19. His igitur seriebus ita per litteras maiusculas designatis habebimus istam aequationem :

$$\frac{1}{2}I_2 = O + \frac{1}{3}P + \frac{1}{3}Q + \frac{1}{7}R + \frac{1}{5}S + \frac{1}{11}T + \text{etc.}$$

unde si summae ferierum P, Q, R, S essent cognitae, inde impetrarem facile summam seriei O quaesitam; foret enim

$$O = \frac{1}{2}I - \frac{1}{3}P - \frac{1}{4}Q - \frac{1}{5}R - \frac{1}{6}S - \text{etc.}$$

§. 20. At vero summas serierum P, Q, R etc. ex seriebus ordinis, vbi omnes numeri impares occurrunt, concludere poterimus eodem modo quo supra seriem ipsam Q ex serie Leibnitziana

$$1 - \frac{1}{2} + \frac{1}{3} - \frac{1}{4} + \frac{1}{5} - \frac{1}{6} + \frac{1}{7} - \frac{1}{8} + \frac{1}{9} - \frac{1}{10} + \frac{1}{11} \text{ etc.}$$

elicuimus. Hunc in finem euolui hac methodo oportebit
sequentes series ordinatas :

$$23 = 1 - \frac{1}{3^2} + \frac{1}{5^2} - \frac{1}{7^2} + \frac{1}{9^2} - \frac{1}{11^2} + \frac{1}{13^2} - \frac{1}{15^2} + \text{etc.}$$

$$Q = 1 - \frac{1}{3^5} + \frac{1}{5^5} - \frac{1}{7^5} + \frac{1}{9^5} - \frac{1}{11^5} + \frac{1}{13^5} - \frac{1}{15^5} + \text{etc.}$$

$$R = 1 - \frac{1}{3^2} + \frac{1}{5^2} - \frac{1}{7^2} + \frac{1}{9^2} - \frac{1}{11^2} + \frac{1}{13^2} - \frac{1}{15^2} + \text{etc.}$$

$$S = 1 - \frac{1}{2^9} + \frac{1}{3^9} - \frac{1}{4^9} + \frac{1}{5^9} - \frac{1}{6^9} + \frac{1}{7^9} - \frac{1}{8^9} + \text{etc.}$$

$$22 = 1 - \frac{1}{8^{11}} + \frac{1}{8^{11}} - \frac{1}{7^{12}} + \frac{1}{9^{12}} - \frac{1}{11^{12}} + \frac{1}{12^{12}} - \frac{1}{15^{12}} + \text{etc.}$$

etc.

harum

Harum autem omnium serierum summas iam pridem per quadraturam circuli, scilicet per similes potestates ipsius π expressas dedi, sequenti modo:

$P = \frac{1}{1} \cdot \frac{\pi^2}{2^2}$	$Z = \frac{50521}{1 \dots 10} \cdot \frac{\pi^{14}}{2^{14}}$
$Q = \frac{5}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} \cdot \frac{\pi^5}{2^5}$	$U = \frac{2702255}{1 \dots 12} \cdot \frac{\pi^{13}}{2^{14}}$
$R = \frac{61}{1 \dots 6} \cdot \frac{\pi^7}{2^8}$	$V = \frac{10934981}{1 \dots 14} \cdot \frac{\pi^{15}}{2^{16}}$
$S = \frac{1395}{1 \dots 8} \cdot \frac{\pi^9}{2^{10}}$	$W = \frac{19391512145}{1 \dots 16} \cdot \frac{\pi^{17}}{2^{18}}$
etc.	etc.

§. 21. Hos igitur valores in fractionibus decimalibus vsque ad sextam figuram euoluamus, eritque

	Differentiae
$P = 0,9689462$	0,0272095
$Q = 0,9961557$	0,0033990
$R = 0,9995547$	0,0003952
$S = 0,9999499$	0,0000448
$Z = 0,9999947$	0,0000050
$U = 0,9999997$	0,0000005
etc.	etc.

§. 22. Vt nunc hinc valores litterarum P, Q, R, etc. eruamus, eadem methodo vtamur, qua supra ex serie

$$1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{9} - \frac{1}{11} + \text{etc.}$$

omnes terminos compositos exterrinauimus, quandoquidem loco horum numerorum simplicium eorum potestates scribi conuenit. Hanc igitur operationem in genere pro his litteris doceamus. Consideremus igitur hanc seriem:

$$1 - \frac{1}{3}$$

$$3 =$$

$$3 = 1 - \frac{1}{3^n} + \frac{1}{5^n} - \frac{1}{7^n} + \frac{1}{9^n} - \frac{1}{11^n} + \text{etc.}$$

cuius summam, vt supra factum est, littera A designemus; vt sit $A = 3$, hincque sequentes litteras B, C, D etc. eliciamus per sequentes formulas:

$$B = A + \frac{1}{3^n} (A - a) \text{ existente } a = 1$$

$$C = B - \frac{1}{5^n} (B - b) \quad \dots \quad b = 1 - \frac{1}{3^n}$$

$$D = C + \frac{1}{7^n} (C - c) \quad \dots \quad c = 1 - \frac{1}{3^n} + \frac{1}{5^n}$$

$$E = D + \frac{1}{11^n} (D - d) \quad \dots \quad d = 1 - \frac{1}{3^n} + \frac{1}{5^n} - \frac{1}{7^n}$$

$$F = E - \frac{1}{13^n} (E - e) \quad \dots \quad e = 1 - \frac{1}{3^n} + \frac{1}{5^n} - \frac{1}{7^n} + \frac{1}{11^n}$$

etc.

etc.

Quibus valoribus inuentis eorum complementa ad vnitatem; scilicet: $1 - A$, $1 - B$, $1 - C$, $1 - D$, etc. promptissime ad valorem quaesitum

$$Z = \frac{1}{3^n} - \frac{1}{5^n} + \frac{1}{7^n} - \frac{1}{11^n} + \frac{1}{13^n} - \text{etc.}$$

appropinquabunt.

§. 23. Haec igitur praecepta generalia applicemus primo ad valorem litterae P, vnde incipiendum erit a valore

$$P = 0,9689462 = A,$$

et quia hic est $n = 3$, habebimus

$$a = 1, \quad b = 0,9629630, \quad c = 0,9709630, \quad d = 0,9680476;$$

pluri-

pluribus valoribus non erit opus. Hinc igitur colligemus
sequentes valores:

$$B = A - \frac{1}{3} \cdot 0,0310538 = 0,9677961$$

$$C = B - \frac{1}{3} \cdot 0,0048331 = 0,9677574$$

$$D = C - \frac{1}{3} \cdot 0,0032056 = 0,9677481$$

$$E = D - \frac{1}{3} \cdot 0,0002995 = 0,9677479$$

Uterius procedi non est opus; quamobrem hinc habebimus

$$P = 1 - E = 0,0322521,$$

vnde iam colligimus

$$\frac{1}{2} - \frac{1}{3} \cdot 0,0322521 = 0,3358229.$$

§. 24. Sumamus nunc $n = 5$ et habebimus

$$A = Q = 0,9961557,$$

tum vero erit

$$a = 1; b = 0,9958847; c = 0,9962048; d = 0,9961753;$$

hinc igitur reperiemus

$$B = A - \frac{1}{3} \cdot 0,0038443 = 0,9961899$$

$$C = B - \frac{1}{3} \cdot 0,0002551 = 0,9961398.$$

Erit igitur

$$Q = 1 - C = 0,0038602, \text{ ideoque}$$

$$\frac{1}{2} - \frac{1}{3} P - \frac{1}{3} Q = 0,3350509.$$

§. 25. Sit nunc $n = 7$ et $A = X = 0,9995547$,
tum vero $a = 1; b = 0,9995428$, hinc igitur fiet

$$B = A - \frac{1}{3} \cdot 0,0004453 = 0,9995545,$$

unde iam habemus

$$R = 1 - B = 0,0004455 \text{ ideoque}$$

$$\frac{1}{2} - \frac{1}{3}P - \frac{1}{3}Q - \frac{1}{3}R = 0,3349873.$$

§. 26. Cum in hoc calculo tantum non fuerit $B=A$, in sequentibus nequidem littera B erit opus, quamobrem habebimus

$$S = 1 - \mathcal{S} = 0,0000501 \text{ hincque}$$

$$\frac{1}{3}S = 0,0000056.$$

Deinde vero erit

$$T = 1 - \mathfrak{T} = 0,0000053 \text{ hincque}$$

$$\frac{1}{11}T = 0,0000005, \text{ denique}$$

$$U = 1 - \mathfrak{U} = 0,0000003 \text{ et } \frac{1}{11}U = 0,0000000.$$

Particulis igitur his a praecedente valore ablatiis prodit

$$O = 0,3349812.$$

Vnde patet, hunc valorem adhuc aliquanto maiorem esse quam $\frac{1}{3}$.

§. 27. Nunc igitur certi esse possumus summam seriei infinitae huius

$$\frac{1}{3} - \frac{1}{3} + \frac{1}{7} + \frac{1}{11} - \frac{1}{13} - \frac{1}{17} + \frac{1}{19} + \text{etc.}$$

esse satis exacte $= 0,3349812$. Inuestigandum iam foret, num iste valor non quampiam teneat rationem notabilem, siue ad peripheriam circuli π , siue ad eius logarithmum hyperbolicum, quandoquidem supra obseruauimus, seriem reciprocam numerorum primorum

$$\frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \frac{1}{5} + \frac{1}{7} + \frac{1}{11} + \text{etc.} \cdot$$

expri-

exprimere logarithmum hyperbolicum seriei harmonicae completae

$$1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \frac{1}{4} + \frac{1}{5} + \frac{1}{6} + \text{etc.}$$

vnde videri potest, istam feriem numerorum primorum

$$\frac{1}{2} - \frac{1}{3} + \frac{1}{4} - \frac{1}{5} + \frac{1}{6} - \frac{1}{7} + \text{etc.}$$

etiam continere logarithmum eiusdem seriei completae

$$1 - \frac{1}{2} + \frac{1}{3} - \frac{1}{4} + \frac{1}{5} - \frac{1}{6} + \text{etc.}$$

cuius summa est π . Hunc in finem subiungam logarithmum hyperbolicum ipsius π , quem olim reperi

$$1, 14472, 98858, 49400, 17414, 34273, 51353, 05865.$$

Videndum igitur erit num forte sit summa inuenta $O = l\pi - lN$, ita vt N sit numerus satis simplex. Verum huiusmodi inuestigationes plerumque sine vilo successu instituantur.

§. 28. Ope posterioris methodi autem non solum summam seriei propositae elicuimus, sed etiam eius potestatem imparium, quas summas hic conspectui exponamus.

$$\frac{1}{2} - \frac{1}{3} + \frac{1}{4} - \frac{1}{5} + \frac{1}{6} - \frac{1}{7} + \frac{1}{8} - \frac{1}{9} + \text{etc.} = 0,3349812$$

$$\frac{1}{2^3} - \frac{1}{3^3} + \frac{1}{4^3} - \frac{1}{5^3} + \frac{1}{6^3} - \frac{1}{7^3} + \frac{1}{8^3} - \frac{1}{9^3} + \text{etc.} = 0,0322521$$

$$\frac{1}{2^5} - \frac{1}{3^5} + \frac{1}{4^5} - \frac{1}{5^5} + \frac{1}{6^5} - \frac{1}{7^5} + \frac{1}{8^5} - \frac{1}{9^5} + \text{etc.} = 0,0038602$$

$$\frac{1}{2^7} - \frac{1}{3^7} + \frac{1}{4^7} - \frac{1}{5^7} + \frac{1}{6^7} - \frac{1}{7^7} + \frac{1}{8^7} - \frac{1}{9^7} + \text{etc.} = 0,0004455$$

$$\frac{1}{2^9} - \frac{1}{3^9} + \frac{1}{4^9} - \frac{1}{5^9} + \frac{1}{6^9} - \frac{1}{7^9} + \frac{1}{8^9} - \frac{1}{9^9} + \text{etc.} = 0,0000501$$

$$\frac{1}{2^{11}} - \frac{1}{3^{11}} + \frac{1}{4^{11}} - \frac{1}{5^{11}} + \frac{1}{6^{11}} - \frac{1}{7^{11}} + \frac{1}{8^{11}} - \frac{1}{9^{11}} + \text{etc.} = 0,0000056$$

$$\frac{1}{2^{13}} - \frac{1}{3^{13}} + \frac{1}{4^{13}} - \frac{1}{5^{13}} + \frac{1}{6^{13}} - \frac{1}{7^{13}} + \frac{1}{8^{13}} - \frac{1}{9^{13}} + \text{etc.} = 0,0000005$$

etc.

etc.

§. 29.

§. 29. Ipsae quidem hae summae sine dubio parum attentionis merentur, nisi forte ad quantitates cognitae reduci potuerint. Verum quia in his seriebus neque ipsi termini secundum certam legem progrediuntur, neque etiam in signis plus vel minus certus ordo observatur; ista disquisitio primo intuitu plane impossibilis videri potuisset, quamobrem ipsa methodus, qua ad earum summas pertingimus, utique omni attentione digna est censenda, idque eo magis, quod satis abstrusis serierum potestatum proprietatibus innititur. Nisi enim summae serierum

$$1 - \frac{1}{3^n} + \frac{1}{5^n} - \frac{1}{7^n} + \frac{1}{9^n} \text{ etc.}$$

pro casibus quibus n est numerus impar, fuissent cognitae, tota haec investigatio frustra fuisset suscepta.

DE SERIEBUS POTESTATVM RECIPROCIS

METHODO NOVA ET FACILLIMA SVMMANDIS.

§ 1.

Cum primum summas harum serierum docuiffem, eas ex hoc principio deduxi, quod cuique finui et cosinui innumerabiles arcus circulares respondent, qui omnes sint radices aequationum infinitarum, quibus arcus per sinum vel cosinum exprimi solent. Hinc enim ex coefficientibus istarum aequationum non solum summas ipsarum radicum, sed etiam earum, potestatum quarumcunque assignaui. Postea vero easdem summas etiam ex aliis principiis deriuauui, quae autem omnia memorata circuli proprietate innitebantur. Nunc vero obseruaui, istas summas ex alio principio multo simpliciori, et solis operationibus analyticis innixo, deduci posse, quam methodum hic accuratius exposuisse iuuabit.

§. 2. Hoc autem principium mihi suppeditauit integratio huius formulae: $\int \left(\frac{z^{m-1} + z^{n-m-1}}{1 + z^n} \right) dz$, pro casu quo post integrationem statuitur $z = 1$. Ostendi enim in
Euleri Op. Anal. Tom. II. K k Tomo

Tomo XIX Nov. Comment. per solitas integrationum operationes haec integralia sequenti modo exprimi :

$$\int \left(\frac{z^{n-1} + z^{n-m-1}}{1 + z^n} \right) dz = \frac{\pi}{n \sin. \frac{m\pi}{n}} \text{ et}$$

$$\int \left(\frac{z^{n-1} - z^{n-m-1}}{1 - z^n} \right) dz = \frac{\pi}{n \tan. \frac{m\pi}{n}}.$$

Quod si vero eadem formulae per series infinitas euoluantur, posito $z = 1$ erit

$$\begin{aligned} \frac{\pi}{n \sin. \frac{m\pi}{n}} &= \frac{1}{m} - \frac{1}{n+m} + \frac{1}{2n+m} - \frac{1}{3n+m} + \frac{1}{4n+m} - \text{etc.} \\ &+ \frac{1}{n-m} - \frac{1}{2n-m} + \frac{1}{3n-m} - \frac{1}{4n-m} + \text{etc. et} \\ \frac{\pi}{n \tan. \frac{m\pi}{n}} &= \frac{1}{m} + \frac{1}{n+m} + \frac{1}{2n+m} + \frac{1}{3n+m} + \text{etc.} \\ &- \frac{1}{n-m} - \frac{1}{2n-m} - \frac{1}{3n-m} - \frac{1}{4n-m} - \text{etc.} \end{aligned}$$

quae duae series eo maiori attentione sunt dignae, quod in illis omnia plane continentur, quae non solum circa summationes potestatum, sed etiam circa summationes similes sunt prolata.

Euolutio prioris seriei generalis.

§. 3. Consideremus primo formam priorem $\frac{\pi}{n \sin. \frac{m\pi}{n}}$

ac binis terminis analogis contractis habebimus

$$\frac{\pi}{n \sin. \frac{m\pi}{n}} = \frac{1}{m} + \frac{2m}{n^2 - m^2} - \frac{2m}{4n^2 - m^2} + \frac{2m}{9n^2 - m^2} - \frac{2m}{16n^2 - m^2} + \text{etc.}$$

Suma-

Sumatur nunc, quo formulae fiant simpliciores, $m=1$ eritque

$$\frac{\pi}{n \sin \frac{\pi}{n}} = 1 + \frac{2}{n^2 n - 1} - \frac{2}{4 n^2 n - 1} + \frac{2}{9 n^2 n - 1} - \frac{2}{16 n^2 n - 1} + \text{etc.}$$

sive

$$\frac{\pi}{2 n \sin \frac{\pi}{n}} - \frac{1}{2} = \frac{1}{n^2 n - 1} - \frac{1}{4 n^2 n - 1} + \frac{1}{9 n^2 n - 1} - \frac{1}{16 n^2 n - 1} + \text{etc.}$$

§ 4. Nunc singulas has fractiones more solito in series infinitas geometricas resolvamus eritque

$$\begin{aligned} \frac{1}{n^2 n - 1} &= \frac{1}{n^2 n} + \frac{1}{n^4} + \frac{1}{n^6} + \frac{1}{n^8} + \frac{1}{n^{10}} + \text{etc.} \\ - \frac{1}{4 n^2 n - 1} &= - \frac{1}{4 n^2 n} - \frac{1}{4^2 n^4} - \frac{1}{4^3 n^6} - \frac{1}{4^4 n^8} - \frac{1}{4^5 n^{10}} - \text{etc.} \\ + \frac{1}{9 n^2 n - 1} &= \frac{1}{9 n^2 n} + \frac{1}{9^2 n^4} + \frac{1}{9^3 n^6} + \frac{1}{9^4 n^8} + \frac{1}{9^5 n^{10}} + \text{etc.} \\ - \frac{1}{16 n^2 n - 1} &= - \frac{1}{16 n^2 n} - \frac{1}{16^2 n^4} - \frac{1}{16^3 n^6} - \frac{1}{16^4 n^8} - \frac{1}{16^5 n^{10}} - \text{etc.} \\ &\text{etc.} \quad \text{etc.} \end{aligned}$$

Harum igitur serierum infinitarum omnium summa erit

$$= \frac{\pi}{2 n \sin \frac{\pi}{n}} - \frac{1}{2}.$$

§ 5. Nunc igitur has series secundum lineas verticales colligamus, quem in finem statuamus brevitatis gratia

$$\begin{aligned} 1 - \frac{1}{4} + \frac{1}{9} - \frac{1}{16} + \frac{1}{25} - \text{etc.} &= A \pi \pi \\ 1 - \frac{1}{4^2} + \frac{1}{9^2} - \frac{1}{16^2} + \frac{1}{25^2} - \text{etc.} &= B \pi^4 \\ 1 - \frac{1}{4^3} + \frac{1}{9^3} - \frac{1}{16^3} + \frac{1}{25^3} - \text{etc.} &= C \pi^6 \\ 1 - \frac{1}{4^4} + \frac{1}{9^4} - \frac{1}{16^4} + \frac{1}{25^4} - \text{etc.} &= D \pi^8 \\ &\text{etc.} \quad \text{etc.} \end{aligned}$$

K k 2

Hinc

hinc igitur adipiscemur sequentem aequationem:

$$\frac{\pi}{2n \sin \frac{\pi}{n}} - \frac{1}{2} = \frac{A\pi\pi}{nn} + \frac{B\pi^4}{n^4} + \frac{C\pi^6}{n^6} + \frac{D\pi^8}{n^8} + \text{etc.}$$

§. 6. Ponamus porro breuitatis gratia $\frac{\pi}{n} = x$, ut prodeat sequens aequatio:

$$\frac{x}{2 \sin x} - \frac{1}{2} = Axx + Bx^4 + Cx^6 + Dx^8 + Ex^{10} + \text{etc.}$$

vbi iam intelligitur, per debitam euolutionem omnes coefficients assumptos A, B, C, etc. definiri posse, quibus inventis nanciscemur summas omnium serierum in hac forma contentarum:

$$1 - \frac{1}{4^i} + \frac{1}{9^i} - \frac{1}{16^i} + \frac{1}{25^i} - \text{etc.}$$

sive in hac:

$$1 - \frac{1}{2^{2i}} + \frac{1}{3^{2i}} - \frac{1}{4^{2i}} + \frac{1}{5^{2i}} - \text{etc.}$$

denotante i numerum integrum quemcunque.

§. 7. Cum iam per seriem notissimam sit

$$\sin x = x - \frac{x^3}{1 \cdot 2 \cdot 3} + \frac{x^5}{1 \cdot 3 \cdot 5} - \frac{x^7}{1 \cdot 3 \cdot 5 \cdot 7} + \text{etc.}$$

pro hac serie simpliciter scribamus

$$\sin x = \alpha x - \beta x^3 + \gamma x^5 - \delta x^7 + \varepsilon x^9 - \text{etc.}$$

ita ut fit

$$\alpha = 1, \beta = \frac{1}{6}, \gamma = \frac{1}{120}, \delta = \frac{1}{5040}, \varepsilon = \frac{1}{362880}, \text{etc.}$$

quo posito membrum $-\frac{1}{2}$ ad dextram partem transferamus atque vtrinque multiplicemus per hanc seriem ipsi $\sin x$ aequalem, fietque

$$\frac{x}{2 \sin x} = \frac{1}{2}$$

$$\begin{aligned}
 &= \frac{1}{2} \alpha x + \alpha A x^2 + \alpha B x^3 + \alpha C x^4 + \alpha D x^5 + \alpha E x^6 + \alpha F x^7 \text{ etc.} \\
 &\quad - \frac{1}{2} \beta \quad - \beta A \quad - \beta B \quad - \beta C \quad - \beta D \quad - \beta E \\
 &\quad + \frac{1}{2} \gamma \quad + \gamma A \quad + \gamma B \quad + \gamma C \quad + \gamma D \\
 &\quad \quad - \frac{1}{2} \delta \quad - \delta A \quad - \delta B \quad - \delta C \\
 &\quad \quad \quad + \frac{1}{2} \varepsilon \quad + \varepsilon A \quad + \varepsilon B \\
 &\quad \quad \quad \quad - \frac{1}{2} \zeta \quad - \zeta A \\
 &\quad \quad \quad \quad \quad - \frac{1}{2} \eta.
 \end{aligned}$$

§. 8. Quoniam haec aequalitas subsistere debet; quicunque valor litterae x tribuatur, singulae eius potestates se mutuo seorsim destruere debent. Primo quidem termini ipsum x continentes ob $\alpha = 1$ sponte se tollunt, reliquae potestates ob $\alpha = 1$ sequentes dant determinaciones:

$$A = \frac{1}{2} \beta$$

$$B = \beta A - \frac{1}{2} \gamma$$

$$C = \beta B - \gamma A + \frac{1}{2} \delta$$

$$D = \beta C - \gamma B + \delta A - \frac{1}{2} \varepsilon$$

$$E = \beta D - \gamma C + \delta B - \varepsilon A + \frac{1}{2} \zeta$$

etc.

etc.

Harum igitur formularum ope summae quantumvis altarum potestatum parium assignari poterunt.

§. 9. Inuenta autem summa huius seriei:

$$s = 1 - \frac{1}{2^{21}} + \frac{1}{3^{21}} - \frac{1}{4^{21}} + \frac{1}{5^{21}} - \text{etc.}$$

ex ea quoque serierum agnatarum istarum summae definiendi poterunt:

$$t = 1 + \frac{1}{3^{21}} + \frac{1}{5^{21}} + \frac{1}{7^{21}} + \frac{1}{9^{21}} + \text{etc. et}$$

$$u = 1 + \frac{1}{2^{21}} + \frac{1}{3^{21}} + \frac{1}{4^{21}} + \frac{1}{5^{21}} + \frac{1}{6^{21}} + \text{etc.}$$

Cum enim sit

$$K'k \ 3$$

$$t =$$

$$t = u \left(1 - \frac{1}{2^{2i}} \right) = \left(\frac{2^{2i} - 1}{2^{2i}} \right) u \text{ et}$$

$$s = u \left(1 + \frac{2}{2^{2i}} \right) = \left(\frac{2^{2i} + 2}{2^{2i}} \right) u, \text{ erit}$$

$$u = \frac{2^{2i} s}{2^{2i} - 2}, \text{ hincque } t = \left(\frac{2^{2i} - 1}{2^{2i} - 2} \right) s$$

in sequentibus autem harum serierum summae etiam immediate ex nostris formulis generalibus elicientur.

Evolutio seriei generalis posterioris.

§. 10. Quod si hic etiam bini termini analogi contrahantur, orietur ista series :

$$\frac{\pi}{n \operatorname{tang.} \frac{m\pi}{n}} = \frac{1}{m} - \frac{2m}{nn - mm} - \frac{2m}{4nn - mm} - \frac{2m}{9nn - mm} \\ - \frac{2m}{16nn - mm} + \text{etc.}$$

Ponamus hic iterum $m = 1$, et facta divisione per 2 habebimus

$$\frac{1}{nn - 1} + \frac{1}{4nn - 1} + \frac{1}{9nn - 1} + \frac{1}{16nn - 1} + \frac{1}{25nn - 1} + \text{etc.} \\ = \frac{1}{2} - \frac{\pi}{2n \operatorname{tang.} \frac{\pi}{n}}.$$

Nunc singulae istae fractiones in series resoluantur ut supra, eritque

$$\frac{1}{nn - 1} = \frac{1}{nn} + \frac{1}{n^2} + \frac{1}{n^3} + \frac{1}{n^4} + \frac{1}{n^5} + \frac{1}{n^{10}} + \frac{1}{n^{12}} + \text{etc.} \\ \frac{1}{4nn - 1} = \frac{1}{4nn} + \frac{1}{4n^2} + \frac{1}{4n^3} + \frac{1}{4n^4} + \frac{1}{4n^5} + \frac{1}{4n^{10}} + \frac{1}{4n^{12}} + \text{etc.} \\ \frac{1}{9nn - 1} = \frac{1}{9nn} + \frac{1}{9n^2} + \frac{1}{9n^3} + \frac{1}{9n^4} + \frac{1}{9n^5} + \frac{1}{9n^{10}} + \frac{1}{9n^{12}} + \text{etc.} \\ \frac{1}{16nn - 1} = \frac{1}{16nn} + \frac{1}{16n^2} + \frac{1}{16n^3} + \frac{1}{16n^4} + \frac{1}{16n^5} + \frac{1}{16n^{10}} + \frac{1}{16n^{12}} + \text{etc.} \\ \text{etc.} \qquad \qquad \qquad \text{etc.}$$

cuncta-

cunctarum igitur harum serierum iunctim sumtarum summa
erit $= \frac{1}{2} - \frac{\pi}{2n \operatorname{tang.} \frac{\pi}{n}}$.

§. 11. Nunc igitur, ut supra fecimus, per columnas verticales summam colligamus, quem in finem statuamus

$$1 + \frac{1}{4} + \frac{1}{9} + \frac{1}{16} + \frac{1}{25} + \text{etc.} = A \pi^2$$

$$1 + \frac{1}{4^3} + \frac{1}{9^3} + \frac{1}{16^3} + \frac{1}{25^3} + \text{etc.} = B \pi^4$$

$$1 + \frac{1}{4^5} + \frac{1}{9^5} + \frac{1}{16^5} + \frac{1}{25^5} + \text{etc.} = C \pi^6$$

$$1 + \frac{1}{4^7} + \frac{1}{9^7} + \frac{1}{16^7} + \frac{1}{25^7} + \text{etc.} = D \pi^8$$

etc.

etc.

Quibus positis aequatio nostra erit

$$\frac{1}{2} - \frac{\pi}{2n \operatorname{tang.} \frac{\pi}{n}} = \frac{A \pi^2}{n^2} + \frac{B \pi^4}{n^4} + \frac{C \pi^6}{n^6} + \frac{D \pi^8}{n^8} + \text{etc.}$$

§. 12. Faciamus nunc $\frac{\pi}{n} = x$, quo pacto ambae litterae π et n simul ex calculo elidentur, eritque

$$\frac{1}{2} - \frac{x}{2 \operatorname{tang.} x} = A x x + B x^4 + C x^6 + D x^8 + E x^{10} + \text{etc.}$$

vbi loco huius seriei breuitatis gratia scribamus litteram s , ut sit

$$s = \frac{1}{2} - \frac{x}{2 \operatorname{tang.} x} = \frac{\sin x - x \cos x}{2 \sin x}$$

quae aequatio per $\sin. x$ multiplicata praebet

$$s \sin. x = \frac{1}{2} \sin. x - \frac{1}{2} x \cos. x.$$

§. 13. Statuamus nunc, ut in praecedente evolutione,

$$\sin. x = \alpha x - \beta x^3 + \gamma x^5 - \delta x^7 + \epsilon x^9 - \text{etc.}$$

existent-

existente

$$\alpha = 1, \beta = \frac{1}{2}, \gamma = \frac{1}{6}, \delta = \frac{1}{24}, \text{etc.}$$

Quia nunc est

$$\cos. x = 1 - \frac{x^2}{2} + \frac{x^4}{24} - \frac{x^6}{720} + \frac{x^8}{40320} - \text{etc.}$$

erit

$$\cos. x = \alpha - 3\beta x^2 + 5\gamma x^4 - 7\delta x^6 + 9\varepsilon x^8 - \text{etc.}$$

Tum autem erit

$$\frac{1}{2} \sin. x - \frac{1}{2} x \cos. x = \beta x^3 - 2\gamma x^5 + 3\delta x^7 - 4\varepsilon x^9 + 5\zeta x^{11} - \text{etc.}$$

cui ergo expressioni formulâ $s \sin. x$ debet esse aequalis.

§. 14. Binas igitur series per s et $\sin. x$ indicatas inuicem multiplicemus, et productum reperietur

$$\begin{aligned} s \sin. x = & \alpha \mathfrak{A} x^3 + \alpha \mathfrak{B} x^5 + \alpha \mathfrak{C} x^7 + \alpha \mathfrak{D} x^9 + \alpha \mathfrak{E} x^{11} + \alpha \mathfrak{F} x^{13} + \text{etc.} \\ & - \beta \mathfrak{A} - \beta \mathfrak{B} - \beta \mathfrak{C} - \beta \mathfrak{D} - \beta \mathfrak{E} - \text{etc.} \\ & + \gamma \mathfrak{A} + \gamma \mathfrak{B} + \gamma \mathfrak{C} + \gamma \mathfrak{D} + \text{etc.} \\ & - \delta \mathfrak{A} - \delta \mathfrak{B} - \delta \mathfrak{C} - \text{etc.} \\ & + \varepsilon \mathfrak{A} + \varepsilon \mathfrak{B} + \text{etc.} \\ & - \zeta \mathfrak{A} - \text{etc.} \end{aligned}$$

quae expressio praecedenti debet esse aequalis.

§i 15. Singulae igitur potestates ipsius x seorsim inter se aequentur, indeque formentur sequentes determinationes:

$$\mathfrak{A} = \beta$$

$$\mathfrak{B} = \beta \mathfrak{A} - 2\gamma$$

$$\mathfrak{C} = \beta \mathfrak{B} - \gamma \mathfrak{A} + 3\delta$$

$$\mathfrak{D} = \beta \mathfrak{C} - \gamma \mathfrak{B} + \delta \mathfrak{A} - 4\varepsilon$$

$$\mathfrak{E} =$$

$$\mathcal{E} = \beta \mathcal{D} - \gamma \mathcal{C} + \delta \mathcal{B} - \varepsilon \mathcal{A} + 5 \zeta$$

$$\mathcal{F} = \beta \mathcal{E} - \gamma \mathcal{D} + \delta \mathcal{C} - \varepsilon \mathcal{B} + \zeta \mathcal{A} - 6 \eta$$

etc.

etc.

§. 16. Quanquam ope ~~hactenus~~ formularum determinatio coefficientium \mathcal{A} , \mathcal{B} , \mathcal{C} , \mathcal{D} , etc., quousque libuerit continuari potest, tamen ex iisdem principiis aliae relationes inter hos coefficientes deriuari possunt, quibus calculus haud mediocriter subleuabitur. Resumamus scilicet aequationem $\frac{1}{s} - \frac{x}{\text{tang. } x} = s$, vnde fit $\frac{x}{\text{tang. } x} = \frac{1}{s} - s$, hincque porro $\frac{1-s^2}{x} = \cot. x$, quae cotangens statuatur $= t$, vt fit $t = \frac{1-s^2}{x}$; ergo loco s serie substituta fiet

$$t = \frac{1}{x} - 2 \mathcal{A} x - 2 \mathcal{B} x^3 - 2 \mathcal{C} x^5 - 2 \mathcal{D} x^7 - \text{etc.}$$

§. 17. Cum igitur posuerimus $\cot. x = t$, ideoque $x = \mathcal{A} \cot. t$, erit differentiando $dx = -\frac{dt}{1+t^2}$ hincque

$$dt + dx(1+t^2) = 0, \text{ siue}$$

$$\frac{dt}{dx} + 1 + tt = 0. \text{ Est vero}$$

$$\frac{dt}{dx} = -\frac{1}{xx} - 2\mathcal{A} - 6\mathcal{B}xx - 10\mathcal{C}x^3 - 14\mathcal{D}x^5 - 18\mathcal{E}x^7 - \text{etc.}$$

praeterea vero reperitur

$$1 + tt = \frac{1}{xx} - 4\mathcal{A} - 4\mathcal{B}xx - 4\mathcal{C}x^3 - 4\mathcal{D}x^5 - 4\mathcal{E}x^7 - 4\mathcal{F}x^9 - \text{etc.}$$

$$+ 1 + 4\mathcal{A}\mathcal{A} + 8\mathcal{A}\mathcal{B} + 8\mathcal{A}\mathcal{C} + 8\mathcal{A}\mathcal{D} + 8\mathcal{A}\mathcal{E} + \text{etc.}$$

$$+ 4\mathcal{B}\mathcal{B} + 8\mathcal{B}\mathcal{C} + 8\mathcal{B}\mathcal{D} +$$

$$+ 4\mathcal{C}\mathcal{C}.$$

§. 18. In aequalitate igitur $\frac{dt}{dx} + 1 + tt = 0$, prima membra sponte se tollunt; ex sequentibus autem colliguntur sequentes determinations:

Euleri Op. Anal. Tom. II.

L 1

$\mathcal{A} =$

$$A = 1;$$

$$B = 2A,$$

$$C = 2AB,$$

$$D = (2AC + BB),$$

$$E = (2AD + 2BC),$$

$$F = (2AC + 2BD + CE),$$

$$G = (2AF + 2BE + 2CD),$$

$$H = (2AG + 2BF + 2CE + DD).$$

§. 19. Ex his formulis iam olim in introductione mea in *Analyfin infinitorum* valores istarum litterarum A, B, C etc. satis longe computavi, deinceps vero ad aliquot terminos longius continuaui, quos valores igitur hic apponam:

$$A = \frac{1}{1.1.1} \cdot \frac{1}{1} = \frac{1}{1}, \quad \text{pro potestatibus secundis}$$

$$B = \frac{1^2}{1.1.1.1} \cdot \frac{1}{1} = \frac{1}{8}, \quad \text{pro potestatibus quartis}$$

$$C = \frac{1^4}{1.1.1.1.1} \cdot \frac{1}{1} = \frac{1}{243}, \quad \text{sextis}$$

$$D = \frac{1^6}{1.1.1.1.1.1} \cdot \frac{1}{1} = \frac{1}{84375}, \quad \text{octauis}$$

$$E = \frac{1^8}{1.1.1.1.1.1.1} \cdot \frac{1}{1} = \frac{1}{93333}, \quad \text{decimis}$$

$$F = \frac{1^{10}}{1.1.1.1.1.1.1.1} \cdot \frac{69}{105} = \frac{69}{105}, \quad \text{duodecimis}$$

$$G = \frac{1^{12}}{1.1.1.1.1.1.1.1.1} \cdot \frac{85}{1} = \frac{85}{1}, \quad \text{decimis quartis}$$

$$H = \frac{1^{14}}{1.1.1.1.1.1.1.1.1.1} \cdot \frac{9617}{15} = \frac{9617}{15}, \quad \text{decimis sextis}$$

$$I = \frac{1^{16}}{1.1.1.1.1.1.1.1.1.1.1} \cdot \frac{42867}{21} = \frac{42867}{21}, \quad \text{decimis octauis}$$

$$J = \frac{1^{18}}{1.1.1.1.1.1.1.1.1.1.1.1} \cdot \frac{1222277}{55} = \frac{1222277}{55}, \quad \text{vigefimis}$$

$$K = \frac{1^{20}}{1.1.1.1.1.1.1.1.1.1.1.1.1} \cdot \frac{854513}{3} = \frac{854513}{3}, \quad \text{vigef. sec.}$$

$$L = \frac{1^{22}}{1.1.1.1.1.1.1.1.1.1.1.1.1.1} \cdot \frac{1181820455}{273} = \frac{1181820455}{273}, \quad \text{vigef. quart.}$$

$$M =$$

§. 20. Hactenus posuimus $m = 1$, nunc autem statuamus $m = \frac{n-1}{2}$, eritque

$$\frac{\pi \pi}{2} = \frac{(n-1)\pi}{22} = \frac{1}{2}\pi - \frac{\pi}{22}, \text{ vnde fit}$$

$$\sin. \frac{m\pi}{n} = \cos. \frac{\pi}{2 - \frac{m}{n}} \text{ et } \tan. \frac{m\pi}{n} = \cot. \frac{\pi}{2 - \frac{m}{n}}.$$

$$\begin{aligned} \frac{\pi}{2\pi \cos. \frac{\pi}{2n}} &= \frac{1}{n-1} - \frac{1}{3n-1} + \frac{1}{5n-1} - \frac{1}{7n-1} + \frac{1}{9n-1} - \text{etc.} \\ &+ \frac{1}{n+1} - \frac{1}{3n+1} + \frac{1}{5n+1} - \frac{1}{7n+1} + \frac{1}{9n+1} - \text{etc.} \\ \frac{\pi}{2\pi \cot. \frac{\pi}{2n}} &= \frac{1}{n-1} + \frac{1}{3n-1} + \frac{1}{5n-1} + \frac{1}{7n-1} + \frac{1}{9n-1} + \text{etc.} \\ &- \frac{1}{n+1} - \frac{1}{3n+1} - \frac{1}{5n+1} - \frac{1}{7n+1} - \frac{1}{9n+1} - \text{etc.} \end{aligned}$$

§. 21. Contrahantur hic etiam bini termini analogi,
ac prodibit hæc series:

$$\frac{\pi}{2n \cos \frac{\pi}{2n}} = \frac{2n}{nn-1} - \frac{6n}{9nn-1} + \frac{10n}{25nn-1} - \frac{14n}{49nn-1} + \text{etc.}$$

huc

$$\frac{\pi}{4n \cos \frac{\pi}{2n}} = \frac{n}{nn-1} - \frac{2n}{9nn-1} + \frac{5n}{25nn-1} - \frac{7n}{49nn-1} + \text{etc.}$$

§. 22. Hic igitur omnes istae fractiones continentur in hac forma generali: $\frac{i n}{i^2 n^2 - 1}$, vbi i denotat omnes numeros impares. Haec autem fractio in seriem infinitam conversa praebet

$$\frac{1}{1n} - \frac{1}{3^2 n^2} + \frac{1}{5^2 n^2} - \frac{1}{7^2 n^2} + \frac{1}{9^2 n^2} - \text{etc.}$$

Hinc igitur singulas fractiones per series euoluamus:

$$\begin{aligned} \frac{n}{nn-1} &= \frac{1}{n} + \frac{1}{n^3} + \frac{1}{n^5} + \frac{1}{n^7} + \frac{1}{n^9} + \text{etc.} \\ -\frac{2n}{9nn-1} &= -\frac{1}{3n} - \frac{1}{3^3 n^3} - \frac{1}{3^5 n^5} - \frac{1}{3^7 n^7} - \frac{1}{3^9 n^9} - \text{etc.} \\ \frac{5n}{25nn-1} &= \frac{1}{5n} + \frac{1}{5^3 n^3} + \frac{1}{5^5 n^5} + \frac{1}{5^7 n^7} + \frac{1}{5^9 n^9} + \text{etc.} \\ -\frac{7n}{49nn-1} &= -\frac{1}{7n} - \frac{1}{7^3 n^3} - \frac{1}{7^5 n^5} - \frac{1}{7^7 n^7} - \frac{1}{7^9 n^9} - \text{etc.} \end{aligned}$$

quarum igitur serierum omnium summa est $\frac{\pi}{4n \cos \frac{\pi}{2n}}$.

§. 23. Nunc etiam has series per columnas verticales colligamus, ac statuamus

$$\begin{aligned} \text{I} - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \frac{1}{7} + \frac{1}{9} - \frac{1}{11} + \text{etc.} &= a \frac{\pi}{2} \\ \text{I} - \frac{1}{3^3} + \frac{1}{5^3} - \frac{1}{7^3} + \frac{1}{9^3} - \frac{1}{11^3} + \text{etc.} &= b \frac{\pi^3}{2^3} \\ \text{I} - \frac{1}{3^5} + \frac{1}{5^5} - \frac{1}{7^5} + \frac{1}{9^5} - \frac{1}{11^5} + \text{etc.} &= c \frac{\pi^5}{2^5} \\ \text{I} - \frac{1}{3^7} + \frac{1}{5^7} - \frac{1}{7^7} + \frac{1}{9^7} - \frac{1}{11^7} + \text{etc.} &= d \frac{\pi^7}{2^7} \end{aligned}$$

qui-

quibus positis aequatio nostra erit

$$\frac{\pi}{4n \cos \frac{\pi}{2n}} = \frac{a\pi}{2n} + \frac{b\pi^3}{2^3 n^3} + \frac{c\pi^5}{2^5 n^5} + \frac{d\pi^7}{2^7 n^7} + \text{etc.}$$

§. 24. Ponamus nunc $\frac{\pi}{2n} = x$, et aequatio nostra hanc induet formam:

$$\frac{x}{\cos x} = a x + b x^3 + c x^5 + d x^7 + e x^9 + \text{etc.}$$

Nunc igitur, si breuitatis gratia ponamus

$$\cos. x = a - \beta x^2 + \gamma x^4 - \delta x^6 + \varepsilon x^8 - \text{etc.}$$

ita ut sit

$$a = 1, \beta = \frac{1}{2}, \gamma = \frac{1}{24}, \delta = \frac{1}{720}, \text{etc.}$$

si per hanc seriem utrinque multiplicemus, orietur ista aequatio:

$$\begin{array}{rcccccc} x = a \cdot a x + a \beta x^3 + a c x^5 + a d x^7 + a e x^9 + a f x^{11} + a g x^{13} \\ \quad - \beta a \quad - \beta b \quad - \beta c \quad - \beta d \quad - \beta e \quad - \beta f \\ \quad \quad + \gamma a \quad + \gamma b \quad + \gamma c \quad + \gamma d \quad + \gamma e \\ \quad \quad \quad - \delta a \quad - \delta b \quad - \delta c \quad - \delta d \\ \quad \quad \quad \quad + \varepsilon a \quad + \varepsilon b \quad + \varepsilon c \\ \quad \quad \quad \quad \quad - \zeta a \quad - \zeta b \\ \quad \quad \quad \quad \quad \quad + \eta a \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{rcccccc} x = a \cdot a x + a \beta x^3 + a c x^5 + a d x^7 + a e x^9 + a f x^{11} + a g x^{13} \\ \quad - \beta a \quad - \beta b \quad - \beta c \quad - \beta d \quad - \beta e \quad - \beta f \\ \quad \quad + \gamma a \quad + \gamma b \quad + \gamma c \quad + \gamma d \quad + \gamma e \\ \quad \quad \quad - \delta a \quad - \delta b \quad - \delta c \quad - \delta d \\ \quad \quad \quad \quad + \varepsilon a \quad + \varepsilon b \quad + \varepsilon c \\ \quad \quad \quad \quad \quad - \zeta a \quad - \zeta b \\ \quad \quad \quad \quad \quad \quad + \eta a \end{array}} \right\} \text{etc.}$$

§. 25. Singulis igitur potestatibus ad nihilum reductis nanciscemur sequentes determinaciones:

$$a = \frac{1}{2}$$

$$b = \beta a$$

$$c = \beta b - \gamma a$$

L 1 3

b =

$$\begin{aligned} b &= \beta c - \gamma b + \delta a \\ c &= \beta b - \gamma c + \delta b - \varepsilon a \\ f &= \beta c - \gamma b + \delta c - \varepsilon b + \zeta a \\ &\text{etc.} \qquad \qquad \qquad \text{etc.} \end{aligned}$$

§. 26. Ope harum formularum iam olim summas istarum serierum exhibui, unde valores pro praesentibus literis a, b, c, d , etc. ita reperientur determinati:

$a = \frac{1}{1}$	pro potestatibus	I.
$b = \frac{1}{1 \cdot 2} \cdot \frac{1}{2}$	- - - - -	III.
$c = \frac{5}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} \cdot \frac{1}{2}$	- - - - -	V.
$d = \frac{61}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6} \cdot \frac{1}{2}$	- - - - -	VII.
$e = \frac{1385}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7} \cdot \frac{1}{2}$	- - - - -	IX.
$f = \frac{50521}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7 \cdot 8} \cdot \frac{1}{2}$	- - - - -	XI.
$g = \frac{2702765}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7 \cdot 8 \cdot 9} \cdot \frac{1}{2}$	- - - - -	XIII.
$h = \frac{199360981}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7 \cdot 8 \cdot 9 \cdot 10} \cdot \frac{1}{2}$	- - - - -	XV.
$i = \frac{19391532145}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7 \cdot 8 \cdot 9 \cdot 10 \cdot 11} \cdot \frac{1}{2}$	- - - - -	XVII.
$k = \frac{2404875661671}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7 \cdot 8 \cdot 9 \cdot 10 \cdot 11 \cdot 12} \cdot \frac{1}{2}$	- - - - -	XIX.

§. 27. Hinc igitur summas istarum serierum vsque ad potestatem vigesimam apponamus:

$$\begin{aligned} 1 - \frac{1}{2} + \frac{1}{3} - \frac{1}{4} + \frac{1}{5} - \text{etc.} &= \frac{1}{1} \cdot \frac{\pi}{2} \\ 1 - \frac{1}{2^3} + \frac{1}{5^3} - \frac{1}{7^3} + \frac{1}{9^3} - \text{etc.} &= \frac{1}{1 \cdot 2} \cdot \frac{\pi^3}{2^2} \\ 1 - \frac{1}{2^5} + \frac{1}{3^5} - \frac{1}{5^5} + \frac{1}{7^5} - \text{etc.} &= \frac{1}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} \cdot \frac{\pi^5}{2^6} \\ 1 - \frac{1}{2^7} + \frac{1}{3^7} - \frac{1}{5^7} + \frac{1}{7^7} - \text{etc.} &= \frac{61}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6} \cdot \frac{\pi^7}{2^8} \\ 1 - \frac{1}{2^9} + \frac{1}{3^9} - \frac{1}{5^9} + \frac{1}{7^9} - \text{etc.} &= \frac{1385}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7 \cdot 8} \cdot \frac{\pi^9}{2^{10}} \end{aligned}$$

I -

$$\begin{aligned}
 1 - \frac{1}{2^{11}} + \frac{1}{5^{11}} - \frac{1}{7^{11}} + \frac{1}{9^{11}} - \text{etc.} &= \frac{50521}{1 \dots 10} \cdot \frac{\pi^{11}}{2^{12}} \\
 1 - \frac{1}{2^{13}} + \frac{1}{5^{13}} - \frac{1}{7^{13}} + \frac{1}{9^{13}} - \text{etc.} &= \frac{2702765}{1 \dots 12} \cdot \frac{\pi^{13}}{2^{14}} \\
 1 - \frac{1}{2^{15}} + \frac{1}{5^{15}} - \frac{1}{7^{15}} + \frac{1}{9^{15}} - \text{etc.} &= \frac{19936091}{1 \dots 14} \cdot \frac{\pi^{15}}{2^{16}} \\
 1 - \frac{1}{2^{17}} + \frac{1}{5^{17}} - \frac{1}{7^{17}} + \frac{1}{9^{17}} - \text{etc.} &= \frac{19891519145}{1 \dots 16} \cdot \frac{\pi^{17}}{2^{18}} \\
 1 - \frac{1}{2^{19}} + \frac{1}{5^{19}} - \frac{1}{7^{19}} + \frac{1}{9^{19}} - \text{etc.} &= \frac{2404879661671}{1 \dots 18} \cdot \frac{\pi^{19}}{2^{20}} \\
 &\text{etc.} \qquad \qquad \text{etc.}
 \end{aligned}$$

Euolutio seriei posterioris § 20.

§. 28. Binis terminis analogis contractis haec series hanc induet formam :

$$\frac{\pi}{4n \cot. \frac{\pi}{2n}} = \frac{1}{nn-1} + \frac{1}{9nn-1} + \frac{1}{25nn-1} + \frac{1}{49nn-1} + \text{etc.}$$

quae fractiones in series euolutae dabunt:

$$\begin{aligned}
 \frac{1}{nn-1} &= \frac{1}{n} + \frac{1}{n^2} + \frac{1}{n^3} + \frac{1}{n^4} + \frac{1}{n^5} + \text{etc.} \\
 \frac{1}{9nn-1} &= \frac{1}{9n} + \frac{1}{9^2 n^2} + \frac{1}{9^3 n^3} + \frac{1}{9^4 n^4} + \frac{1}{9^5 n^5} + \text{etc.} \\
 \frac{1}{25nn-1} &= \frac{1}{25n} + \frac{1}{25^2 n^2} + \frac{1}{25^3 n^3} + \frac{1}{25^4 n^4} + \frac{1}{25^5 n^5} + \text{etc.} \\
 &\text{etc.} \qquad \qquad \text{etc.}
 \end{aligned}$$

quarum igitur omnium summa est $\frac{\pi}{4n} \text{ tang. } \frac{\pi}{2n}$.

§. 29. Quo nunc has series verticaliter colligere queamus, statuamus:

$$\begin{aligned}
 1 + \frac{1}{2^2} + \frac{1}{5^2} + \frac{1}{7^2} + \frac{1}{9^2} + \text{etc.} &= \mathcal{A}' \frac{\pi^2}{2^2} \\
 1 + \frac{1}{2^4} + \frac{1}{5^4} + \frac{1}{7^4} + \frac{1}{9^4} + \text{etc.} &= \mathcal{B}' \frac{\pi^4}{2^4} \\
 1 + \frac{1}{2^6} + \frac{1}{5^6} + \frac{1}{7^6} + \frac{1}{9^6} + \text{etc.} &= \mathcal{C}' \frac{\pi^6}{2^6} \\
 &\text{etc.} \qquad \qquad \text{etc.}
 \end{aligned}$$

Vnde

Vnde aequatio nostra fiet

$$\frac{\pi}{n} \text{ tang. } \frac{\pi}{n} = \frac{A' \pi^2}{2 n^2} + \frac{B' \pi^4}{24 n^4} + \frac{C' \pi^6}{720 n^6} + \frac{D' \pi^8}{20160 n^8} + \text{etc.}$$

§. 30. Ponamus nunc $\frac{\pi}{n} = x$, vt aequatio nostra fiat
 $\frac{\pi}{n} \text{ tang. } x = A' x x + B' x^3 + C' x^5 + \text{etc.}$

vnde erit

$$\text{tang. } x = 2 A' x + 2 B' x^3 + 2 C' x^5 + 2 D' x^7 + \text{etc.}$$

cuius seriei loco scribamus litteram t , vt sit $\text{tang. } x = t$,
 hincque differentiando $d x = \frac{d t}{1+t^2}$, ideoque habebimus
 $\frac{d t}{d x} = 1 + t t$. Est vero

$$\frac{d t}{d x} = 2 A' + 2 \cdot 3 B' x x + 2 \cdot 5 C' x^4 + 2 \cdot 7 D' x^6 + \text{etc.}$$

§. 31. Eodem modo facta euolutione erit

$$1 + t t = 1 + 4 A' A' x x + 8 A' B' x^3 + 8 A' C' x^5 + 8 A' D' x^7 + \text{etc.} \\ + 4 B' B' x^4 + 8 B' C' x^6 + \text{etc.}$$

Hinc igitur sequentes deducuntur determinaciones:

$$A' = \frac{1}{2}$$

$$B' = \frac{1}{24} \cdot A' A'$$

$$C' = \frac{1}{720} \cdot 2 A' B'$$

$$D' = \frac{1}{20160} (2 A' C' + B' B')$$

$$E' = \frac{1}{362880} (2 A' D' + 2 B' C')$$

$$F' = \frac{1}{6635520} (2 A' E' + 2 B' D' + C' C')$$

$$G' = \frac{1}{13271040} (2 A' F' + 2 B' E' + 2 C' D')$$

etc.

etc.

§. 32. Istae determinaciones fere prorsus conueniunt cum iis, quas supra pro litteris A , B , C etc. inuenimus; totum enim discrimen reperitur in coefficientibus numericis. Neutiquam vero opus est istos valores seorsim com-

computare, cum ii iam ex superioribus facillime deduci queant. Cum enim sit $\frac{A'}{2} = \frac{A(2^2-1)}{2}$, erit $A' = (2^2-1)A$. Simili modo erit

$$B' = (2^4-1)B, C' = (2^6-1)C, D' = (2^8-1)D, \text{ etc.}$$

Conclusio.

§. 33. In gratiam eorum, qui hos valores penitus numerice per fractiones decimales exprimere voluerint, subiungamus sequentem tabulam, in qua omnes potestates ipsius π per fractiones decimales sunt euolutae, vbi loco $\frac{\pi}{2}$ scripsimus q .

$\frac{q}{1} =$	1, 57079, 63267, 94896, 61923, 13216, 916
$\frac{q^2}{1 \dots 2} =$	1, 23370, 05501, 36169, 82735, 43113, 745
$\frac{q^3}{1 \dots 3} =$	0, 64596, 40975, 06246, 25365, 57565, 636
$\frac{q^4}{1 \dots 4} =$	0, 25366, 95079, 01048, 01363, 65633, 659
$\frac{q^5}{1 \dots 5} =$	0, 07969, 26262, 46167, 04512, 05055, 487
$\frac{q^6}{1 \dots 6} =$	0, 02086, 34807, 63352, 96087, 30516, 364
$\frac{q^7}{1 \dots 7} =$	0, 00468, 17541, 35318, 68810, 06854, 633
$\frac{q^8}{1 \dots 8} =$	0, 00091, 92602, 74839, 42658, 02417, 158
$\frac{q^9}{1 \dots 9} =$	0, 00016, 04411, 84787, 35982, 18726, 605
$\frac{q^{10}}{1 \dots 10} =$	0, 00002, 52020, 42373, 06060, 54810, 526
$\frac{q^{11}}{1 \dots 11} =$	0, 00000, 35988, 43235, 21208, 53404, 580
$\frac{q^{12}}{1 \dots 12} =$	0, 00000, 04710, 87477, 88181, 71503, 665
$\frac{q^{13}}{1 \dots 13} =$	0, 00000, 00569, 21729, 21967, 92681, 170
$\frac{q^{14}}{1 \dots 14} =$	0, 00000, 00063, 86603, 08379, 18522, 408

Euleri Op. Anal. Tom. II.

M m

q^{15}

$$\begin{aligned}
 \frac{q^{15}}{1 \dots 15} &= 0,00000,00006,68803,51098,11467,225 \\
 \frac{q^{16}}{1 \dots 16} &= 0,00000,00000,65659,63114,97947,230 \\
 \frac{q^{17}}{1 \dots 17} &= 0,00000,00000,06066,93573,11061,950 \\
 \frac{q^{18}}{1 \dots 18} &= 0,00000,00000,00529,44002,00734,620 \\
 \frac{q^{19}}{1 \dots 19} &= 0,00000,00000,00043,77065,46731,370 \\
 \frac{q^{20}}{1 \dots 20} &= 0,00000,00000,00003,43773,91790,981 \\
 \frac{q^{21}}{1 \dots 21} &= 0,00000,00000,00000,25714,22892,855 \\
 \frac{q^{22}}{1 \dots 22} &= 0,00000,00000,00000,01835,99165,212 \\
 \frac{q^{23}}{1 \dots 23} &= 0,00000,00000,00000,00125,38995,403 \\
 \frac{q^{24}}{1 \dots 24} &= 0,00000,00000,00000,00008,20675,327 \\
 \frac{q^{25}}{1 \dots 25} &= 0,00000,00000,00000,00000,51564,550 \\
 \frac{q^{26}}{1 \dots 26} &= 0,00000,00000,00000,00000,03115,285 \\
 \frac{q^{27}}{1 \dots 27} &= 0,00000,00000,00000,00000,00181,239 \\
 \frac{q^{28}}{1 \dots 28} &= 0,00000,00000,00000,00000,00010,165 \\
 \frac{q^{29}}{1 \dots 29} &= 0,00000,00000,00000,00000,00000,549 \\
 \frac{q^{30}}{1 \dots 30} &= 0,00000,00000,00000,00000,00000,026 \\
 \frac{q^{31}}{1 \dots 31} &= 0,00000,00000,00000,00000,00000,000
 \end{aligned}$$

Hae quidem potestates diuisae sunt per certos numeros, qui autem plerumque sunt ii ipsi, per quos eadem potestates ipsius π in superioribus formulis diuisi occurrunt, vnde euolutio in fractiones decimales eo facilius redditur.

DE INSIGNI PROMOTIONE SCIENTIAE NVMERORVM.

§. I.

Eximia omnino sunt, quae celeberr. *La Grange* in Comment. Academiae Regiae Borussicae pro Anno 1773 de diuisoribus formulae generalissimae $Btt + Ctu + Duu$ demonstrauit, et maximam lucem in scientia numerorum, quae etiam nunc tantis tenebris est inuoluta, accendunt. Ob hoc ipsum autem, quod ista tractatio maxime est generalis, ii qui non satis sunt exercitati in huiusmodi speculationibus, non parum difficultatis offendunt, neque vim talium sublimium demonstrationum satis perspicere valent. Quamobrem haud inutile erit omnia momenta, quibus hae demonstrationes innituntur, diligentius explicare atque ad formulas magis speciales accommodare, quandoquidem hoc modo omnia facilius intelligi poterunt. Deinde imprimis accuratius exponam, quantum firmamentum hinc plurimis theorematibus, quorum veritatem per solam inductionem mihi quidem cognoscere licuit, afferri possit, vnde multo clarius patebit, quantum adhuc ad eorum perfectam demonstrationem desideretur.

M m 2

Lem-

Lemma.

§. 2. Si p et q fuerint numeri inter se primi, tum omnes plane numeri in hac forma generali $\alpha p \pm \beta q$ comprehendi possunt, idque infinitis modis. Huius lemmatis demonstratio per se facilis passim inuenitur.

Problema I.

§. 3. Si p et q sint numeri inter se primi, n vero denotet numerum quemcunque datum, siue positium siue negativum, inuenire omnes diuisores huius formulae: $pp + nqq$.

Solutio.

Denotet D diuisorem quemcunque numeri in hac forma $pp + nqq$ contenti, sitque d quotus ex hac diuisione ortus, ita ut sit $Dd = pp + nqq$. Hic iam statim euidens est, numerum d ad q fore primum; si enim q haberet diuisorem communem, eundem quoque p habere deberet, contra hypothesin, quamobrem numerus p per d et q ita exprimi poterit, ut sit $p = \alpha d \pm \beta q$, quo valore substituto fiet

$$Dd = \alpha\alpha dd \pm 2\alpha\beta dq + (\beta\beta + n)qq$$

ideoque diuisor

$$D = \alpha\alpha d \pm 2\alpha\beta q + \left(\frac{\beta\beta + n}{d}\right)qq,$$

vbi ergo $\frac{\beta\beta + n}{d}$ erit numerus integer, qui sit $= h$, ita ut habeatur

$$D = \alpha\alpha d \pm 2\alpha\beta q + hqq,$$

pro qua forma scribamur

$$D = fr \pm gqr + hqq,$$

ita

ita vt sit $f = d$, $r = \alpha$, $g = 2\beta$ et ob $h = \frac{\beta^2 + n}{d}$ erit
 $fh = \beta\beta + n$; hincque fiet $4fh - gg = 4n$. Hinc igitur patet, omnes diuifores formae $pp + nqq$ semper contineri in hac forma:

$$D = frr \pm gqr + hqq,$$

dummodo fuerit $4fh - gg = 4n$. Ac vicissim, si fuerit

$$D = frr \pm gqr + hqq, \text{ erit}$$

$$4df = 4ffr \pm 4fgq + 4fhq;$$

ideoque ob $4fh = 4n + gg$, erit

$$4Df = (2fr \pm gq)^2 + 4nqq,$$

quae forma a proposita non discrepat, si modo diuidatur per 4.

Corollarium I.

§. 4. In genere igitur omnes diuifores formulae propositae $pp + nqq$ comprehendere licebit in ista formula latissime patente: $frr + grs + hss$, dummodo fuerit $4fh - gg = 4n$, siue $fh - \frac{1}{4}gg = n$; vnde patet, innumeras huiusmodi formulas exhiberi posse, quoniam numerum g pro lubitu accipere licet. Ex eo autem numeros f et h ita definiri oportet, vt fiat $4fh = 4n + gg$.

Scholion.

§. 5. Quoniam autem innumerabiles huiusmodi formulas: $frr + grs + hss$, exhibere licet, in quibus sit $4fh - gg = n$, parum hinc lucri ad nostrum institutum afferri videtur. Proposito enim quocunque numero D , ad diiudicandum, vtrum esse possit diuisor formae $pp + nqq$, omnes illae innumerabiles formulae considerari deberent,

num forte iste numerus D in quapiam illarum contineatur. Praecipuum igitur inuentum, quod Illustri *la Grange* acceptum referre debemus, in hoc consistit, quod infinitam illam huiusmodi formularum multitudinem ad exiguum numerum pro quouis casu reuocare docuit, id quod in sequente problemate exponamus.

Problema II.

§. 6. *Formam generalem diuisorum ante inuentam, $frr + grr + hss$, in qua sit $4fh - gg = n$, in aliam eiusdem formae, $f'tt + g'tu + h'uu$, transmutare, in qua sit $g' < f'$ vel h' ; manente proprietate $4f'h' - g'g' = n$.*

Solutio.

Ponamus esse $f < h$ et numerum g quantumvis esse maiorem quam f , ac statuamus $r = t - \alpha s$, quo valore substituto orietur ista forma:

$$f'tt + (g - 2\alpha f)ts + (\alpha\alpha f - \alpha g + h)ss;$$

vbi manifesto α ita assumi poterit, vt fiat $g - 2\alpha f < f$, vbi quidem animaduertendum est, nihil referre, vtrum $g - 2\alpha f$ prodeat positium an negatium. Statuatur igitur $g - 2\alpha f = +g'$, ita vt certe sit $g' < f'$, tum vero ob analogiam loco f scribatur f' et $\alpha\alpha f - \alpha g + h = h'$ eritque

$$4f'h' - g'g' = 4fh - gg = n.$$

Hoc igitur modo forma proposita reducta est ad hanc:

$$f'tt + g'ts + h'ss,$$

in

in qua certe est $g' < f'$. Quod si iam eueniat vt g' adhuc maius fuerit quam h' , tum simili modo ista formula in aliam transformari poterit, in qua coëfficiens medius vtrovis extremo sit minor, vnde patet formam propositam

$$f r r \pm g r s + h s s$$

semper in aliam similis formae

$$f' t t \pm g' t u + h' u u$$

conuerti posse, in qua g' minus sit quam f' et h' , simulque etiam fiat $4f'h' - g'g' = n$.

Corollarium 1.

§. 7. Hoc igitur modo infinita multitudo formularum $f r r + g r s + h s s$, in qua $4f'h - g g = n$ plerumque ad satis exiguum numerum reduci potest, dum scilicet omnes illae formulae excludi possunt, in quibus coëfficiens medius g maior est alterutro extremorum.

Corollarium 2.

§. 8. Cum igitur sit tam $f > g$ quam $h > g$, erit $4f'h > 4g g$. Sic igitur $4f'h = 4g g + \Delta$, et cum esse debeat $4f'h - g g = 4n$, erit $3g g + \Delta = 4n$, ideoque $3g g < 4n$, hinc ergo $g < \sqrt{\frac{4n}{3}}$; quamobrem loco g successiue eos tantum valores assumisse sufficiet, qui sunt minores quam $\sqrt{\frac{4n}{3}}$, ex quibus singulis facile colligentur valores litterarum f et h ex aequatione $4f'h = g g + n$, quo facto omnes plane diuisiones formae $p p + n q q$ certe continebuntur in quapiam harum formularum simpliciorum.

Scho:

Scholion.

§. 9. Quoniam aequatio $4fh - gg = 4n$ locum habere nequit, nisi g sit numerus par, pro g statim scribamus $2g$, ut forma d sit $frr + 2grs + hss$, existente $fh - gg = n$, quae ergo forma semper ita reduci potest ut sit $2g < f$ vel $< h$. Haec autem reductio commodissime per gradus institui potest, dum loco α in superiori reductione scribitur vnitas. Ita si fuerit diuisor

$$D = frr + 2grs + hss,$$

erit quoque

$$D = f'rr + 2g'ss + h'ss,$$

existente duplici modo vel

$$f' = f, g' = f - g \text{ et } h' = f - 2g + h,$$

vel etiam

$$h' = h, g' = h - g \text{ et } f' = f - 2g + h,$$

quoniam membra extrema inter se commutare licet. Quod si hic nondum fuerit $2g' < f'$ seu $2g' < h'$, ista operatio tam diu continuari debet, donec fiat $2g < f$ vel h ; vbi notandum, in his formulis terminum medium $2grs$ tam posituum quam negatiuum accipi posse, propterea quod numeri r et s denotare possunt omnes numeros integros siue positivos siue negativos. His igitur praemissis inuestigamus omnes diuisores primos numerorum vel in hac forma: $pp + uqq$, vel in hac: $pp - uqq$ contentorum; si quidem diuisores compositi ex primis componuntur, ita ut cognitis omnibus diuisoribus primis simul omnes compositi habeantur.

Pro-

Problema III.

§. 10. Inuenire omnes diuifores primos numerorum in hac forma: $pp + nqq$, contentorum, existentibus numeris p et q tam inter se primis quam respectu numeri n .

Solutio.

I. Quia enim hic de diuiforibus primis tantum sermo est, nisi p esset quoque primus ad n , formula $pp + nqq$ etiam admitteret omnes diuifores numeri n , qui propterea nullam inuestigationem requirunt et sponte se produnt. Sit ergo D diuifor quicunque formae $pp + nqq$, ac modo vidimus semper fore

$$D = frr + 2grs + hss,$$

existente $fh - gg = n$, ita vt sit tam $2g < f$ quam $2g < h$; quare cum hinc sit $f > 2g$ et $h > 2g$, erit $fh > 4gg$. Sit igitur $fh = 4gg + \Delta$, et quia $fh - gg = n$, erit $3gg + \Delta = n$ ideoque $gg < \frac{n}{3}$ et $g < \sqrt{\frac{n}{3}}$. Hac igitur conditione multitudo formarum pro diuifore D ad eo minorem numerum reducitur, quo minor fuerit numerus n . Cum igitur sit

$$D = frr + 2grs + hss, \text{ erit}$$

$$Df = ffr + 2fgrs + fhs,$$

ideoque ob $fh = gg + n$ fiet

$$Df = (fr + gs)^2 + nss,$$

quae est ipsa forma proposita. Simili modo permutatis literis f et h erit quoque

$$Dh = (hs + gr)^2 + nrr,$$

vnde patet, si fuerit Df numerus formae $pp + nqq$, tum etiam productum Dh fore eiusdem formae, ita vt sus-

Euleri Op. Anal. Tom. II.

N n

ficiat

ficiat alterutram inuenisse. Pro quouis ergo casu quaerantur omnes valores litterae f , qui sint f, f', f'', f''' , etc. atque omnes diuifores primi D ita erunt comparati, vt vel D , vel Df , vel Df' , vel Df'' , etc. sint numeri formae $pp + nqq$. Haecque fequuntur ex demonstrationibus Illuftris *la Grange*.

II. Haec igitur coniungamus cum iis, quae iam olim de formis horum diuiforum primorum sum commentatus, vbi ostendi, omnes hos diuifores comprehendi poffe in huiusmodi expreffione: $4ni + a$, dum fcilicet a denotat certos numeros primos ad $4n$ fimulque minores quam $4n$, vbi tantum femiffis talium numerorum occurrit, reliquis hinc prorfus exclusis. Vnde fi a denotet hos numeros exclusos, affirmari poterit, nullos numeros, in forma $4ni + a$ contentos, effe poffe diuifores formae $pp + nqq$. Iftae autem formae egregie conueniunt cum praecedentibus. Si enim fuerit $D = pp + nqq$, alteruter numerorum p et q debet effe impar, ideoque q vel par vel impar. Sit primo q par, ideoque qq numerus formae $4i$, fiet $D = 4ni + pp$. Vnde patet, litteram illam a complecti omnes numeros quadratos impares et primos ad $4n$, fiue refidua, quae ex diuifione horum quadratorum, per $4n$ facta, remanent. Sin autem fuerit q numerus impar, ideoque qq formae $4i + 1$, hinc fiet $D = 4ni + pp + n$. Vnde patet, litteram a etiam complecti omnes numeros formae $pp + n$, qui quidem ad $4n$ fint primi, vel eorum refidua ex diuifione per $4n$ remanentia. Iidem vero etiam numeri pro a refultant, fi fuerit Df numerus formae $pp + nqq$, id quod in exemplis facilius ostendi poterit.

III

III. His expositis, cum forma $4ni + a$ complectatur omnes diuifores formae $pp + nqq$; altera autem forma $4ni + a$ nullos diuifores in se inuoluat, ex priori forma $4ni + a$ excludi debebunt omnes numeri diuifibiles per quempiam numerum formae $4ni + a$. Quod si igitur demonstrari posset, hoc modo ex formula $4ni + a$ omnes plane numeros excludi, qui nequeunt esse diuifores formae $pp + nqq$, tum manifesto sequeretur, omnes numeros primos formae $4ni + a$ certe esse diuifores formae $pp + nqq$, quandoquidem tantum numeros compositos hoc modo exclusimus. Totum ergo negotium huc redit, vt demonstretur, formulam $4ni + a$ omnes plane continere numeros primos, qui nequeunt esse diuifores formae $pp + nqq$; quod si demonstrari posset, nihil amplius in hoc genere desideraretur.

Corollarium I.

§. II. Pro quouis ergo numero n omnes numeri ipso $4n$ minores ad eumque primi in duas classes distribuentur, quarum alteram littera a , alteram vero littera α designauimus, ita vt formula $4ni + a$ contineat omnes diuifores formae $pp + nqq$, altera vero formula, $4ni + \alpha$, diuifores illos penitus excludat, neque vllus numerus istius formae vnquam esse possit diuifor formulae $pp + nqq$. Multitudo autem numerorum vtriusque classis semper est eadem; scilicet si multitudo omnium numerorum minorum quam numerus $4n$ ad eumque primorum fuerit $= 2\lambda$ (semper enim iste numerus est par). Prior forma a continet λ numeros, totidemque etiam continebit altera forma α .

N n 2

Corol.

Corollarium 2.

§. 12. Circa has formulas: $4ni + a$ et $4ni + \alpha$, iam olim demonstraui, si numeri a et a' in priore classe occurrant, tum ibi quoque occurrere productum aa' , id quod etiam de pluribus numeris huius classis est intelligendum, qui si fuerint a, a', a'', a''' etc. etiam producta tam ex binis quam pluribus horum numerorum, atque adeo etiam omnes eorum potestates in eadem classe reperientur, postquam scilicet per $4n$ diuisi ad residua minora quam $4n$ fuerint reducti. Deinde etiam demonstraui, si α fuerit numerus posterioris classis, tum in eadem quoque reperiri debere numeros $a\alpha, a'\alpha, a''\alpha, a'''\alpha$, etc. Vnde patet, multitudinem numerorum posterioris classis minorem esse non posse quam primae classis. Quod autem multitudo vtriusque sit prorsus aequalis. id etiam facile demonstrari potest. Tum vero etiam hoc certum est, si $\alpha, \alpha', \alpha'', \alpha'''$, etc. fuerint numeri posterioris classis, tum tam eorum quadrata quam eorum producta ex binis in priorem classem ingredi, producta autem ex ternis iterum in classe posteriore reperiri.

Corollarium 3.

§. 13. Omnia igitur, quae adhuc in hoc genere desiderari possunt, huc redeunt, ut demonstratur, classem $4ni + a$ omnes continere numeros primos, qui nequeant esse diuisores formae $pp + nqq$; tum enim euietum erit, omnes numeros primos formae prioris $4ni + a$ certe esse diuisores cuiuspiam numeri formae $pp + nqq$.

Problema IV.

§. 14. *Inuenire omnes diuisores primos numerorum in hac forma: $pp - nqq$ contentorum, ubi quidem, ut*
ante

ante, p et q non solum sint primi inter se, sed etiam primi ad n.

Solutio.

I. Conditio, quod p sit etiam primus ad n , ideo tantum hic adiicitur, quia alias etiam omnes diuifores numeri n hic in censum venirent, quos tamen hic excludimus, utpote per se manifestos. Hic igitur primo patet, si fuerit D diuifor primus formae $pp - nqq$, tum etiam fore diuiforem formae $nqq - pp$, siquidem fuerit nqq maius quam pp . Nam si fuerit D diuifor formae $pp - nqq$, erit quoque diuifor formae $np\bar{p} - nnqq$, quae forma, si loco nq scribamus r , abit in hanc: $np\bar{p} - rr$. Deinde eodem modo ut ante patet, semper fore

$$D = frr + 2grs + hss,$$

existente $fh - gg = -n$, hancque formam semper ita reduci posse, ut fiat $2g < f$ simulque $2g < h$, ubi quidem signa numerorum f et h non respiciuntur, si forte alterutrum membrum fiat negativum; quare cum, ob $f > 2g$ et $h > 2g$, sit $fh > 4gg$, evidens est fieri non posse

$$fh - gg = -n$$

nisi vel f vel h fuerit negativum, unde forma diuiforis ita debet constitui, ut sit

$$D = frr + 2grs - hss$$

fieri debet $-fh - gg = -n$, siue $fh + gg = +n$. Quoniam igitur $fh > 4gg$, necesse est ut sit $5gg < n$, ideoque $g < \sqrt{\frac{n}{5}}$, ita ut hoc casu pauciores valores pro g relinquantur. Tum autem erit

$$Df = ffr + 2grs - fhss, \text{ siue}$$

$$Df = (fr + gs)^2 - nss$$

N n 3

quae

quae est forma ipsa proposita. Porro autem erit

$$Dh = nrr - (gr - hs)^2,$$

quae est forma nostra inuersa $npp - qq$. Hinc igitur intelligitur, si fuerit Df numerus formae $pp - nqq$, tum eo ipso formulam Dh fore numerum formae $npp - qq$.

II. Accommodemus haec etiam ad eam formam diuisorum, quam olim exhibui; ac primo quidem si fuerit $D = pp - nqq$, pro casibus quibus q est numerus par, ideoque qq formae $4i$, fiet $D = pp - 4ni$; vnde si ponatur $D = 4ni + a$, ob $pp > 4ni$, si ponatur $pp = 4nk + b$ prodibit talis forma: $D = 4ni + b$, ita vt sit $a = b$, ideoque omnes numeros quadratos ad $4n$ primos in se complectatur. Sin autem sit q numerus impar, ideoque qq formae $4i + 1$, fiet $D = pp - n - 4ni$, positoque iterum $pp = 4nk + b$, prodit $D = 4ni + b - n$, ita vt hoc casu sit $a = b - n$, vbi b denotare potest omnes numeros quadratos, vel residua inde orta. Simili modo si fuerit $D = npp - qq$, euidentius est, valores pro a hinc prodituros praecedentium fore negatiuos, ita vt a comprehendat omnes numeros quadratos, deinde etiam omnes numeros formae $pp - n$, tam positue quam negatiue sumtos; quamobrem forma omnium diuisorum ita exhiberi poterit, vt sit $4ni \pm a$, forma autem pro numeris ex classe diuisorum exclusis erit $4ni \pm a$, quorum multitudo aequalis est priori, scilicet a semper totidem fortietur valores, quot habet littera a .

III. Quo igitur etiam in hoc genere nihil amplius desiderari queat, id tantum superest, vt demonstretur, formam

mam posteriorem $4ni \pm \alpha$ omnes plane continere numeros primos, qui nunquam esse queant diuifores vllius numeri vel formae $pp - nqq$, vel $npp - qq$.

Corollarium 1.

§. 15. De his binis formulis: $4ni \pm a$ et $4ni \pm \alpha$, quarum illa omnes diuifores inuoluit, haec vero excludit, eadem valent, quae ante sunt tradita. Scilicet si a, a', a'' , etc. ad priorem classem pertineant, ibidem quoque reperientur tam omnes potestates quam producta ex binis pluribusue horum numerorum; tum vero si α sit numerus posterioris classis, ibidem quoque occurrent omnes numeri $a\alpha, a'\alpha, a''\alpha$, etc., ita vt multitudo horum numerorum minor esse nequeat quam prioris classis.

Corollarium 2.

§. 16. Quoniam littera a complectitur omnia quadrata, ante omnia eius valor erit $= 1$, tum vero etiam 9, 25, etc. nisi numerus n habeat diuiforem vel 3, vel 5, etc. His enim casibus ista quadrata excludi oportet, quia alioquin forma $4ni \pm a$ numerus primus fieri non posset.

Scholion.

§. 17. His igitur generalibus praeceptis expositis omnia clariora euadent, si casus particulares euoluamus; hic enim plura adhuc occurrent, quae in genere attingere non licuit. Sufficiet autem id in aliquibus exemplis ostendisse, quibus pertractatis non difficile erit tabulam construere, quae pro omnibus casibus formas diuiforum primorum exhibeat.

Exem-

Exemplum 1.

§. 18. *Inuenire omnes diuifores primos numerorum in formula $pp + nqq$ contentorum, dum fcilicet pro p et q assumatur numeri inter se primi.*

Solutio.

Posito diuifore primo

$$D = frr + 2grs + hss,$$

ob $n=1$ debet esse $fh = gg + 1$, tum vero $g < \sqrt{\frac{1}{2}}$; unde patet, pro g alium valorem assumi non posse praeter 0; tum autem erit $fh = 1$ ideoque tam $f=1$ quam $h=1$, ficque omnes diuifores in hac forma $D = rr + ss$ continebuntur, ita vt summa duorum quadratorum alios diuifores non admittat, nisi qui ipsi sint summae duorum quadratorum. Altera autem forma diuiforum erit $4i + 1$, et excludentur omnes numeri formae $4n + 3$ siue $4n - 1$. Quod si ergo demonstrari posset, formulam $4i - 1$ omnes plane continere numeros primos, qui nequeunt esse diuifores formae $pp + qq$, tpm simul demonstratum esset, etiam omnes diuifores primos formae $4i + 1$ fore summam duorum quadratorum. Hoc autem iam dudum a me post Fermatium est demonstratum.

Exemplum 2.

§. 18. *Inuenire omnes diuifores primos formae $pp - qq$.*

Solutio.

Hoc exemplum ad problema quantum refertur, estque $n=1$, et quia debet esse $g < \sqrt{\frac{1}{2}}$, necessario fieri oportet

$$g =$$

$g = 0$, ideoque $fh = 1$, vnde oritur haec forma diuisorum:
 $D = rr - ss$, quae utique continet omnes plane numeros
 primos excepto binario. Quamquam enim haec forma habet
 factores $r + s$ et $r - s$, tamen continet omnes primos, si
 fuerit $r - s = 1$, cuius ratio est peculiaris. Id etiam altera
 diuisorum forma declarat, quae ob $a = 1$, fit $4i + 1$, in qua
 omnes plane numeri impares continentur, ita ut hoc casu
 nulli excludantur, alteraque forma $4i + 2$ hoc solo casu
 nullum locum habeat. Ceterum hic casus proprie huc non
 pertinet, quia diuisores formae $pp - qq$ per se constant.

Exemplum 3.

§. 19. Inuenire omnes diuisores primos formae
 $pp + 2qq$.

Solutio.

Hic casus pertinet ad problema tertium, existente $n = 2$,
 vnde cum debeat esse $g < \sqrt{2}$, erit $g = 0$, ideoque $fh = 2$,
 hinc forma diuisorum erit $rr + 2ss$. Vnde patet, nu-
 meros formae $pp + 2qq$ alios non admittere diuisores,
 nisi qui sint eiusdem formae, quod quidem etiam iam du-
 dum est demonstratum. Altera autem forma $D = 8i + a$,
 ob $a = pp$, vel etiam $a = pp + 2$, pro a hos dat valores:
 1 et 3, ita ut omnes diuisores formae $pp + 2qq$ sint vel
 $8i + 1$ vel $8i + 3$. Formae ergo, quae ex classe diuiso-
 rum excluduntur, sunt $8i + 5$ et $8i + 7$, quas igitur sub
 forma $8i + a$ complecti oportet. Quod si ergo demon-
 strari posset, solos numeros primos harum formarum ex
 classe diuisorum excludi, simul demonstratum esset, omnes
 numeros primos priorum formarum $8n + 1$ et $8n + 3$ con-
 tineri in formula $pp + 2qq$, id quod quidem iam est osten-
 sum.

sum. Ceterum binae posteriores formulae etiam ita exprimi possunt: $8i + 1$ et $8i + 3$, ita, ut valores ipsius α sint negativi ipsius a , id quod in genere de diuisoribus formae $pp + nqq$ est tenendum.

Exemplum 4.

§. 20. Inuenire omnes diuisores primos formae $pp - 2qq$ siue $2pp + qq$.

Solutio.

Ex problemate quarto est $n = 2$, ideoque, ob $g < \sqrt{2}$, erit iterum $g = 0$ et $fh = 2$, vnde pro diuisoribus erit $D = rr - 2ss$, vel etiam $D = 2rr - ss$; vnde patet has formas nullos alios diuisores admittere, nisi qui ipsi sint eiusdem formae. Pro forma autem $D = 8i + a$, quia est $a = pp$, vel etiam $a = pp - 2$, valores pro a erunt $+1$, ergo omnes diuisores continebuntur in forma $8i + 1$; excluduntur ergo omnes numeri formae $8i + 3$. Vnde si soli numeri primi formae $8i + 3$ ex classe diuisorum excludantur, necesse est, ut omnes numeri primi formae $8i + 1$ in forma proposita contineantur.

Corollarium 1.

§. 21. Cum in Problemate tertio reductio diuisorum ad formam $pp + nqq$ plerumque vnico tantum modo succedat, in casu problematis quarti talis reductio semper infinitis modis succedit; semper enim numeros p et q infinitis modis ita assumere licet, ut vel ipse diuisor D vel Df formulae $pp - nqq$ aequetur.

Corol.

Corollarium 2.

§. 22. Casu autem huius exempli notari meretur, si fuerit $D = pp - 2qq$, tum etiam fore $D = 2rr - ss$, quoniam hae duae formae inter se aequales fieri possunt, iis enim aequatis fit

$$pp + ss = 2(qq + rr) = (q + r)^2 + (q - r)^2,$$

ita ut sit $p = q + r$ et $s = q - r$.

Exemplum 5.

§. 23. Inuenire diuisores primos formae $pp + 3qq$.

Solutio.

Quia hic est $n = 3$, ideoque $g < 1$, tantum erit $g = 0$, hincque diuisor $D = rr + 3ss$, ita ut etiam hoc casu omnes diuisores primi sint formae $pp + 3qq$. Quia autem limes pro g inuentus ipsi unitati aequatur, quam superare non debet, euoluamus etiam casum $g = 1$, unde fit $fh = 4$ ideoque vel $f = 1$ et $h = 4$, vel $f = 2$ et $h = 2$. Priori casu fit

$$D = rr + 2rs + 4ss = (r + s)^2 + 3ss,$$

quae est ipsa forma proposita. Altero casu fit

$$D = 2rr + 2rs + 2ss,$$

quae forma cum factorem habeat 2 statui debet

$$D = rr + rs + ss$$

quae autem pariter ad propositam reducitur. Nam si s est numerus par, puta $s = 2t$, erit

$$D = rr + 2rt + 4tt = (r + t)^2 + 3tt;$$

fin autem s est numerus impar, etiam r debet esse impar, quia alioquin ad casum praecedentem reuolueremur; erit ergo $r + s$ numerus par, unde posito $r = 2t - s$ fiet

$$D = 4tt - 2ts + ss = 3tt + (t - s)^2,$$

unde patet superiorem conclusionem etiam nunc valere, semperque esse $D = rr + 3ss$. Deinde pro formula $12i + a$, ob $a = pp$ erit $a = 1$, tum vero formula $a = pp + 3$ dat $a = 7$, unde omnes diuifores continebuntur in alterutra harum formularum: $12i + 1$ vel $12i + 7$, quas coniunctim ita repraesentemus: $12i + 1, + 7$, vel etiam hoc modo $12i + 1, - 5$. Si enim omnes valores ipsius a infra $2n$ in genere deprimere liceat, admittendis scilicet numeris negativis, tum altera formula $12i = a$, in qua nullus diuifor continetur, erit $12i + 5$ et $12i + 11$, vel $12i - 1, + 5$, unde patet in genere valores ipsius a negativos esse ipsius a .

Exemplum 8.

§. 23. Inuenire diuifores formulae $pp - 3qq$ etiam $3pp - qq$.

Solutio.

Applicando hic problema quantum erit $n = 3$, ideoque $g < \sqrt{3}$, consequentur $g = 0$ et $fh = 3$, unde diuifor erit $D = rr - 3ss$. Hinc patet, hos numeros nullos alios diuifores admittere, nisi qui sint eiusdem formae. Deinde pro formula $12i + a$, ob $a = pp$, vel $a = 3 - pp$, alii valores non prodeunt, praeter $a = 1$, ita vt omnes diuifores contineantur in hac forma: $12i \pm 1$. Formula igitur diuifores excludens erit $12i \pm 5$.

Scho-

Scholion.

§. 24. Istas formulas iam olim expediui, et demonstraui eas alios diuifores non admittere, nisi qui sint eiusdem formae, id quod in maioribus numeris pro n assumptis non semper contingit. Conueniet autem eos casus excludere, quibus n est vel numerus quadratus, vel per quadratum diuisibilis. Si enim foret $n = k m m$, tum formula $p p \pm k m m q q$ conueniret cum hac: $p p \pm k q q$.

Exemplum 7.

§. 25. Inuenire diuifores numerorum $p p + 5 q q$.

Solutio.

Ob $V; > g$ erit vel $g = 0$ vel $g = 1$; priori casu fit $f h = 5$, posteriori vero $f h = 6$. Prior casus dat diuiforem $D = r r + 5 s s$, quae est ipsa forma proposita; posterior vero dat vel

$$D = r r + 2 r s + 6 s s \text{ vel}$$

$$D = 2 r r + 2 r s + 3 s s,$$

quarum formarum illa per reductionem ad primam redit, cum fit

$$D = (r + s)^2 + 5 s s,$$

haec vero ab illa discrepat, cum inde fiat

$$2D = 4 r r + 4 r s + 6 s s = (2r + s)^2 + 5 s s;$$

vnde patet, omnes diuifores vel ipsos esse numeros huius formae, vel eorum dupla, ita vt, si ipse diuifor D non fuerit formae $p p + 5 q q$, eius duplum $2D$ certe futurum sit huius formae. Deinde pro forma $20 i + a$, ob $a = p p$ eius valores hinc nati erunt 1 et 9, ex altera autem for-

O o 3

mula

mula $= p p + 5$ colliguntur iidem valores 1 et 9. Quia vero hic tantum de diuisoribus agitur, pro a etiam sumi poterit $\frac{p p + 5}{2}$, vnde oriuntur valores 3, 7, sicque formula omnes diuisores continens erit $20i + 1, + 3, + 7, + 9$, contra vero formula diuisores excludens erit $20i - 1, - 3, - 7, - 9$. Si iam demonstrari posset, istam postremam formulam continere omnes numeros primos, qui nequeunt esse diuisores formae propositae, simul demonstratum foret, omnes numeros primos in priore forma contentos certo esse diuisores cuiuspiam numeri formae $p p + 5 q q$, ideoque vel ipsos vel eorum duplicandam formam habere debere. Tales autem numeri vsque ad centum sunt

1, 3, 7, 23, 29, 41, 43, 47, 61, 67, 83, 89.

Exemplum 8.

§. 26. *Inuenire diuisores numerorum formae $p p - 5 q q$.*

Solutio.

Hic ex problemate quarto est $n = 5$, vnde ob $g < \sqrt{n}$ sumi poterit $g = 0$, vel etiam $g = 1$. Nihil enim nocet sumere $g = 1$; superfluum tantum foret, ipsi maiorem valorem tribuere. At $g = 0$ dat diuisorem $r r - 5 s s$, hoc est formae propositae; alter vero valor $g = 1$ dat $f h = 4$ ideoque vel

$$D = r r + 2 r s - 4 s s, \text{ vel}$$

$$D = 2 r r + 2 r s - 2 s s.$$

Prior reducitur ad $D = (r + s)^2 - 5 s s$, hoc est ad propositam, posterior vero per 2 diuisa dat diuisorem,

$$D = r r + r s - s s,$$

quae

quae forma etiam ad propositam reducitur, quod ita ostendo. Vel ambo numeri r et s erunt impares, vel altera par, alter impar. Pro casu posteriore sit $s = 2t$ eritque

$$D = rr + 2rt - 4tt, \text{ siue } D = (r+t)^2 - 5tt.$$

Sin autem ambo numeri sint impares, erit eorum summa $r+s$ par, puta $2t$, ideoque $r = 2t - 5$, vnde fit

$$D = 4tt - 2ts - ss = 5tt - (t+s)^2$$

Patet igitur, omnes diuifores numerorum formae propositae quoque eiusdem esse formae. Iam pro forma $20i + a$ valor $a = pp$ praebet 1 et 9, alter autem valor $a = 5 - pp$ praebet itidem 1 et 9, ita vt omnes diuifores contineantur in hac forma $20i + 1, \pm 9$. Altera autem forma diuifores excludens erit $20i + 3, \pm 7$.

Scholion.

§. 27. Quoniam ex his exemplis iam satis liquet, quomodo pro minoribus numeris n singulas has operationes institui oporteat, aliquot exempla circa numeros maiores adhuc afferamus.

Exemplum 9.

§. 28. Inuenire omnes diuifores primos numerorum formae $pp + 17qq$.

Solutio.

Cum sit $\sqrt{17} < 3$, pro g habebimus tres valores 0, 1, 2. Primo sit $g = 0$, ideoque $fh = 17$, hinc diuifor oritur $G = rr + 17ss$, ideoque ipsius formae propositae. Secundo sumatur $g = 1$, erit $fh = 18 = 1 \cdot 18 = 2 \cdot 9 = 3 \cdot 6$, vnde nascuntur hae formae:

r. D

$$1^{\circ}. D = rr + 2rs + 18ss = (r+s)^2 + 17ss$$

$$2^{\circ}. D = 2rr + 2rs + 9ss, \text{ vnde fit}$$

$$2D = 4rr + 4rs + 18ss = (2r+s)^2 + 17ss;$$

ita vt $2D$ fit formae propositae:

$$3^{\circ}. D = 3rr + 2rs + 6ss$$

cuius triplum induit formam propositam:

Tertio fit $g=2$ ideoque $fh=21=1. 21=3.7$; vnde oritur

$$1^{\circ}. D = rr + 4rs + 21ss = (r+2s)^2 + 17ss$$

$$2^{\circ}. D = 3rr + 4rs + 7ss$$

cuius triplum iterum formam propositam induit. Quamobrem omnes diuifores ita erunt comparati, vt vel ipsi, vel eorum dupla, vel eorum tripla habeant formam propositam. Quod deinde ad formam $68i + a$ attinet, valor $a = pp$ praebet numeros, 1, 9, 25, 49, 13, 53, 33, 21; alter autem valor $a = pp + 17$ dat 21, 33, qui numeri cum praecedentibus conueniunt. Qui autem hic etiam subdupla et subtripla occurrere possunt, primo patet formam $a = \frac{pp}{2}$ nullos dare valores idoneos: at $a = \frac{pp}{3}$ sequentes praebet numeros: 3, 27, 7, 11, 39, 23, 31, 63. Deinde vero formula $a = \frac{pp+1}{2}$ dat 9, 21, etc. qui numeri iam occurrunt. Denique formula $a = \frac{pp+17}{3}$ praebet 7, 11, 27, etc. qui itidem iam adsunt. Quamobrem omnes valores idonei pro a erunt

$$1, 3, 7, 9, 11, 13, 21, 23, 25, 27, 31, 33, 39, 49, 53, 63.$$

Hi autem numeri multo facilius inueniri possunt; statim enim atque aliquos tantum reperimus, quoniam nouimus, eorum producta ex binis pluribusue etiam occurrere debere, ante omnia autem omnes numeri quadrati per se occurrunt,
ex

ex quibus, quia etiam 3 occurrit, iam omnes plane reperiuntur. Quod si iam omnes hos numeros infra semissem numeri 68 deprimamus, dum maiorum complementa ad 68 signo — affecta apponimus, tum valores ipsius α sequentem seriem constituent:

$$+1, +3, -5, +7, +9, +11, +13, -15, -19, +21, \\ +23, +25, +27, -29, +31, +33.$$

Si iam omnium horum numerorum signa mutemus, obtinebimus omnes valores litterae α , pro formula $68i + \alpha$, ex qua omnes diuifores sunt exclusi.

Corollarium 3.

§. 29. Hinc igitur perspicuum est, etiam pro omnibus aliis numeris positivis loco n assumtis in valoribus litterae α omnes plane occurrere numeros impares minores quam $2n$, et qui simul ad n sint primi, dum alii signo +, alii signo — sunt affecti.

Exemplum 10.

§. 10. *Inuenire omnes diuifores primos numerorum in hac formula: $pp - 19qq$, vel etiam $19pp - qq$ contentorum.*

Solutio.

Hic igitur ob $n=19$ erit $g < \sqrt{19}$, ideoque $g < 2$, unde habebimus vel $g=0$ vel $g=1$. Sit primo $g=0$ eritque diuifor $D = rr - 19ss$ ob $fh = 19$, ideoque hi diuifores iam sunt ipsius formae propositae. Sit porro $g=1$ fietque

$$fh = 19 - 1 = 18 = 2 \cdot 9 = 3 \cdot 6;$$

unde tres casus sunt evolvendi :

$$1^{\circ}. D = rr + 2rs - 18ss = (r+s)^2 - 19ss$$

quae forma iam in proposita continetur.

$$2^{\circ}. D = 2rr + 2rs - 9ss,$$

cuius duplum ad formam propositam redit.

$$3^{\circ}. D = 3rr + 2rs - 6ss$$

cuius triplum in forma proposita continetur. Sicque omnes diuifores quaefiti vel ipsi, vel eorum dupla, vel eorum tripla in forma proposita continentur. Deinde pro forma $4ni + a$, siue $76i + a$ valores ipsius a ex fequentibus formulis deriuari debent:

$$1^{\circ}. a = pp \text{ dat } 1, 9, 25, 49, 5, 45, 17, 73, 61.$$

$$2^{\circ}. a = \frac{2p}{2} \text{ dat nullos valores idoneos, quia omnes forent pares.}$$

$$3^{\circ}. a = \frac{2p}{3}, \text{ siue } a = 3tt, \text{ praebet hos valores :}$$

$$3, 27, 75, 71, 15, 59, 51, 67, 31.$$

$$4^{\circ}. a = 19 - pp \text{ dat } 15, 3, \text{ etc.}$$

qui iam occurrunt,

$$5^{\circ}. a = \frac{12 - pp}{2} \text{ dat } 9, 5, 3, \text{ etc.}$$

qui itidem iam adfunt.

$$6^{\circ}. a = \frac{10 - pp}{2} \text{ dat } 5, 1, 15, \text{ etc.}$$

qui etiam adfunt. Quamobrem omnes numeri idonei pro a affumendi, quoniam tam pofitiue quam negatiue accipi poffunt, infra 38 deprimi poffunt, dum fcilicet maiorum complementa ad 76 apponuntur.

$$1, 3, 5, 9, 15, 17, 25, 27, 31.$$

Pro

Pro altera autem forma $76i + \alpha$, in qua nulli diuifores occurrere poffunt, valores ipfius α funt fequentes:

7, 11, 13, 21, 23, 29, 33, 35, 37.

Scholion.

§. 31. Hactenus alios numeros pro n non affumimus, praeter primos, quamobrem etiam adhuc adiungamus duo exempla circa numeros compositos.

Exemplum II.

6, 32. Inuenire omnes diuifores primos numerorum in hac forma contentorum: $pp + 30qq$.

Solutio.

Hic ob $n = 30$ et $g < \sqrt{10}$, loco g quatuor valores affumi conueniet, 0, 1, 2, 3 quos ergo fingulos percurramus

I. $g = 0$ praebet $fh = 30$, vnde pro diuifore D fequentes formulae nascuntur:

$$1^{\circ}. D = rr + 30ss,$$

$$2^{\circ}. D = 2rr + 15ss;$$

$$3^{\circ}. D = 3rr + 10ss$$

$$4^{\circ}. D = 5rr + 6ss$$

quarum prima cum forma propofita congruit, tum vero fecondae duplum, tertiae triplum et quartae quintuplum; vbi notetur, loco quintupli etiam fextuplum fumi poffe, quandoquidem fi fuerit

$$5D = pp + 30qq,$$

P p 2

tum

tum etiam erit

$$6D = pp + 30qq$$

II. Sit iam $g=1$, erit $fh=31$, unde vnica forma nascitur

$$D = rr + 2rs + 31ss = (r+s)^2 + 30ss,$$

quae est ipsa forma proposita.

III. Sit $g=2$, erit $fh=34=1 \cdot 34=2 \cdot 17$; unde duae formae nascuntur

$$1^\circ. D = rr + 4rs + 34ss = (r+2s)^2 + 30ss.$$

$$2^\circ. D = 2rr + 4rs + 17ss,$$

cuius duplum ad formam propositam reducetur.

IV. Sit $g=3$ eritque $fh=39=1 \cdot 39=3 \cdot 13$, unde iterum duae nascuntur formae

$$1. D = rr + 6rs + 39ss = (r+3s)^2 + 30ss$$

$$2^\circ. D = 3rr + 6rs + 13ss,$$

cuius triplum induit formam propositam. Ex his igitur sequitur, omnes diuifores D ita esse comparatos, vt vel D , vel $2D$, vel $3D$, vel $6D$ in forma proposita contineantur. Deinde vero pro forma $4ni + a = 120i + a$ ante omnia notetur, multitudinem omnium numerorum minorum quam 120 simulque ad 120 primorum esse 32, unde iam certo inferre possumus, numerum valorum tam litterae a quam α esse 16. Cum igitur primo in a omnes numeri quadrati occurrant, formula $a = pp$ dabit hos tantum numeros: 1 et 49: at vero formae $\frac{p^2}{2}$, $\frac{p^2}{3}$ et $\frac{p^2}{6}$ nullos plane praebent numeros ad 120 primos. Altera vero forma $a = pp + 30$ praebet hos tantum numeros: 31, 79. Hinc autem porro $a = \frac{p^2 + 10}{2}$, siue haec: $a = 2tt + 15$ praebet 17, 23, 47, 113. Porro $a = \frac{p^2 + 30}{3}$, siue $a = 3tt + 10$ praebet 13, 37. Haec igitur

tur forma tantum dat duos valores. Denique $a = 2t + 5$, siue $a = 6tt + 5$ dat hosce: 11, 29, 59, 101. Hoc autem modo tantum 14 prodierunt valores pro littera a , ita vt duo adhuc desiderentur. Verum hic perpendendum est, loco formulae $pp + 30$ generalius poni potuisse $pp + 30qq$, vnde fumendo $p = 3t$ et per 3 diuidendo statui poterit $a = 3tt + 10qq$. Sit nunc $q = 2$, fietque $a = 3tt + 40$, vnde casus $t = 1$ praebet $a = 43$, at $t = 3$ dat $a = 67$; hocque modo nacti sumus omnes 16 valores ipsius a , qui ordine ita procedunt:

1, 11, 13, 17, 23, 29, 31, 37, 43, 47, 49, 59, 67, 79, 101, 113.

Quod si iam loco numerorum maiorum quam 60 eorum complementa ad 120 cum signo $-$ scribantur, isti numeri ita disponi poterunt:

+1, -7, +11, +17, -19, +23, +29, +31, +37, -41,
+43, +47, +49, -50, +59,

vbi omnes plane numeri impares ad 30 primi occurrunt: vel signo $+$ vel $-$ affecti, vbi si signa mutantur, habebuntur omnes valores litterae a pro formula $120i + a$, cuius omnes numeri ex classe diuisorum excluduntur.

Corollarium I.

§. 33. Omnes ergo diuisores numerorum formae $pp + 30qq$ in quatuor classes distribuuntur, quarum prima continet eos, qui ipsi sunt formae $pp + 30qq$; secunda classis vero eos, quorum dupla sunt eius formae, tertia, quorum tripla et quarta denique eos, quorum quintupla vel etiam sextupla ad formam $pp + 30qq$ reduci possunt. Haec igitur quatuor classes, si formam propositam $pp + 30qq$ littera F , diuisores vero littera D designemus, hoc modo representari possunt:

$Pp3$

I

I. $D=F$; II. $2D=F$; III. $3D=F$; IV. $5D=F$; ubi notasse iuuabit, si fuerit $2D=F$, tum etiam fore $15D=F$; similique modo si fuerit $3D=F$, erit etiam $10D=F$; at si fuerit $5D=F$, erit etiam $6D=F$.

Corollarium 2.

§. 34. Quando dicimus, omnes diuifores numerorum formae propositae $pp+30qq$ in forma $120i+a$ contineri, id non ita est intelligendum, quasi omnes numeri in formula $120i+a$ contenti essent diuifores, sed inde excludi debent omnes illi, qui per quempiam numerum formae $120i+a$ sunt diuifibiles. His autem sublati maxime probabile videtur, omnes reliquos numeros formulae $120i+a$, ideoque imprimis numeros primos, certe fore diuifores cuiuspiam numeri formae $pp+30qq$. Isti autem numeri primi in formula $120i+a$ contenti facili negotio quousque libuerit assignari possunt, quippe qui hoc ordine vsque ad 240 progrediuntur

1, 11, 13, 17, 23, 29, 31, 37, 43, 47, 59, 67, 79, 101, 113,
131, 137, 149, 151, 157, 163, 167, 179, 199, 233.

Corollarium 3.

§. 35. Quoniam omnes diuifores sunt quadruplicis generis, inde etiam valores ipsius a in quatuor classes distribui conueniet, prouti inde oriuntur diuifores vel primae, vel secundae, vel tertiae, vel quartae classis, quibus ergo subscribamus characteres cuiusque classis 1, 2, 3, 6, hoc modo:

1, 11, 13, 17, 23, 29, 31, 37, 43, 47, 49, 59, 67, 79, 101, 113

1, 6, 3, 2, 2, 6, 1, 3, 3, 2, 1, 6, 3, 1, 6, 2.

Hic igitur notari meretur, singulas classes quater occurrere.

Exem-

Exemplum 11.

§. 36. *Invenire omnes divisores primos numerorum in hac forma: $pp - 30qq$, siue in hac: $30pp - qq$ contentorum.*

Solutio.

Cum hic sit $\sqrt{\frac{30}{1}} < 3$, pro littera g habemus tantum tres valores 0, 1, 2. Hinc cum sit $fh = 30 - gg$, pro primo casu erit $fh = 30$, pro secundo $fh = 29$ et pro tertio $fh = 26$, quos igitur casus euoluamus.

I. Sit $g = 0$ et hinc nascuntur sequentes valores:

$$1^{\circ}. D = rr - 30ss,$$

$$2^{\circ}. D = 2rr - 15ss,$$

$$3^{\circ}. D = 2rr - 10ss,$$

$$4^{\circ}. D = 3rr - 6ss.$$

II. Si $g = 1$ vnica forma nascitur

$$D = rr + 2rs - 29ss = (r+s)^2 - 30ss,$$

quae ergo est ipsa forma proposita.

III. Si $g = 2$ oriuntur duae formulae

$$1^{\circ}. D = rr + 4rs - 26ss = (r+2s)^2 - 30ss;$$

iterum ipsa proposita;

$$2^{\circ}. D = 2rr + 4rs - 13ss,$$

cuius duplum fit numerus formae propositae. Hinc ergo nascuntur quadruplicis generis divisores, qui posita littera F pro formula proposita sunt

$$I. D = E. \quad II. 2D = F. \quad III. 3D = F. \quad IV. 6D = F.$$

Deinde vero pro formula omnes divisores continente $120i + a$ erit primo vel $a = pp$, vel $a = \frac{p^2}{2}$ vel $a = \frac{p^2}{3}$ vel $a = \frac{p^2}{6}$,
vnde

vnde alii numeri ad 30 primi oriri nequeunt nisi ex prima forma $a = pp$, ideoque duo tantum valores hinc nascuntur: scilicet 1 et 49. Altera autem forma erat $a =$ vel $30 - pp$, vel $\frac{30 - pp}{3}$, vel $\frac{30 - pp}{5}$, vel $\frac{30 - pp}{7}$, quarum prima $a = 30 - pp$ praebet hos numeros: 29, 19, 91. Quia autem loco 30 ponere possumus 30 qq , formula $a = 120 - pp$ praebet insuper hos valores: 119, 71. Secunda ad formam $a = 2tt - 15$ reducta dat hosce numeros: 13, 7, 17, 83, 113, 107. Huic vero formulae aequiualeat $15pp - 2qq$, ergo sumto $p = 3$ erit quoque $a = 135 - 2qq$, vnde prodeunt 13, 7, 103; ideoque insuper nouus 103 accedit. Ex tertia forma $a = 3tt - 10$ hosce novos numeros nanciscimur: 7, 17, forma autem affinis $a = 10tt - 3$ praebet insuper 37. Ex vltima forma $5tt - 6$ nascuntur hi valores: 1, 119; ex forma vero affini $a = 6tt - 5$ isti: 1, 19, 49, 91. Hinc imprimis notandum est, eosdem numeros ex diuersis classibus oriri posse. Prodierunt autem haecenus

1, 7, 13, 17, 19, 29, 37, 49, 71, 83, 91, 103, 107, 113, 119 quorum valorum numerus quidem tantum est 15, cum esse deberet 16; quia autem nouimus, cuiusque numeri complementum ad 120 etiam occurrere debere, iste defectus facile suppletur. Deerat scilicet 101 tanquam complementum ipsius 19. Quia autem numeri a tam positue, quam negatiue accipi possunt, complementa relicere licet, ita vt pro a habeamus octo sequentes valores:

1, 7, 13, 17, 19, 29, 37, 49

reliqui igitur numeri praebent valores litterae α , qui erunt totidem

11, 23, 31, 41, 43, 47, 53, 59.

Corol-

Corollarium 1.

§. 37. Hoc igitur casu, admissio meo Theoremate, quod omnes numeri primi in forma $4ni + a$ contenti simul sint diuisores numerorum formae $pp + nqq$; numeri primi ex nostra formula $120i + a$ orti vsque ad 240 sunt sequentes :

1, 7, 13, 17, 19, 29, 37, 71, 83, 101, 103, 107, 113, 127, 137, 139, 149, 157, 191, 223, 227, 233.

Corollarium 2.

§. 38. Quoniam in hac evolutione vidimus, eosdem numeros ex diuersis classibus ortos esse, manifestum est nequicquam quatuor classes diuersas esse constitutas, sed binas earum in vnam coalescere posse. Primo enim omnes diuisores quartae classis, pro quibus erat $5D = F$, siue etiam $6D = F$, iam in prima classe $D = F$ reperiuntur, ita vt semper, quoties fuerit $5D = F$, etiam futurum sit $D = F$. Simili modo diuisores tertiae classis etiam continentur in classe secunda. Quod si enim fuerit $3D = F$, semper etiam erit $2D = F$, quamobrem omnes diuisores pro forma proposita $pp - 30qq$, vel $30pp - qq$ ad duas tantum classes priores reuocari possunt: semper enim erit vel $D = F$ vel $2D = F$.

Corollarium 3.

§. 39. Omnes igitur numeri primi ex nostra forma $120i + a$ oriundi duplicis erunt generis, dum vel ipsi vel eorum dupla formam propositam haberi possunt, quos simili modo vt ante distingui conueniet, subscribendo singulis valoribus characteres vel 1 vel 2

Euleri Op. Anal. Tom. II.

Qq

1, 7,

1, 7, 13, 17, 19, 29, 37, 49

1, 2, 2, 2, 1, 1, 2, 1.

Vbi notetur, ambos characteres totidem occurrere.

Scholion.

§. 40. Quod si ergo pro numeris cuiuscunque formae $pp + nqq$ omnes diuifores primi defiderentur, eos facillime ex nostra forma generali $4ni + a$ assignare licet, dum contra, si formulis ab Illustri *La Grange* exhibitis uti vellemus, opus foret maxime molestum, ex singulis formis $frr + 29rs + hss$ omnes numeros primos elicere; quamobrem maxime est optandum, ut demonstratio firma illius mei asserti detegatur, quippe quo demum ista Theoria ad summum perfectionis gradum euehetur. Arbitror autem, talem demonstrationem mox fortasse sperari posse, si sequentia momenta probe perpendantur.

1). Postquam pro formula proposita quacunque $pp + nqq$ ambae meae formulae $4ni + a$ et $4ni + \alpha$ fuerint constitutae, eae simul omnes plane numeros impares ad propositum n primos complectuntur; tum vero omnes diuifores ad formam priorem $4ni + a$ referuntur; nulli autem numeri alterius formae $4ni + \alpha$ possunt esse diuifores propositae, siue omnes numeri posterioris formae ex classe diuiforum penitus excluduntur.

2). Probe perpendatur, quouis casu omnes valores ipsius a egregia lege inter se cohaerere, ita ut omnes coniunctim quasi ambitum quendam complerum constituent, in quo nihil deficiat nihilque abundet, quandoquidem omnia producta ex binis pluribusue horum numerorum iterum in eadem

eadem classe occurrunt, ita ut simul atque aliqui valores idonei pro α fuerint inuenti, ex iis reliqui omnes facile definiri queant, praecipue quoniam omnes numeri quadratorumue residua respectu diuisoris $4n$ certe ingrediuntur. Vnde si hoc modo omnia producta, atque etiam potestates numerorum iam inuentorum inferantur, mox tota ista classis ita adimplebitur, ut multitudo omnium numerorum huc pertinentium semper sit semissis omnium plane numerorum ad $4n$ primorum eoque minorum; altera vero semissis praebebit classem numerorum α , qui nullo modo diuifores euadere possunt.

3). Hinc igitur patet, ambas istas classes discrimine maxime memorabili et in natura ipsa numerorum fundato a se inuicem discrepare, atque adeo essentialiter a se inuicem distingui, ita ut numeri alterius classis natura sua ab altera classe prorsus sint diuersi.

4). Quoniam nulli numeri classis $4ni + \alpha$ vnquam esse possunt diuifores vllius numeri formae $pp \pm nqq$: ista classis tanquam origo spectari debet omnium numerorum, quorum natura ab indole diuiforum abhorret, quae repugnantia quoque ad omnes numeros extendi debet, qui diuifibiles sunt per vllum numerum classis $4ni + \alpha$. Si enim tales numeri possent esse diuifores, etiam isti huius classis numeri forent diuifores, id quod naturae rei repugnat.

5). Cum autem producta ex binis numeris classis $4ni + \alpha$ in classem diuiforum $4ni + \alpha$ transeant, manifestum est, in prima classe plurimos occurrere debere ab indole diuiforum alienas; omnes scilicet eos, qui per vllum numerum alterius classis sunt diuifibiles.

Q q 2

6).

6). Quod si iam omnes isti numeri in classe $4ni+a$ deleantur siue excludantur, qui natura diuisorum refragantur, maxime probabile videtur, reliquos numeros omnes indole diuisorum fore praeditos. Cum hoc modo tantum numeri compositi expungantur, evidens est omnes plane numeros primos in forma $4ni+a$, contentos reuera fore diuisores cuiuspiam numeri formae $pp+nqq$. Totum ergo negotium huc redit, ut isti probabilitati vis perfectae demonstrationis concilietur. Haec autem veritas si qua est elegantius ita proponi potest.

Theorema demonstrandum.

§. 41. Si fuerit a diuisor cuiuspiam numeri formae $pp+nqq$, ita ut sit $aD=pp+nqq$, tum quoties $4ni+a$ est numerus primus, toties quoque erit $D(4ni+a)$, numerus formae $pp+nqq$. Hic autem sequentia notari oportet. 1) Numeros p et q inter se esse debere primos. 2) Diuisorem a etiam primum esse debere ad n , quoniam diuisores ipsius n hinc excluduntur. 3) Quod si forte eueniat, ut numerus $D(4ni+a)$ non videatur in forma $pp+nqq$ contineri, tum semper eius quadruplum, vel etiam eius productum per aliud quadratum, certe in ea contineri. Quoniam igitur hoc casu erit

$$D(4ni+a) = \left(\frac{p}{2}\right)^2 + n\left(\frac{q}{2}\right)^2,$$

haec resolutio nullam exceptionem mereri est censenda. Ita cum sit $27=4^2+11.1^2$, erit $a=27$ et $n=11$ et $D=1$, vnde formula $4ni+a$ euadit $44i+27$, quae casu $i=1$ praebet 71 , hoc est numerum primum; neque tamen in integris esse potest $71=pp+11qq$. Est vero

$$4. 71 = 284 = 3^2 + 11. 5^2 \text{ ideoque}$$

$$71 = \left(\frac{3}{2}\right)^2 + 11. \left(\frac{5}{2}\right)^2.$$

Tales autem casus raro occurrunt et ideo non sunt excipiendi, quia numeri formulae $4ni + a$ ita ex classe diuisorum excluduntur, vt, etiamsi pro p et q numeri fracti accipiantur, tamen nunquam diuisores esse queant.

Scholion.

§. 42. Superfluum foret has inuestigationes ad huiusmodi formulas: $mpp + nqq$ extendere, cum omnes diuisores numerorum formae $mpp + nqq$ semper sint etiam diuisores numerorum formae $pp + mnqq$. Quae igitur olim in Tomo XIV Comment. Vet. Academiae de diuisoribus numerorum formae $mpp + nqq$, sum commentatus et magnam partem ex sola inductione conclusi, nunc per egregias proprietates ab illustri *La Grange* demonstratas non solum plurimum illustrantur, sed etiam ad multo maiorem certitudinis gradum perducuntur, ita vt iam nihil amplius desideretur, nisi vt solida demonstratio Theorematis allati detegatur, quam nunc quidem mox expectare licebit. Mea autem methodus imprimis hac gaudet praerogatiua, quod eius. ope omnes plane diuisores huiusmodi formularum $mpp + nqq$ assignari et, quousque libuerit, continuari possunt, id quod insuper sequenti exemplo declarabo.

Exemplum.

§. 43. *Inuenire omnes diuisores formae* $pp + 39qq$.

Primo igitur per formulas illustris *La Grange* quaeramus omnes diuersas formas horum diuisorum, et cum sit

$$Qq = 3$$

$$n =$$

$n = 39$ ideoque $\sqrt{\frac{n}{3}} < 4$, sufficit pro g assumere hos quatuor valores: 0, 1, 2, 3.

I. Valor igitur $g = 0$ praebet $fh = 39$, vnde hae duae formae nascuntur:

$$1^{\circ}. rr + 39ss, \quad 2^{\circ}. 3rr + 13ss,$$

quarum prior dat diuifores $D = F$ et altera $3D = F$; denotante F formam propositam.

II. Valor $g = 1$ dat $fh = 40$, vnde nascuntur istae formae:

$$1^{\circ}. D = rr + 2rs + 40ss = (r + s)^2 + 39ss, \text{ ideoque } D = F.$$

$$2^{\circ}. D = 2rr + 2rs + 20ss, \text{ quae forma autem numerus primus esse nequit.}$$

$$3^{\circ}. D = 4rr + 2rs + 10ss, \text{ quae forma itidem non dat numeros primos.}$$

$$4^{\circ}. D = 5rr + 2rs + 8ss, \text{ vnde fit } 5D = F, \text{ vel etiam } 8D = F.$$

III. Casus $g = 2$ dat $fh = 43$, vnde vnica forma oritur
 $D = rr + 4rs + 43ss = (r + 2s)^2 + 39ss$
 ideoque $D = F$.

IV. Casus denique $g = 3$ praebet $fh = 48$, vnde sequentes formae numeros primos continentes oriuntur:

$$1^{\circ}. D = rr + 6rs + 48ss = (r + 3s)^2 + 39ss, \text{ ideoque } D = F.$$

$$2^{\circ}. D = 3rr + 6rs + 16ss$$

dat

dat $3D = F$, vel etiam $16D = F$. Hinc igitur patet, omnino dari tria genera diuisorum:

$$1) D = F, \quad 2) 3D = F, \quad 5D = F.$$

Quibus constitutis euoluamus formulam $4ni + a = 156i + a$, vbi primo noetur, omnium numerorum ad 156 primorum ipsoque minorum multitudinem esse 48, vnde vsque ad semissem 78 erunt 24, quorum singuli vel positue vel negatiue sumi praebent valores pro littera a . Isti ergo numeri erunt.

$$1, 5, 7, 11, 17, 19, 23, 25, 29, 31, 35, 37, 51, 43, \\ 47, 49, 53, 55, 59, 61, 67, 71, 73, 77$$

vbi primo quadrata habent signum +, qui ergo sunt

$$+1, +25, +49;$$

reliquorum vero numerorum quadrata diuisione per 156 deprimantur infra 78, vnde fiet

$$11^2 = -35, \quad 17^2 = -23, \quad 19^2 = +49, \quad 23^2 = +61.$$

Pro reliquis numeris consideremus formam $pp + 39$, vnde sumto $p = 1$ prodit 40, cuius numeri ad genus tertium pertinentis diuisor 5 habet signum +. Iam quia praecedentes numeri ad genus primum sunt referendi, eorum producta per 5 etiam ad genus tertium referri debebunt, vnde nascentur sequentes numeri:

$$+5, +41, -31, -19, -67, -7.$$

Sit nunc $p = 2$ eritque $4 + 39 = 43$, qui est diuisor primae classis, vnde etiam numeri huius classis iam inuenti per 43 multiplicati dabunt diuisores primae classis, qui autem, cum numerus 43 sit nimis magnus, facilius ex sequentibus reperientur. Sumatur igitur $p = 3$ eritque $pp + 39 = 48$, cuius diuisor 3 iam est exclusus. Sit ergo $p = 4$, eritque

que $16 + 39 = 55$, cuius diuiforem 5 iam tractauimus; alter vero diuifor 11 etiam ad tertiam classem pertinet, per hunc ergo numeri primae classis multiplicati erunt

$$+11, +59, -37, -73, +71, +47.$$

Multiplicentur etiam numeri tertiae classis per 11 et producta depressa, qui sunt

$$+55, -17, -29, -53, +43, -77.$$

reuertentur ad classem primam. Hoc modo omnes nostri numeri signa sua debita sunt adepti, qui cum vel ad primam vel ad tertiam classem referantur, manifestum est nullos diuifores secundae classis relinqui. Omnes scilicet hi numeri iam in prima classe continentur, quamobrem omnes valores ipsius a cum characteribus suis I vel III subscriptis ita se habebunt:

$$+1, +5, -7, +11, -17, -19, -23, +25, -29, -31, 35, -37$$

I III III III F III I I I III I III

$$+41, +43, +47, +49, -53, +55, +59, +61, -67, +71, -73, -77$$

III I III I I I III I III III III I

Neque vero classis secunda prorsus est inutilis: dantur enim numeri primi, quos ad primam classem retulimus, quorum resolutio in integris non succedit, atque adeo denominatorem quadratum 16 postulat, cuiusmodi numerus est 61, qui aliter ad primam classem redigi nequit, nisi hoc modo: $61 = (\frac{25}{4})^2 + 39(\frac{3}{4})^2$. Est vero $3.61 = 183 = 10^2 + 39.1^2$. Quod si iam valores negatiui pro a inuenti in positiuos conuertantur, sumendis complementis ad 156, sequentes valores prodibunt:

$$1, 5, 11, 25, 41, 43, 47, 49, 55, 59, 61, 71, 79, 83, 89, 113,$$

I III III I III I III I I III I III I III I

$$119, 121, 125, 127, 133, 137, 139, 149$$

III I III I I III I III

Nunc

Nunc igitur omnes numeri primi in forma $156i + a$ contenti certe erunt diuifores cuiuspiam numeri formae $pp + 39qq$, atque adeo vel ipsi, vel eorum quintupla, vel etiam tripla erunt numeri huius formae. Hinc ergo omnes diuifores primi ab 1 vsque ad 312 erunt sequentes:

1, 5, 11, 41, 43, 47, 59, 61, 71, 79, 83, 89, 113,
127, 137, 139, 149, 157, 167, 181, 197, 199, 211,
227, 239, 269, 277, 281, 283, 293.

Corollarium 1.

§. 44. Quo facilius intelligatur, cur hoc casu classis secunda ad primam sit reuoluta, iam supra ostendimus, si diuifor fuerit

$$D = frr + 2grs + hss,$$

existente $fh = gg + n$, tum non solum Df , sed etiam Dh ad formam $pp + nqq$ reduci posse. Hinc autem generalius si fuerit

$$k = ftt + 2gtu + huu,$$

tum productum Dk etiam erit numerus formae $pp + nqq$; facto enim calculo reperitur

$$Dk = (ftr + g(ts + ru) + hsu)^2 + n(ts - ru)^2.$$

Quod si ergo k fieri queat quadratum, vel diuifibile per quadratum, tum hoc quadratum omitti poterit. Nam si fuerit $Dkll$ numerus formae $pp + nqq$, tum, etiam admissis fractionibus, erit quoque Dk eiusdem formae. Ita nostro casu pro diuiforibus secundae classis erat

$$D = 3rr + 13ss,$$

ideoque $k = 3tt + 13uu$, cuius valor sumto $t = 1$ et $u = 1$ fiet $k = 16$, qui cum sit numerus quadratus, haec forma ad primam reducitur.

Euleri Op. Anal. Tom. II.

R. r

Corol-

Corollarium 2.

§. 45. Nunc igitur omnia Theoremata, quae circa huiusmodi diuifores olim in Comment. veter. Tomo XIV. dederam, multo maiorem gradum certitudinis sunt adepta, postquam a celeb. *la Grange* formae istorum diuiforum sunt demonstratae; atque nullum dubium esse videtur, quin mox quod in hoc genere adhuc desideratur perfecta Demonstratione muniatur.

Corollarium 3.

§. 46. Antequam hoc argumentam penitus deferam, memorabilem adhuc obseruationem adiungam circa signa numerorum a , dum scilicet omnes eius valores infra $2n$ deprimuntur. Cum enim horum numerorum primus et ultimus simul sumti fiant $2n$, dispiciendum est, vtrum hi duo numeri habeant vel paria signa vel disparia, vtroque enim casu bini quicunque horum numerorum ab extremis aequidistantes, quorum ergo summa semper est $2n$, etiam habebunt siue eadem signa siue contraria. Ita nostro casu, quo erat $2n = 78$, ultimus 77 habebat signum $-$, dum primus 1 semper habet signum $+$, vnde etiam signa binorum ab extremis aequedistantium perpetuo erunt contraria. E contrario autem in Exemplo 11, vbi erat $2n = 60$, ultimus numerus 59 habebat signum $+$, vnde etiam bini quicunque alii ab extremis aequidistantes eodem signo affecti deprehenduntur, cuius quidem phaenomeni ratio haud difficulter inuestigari poterit. Huiusmodi autem obseruationes laborem inuestigationis Diuiforum non mediocriter subleuant.

SOLVTIO QVAESTIONIS

AD

CALCVLVM PROBABILITATIS

PERTINENTIS.

QVANTVM DVQ CONIVGES PERSOLVERE DEBE-
ANT, VT SVIS HAEREDIBVS POST VTRIVSQVE

MORTEM CERTA ARGENTI SVMMA

PERSOLVATVR.

Affumimus hic eiusmodi aerarium publicum esse constitu-
tum, cuius facultates quotannis vicesima sui parte augeri
queant, ita vt summa 100 Rubellonum post annum ad 105
Rub. excrescat; quare si breuitatis gratia ponamus $\frac{105}{100} = \lambda$,
praesens pecuniae summa $= C$ post n annos aestimanda erit
 $\lambda^n C$. Vicissim autem quaevis pecuniae summa C post n
annos soluenda praesenti tempore valorem habere censenda
est $= \frac{C}{\lambda^n}$.

R r 2

§. 2.

§. 2. Ponamus nunc argenti summam, quam ambo coniuges post utriusque mortem acquirere optant, esse = 1000 Rub. vnde intelligitur si tempus huius solutionis esset cognitum, annorum praeterlapsum numero existente = n , eius

valorem praesentem futurum esse = $\frac{1000}{\lambda^n}$. Tantum igitur

illi coniuges praesenti tempore in aerarium conferre tenerentur. Verum cum tempus solutionis maxime sit incertum, siquidem demum post utriusque mortem fieri debet, verum et praesentem valorem huius summae secundum regulas calculi probabilium ex longaevis mortalitatis observationibus petitas determinari oportet. Hunc in finem utar tabula, quam olim in Tomo Memor. Berol. pro Anno 1760 inserui, ubi, si praemagnus numerus M infantum simul natorum consideretur, eorum numerum post n annos adhuc superstitum indicaui caractere $(n)M$; ex quo intelligitur, talem characterem (n) designare fractiones eo minores, quo maior fuerit annorum numerus n , ac tandem circa 100 annos prorsus in nihilum abire; Tabulam igitur horum valorum pro singulis annis elapsis hic exponamus.

(1) =

(1) = 0,804	(25) = 0,552	(49) = 0,370	(73) = 0,145
(2) = 0,786	(26) = 0,544	(50) = 0,362	(74) = 0,135
(3) = 0,736	(27) = 0,535	(51) = 0,354	(75) = 0,125
(4) = 0,709	(28) = 0,525	(52) = 0,345	(76) = 0,114
(5) = 0,688	(29) = 0,516	(53) = 0,336	(77) = 0,104
(6) = 0,676	(30) = 0,507	(54) = 0,327	(78) = 0,093
(7) = 0,664	(31) = 0,499	(55) = 0,319	(79) = 0,082
(8) = 0,653	(32) = 0,490	(56) = 0,310	(80) = 0,072
(9) = 0,646	(33) = 0,482	(57) = 0,301	(81) = 0,063
(10) = 0,639	(34) = 0,475	(58) = 0,291	(82) = 0,054
(11) = 0,633	(35) = 0,468	(59) = 0,282	(83) = 0,046
(12) = 0,627	(36) = 0,461	(60) = 0,273	(84) = 0,039
(13) = 0,621	(37) = 0,454	(61) = 0,264	(85) = 0,032
(14) = 0,616	(38) = 0,446	(62) = 0,254	(86) = 0,026
(15) = 0,611	(39) = 0,439	(63) = 0,245	(87) = 0,020
(16) = 0,606	(40) = 0,432	(64) = 0,235	(88) = 0,015
(17) = 0,601	(41) = 0,426	(65) = 0,225	(89) = 0,011
(18) = 0,596	(42) = 0,420	(66) = 0,215	(90) = 0,008
(19) = 0,590	(43) = 0,413	(67) = 0,205	(91) = 0,006
(20) = 0,584	(44) = 0,406	(68) = 0,195	(92) = 0,004
(21) = 0,577	(45) = 0,403	(69) = 0,185	(93) = 0,003
(22) = 0,571	(46) = 0,393	(70) = 0,175	(94) = 0,002
(23) = 0,565	(47) = 0,386	(71) = 0,165	(95) = 0,001
(24) = 0,559	(48) = 0,378	(72) = 0,155	

§ 3. Ponamus nunc praesenti tempore aetatem mariti esse = a annorum, vxoris vero = b annorum, et quo ratiocinia instituenda clarius percipi queant, fingamus simul ingentem numerum talium coniugum, qui sit N , eiusdem aetatis a desse, qui pariter suis haeredibus post vtriusque mortem summam 1000 Rub. acquirere optent, vnde si summa initio

R r 3

per-

persoluenta statuatur $= x$, aerarium ab his omnibus accipiet summam Nx .

§. 4. Sin autem magis arrideat, ut istud pretium x non statim ab initio totum, sed potius per totam vitam aequaliter distributum solvatur, calculum nostrum ad duplicem solutionem accommodemus, dum altera statim ab initio summa $= x$ in aerarium soluitur, altera autem quotannis insuper quaequam summa $= z$ soluitur, quamdiu scilicet non solum ambo coniuges sed etiam altervter tantum superstites fuerint. Solutione autem hoc modo absoluta si quis voluerit totum pretium statim ab initio persolvere, pro hoc casu poni oportebit $z = 0$ et littera x quaesitum pretium indicabit. Sin autem quis maluerit hoc pretium per totam vitam aequaliter distribui, poni oportebit $x = z$, eritque z summa singulis annis soluenda vsque ad mortem vtriusque coniugis.

§. 5. His constitutis statim ab initio ab omnibus illis N coniugiis solvetur summa $= Nx$. Nunc videamus, postquam elapsi fuerint n anni, quot coniugia adhuc tam integra quam dissoluta, dum scilicet interea altervter fuerit mortuus, sint superfutura; tum enim a singulis istis in aerarium solvetur summa $= z$, cuius valor praesens aestimandus est

$\frac{z}{\lambda^n}$. Praeterea vero pro quovis anno corrente inquirendum est, quot coniugia penitus extinguantur: quoties enim hoc evenit, toties eorum haeredibus praemium illud 1000 Rubl. persolui debet, cuius ergo valor praesens erit $\frac{1000}{\lambda^n}$. Hoc igitur modo calculum nostrum prosequi oportet vsque ad extre-

tremum vitae humanae terminum, et cum omnes tam expensae quam redditus fuerint ad praesens tempus reducti, eos inter se aequari conueniet, vnde pro lubitu siue x siue z determinare licebit.

§. 6. His praemissis incipiamus ab anno primo, cuius initio adesse ponuntur N mariti, omnes eiusdem aetatis $= a$, totidemque vxores eiusdem aetatis $= b$, a quibus aerarium accepit summam $= N x$. Nunc igitur elapso anno primo secundum tabulam supra allatam numerus maritorum adhuc superstitem erit $\frac{(a+1)}{(a)} N$, ideoque numerus interea defunctorum $= \frac{(a)-(a+1)}{(a)} N$. Simili modo numerus vxorum adhuc superstitem erit $\frac{(b+1)}{(b)} N$, earum autem quae interea sunt mortuae numerus $\frac{(b)-(b+1)}{(b)} N$. Quia igitur quilibet horum maritorum superstitem initio habuit coniugem, instituatur haec proportio: vti numerus omnium vxorum initio se habet ad earum numerum superstitem, ita numerus virorum elapso anno superstitem ad numerum eorum, quorum vxores adhuc erunt superstites, qui ergo numerus erit $\frac{(a+1)}{(a)} \cdot \frac{(b+1)}{(b)} N$, a quibus singulis in aerarium soluitur summa $= z$, cuius valor praesens cum sit $\frac{z}{\lambda}$, hinc oriatur valor $= \frac{(a+1)(b+1)}{(a)(b)} \frac{N z}{\lambda}$. Tum vero numerus eorum maritorum, qui interea vxores amiserint, erit $\frac{(a+1)}{(a)} (1 - \frac{(b+1)}{(b)}) N$, qui cum itidem in aerarium soluant summam z , ea ad initium relata erit $\frac{(a+1)}{(a)} (1 - \frac{(b+1)}{(b)}) \frac{N z}{\lambda}$; vnde patet, hunc valorem cum praecedente coniunctum fore $\frac{(a+1)}{(a)} \frac{N z}{\lambda}$, id quod per se est manifestum, quia quilibet maritus superstes hanc summam z soluere tenetur, siue eius vxor adhuc viuat siue secus.

§. 7.

§. 7. Consideremus nunc etiam eos maritos, qui intra hunc annum erunt mortui, quorum numerus est $(1 - \frac{(a+1)}{a}) N$; vbi duo casus se offerunt. Alter casus eos spectat maritos, quorum vxores adhuc sunt superstites, quorum numerus per superiorem analogiam inuenitur: vti se habet numerus omnium vxorum initio viuentium ad earum numerum post annum superstitum, ita numerus virorum interea defunctorum ad eorum numerum, quorum vxores adhuc sunt superstites, qui ergo numerus erit $\frac{(b+1)}{(b)} (1 - \frac{(a+1)}{(a)}) N$, quae cum singulae etiam in aerarium conferant summam $= z$, eius valor ad initium relatus erit $\frac{(b+1)}{(b)} (1 - \frac{(a+1)}{(a)}) \frac{Nz}{\lambda}$, vnde omnes reditus primo anno elapso in aerarium influentes erunt

$$\frac{Nz}{\lambda} \left(\frac{(a+1)}{(a)} + \frac{(b+1)}{(b)} - \frac{(a+1)}{(a)} \frac{(b+1)}{(b)} \right),$$

quae ergo quantitas tribus constat partibus. Primo scilicet valor $\frac{z}{\lambda}$ multiplicatur per numerum maritorum superstitum, qui est $\frac{(a+1)}{(a)} N$, deinde etiam per numerum vxorum superstitum, qui est $\frac{(b+1)}{(b)} N$. Hinc autem auferri debet numerus coniugiorum adhuc integrorum, quia singula non duo z sed tantum vnum z expendunt.

§. 8. Alter casus eos spectat maritos, quorum vxores non amplius sunt superstites. Ex praecedente autem calculo apparet, numerum eorum maritorum mortuorum, quorum vxores interea quoque sunt defunctae, esse $(1 - \frac{(a+1)}{(a)}) (1 - \frac{(b+1)}{(b)}) N$. Tot ergo coniugia penitus sunt extincta, quorum igitur haeredibus ex aerario soluendum erit praemium constitutum 1000 Rubl. quod cum statim persolui debeat, nullam vsuram lucrari interea potuit, vnde istae expensae ad initium relatae etiam nunc valebunt

$$1000 N \left(1 - \frac{(a+1)}{a} - \frac{(b+1)}{(b)} + \frac{(a+1)}{(a)} \frac{(b+1)}{(b)} \right).$$

§. 9.

§. 9. Progrediamur nunc ad annum secundum, cuius initio superstitēs erant mariti $\frac{(a+1)}{(a)} N$, vxores vero $\frac{(b+1)}{(b)} N$, inter quos subsistent adhuc coniugia integra $\frac{(a+1)}{(a)} \frac{(b+1)}{(b)} N$, soluta vero $(\frac{(a+1)}{(a)} + \frac{(b+1)}{(b)} - \frac{(a+1)}{(a)} \frac{(b+1)}{(b)}) N$; ita vt numerus coniugiorum penitus extinctorum sit

$$N (1 - \frac{(a+1)}{(a)} - \frac{(b+1)}{(b)} + \frac{(a+1)}{(a)} \frac{(b+1)}{(b)}), \text{ siue}$$

$$N (1 - \frac{(a+1)}{(a)}) (1 - \frac{(b+1)}{(b)}).$$

At vero in fine anni secundi numerus maritorum superstitum adhuc erit $\frac{(a+2)}{(a)} N$, numerus vero eorum qui hoc biennio sunt mortui $= (1 - \frac{(a+2)}{(a)}) N$. Similique modo numerus vxorum adhuc superstitum erit $\frac{(b+2)}{(b)} N$, earum vero quae biennio sunt mortuae $(1 - \frac{(b+2)}{(b)}) N$, vnde numerus coniugiorum hoc biennio extinctorum erit

$$(1 - \frac{(a+2)}{(a)}) (1 - \frac{(b+2)}{(b)}) N.$$

Quare cum numerus coniugiorum primo anno extinctorum fuerit $(1 - \frac{(a+1)}{(a)}) (1 - \frac{(b+1)}{(b)}) N$, numerus eorum quae intra hunc secundum annum sunt extincta erit

$$(\frac{(a+1)}{(a)} + \frac{(b+1)}{(b)} - \frac{(a+2)}{(a)} - \frac{(b+2)}{(b)} - \frac{(a+1)}{(a)} \frac{(b+1)}{(b)} + \frac{(a+2)}{(a)} \frac{(b+2)}{(b)}) N$$

pro quibus singulis quia persoluitur summa mille Rubell., tota summa ob vsuram ad initium relata valebit

$$\frac{1000 N}{\lambda} [\frac{(a+1)}{(a)} - \frac{(a+2)}{(a)} + \frac{(b+1)}{(b)} - \frac{(b+2)}{(b)} - (\frac{(a+1)}{(a)} \frac{(b+1)}{(b)} - \frac{(a+2)}{(a)} \frac{(b+2)}{(b)})].$$

§. 10. Quia nunc initio secundi anni numerus coniugiorum tam integrorum quam solutorum erat

$$N (\frac{(a+1)}{(a)} + \frac{(b+1)}{(b)} - \frac{(a+1)}{(a)} \frac{(b+1)}{(b)}),$$

si hinc auferamus numerum coniugiorum hoc anno extinctorum, remanebit numerus eorum qui circa finem secundi anni singuli soluent summam λ , quorum ergo numerus erit

Euleri Op. Anal. Tom. II.

S s

N

$$N \left(\frac{(a+2)}{(a)} + \frac{(b+2)}{(b)} - \frac{(a+2)}{(a)} \frac{(b+2)}{(b)} \right).$$

Toties igitur ab his summa z in aerarium inferitur, unde
fotus valor ob vsuram duorum annorum minutus primo ini-
to valebit

$$\frac{Nz}{\lambda^2} \left(\frac{(a+2)}{(a)} + \frac{(b+2)}{(b)} - \frac{(a+2)}{(a)} \frac{(b+2)}{(b)} \right).$$

§. 11. His expositis iam ad annum quemcunque
tequentem progredi poterimus. Ponamus igitur iam elap-
sios esse n annos, hocque tempore numerus maritorum su-
perstitum erit $\frac{(a+n)}{(a)} N$, ante autem iam defunctorum

$$\left(1 - \frac{(a+n)}{(a)} \right) N.$$

Eodemque modo numerus vxorum adhuc superstium est $\frac{(b+n)}{(b)} N$
demortuarum vero $\left(1 - \frac{(b+n)}{(b)} \right) N$, unde numerus coni-
giorum tam integrorum quam solutorum hoc tempore erit

$$\left(\frac{(a+n)}{(a)} + \frac{(b+n)}{(b)} - \frac{(a+n)}{(a)} \frac{(b+n)}{(b)} \right) N;$$

at vero numerus coniugiorum toto hoc tempore penitus
extinctorum erit

$$\left(1 - \frac{(a+n)}{(a)} \right) \left(1 - \frac{(b+n)}{(b)} \right) N.$$

§. 12. Iam procedamus ad finem istius anni, ac si-
mili modo numerus coniugiorum, siue integrorum, siue soluto-
rum nunc erit

$$N \left(\frac{(a+n+1)}{(a)} + \frac{(b+n+1)}{(b)} - \frac{(a+n+1)}{(a)} \frac{(b+n+1)}{(b)} \right)$$

a quibus singulis in aerarium persoluitur summa z , cuius valor
ad initium translatus est $\frac{z}{\lambda^{n+1}}$, unde tota summa circa finem

huius anni in aerarium soluta pro initio valebit

$$\frac{Nz}{\lambda^{n+1}} \left(\frac{(a+n+1)}{(a)} + \frac{(b+n+1)}{(b)} - \frac{(a+n+1)}{(a)} \frac{(b+n+1)}{(b)} \right).$$

Tum

Tum vero numerus omnium coniugiorum ab ipso initio vsque ad tempus $n + 1$ annorum extinctorum erit

$$N \left(1 - \frac{(a+n+1)}{(a)} \right) \left(1 - \frac{(b+n+1)}{(b)} \right),$$

quare cum vsque ad initium huius anni iam extincta fuissent

$$N \left(1 - \frac{(a+n)}{(a)} \right) \left(1 - \frac{(b+n)}{(b)} \right)$$

coniugia, numerus eorum quae hoc demum anno sunt extincta erit

$$N \left(\frac{(a+n) - (a+n+1)}{(a)} + \frac{(b+n) - (b+n+1)}{(b)} - \frac{(a+n)(b+n) - (a+n+1)(b+n+1)}{(a)(b)} \right)$$

Quoniam igitur pro his singulis expendi debet summa 1000 Rbl. valor harum expensarum ad initium relatus erit

$$\frac{1000}{\lambda^n} N \left(\frac{(a+n) - (a+n+1)}{(a)} + \frac{(b+n) - (b+n+1)}{(b)} - \frac{(a+n)(b+n) - (a+n+1)(b+n+1)}{(a)(b)} \right).$$

§. 13. Colligamus nunc omnes tam reditus ex quantitate z oriundos quam expensas ex solutione illorum 1000 Rubell. ortas, ac primo quidem omnes reditus, qui praeter summam principalem Nx in aerarium inferuntur, per ternas sequentes series expressi inveniuntur:

$$Nz \left\{ \begin{array}{l} + \frac{(a+1)}{\lambda(a)} + \frac{(a+2)}{\lambda^2(a)} + \frac{(a+3)}{\lambda^3(a)} \dots + \frac{(a+n)}{\lambda^n(a)} \\ + \frac{(b+1)}{\lambda(b)} + \frac{(b+2)}{\lambda^2(b)} + \frac{(b+3)}{\lambda^3(b)} \dots + \frac{(b+n)}{\lambda^n(b)} \\ - \frac{(a+1)(b+1)}{\lambda(a)(b)} - \frac{(a+2)(b+2)}{\lambda^2(a)(b)} - \frac{(a+3)(b+3)}{\lambda^3(a)(b)} \dots - \frac{(a+n)(b+n)}{\lambda^n(a)(b)} \end{array} \right\}$$

Quod si ergo breuitatis gratia statuamus

S s 2

P =

$$P = \frac{(a+1)}{\lambda} + \frac{(a+2)}{\lambda^2} + \frac{(a+3)}{\lambda^3} + \frac{(a+4)}{\lambda^4} + \dots \dots \dots \frac{(95)}{\lambda^{95-a}}$$

$$Q = \frac{(b+1)}{\lambda} + \frac{(b+2)}{\lambda^2} + \frac{(b+3)}{\lambda^3} + \frac{(b+4)}{\lambda^4} + \dots \dots \dots \frac{(95)}{\lambda^{95-b}}$$

$$R = \frac{(a+1)(b+1)}{\lambda} + \frac{(a+2)(b+2)}{\lambda^2} + \frac{(a+3)(b+3)}{\lambda^3} + \text{etc.}$$

erit tota summa reddituum

$$Nx + Nz \left(\frac{P}{(a)} + \frac{Q}{(b)} - \frac{R}{(a)(b)} \right).$$

Colligamus simili modo omnes expensas in vnam summam, quae summa ex sex sequentibus seriebus erit composita :

$$1000 N \left\{ \begin{array}{lllll} \frac{(a)}{(a)} & + \frac{(a+1)}{\lambda(a)} & + \frac{(a+2)}{\lambda^2(a)} & + \frac{(a+3)}{\lambda^3(a)} & + \text{etc.} \\ - \frac{(a+1)}{(a)} & - \frac{(a+2)}{\lambda(a)} & - \frac{(a+3)}{\lambda^2(a)} & - \frac{(a+4)}{\lambda^3(a)} & - \text{etc.} \\ + \frac{(b)}{(b)} & + \frac{(b+1)}{\lambda(b)} & + \frac{(b+2)}{\lambda^2(b)} & + \frac{(b+3)}{\lambda^3(b)} & + \text{etc.} \\ - \frac{(b+1)}{(b)} & - \frac{(b+2)}{\lambda(b)} & - \frac{(b+3)}{\lambda^2(b)} & - \frac{(b+4)}{\lambda^3(b)} & - \text{etc.} \\ - \frac{(a)(b)}{(a)(b)} & - \frac{(a+1)(b+1)}{\lambda(a)(b)} & - \frac{(a+2)(b+2)}{\lambda^2(a)(b)} & - \frac{(a+3)(b+3)}{\lambda^3(a)(b)} & - \text{etc.} \\ + \frac{(a+1)(b+1)}{(a)(b)} & + \frac{(a+2)(b+2)}{\lambda(a)(b)} & + \frac{(a+3)(b+3)}{\lambda^2(a)(b)} & + \frac{(a+4)(b+4)}{\lambda^3(a)(b)} & + \text{etc.} \end{array} \right\}$$

§. 14. Perspicuum est etiam hic summas trium serierum constitutas P, Q, R, commode in subsidium vocari posse, hincque omnes expensas ad initium relatas expressum iri per sequentem formam :

$$1000 N \left(\frac{(a)+P}{(a)} - \frac{\lambda P}{(a)} + \frac{(b)+Q}{(b)} - \frac{\lambda Q}{(b)} - \frac{(a)(b)-R}{(a)(b)} + \frac{\lambda R}{(a)(b)} \right), \text{ seu}$$

$$1000 N \left(1 + \frac{(1-\lambda)P}{(a)} + \frac{(1-\lambda)Q}{(b)} + \frac{(\lambda-1)R}{(a)(b)} \right),$$

consequenter aequatio pro solutione quaestionis propositae erit

$$x + z \left(\frac{P}{(a)} + \frac{Q}{(b)} - \frac{R}{(a)(b)} \right) = 1000 \left(1 + \frac{(1-\lambda)P}{(a)} + \frac{(1-\lambda)Q}{(b)} + \frac{(\lambda-1)R}{(a)(b)} \right)$$

§. 16.

§. 15. Cum iam sit $\lambda = \frac{105}{100}$, erit $\lambda - 1 = \frac{5}{100}$ et $1000(\lambda - 1) = 50$, unde nostra æquatio erit:

$$x + z\left(\frac{P}{(a)} + \frac{Q}{(b)} - \frac{R}{(a)(b)}\right) = 1000 - \frac{50P}{(a)} - \frac{50Q}{(b)} + \frac{50R}{(a)(b)}.$$

Quamobrem si totum pretium statim ab initio persolui debeat, ita ut sit $z = 0$, erit hoc pretium.

$$x = 1000 - \frac{50P}{(a)} - \frac{50Q}{(b)} + \frac{50R}{(a)(b)}.$$

Sin autem velimus ut pretium per totum temporis intervallum usque ad mortem utriusque coniugis æqualiter distribuatur, poni debet $x = z$, atque contributio annua probabit sequens:

$$z = \frac{1000 - \frac{50P}{(a)} - \frac{50Q}{(b)} + \frac{50R}{(a)(b)}}{1 + \frac{P}{(a)} + \frac{Q}{(b)} - \frac{R}{(a)(b)}}$$

ficque totum negotium huc redit, ut pro qualibet ætate utriusque coniugis valores ternarum serierum litteris P, Q, R insignitarum inuestigentur, quos ergo in sequentibus euoluamus.

Euolutio valorum P et Q.

§. 16, Quoniam series Q simili modo ex ætate b definitur, quo series P ex ætate a erui debet, sufficiet alterutram tantum pro singulis ætatibus euoluiffe. Cum igitur sit

$$P = \frac{(a+1)}{\lambda} + \frac{(a+2)}{\lambda^2} + \frac{(a+3)}{\lambda^3} \dots + \frac{(95)}{\lambda^{95-a}}$$

si omnes termini huius seriei ad eandem denominationem λ^{95-a} reducantur, atque ordine retrogrado disponantur, fiet

$$P = \frac{1}{\lambda^{95-a}}((95) + (94)\lambda + (93)\lambda^2 + (92)\lambda^3 + \dots + \lambda^{95-a}(a+1)).$$

S s 3

§. 17.

§. 17. Euolutio autem huius seriei non parum foret taediofa, si per singulos annos eam absolvere vellemus. Quia autem valores characterum (a) et (b) non adeo sunt certi, vt non aliquam aberrationem agnoscere debeamus, sufficiet quinos terminos se insequentes inuicem coniungere eorumque summam quintuplo termini medii aequalem statuere, ita vt pro quinis prioribus terminis scribi queat $5(93)\lambda^2$, quo facto valor nostrae litterae P erit

$$P = \frac{5}{\lambda^{95}-a} ((93)\lambda^2 + (88)\lambda^7 + (83)\lambda^{12} \dots (a+3)\lambda^{92-a});$$

quare si hanc seriem litterae p designemus, vt fit

$$p = (93)\lambda^2 + (88)\lambda^7 + (83)\lambda^{12} + \dots + (a+3)\lambda^{92-a}$$

inuento valore litterae p erit

$$P = \frac{5p}{\lambda^{95}-a}, \text{ hincque } \frac{P}{(a)} = \frac{5p}{(a)\lambda^{95}-a}.$$

Eodem modo, si ponatur

$$q = (93)\lambda^2 + (83)\lambda^7 + (83)\lambda^{12} \dots + (b+3)\lambda^{92-b}$$

habebitur

$$Q = \frac{5q}{\lambda^{95}-b} \text{ et } \frac{Q}{(b)} = \frac{5q}{(b)\lambda^{95}-b}.$$

Euolutio tertii valoris R.

§. 18. Series quam littera R designauimus erat haec:

$$R = \frac{(a+1)(b+1)}{\lambda} + \frac{(a+2)(b+2)}{\lambda\lambda} + \dots + \frac{(a+n)(b+n)}{\lambda^n}$$

quam seriem eo vsque continuari oportet, donec termini sequentes euanescent, quod fit, si alteruter numerorum $(a+n)$ vel $(b+n)$ superet 95, vnde statim ac maior horum duorum numerorum ad istum terminum exsurgit, series hic terminata est censenda.

§. 19.

§. 19. Quia autem ambo numeri a et b in nostrum calculum aequaliter ingrediuntur, neque vllum discrimen inde nascitur, etiamsi hae duae litterae inter se permutedantur, ita vt a denotet aetatem vxoris et b aetatem mariti: assumere poterimus aetatem a semper esse maiorem quam b ; si enim vxor natu maior fuerit quam maritus, tum a designabit aetatem vxoris, at b mariti. Quare cum aetatem b tanquam minorem spectemus, discrimen littera d designemus, ita vt sit $b = a - d$, vbi quidem differentia d nulla erit, si ambo coniuges eandem habuerint aetatem.

§. 20. Hoc obseruato vltimus nostrae seriei terminus ibi erit, vbi fit $a + n = 95$ ideoque $n = 95 - a$, ita vt iam nostra series futura fit

$$R = \frac{(a+1)(b+1)}{\lambda} + \frac{(a+2)(b+2)}{\lambda^2} + \dots + \frac{(95)(b+95-a)}{\lambda^{95-a}}$$

vbi ergo vltimus terminus est $\frac{(95)(95-d)}{\lambda^{95-a}}$. Reducamus

nunc, vt ante, omnes has fractiones ad eandem denominationem λ^{95-a} , ac totam seriem ordine retrogrado disponamus, reperiemusque

$$R = \frac{1}{\lambda^{95-a}} \{ (95)(95-d) + (94)(94-d)\lambda + (93)(93-d)\lambda^2$$

$$+ (92)(92-d)\lambda^3 + \dots + \lambda^{94-a}(a+1)(a-d+1) \},$$

cuius ergo seriei summam pro singulis valoribus amborum numerorum a et d computari oportet.

§. 21. Quo autem iste calculus facilior reddatur, iterum quinos terminos, vt ante fecimus, in vnum contrahamus, dum scilicet eorum summam quintuplo medii inter eos aequalem aestimabimus, quo facto habebimus

$$R =$$

$$R = \frac{5}{\lambda^{95}-a} ((93)(93-d)\lambda^2 + (88)(88-d)\lambda^7 \dots (a+3)(a+3-d)\lambda^{92-a}).$$

Quod si ergo ponamus

$$r = (93)(93-d)\lambda^2 + (88)(88-d)\lambda^7 \dots + (a+3)(a+3-d)\lambda^{92-a},$$

inuento valore huius seriei r erit ipse valor, quem quaerimus

$$R = \frac{5r}{\lambda^{95}-a}; \text{ et quoniam pro nostro calculo indigemus}$$

valore, $\frac{R}{(a)(b)}$ erit

$$\frac{R}{(a)(b)} = \frac{5r}{(a)(b)\lambda^{95}-a},$$

hisque valoribus pro singulis casibus inuentis aequatio nostra generalis erit

$$x + z \left(\frac{P}{(a)} + \frac{Q}{(b)} - \frac{R}{(a)(b)} \right) = 1000 - \frac{50P}{(a)} - \frac{50Q}{(b)} + \frac{50R}{(a)(b)}.$$

§. 22. Quoniam hic duo numeri occurrunt a et d , iste calculus multo maiorem laborem postulat quam praecedens pro seriebus P et Q , quem ut subleuemus, ambos numeros a et d per quinarium vel crescere vel decrescere assumemus, hanc ob rem plures casus euolui oportebit pro variis valoribus differentiae d , quam successiue statuemus 0, 5, 10, 15, 20, etc. Vnde hos casus sequenti modo ordine referamus.

I. Casus.

quo $d=0$ ideoque $b=a$.

Hic ergo erit

$$r = (93)^2\lambda^2 + (88)^2\lambda^7 + (83)^2\lambda^{12} \dots (a+3)^2\lambda^{92-a}$$

vnde fit

$$\frac{R}{(a)^2} = \frac{5r}{\lambda^{95}-a(a)^2}.$$

II.

II. Cafus

quo $d = 5$ ideoque $b = a - 5$.

Tum ergo erit

$$r = (93)(88)\lambda^2 + (88)(83)\lambda^7 + (83)(78)\lambda^{12} \dots (a+3)(a-2)\lambda^{92-a},$$

vnde fit

$$R = \frac{5r}{\lambda^{95-a}} \text{ et } \frac{R}{(a)(a-5)} = \frac{5r}{\lambda^{95-a}(a)(a-5)}.$$

III. Cafus

quo $d = 10$ ideoque $b = a - 10$.

Hic ergo erit

$$r = (93)(83)\lambda^2 + (88)(78)\lambda^7 + (83)(73)\lambda^{12} \dots (a+3)(a-7)\lambda^{91-a},$$

vnde fit

$$R = \frac{5r}{\lambda^{95-a}} \text{ et } \frac{R}{(a)(a-10)} = \frac{5r}{\lambda^{95-a}(a)(a-10)}.$$

IV. Cafus

quo $d = 15$ ideoque $b = a - 15$.

Hoc casu erit

$$r = (93)(78)\lambda^2 + (88)(73)\lambda^7 + \dots (a+3)(a-12)\lambda^{92-a},$$

vnde fit

$$R = \frac{5r}{\lambda^{95-a}} \text{ et } \frac{R}{(a)(a-15)} = \frac{5r}{\lambda^{95-a}(a)(a-15)}.$$

V. Cafus

quo $d = 20$ ideoque $b = a - 20$.

Tum ergo erit

$$r = (93)(73)\lambda^2 + (88)(68)\lambda^7 + \dots (a+3)(a-17)\lambda^{92-a};$$

Euleri Op. Anal. Tom. II.

T 6

vnde

vnde fit

$$R = \frac{5r}{\lambda^{95}-a} \text{ et } \frac{R}{(a)(a-20)} = \frac{5r}{\lambda^{95}-a(a-20)}.$$

VI. Casus

quo $d = 25$ ideoque $b = a - 25$.

Hoc casu erit

$$r = (93)(68)\lambda^2 + (88)(63)\lambda^7 + (83)(58)\lambda^{12} \dots (a+3)(a-22)\lambda^{92-a},$$

vnde fit

$$R = \frac{5r}{\lambda^{95}-a} \text{ et } \frac{R}{(a)(a-25)} = \frac{5r}{\lambda^{95}-a(a-25)}.$$

VII. Casus

quo $d = 30$ ideoque $b = a - 30$.

Tum ergo erit

$$r = (93)(63)\lambda^2 + (88)(58)\lambda^7 + (83)(53)\lambda^{12} \dots (a+3)(a-27)\lambda^{92-a}$$

vnde fit

$$R = \frac{5r}{\lambda^{95}-a} \text{ et } \frac{R}{(a)(a-30)} = \frac{5r}{\lambda^{95}-a(a-30)}.$$

SO-

SOLVITIO

QVARVNDAM QVAESTIONVM

DIFFICILIORVM IN CALCULO PROBABILIVM

§. 1.

His quaestionibus occasionem dedit ludus passim publice institutus, quo ex nonaginta schedulis, numeris 1, 2, 3, 4 90 signatis, statis temporibus quinae schedulae forte extrahi solent. Hinc ergo huiusmodi quaestiones oriuntur: quanta scilicet sit probabilitas ut, postquam datus extractionum numerus fuerit peractus, vel omnes nonaginta numeri exierint, vel saltem 89, vel 88, vel pauciores. Has igitur quaestiones, utpote difficillimas, hic ex principiis calculi Probabilium iam pridem usu receptis, resolvere constitui. Neque me deterrent obiectiones Illustris *D'Alembert*, qui hunc calculum suspectum reddere est conatus. Postquam enim summus Geometra studiis mathematicis valedixit, iis etiam bellum indixisse videtur, dum pleraque fundamenta solidissime stabilita euertere est aggressus. Quamvis enim hae obiectiones apud ignaros maximi ponderis esse debeant, haud tamen metuendum est, inde ipsi scientiae ullum detrimentum allatum iri.

§. 2. Qui in huiusmodi inuestigationibus elaborant, facile perspicient, resolutionem harum quaestionum cal-

T t . 2

culos

culos maxime intricatos postulare, quos autem mihi beneficio certorum characterum, quibus iam aliquoties optimo successu sum usus, superare licuit. Huiusmodi scilicet character: $[\frac{p}{q}]$, quo fractio vncinulis inclusa repraesentatur, mihi denotat istud productum :

$$\frac{p}{1} \cdot \frac{p-1}{2} \cdot \frac{p-2}{3} \cdot \frac{p-3}{4} \dots \frac{p-q+1}{q}$$

cuius ergo valor quouis casu facile exhiberi potest. Circa hunc characterem autem sequentia notasse iuuabit :

1°). Semper est $[\frac{p}{q}] = [\frac{p}{p-q}]$. 2°). Si $q = 0$ semper est $[\frac{p}{0}] = 1$. 3°). Si q sit vel numerus negatiuus, vel maior quam p , valor ipsius $[\frac{p}{q}]$ semper est $= 0$. 4°). Deinde si p numerus negatiuus, tum istam formulam : $-[\frac{p}{q}]$ reducere licet ad hanc : $\pm [\frac{p+q-1}{q}]$, vbi signum $+$ valet si q numerus par, $-$ vero si impar; vnde patet istam formam etiam in hanc mutari posse : $\pm [\frac{p+q-1}{p-1}]$.

§. 3. His praemissis quaestiones ex ludo memorato natas generalissime sum tractaturus. Numerum scilicet schedularum denotabo littera m , quas singulas litteris diuersis a, b, c, d , etc. signatas assumo, ne usus numerorum absolutorum confusionem pariat. Deinde quouis tractu ex his schedulis i schedulas extrahi supponam, vnde numerus omnium variationum, quae in his tractibus contingere possunt, erit $= [\frac{m}{i}]$. Praeterea si numerus tractuum successiue institutorum fuerit $= n$, ex principiis combinationum patet, numerum omnium variationum, quae contingere queant, esse $[\frac{m}{i}]^n$. Hoc ergo modo sequentia Problemata percurram.

Pro-

Problema I.

Si numerus schedularum litteris a, b, c, d , etc. signatarum sit m , indeque quolibet tractu extrahantur i schedulae, atque iam numerus tractuum peractorum fuerit $= n$, quaeritur, quanta sit probabilitas ut omnes m litterae a, b, c, d , etc. exierint.

Solutio.

§. 4. Hic primo observandum est, quoniam in n tractibus numerus schedularum extractarum est $i n$, omnes litteras exire non posse, nisi fuerit $i n > m$, ideoque $n > \frac{m}{i}$, vel saltem non minus. Denotet iam Δ numerum omnium variationum, quae in his n tractibus evenire possunt, eritque ut iam indicavimus $\Delta = [\frac{m}{i}]^n$, qui cum sit numerus omnium casuum possibilium, pro nostra quaestione hinc omnes casus excludi debent, qui pauciores quam m litteras continent. Primo ergo, si numerus litterarum tantum esset $= m - 1$, quod m modis fieri potest, numerus casuum qui tantum $m - 1$ litteras, vel pauciores continent, erit $m [\frac{m-1}{i}]^n$, quem numerum ponamus $= A$. Simili modo, si binae litterae excludantur, quod $[\frac{m}{2}]$ modis fieri potest, numerus casuum tantum $m - 2$, vel pauciores litteras continentium, erit $[\frac{m}{2}] \cdot [\frac{m-2}{i}]^n$, quem numerum littera B indicemus. Porro sit C numerus omnium casuum, qui tantum $m - 3$ litteras vel pauciores continent, eritque $C = [\frac{m}{3}] \cdot [\frac{m-3}{i}]^n$. Eodemque modo fit $D = [\frac{m}{4}] [\frac{m-4}{i}]^n$; $E = [\frac{m}{5}] [\frac{m-5}{i}]^n$; etc.

Atque his elementis constitutis inveni numerum omnium casuum, qui omnes m litteras contineant, esse

$$\Delta = A + B + C + D + \text{etc.}$$

quem numerum indicemus littera Σ

T t 3

$\Delta =$

§. 5. Evidens est hunc numerum Σ per solam Theoriam combinationum determinari posse, ideoque nulli prorsus dubio esse obnoxium, ita vt tanquam veritas geometrica spectari possit. Hinc autem secundum Principia Probabilium numerus casuum fauorabilium per numerum omnium casuum possibilium diuisus praebebit probabilitatem quaesitam, quae ergo si ponatur $= \Pi$, erit $\Pi = \frac{\Sigma}{\Delta}$. Quare cum sit

$$\Sigma = \Delta - A + B - C + D - \text{etc.},$$

pro litteris Δ, A, B, C , etc. valores assignatos substituendo erit

$$\Sigma = \left[\frac{m}{i} \right]^n - \left[\frac{m}{i} \right] \left[\frac{m-i}{i} \right]^n + \left[\frac{m}{i} \right] \left[\frac{m-i}{i} \right]^n - \left[\frac{m}{i} \right] \left[\frac{m-i}{i} \right]^n + \text{etc.}$$

Haec forma per $\left[\frac{m}{i} \right]^n$ diuisa dabit probabilitatem, quod post n tractus omnes m litterae exierint, vnde necessario ista expressio Σ semper nihilo aequalis esse debet, quoties fuerit $n < \frac{m}{i}$, quod etiam calculum pro casibus simplicioribus instituenti reuera euenire patebit. Veluti si fuerit $m = 7$, $n = 3$, $i = 2$ erit

$$\left[\frac{m}{i} \right]^n = 21^3 = 9261;$$

$$\left[\frac{m}{i} \right] \left[\frac{m-i}{i} \right]^n = 7 \cdot 15^3 = 23625;$$

$$\left[\frac{m}{i} \right] \left[\frac{m-i}{i} \right]^n = 21 \cdot 10^3 = 21000;$$

$$\left[\frac{m}{i} \right] \left[\frac{m-i}{i} \right]^n = 35 \cdot 6^3 = 7560$$

$$\left[\frac{m}{i} \right] \left[\frac{m-i}{i} \right]^n = 35 \cdot 3^3 = 945;$$

$$\left[\frac{m}{i} \right] \left[\frac{m-i}{i} \right]^n = 21 \cdot 1^3 = 21;$$

$$\left[\frac{m}{i} \right] \left[\frac{m-i}{i} \right]^n = 0;$$

vnde prodit $\Sigma = 0$.

§. 6. Dummodo ergo n non sit minus quam $\frac{m}{i}$ semper erit $\Sigma = 0$; at si fuerit $n = \frac{m}{i}$, siue $m = i n$, hic casus maxime est memorabilis; cum enim formula nostra pro Σ inuenta reduci potest ad productum ex meris factoribus constans. Erit enim

quod

$$\Sigma = \left[\frac{m}{i}\right] \cdot \left[\frac{m-i}{i}\right] \cdot \left[\frac{m-i-1}{i}\right] \cdot \left[\frac{m-i-2}{i}\right] \dots \left[\frac{i}{i}\right];$$

quod ut exemplo illustremus, fumamus ut ante $n=3$ et $i=2$, sit vero $m=6$, atque forma prior pro Σ data prae-
bet $\Sigma = 90$, altera vero dat $\Sigma = 15 \cdot 6 \cdot 1 = 90$.

§. 7. Quoniam autem hae formulae, si pro n maiores numeri accipiantur, valde fiunt prolixae: tamen per logarithmos haud difficile erit quovis casu valorem probabilitatis Π assignare. Cum enim sit

$$\frac{A}{\Delta} = m \left[\frac{m-i}{m}\right]^n; \quad \frac{B}{\Delta} = \frac{m-1}{2} \left[\frac{m-i-1}{m-1}\right]^n; \quad \frac{C}{\Delta} = \frac{m-2}{2} \left[\frac{m-i-2}{m-2}\right]^n;$$

hinc sumtis logarithmis erit

$$l \frac{A}{\Delta} = l m - n l \left[\frac{m-i}{m}\right];$$

$$l \frac{B}{\Delta} = l \frac{m-1}{2} - n l \left[\frac{m-i-1}{m-1}\right];$$

$$l \frac{C}{\Delta} = l \frac{m-2}{2} - n l \left[\frac{m-i-2}{m-2}\right];$$

etc.

ex quibus colligitur

$$l \frac{A}{\Delta} = l m - n l \left[\frac{m-i}{m}\right];$$

$$l \frac{B}{\Delta} = l \frac{A}{\Delta} + l \frac{m-1}{2} - n l \left[\frac{m-i-1}{m-1}\right];$$

$$l \frac{C}{\Delta} = l \frac{B}{\Delta} + l \frac{m-2}{2} - n l \left[\frac{m-i-2}{m-2}\right];$$

etc.

Vnde ergo facile inveniuntur valores $\frac{A}{\Delta}$, $\frac{B}{\Delta}$, $\frac{C}{\Delta}$, etc. quibus inuentis probabilitas quaesita erit

$$\Pi = 1 - \frac{A}{\Delta} + \frac{B}{\Delta} - \frac{C}{\Delta} + \frac{D}{\Delta} - \text{etc.}$$

§. 8. Applicemus haec ad casum ludi initio memorati, quo est $m=90$ et $i=5$, eritque ut sequitur:

$$l \frac{A}{\Delta} = l 90 - n l \frac{85}{90} = 1,9542425 - n \cdot 0,0248236$$

$$l \frac{B}{\Delta} = l \frac{A}{\Delta} + l \frac{85}{2} - n l \frac{80}{85} = l \frac{A}{\Delta} + 1,6483600 - n \cdot 0,0250107$$

$$l \frac{B}{\Delta}$$

$$\begin{aligned}
 l_{\frac{C}{\Delta}} &= l_{\frac{B}{\Delta}} + l_{\frac{1}{2}} - n l_{\frac{1}{2}} = l_{\frac{B}{\Delta}} + 1, 4673614 - n, 0, 0254046 \\
 l_{\frac{D}{\Delta}} &= l_{\frac{C}{\Delta}} + l_{\frac{1}{2}} - n l_{\frac{1}{2}} = l_{\frac{C}{\Delta}} + 1, 3374593 - n, 0, 0257054 \\
 l_{\frac{E}{\Delta}} &= l_{\frac{D}{\Delta}} + l_{\frac{1}{2}} - n l_{\frac{1}{2}} = l_{\frac{D}{\Delta}} + 1, 2355283 - n, 0, 0260133 \\
 l_{\frac{F}{\Delta}} &= l_{\frac{E}{\Delta}} + l_{\frac{1}{2}} - n l_{\frac{1}{2}} = l_{\frac{E}{\Delta}} + 1, 1512676 - n, 0, 0263289 \\
 l_{\frac{G}{\Delta}} &= l_{\frac{F}{\Delta}} + l_{\frac{1}{2}} - n l_{\frac{1}{2}} = l_{\frac{F}{\Delta}} + 1, 0791813 - n, 0, 0266522 \\
 &\text{etc.} \qquad \text{etc.}
 \end{aligned}$$

§. 9. Perspicuum hic est, quo maior accipiatur numerus tractuum n , eo promptius istam progressionem convergere, ita vt, si n denotet numerum vehementer magnum, semper proxime proditurum sit $\Pi = 1$: tum scilicet maxime erit probabile omnes prorsus n numeros exiisse. Contra autem, si numerus n parum superet minimum valorem $\frac{m}{l} = 18$, euolutio horum terminorum maxime fiet operosa, cum pluribus terminis sit opus, ante quam ad evanescentes perveniat. Sumamus $n = 100$, vt huic quaestioni respondeamus: quanta sit probabilitas, vt post centum tractus omnes nonaginta numeri exierint? Hic ergo erit

$$\begin{aligned}
 l_{\frac{A}{\Delta}} &= 9, 47188, \text{ ergo } \frac{A}{\Delta} = 0, 2964 \\
 l_{\frac{B}{\Delta}} &= 8, 61917 \quad \text{---} \quad \frac{B}{\Delta} = 0, 0416 \\
 l_{\frac{C}{\Delta}} &= 7, 54607 \quad \text{---} \quad \frac{C}{\Delta} = 0, 0035 \\
 l_{\frac{D}{\Delta}} &= 6, 31299 \quad \text{---} \quad \frac{D}{\Delta} = 0, 0002 \\
 l_{\frac{E}{\Delta}} &= 4, 94719 \quad \text{---} \quad \frac{E}{\Delta} = 0, 0000
 \end{aligned}$$

ergo $\Pi = 0, 7419$.

§. 10. Sit $n = 200$ et pro hoc casu erit

$$\begin{aligned}
 l_{\frac{A}{\Delta}} &= 6, 98952, \text{ ergo } \frac{A}{\Delta} = 0, 00097 \\
 l_{\frac{B}{\Delta}} &= 3, 63574, \text{ ergo } \frac{B}{\Delta} = 0, 00000
 \end{aligned}$$

vnde

vnde colligitur probabilitas, quod post 200 extractiones omnes numeri exierint, $\Pi = 0,99903$, quae probabilitas certitudini omnes exiisse valde est propinqua.

Problema II.

Positis quae in Problemate praecedente sunt constituta quaeritur, quanta futura sit probabilitas, ut saltem $m-1$ litterae post n tractus exierint.

Solutio.

§. 11. Hic ergo numerus tractuum omnes m litteras continentium non excluditur, vnde patet tractuum numerum nostro praesenti casu fore maiorem. Calculo autem subducto, si numerus horum casuum ponatur Σ' , inueni fore

$$\Sigma' = \Delta - B + 2C - 3D + 4E - 5F + \text{etc.}$$

vnde probabilitas, quod post n tractus saltem $m-1$ litterae exierint, erit $\Pi' = \frac{\Sigma'}{\Delta}$, ideoque

$$\Pi' = 1 - \frac{B}{\Delta} + 2\frac{C}{\Delta} - 3\frac{D}{\Delta} + 4\frac{E}{\Delta} - \text{etc.}$$

§. 12. Hoc ergo casu erit

$$\Sigma' = \left[\frac{m}{1}\right]^n - \left[\frac{m}{2}\right]\left[\frac{m-1}{1}\right]^n + 2\left[\frac{m}{3}\right]\left[\frac{m-2}{1}\right]^n - \left[\frac{m}{4}\right]\left[\frac{m-3}{1}\right]^n + \left[\frac{m}{5}\right]\left[\frac{m-4}{1}\right]^n - \text{etc.}$$

Vnde si applicatio fiat ad ludum memoratum, cum litterae Δ, A, B, C, D , etc. eosdem retineant valores, calculus per logarithmos institutus ex inuentis valoribus $\frac{B}{\Delta}, \frac{C}{\Delta}, \frac{D}{\Delta}$, etc. facile perficietur. Ita si post 100 tractus requiratur probabilitas quod saltem 89 numeri exierint, ob

$$\frac{B}{\Delta} = 0,0416; \quad \frac{C}{\Delta} = 0,0035; \quad \frac{D}{\Delta} = 0,0002;$$

Euleri Op. Anal. Tom. II.

V ▼

erit

erit ista probabilitas $\Pi' = 0,9648$. Vnde sequitur probabilitatem, quod tantum pauciores numeri exierint, fore 0,0352.

Problema III.

Iisdem positis, ut hactenus, quaeritur: quanta fit probabilitas, ut saltem $m-2$ litterae post n tractus fuerint extractae.

Solutio.

§. 13. Numerus omnium casuum, qui saltem $m-2$ litteras contineant, per litteras ante stabilitas Δ, A, B, C, D , etc. ita definitur, ut sit

$$\Sigma'' = \Delta - C + 3D - 6E + 10F - \text{etc.}$$

quae expressio, repositis valoribus, hoc modo se habet:

$$\Sigma'' = \left[\frac{n}{1}\right]^n - \left[\frac{2}{2}\right]\left[\frac{n}{2}\right]\left[\frac{n-2}{1}\right]^n + \left[\frac{3}{2}\right]\left[\frac{n}{3}\right]\left[\frac{n-3}{1}\right]^n - \left[\frac{4}{2}\right]\left[\frac{n}{4}\right]\left[\frac{n-4}{1}\right]^n$$

atque hinc probabilitas erit

$$\Pi = 1 - \frac{C}{\Delta} + 3\frac{D}{\Delta} - 6\frac{E}{\Delta} + 10\frac{F}{\Delta} - \text{etc.}$$

Pro ludo igitur ante memorato, si quaeratur probabilitas, ut post 100 tractus saltem 88 numeri exierint, ea reperietur $\Pi'' = 0,9971$, vnde probabilitas, quod contrarium euenit, erit $= 0,0029$.

Problema generale.

Iisdem positis ut ante, quaeritur quanta fit probabilitas, ut post n tractus saltem $m-\lambda$ litterae exierint.

Solutio.

Numerus casuum ad minimum tot litteras continentium per nostros characteres ita commode exprimitur, ut sit

$$\left[\frac{m}{\lambda}\right]^n$$

$$\left[\frac{m}{i}\right]^n - \left[\frac{\lambda}{\lambda}\right] \left[\frac{m}{i+\lambda}\right] \left[\frac{m-i-\lambda}{i}\right]^n + \left[\frac{\lambda+1}{\lambda}\right] \left[\frac{m}{i+\lambda+1}\right] \left[\frac{m-i-\lambda-1}{i}\right]^n \\ - \left[\frac{\lambda+2}{\lambda}\right] \left[\frac{m}{i+\lambda+2}\right] \left[\frac{m-i-\lambda-2}{i}\right]^n + \text{etc.}$$

quae formula per terminum primum $\left[\frac{m}{i}\right]^n$ diuisa praebebit probabilitatem quaesitam.

§. 15. In his probabilitatibus aestimandis utique assumitur omnes litteras ad extrahendum aequae esse procliuēs, quod autem Ill. *D'Alembert* negat assumi posse. Arbitratur enim, simul ad omnes tractus iam ante peractos respici oportere; si enim quaequam litterae nimis crebro fuerint extractae, tum eas in sequentibus tractibus rarius exituras; contrarium vero euenire si quaequam litterae nimis raro exierint. Haec ratio, si valeret, etiam valitura esset si sequentes tractus demum post annum, vel adeo integrum saeculum, quin etiam si in alio quocunque loco instituerentur; atque ob eandem rationem etiam ratio haberi deberet omnium tractuum, qui iam olim in quibuscunque terrae locis fuerint peracti, quo certe vix quicquam absurdius excogitari potest.

Demonstratio solutionum praecedentium.

§. 16. Cum numerus omnium litterarum *a, b, c, d*, etc. quibus singulas schedulas signatas assumimus, sit $= m$, hunc litterarum complexum vocabo systema principale, unde alia systemata deriuata, quae pauciores litteras contineant, formari conueniet, quae ita in ordines dispesco, ut ordo primus complectatur omnia systemata quae tantum $m - 1$ litteras contineant, quorum ergo numerus erit $= m$. Ad ordinem vero secundum referam omnia systemata in quibus litterarum numerus est $m - 2$, quorum numerus erit $\frac{m}{2} \cdot \frac{m-1}{2} = \left[\frac{m}{2}\right]$. Ordo autem tertius habebit omnia systemata, ubi numerus

litterarum est $m - 3$, quorum numerus est $\frac{m}{1} \cdot \frac{m-1}{2} \cdot \frac{m-2}{3} = [\frac{m}{3}]$. Eodem modo numerus systematum quarti ordinis tantum $m - 4$ litteras continentium erit $[\frac{m}{4}]$; quinti autem ordinis, ubi tantum $m - 5$ litterae insunt, numerus systematum erit $[\frac{m}{5}]$, et ita porro.

§. 17. Quae quo fiant clariora, systema principale his sex litteris $a b c d e f$ constans contemplemur, ex quo ergo sequentia deriuata cuiusque ordinis resultabunt, quae hac tabula exhibemus:

I.	II.	III.	IV.	V.
$a b c d e$	$a b c d$	$a b c$	$a b$	a
$a b c d f$	$a b c e$	$a b d$	$a c$	b
$a b c e f$	$a b c f$	$a b e$	$a d$	c
$a b d e f$	$a b d e$	$a b f$	$a e$	d
$a c d e f$	$a b d f$	$a c d$	$a f$	e
$b c d e f$	$a b e f$	$a c e$	$b c$	f
	$a c d e$	$a c f$	$b d$	
	$a c d f$	$a d e$	$b e$	
	$a c e f$	$a d f$	$b f$	
	$a d e f$	$a e f$	$c d$	
	$b c d e$	$b c d$	$c e$	
	$b c d f$	$b c e$	$c f$	
	$b c e f$	$b c f$	$d e$	
	$b d e f$	$b d e$	$d f$	
	$c d e f$	$b d f$	$e f$	
		$b e f$		
		$c d e$		
		$c d f$		
		$c e f$		
		$d e f$		

vbi

vbi ergo numerus systematum ordinis primi est $6 = \left[\begin{smallmatrix} 6 \\ 1 \end{smallmatrix} \right]$, ordinis secundi $15 = \left[\begin{smallmatrix} 6 \\ 2 \end{smallmatrix} \right]$, ordinis tertii $20 = \left[\begin{smallmatrix} 6 \\ 3 \end{smallmatrix} \right]$, quarti $= 15 = \left[\begin{smallmatrix} 6 \\ 4 \end{smallmatrix} \right]$, quinti $= 6 = \left[\begin{smallmatrix} 6 \\ 5 \end{smallmatrix} \right]$.

§. 18. Nunc evidens est singula systemata cuiusque ordinis inferioris in omnibus superioribus contineri, quod quoties eueniat plurimum interest obseruasse. Ita pro casu $m = 6$ systema primi ordinis $a b c d e$ in ordine hoc semel occurrit. At systema secundi ordinis $a b c d$ in primo ordine bis, in secundo semel occurrit. Deinde systema tertii ordinis $a b c$ in primo ordine ter, in secundo ter, at in tertio semel reperitur. Systema quarti ordinis $a b$ in primo ordine quater, in secundo sexies, in tertio quater, in quarto semel inest. Denique systema quinti ordinis in primo ordine quinquies occurrit, in secundo decies, in tertio decies, in quarto quinquies, in quinto semel. Ex quo manifestum est hos numeros comuenire cum coefficientibus binomii ad potestates eleuato, siquidem omnia systemata in ipso principali semel continentur.

§. 19. Hinc ergo in genere pro quouis systemate cuiuspiam ordinis inferioris facile assignari potest, quot modis in quolibet ordine superiore occurrat, id quod sequens tabula manifesto declarabit, vbi systema principale littera O, systemata autem primi, secundi, tertii, quarti, etc. ordinis notis romanis I, II, III, IV V, VI denotabo.

	O	I	II	III	IV	V	VI
m	I						
$m-1$	I	I					
$m-2$	I	2	I				
$m-3$	I	3	3	I			
$m-4$	I	4	6	4	I		
$m-5$	I	5	10	10	5	I	
$m-6$	I	6	15	20	15	6	I
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
$m-\lambda$	$\begin{bmatrix} \lambda \\ 0 \end{bmatrix}$	$\begin{bmatrix} \lambda \\ 1 \end{bmatrix}$	$\begin{bmatrix} \lambda \\ 2 \end{bmatrix}$	$\begin{bmatrix} \lambda \\ 3 \end{bmatrix}$	$\begin{bmatrix} \lambda \\ 4 \end{bmatrix}$	$\begin{bmatrix} \lambda \\ 5 \end{bmatrix}$	$\begin{bmatrix} \lambda \\ 6 \end{bmatrix}$

§. 20. Consideremus nunc numerum fchedularum, quae quouis tractu tam ex systemate principali actu extrahuntur, quam ex systematibus deriuatis extrahi concipi possunt, quae quidem ex principali facillime deduci poterunt. Quodsi quouis tractu vnica littera extrahatur, pro systemate principali numerus tractuum diuersorum erit $= \begin{bmatrix} m \\ 1 \end{bmatrix}$; sin autem binae litterae simul extrahantur, numerus omnium tractuum diuersorum erit $\frac{m}{1} \cdot \frac{m-1}{2} = \begin{bmatrix} m \\ 2 \end{bmatrix}$. Si ternae litterae quouis tractu extrahantur, numerus tractuum diuersorum erit $\begin{bmatrix} m \\ 3 \end{bmatrix}$, atque in genere, si i litterae quouis tractu extrahantur, numerus omnium tractuum diuersorum erit $\begin{bmatrix} m \\ i \end{bmatrix}$. Sin autem tales extractiones etiam ex systematibus deriuatis fieri concipiantur, pro quolibet systemate ordinis primi numerus tractuum diuersorum erit $\begin{bmatrix} m-1 \\ i \end{bmatrix}$, ordinis secundi $= \begin{bmatrix} m-2 \\ i \end{bmatrix}$, ordinis tertii $\begin{bmatrix} m-3 \\ i \end{bmatrix}$, et ita porro.

§. 21. Quodsi iam hae extractiones bis repetantur, quoniam pro systemate principali quemlibet tractum non solum

solum reliquae omnes sequi possunt, sed etiam ipsae, numerus diuersorum casuum erit $[\frac{m}{i}]^i$. Si tres extractiones successiue instituantur, omnium casuum numerus erit $[\frac{m}{i}]^i$; atque in genere, si n extractiones sibi succedant, numerus omnium casuum possibilium erit $[\frac{m}{i}]^n$, quem numerum littera Δ supra designauimus, ita vt fit $\Delta = [\frac{m}{i}]^n$.

§. 22. Simili modo numerus omnium casuum, qui in quolibet systemate primi ordinis locum habere possunt, est $[\frac{m-1}{i}]^n$; quare cum horum systematum numerus sit $[\frac{m}{i}]$, numerus omnium casuum, quem primus ordo praebet, erit $[\frac{m}{i}][\frac{m-1}{i}]^n$, quemque littera A designemus, ita vt fit $A = [\frac{m}{i}][\frac{m-1}{i}]^n$. Eodem modo facile intelligitur, numerum omnium casuum, qui ex singulis systematibus oriri possunt esse

pro ordine secundo $B = [\frac{m}{i}][\frac{m-2}{i}]^n$,

pro ordine tertio $C = [\frac{m}{i}][\frac{m-3}{i}]^n$,

pro ordine quarto $D = [\frac{m}{i}][\frac{m-4}{i}]^n$,

et ita porro. His iam praemissis solutiones singulorum Problematum praecedentium facile expedire licebit.

Pro Problemate primo.

§. 23. Cum in hoc Problemate ex omnibus casibus possibilibus, quorum numerus est Δ , ii enumerari debeant, qui omnes m litteras inuoluunt, inde excludamus primo omnes casus, qui tantum $m-1$ litteras, vel pauciores continent, quod fiet si omnes casus possibiles primi ordinis, quorum numerus est A, auferamus. Hoc enim modo casus, qui $m-1$ litteras continent, e medio tollentur. At vero casus qui $m-2$ litteras continent, bis auferentur hoc modo;
vnde

vnde in formula $\Delta - A$ semel deficient, ita vt eorum numerus $1 - 2 = -1$. At pro casibus $m - 3$ litteras continentibus numerus, quo in formula $\Delta - A$ occurrent, erit $1 - 3 = -2$. Simili modo pro $m - 4$ habebimus $1 - 4 = -3$, et ita porro, qui ergo casus deficientes iterum restitui debent.

§. 24. Casus autem formae $m - 2$ semel deficientes restituentur, si ad formulam $\Delta - A$ addatur B. Hoc autem modo terminos formae $m - 3$ ter adduntur, cum tamen bis tantum deficiissent, ergo nunc semel abundabunt, siue index erit $+1$. At forma $m - 4$ sexies adiicitur, cum tantum ter defuisset, ideoque index erit $+3$. Simili modo pro terminis formae $m - 5$ index erit $10 - 4 = +6$, et ita porro.

§. 25. Vt igitur hos casus iam abundantes iterum tollamus, subtrahamus omnes casus ordinis tertii $= C$. Hoc enim modo termini formae $m - 3$ penitus tollentur, reliqui autem nimis crebro auferentur, scilicet pro ordine $m - 4$ index erit -1 , pro ordine $m - 5$, index erit -4 , etc.

§. 26. Quia forma $m - 4$ semel deficit, restitutio fiet addendo litteram D. Inferiores autem nunc redundabunt secundum indices 1, 5, 15, etc. vnde E subtrahendo hi tollentur; quod minis subtractum est additione litterae F restituetur, et ita porro.

§. 27. Hinc iam satis manifestum est, ex forma Δ sublatis esse omnes casus pauciores quam m litteras continentes, quorum ergo restantium numerus erit

$$\Delta - A + B - C + D - E + F - \text{etc.}$$

quem

quem indicavimus per Σ , sicque Solutio primi Problematis firmiter est demonstrata.

Pro Problemate secundo.

§. 28. Manifestum est, secundum idem, quo hic vti sumus, ratiocinium procedendo, demonstrationem pro secundi Problematis solutione adornari posse. Nec opus erit omnia tam prolixè exponere. Cum enim ex numero casuum possibilium Δ ii sint enumerandi, qui tantum $m-1$ litteras continent, statim patet, hinc excludendos esse omnes casus $m-2$ litteras continentes, quod fiet si a numero Δ numerus B subtrahatur. At tabula supra § 19 data declarat, hoc modo terminos formae $m-3$ ter ablaturus esse, cum tamen semel tantum subtrahi debuissent, et ita de reliquis formis. Ad eos restituendos addatur numerus 2 C, quo numeri deficientes formae $m-3$ penitus tollentur: redundabunt autem numeri formae $m-4$, indice 3; ac magis superfluunt sequentes. Quo priores tollantur iterum subtrahi debet numerus 3 D, quo sublato termini formae $m-4$ exclusi erunt. Deficientes numeri formae $m-5$ et sequentium iterum additione numeri 4 E erunt restituendi, et ita porro, quibus operationibus peractis numerus restantium erit

$$\Sigma' = \Delta - B + 2C - 3D + 4E - 5F + \text{etc.}$$

sicque solutio secundi Problematis est demonstrata.

Pro Problemate tertio.

§. 29. Hic a numero Δ subtrahi debet numerus C, quo casus $m-3$ schedularum excludantur, et quia hoc pacto numerus $m-4$ quater subtrahitur, cum tantum semel

Euleri Op. Anal. Tom. II.

X x

mel

mel redundabat, iterum addi debet numerus 3 D, quo ille et sequentes deficientes restituantur. Quod excedit subtractione numeri 6 E tolletur; deficientes vero additione numeri 10 F restituendi sunt, et ita porro, unde numerus casuum $m - 2$ litteras continentium erit

$$\Sigma'' = \Delta - C + 3 D - 6 E + 10 F - \text{etc.}$$

quemadmodum in solutione tertii Problematis asseuerari. Hoc modo igitur haec etiam solutio firmiter est demonstrata.

Fig. 1.

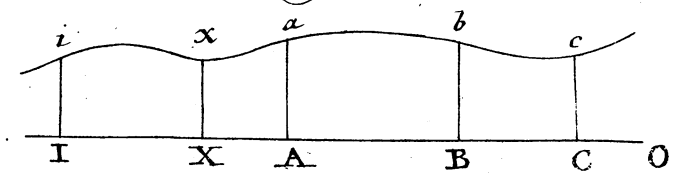

Fig. 2.

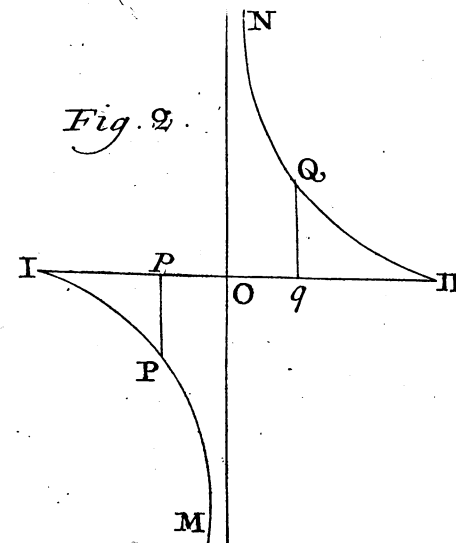

Fig. 3.

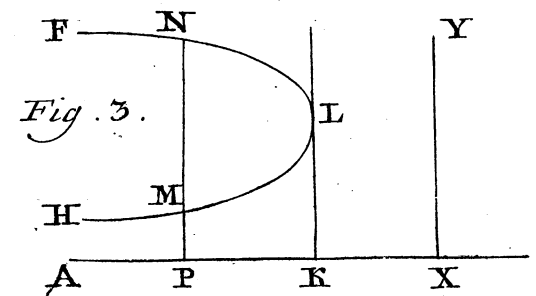

Fig. 4.

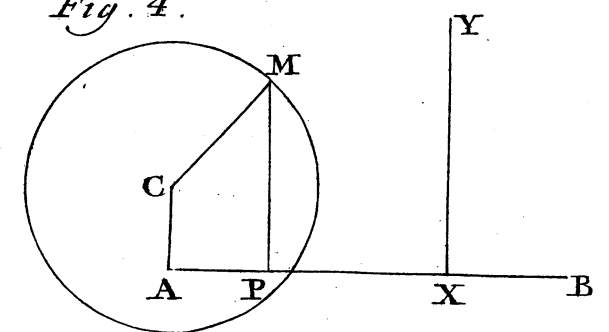

Fig. 5.

